

knjiga4a.indd 1 9/9/2014 9:11:38 AM

knjiga4a.indd 2 9/9/2014 9:11:42 AM

Priredio **Goran Lazičić**

PANORAMA NOVE POEZIJE U SRBIJI

Dom kulture Studentski grad
Beograd 2014

knjiga4a.indd 3 9/9/2014 9:11:46 AM

Knjiga je završni segment projekta *Nova Poezija*, koji je realizovan 2012. godine u Domu kulture *Studentski grad* u Beogradu uz podršku Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije i Sekretarijata za kulturu Grada Beograda.

knjiga4a.indd 4 9/9/2014 9:11:46 AM

Predgovor

Goran Lazičić.....9

Poezija

Alen Bešić..... 33
Dejan Čančarević..... 41
Željko Mitić..... 49
Danica Pavlović..... 55
Ana Seferović..... 61
Sergej Stanković..... 65
Miloš Živanović.....75
Enes Halilović.....83
Natalija Marković.....91
Dragana Mladenović.....97
Biljana Stajić.....103
Jasmina Topić.....109
Marjan Čakarević..... 119
Nika Dušanov..... 127
Goran Korunović..... 133
Petar Matović.....139
Slađan Milošević..... 147
Bojan Samson.....151
Siniša Tucić.....157
Jelica Kiso.....167
Patrik Kovalski.....177
Dragan Radovančević.....183
Nikola Živanović.....193

knjiga4a.indd 5 9/9/2014 9:11:51 AM

Andrija B. Ivanović.....199
Ljiljana Jovanović.....207
Maja Solar.....213
Vladimir Stojnić.....227
Mladen Šljivović.....235
Radomir D. Mitrić.....241
Marko Stojkić.....249
Ognjen Petrović.....255
Tamara Šuškić.....263
Sonja Veselinović.....269
Uroš Kotlajić.....277
Gordana Smuđa.....281
Marija Rakić Šaranac.....285
Marija Cvetković.....295
Ilhan Pačariz.....299
Bojan Savić Ostojić.....305
Željko Tešić.....317
Dragoslava Barzut.....323
Danilo Lučić.....329
Ivana Maksić.....337
Uroš Pajić.....347
Sonja Jankov.....353
Bojan Marković.....359
Bojan Vasić.....369
Filip B. Vukotić.....377
Vladimir Tabašević.....383
Vladimir Vukomanović Rastegorac.....389
Ana Marija Grbić.....397
Jana Rastegorac Vukomanović 405
Čarna Popović.....409
Dunja Janković.....415

knjiga4a.indd 6 9/9/2014 9:11:51 AM

O poeziji

Biljana Andonovska: UZGRED REČENO: (N)OVA POEZIJA.....419
Jelena Milinković: NESTABILNI IDENTITETI, NEMOGUĆA STVARNOST, ANGAŽOVANA REČ.....427
Jelena Angelovski: SNAGA DISPERZIVNOSTI.....433
Jana Aleksić: PROTIV SISTEMA.....439
Vanja Radaković: ČEGA JE IME *NOVA POEZIJA*?.....447

Summary.....453
Zusammenfassung.....455
Beleška o priređivaču 457

knjiga4a.indd 7 9/9/2014 9:11:51 AM

knjiga4a.indd 8 9/9/2014 9:11:51 AM

PREDGOVOR

Projekat *Nova Poezija* obuhvatio je niz javnih čitanja poezije održanih tokom prve polovine 2012. godine u okviru redovnog književnotribinskog programa Doma kulture *Studentski grad* u Beogradu. Cilj projekta bio je predstavljanje i afirmacija mlade generacije pesnikinja i pesnika koja je tokom prethodnih nekoliko godina počela jasno da se ocrtava na mapi savremene srpske književnosti. Na čitanjima je nastupilo više od četrdeset autorki i autora rođenih nakon 1975. godine.

Na prvom čitanju, održanom 23. februara 2012, nastupili su Jasmina Topić, Marija Cvetković, Čarna Popović, Uroš Kotlajić, Vladimir Tabašević i Bojan Vasić. Potom su, u nastavku ciklusa, kako već objavljene, tako i nove stihove, čitali Tamara Šuškić, Jana Rastegorac, Miloš Živanović, Petar Matović, Goran Korunović, Siniša Tucić i Bojan Marković (29. mart), Dragoslava Barzut, Vladimir Vukomanović, Jelica Kiso, Nika Dušanov, Uroš Pajić, Bojan Savić Ostojić, Gordana Smuđa i Marjan Čakarević (12. april), zatim Sonja Jankov, Dunja Janković, Alen Bešić, Enes Halilović, Nikola Živanović, Radomir D. Mitrić, Bojan Samson i Vladimir Stojnić (10. maj) i na kraju Željko Tešić, Dejan Čančarević, Danica Pavlović, Ivana Maksić, Željko Mitić i Sergej Stanković (31. maj). Na tribini održanoj 19. juna, o poetičkim odlikama *nove poezije* i o specifičnim društvenim okolnostima u kojima se pojavila, govorile su književne kritičarke mlađe generacije Biljana Andonovska, Jelena Milinković, Tamara Krstić i Jelena Angelovski. Završno čitanje održano je 21. juna na otvorenoj sceni, u Amfiteatru Doma kulture *Studentski grad*, kada je tridesetak pesnikinja i pesnika pročitalo po jednu pesmu, a nakon toga usledio je koncert Daniela Kovača i *Jesenjeg orkestra*.[1]

Čitanja su naišla na dobar odjek u književnoj javnosti, reakcije učesnika bile su takođe pozitivne. Na poziv redakcije *Književnog magazina*, u časopisu Srpskog književnog društva u dva dela je objavljen temat

1 Fotografije i audio-zapisi sa čitanja dostupni su na *Fejsbuk* stranici projekta (https://www.facebook.com/NovaPoezija), a izbor fotografija i u internet-arhivi Doma kulture *Studentski grad* (http://www.dksg.rs/galerija_arhiva.php).

knjiga4a.indd 9 9/9/2014 9:11:52 AM

posvećen *Novoj Poeziji*, gde su pesnikinje i pesnici obuhvaćeni projektom predstavljeni sa po jednom pesmom (br. 130–131/april–maj i br. 132–133/jun–jul 2012).

GENERACIJA KOJA NEMA ŠTA DA IZGUBI

Dve *izvanknjiževne* okolnosti temeljno određuju generaciju pesnikinja i pesnika zastupljenih u panorami. One se tiču društvenoistorijskog i tehnološkomedijskog konteksta u kome je ta generacija odrastala, u kome se intelektualno, kulturološki i *ideološki* formirala, i u kome je počela da piše i objavljuje poeziju.

Prva okolnost je gubitak društvenog značaja književnosti nakon pada socijalističkog poretka, kada dolazi do gašenja velikih *državnih* izdavačkih kuća i kada književnost ostaje prepuštena otvorenom tržištu. Ta promena bila je dramatična za principe funkcionisanja književnog polja u celini, a naročito za poeziju kao u tržišnom smislu najneprilagodljiviji umetnički *proizvod*. To, naravno, nije specifično srpska ili eksjugoslovenska situacija: slični procesi sa gotovo istovetnim efektima karakteristični su za sve zemlje nekadašnjeg Istočnog bloka. Specifično srpska i delimično zajednička eksjugoslovenska postkomunistička okolnost jesu građanski ratovi iz devedesetih, urušavanje i kolaps društva u svakom smislu i na svim nivoima, etabliranje etnonacionalističkih narativa kroz medijski, obrazovni i umetnički sistem kao dominantnih sociokulturalnih paradigmi, (re)instaliranje antimodernističke ideologije Srpske pravoslavne crkve na upražnjeno mesto komunističke ideologije kao oficijelnog kolektivnog softvera koji operiše na širokom prostoru društvenih praksi od visoke umetnosti do rituala svakodnevice. Politička izolovanost zemlje i ekonomska devastiranost društva učinili su da za većinu mladih pesnikinja i pesnika, kao uostalom za većinu mladih u Srbiji uopšte, Evropa i svet ostanu nedostupni, kako turistički, tako i u pogledu raznih formi međunarodnih studentskih razmena i omladinske mobilnosti, što je od pada Berlinskog zida postalo podrazumevani deo školovanja i odrastanja u zemljama razvijenog sveta.

Druga stvar od ključne važnosti za kontekst u kome stvaraju mladi pesnici i pesnikinje u Srbiji u poslednjih petnaestak godina jeste informatička revolucija koja se odigrala na prelazu iz 20. u 21. vek. Široka dostupnost personalnih računara i pre svega rasprostiranje interneta temeljno su promenili komunikacijsku paradigmu na kojoj počiva savremeni svet, a time i preduslove nastajanja, distribucije i recepcije umetničkog stvaralaštva. Autorke i autori obuhvaćeni panoramom *Restart* prva su generacija *digitalnih urođenika* u srpskoj poeziji, odnosno, to je prva generacija koju ne čine *digitalni imigranti*. Drugim rečima, kako je to formulisala Biljana Andonovska, to je „prva u punom smislu *postgutenbergovska* generacija srpske književnosti". U tehničkom smislu, što međutim ne može da ostane bez uticaja na strukturu i značenje književnog teksta, njihova poezija – da parafraziram naslov pesme Maje Solar – nastaje gotovo isključivo *via tastatura*. Digitalna tehnologija, internet i globalizacijski trendovi uopšte, ne samo da su toj generaciji mladih ljudi u značajnoj meri, pa makar i posredno, približili direktno nedostupni svet, nego su i temeljno izmenili principe nastajanja i objavljivanja

knjiga4a.indd 10 9/9/2014 9:11:52 AM

njihove poezije, kao i njene *unutrašnje*, poetičke karakteristike.[2] Kompjuterski svet i virtuelno *umrežena* svakodnevica postaju i na tematskom nivou distinktivno obeležje ove generacije srpske poezije u odnosu na njene prethodnike. To je pre svega karakteristično za poeziju koju pišu Petar Matović, Siniša Tucić, Vladimir Stojnić, Andrija B. Ivanović, Ljiljana Jovanović, Maja Solar, Dragoslava Barzut, Uroš Pajić, Dunja Janković. Neki od njih ikonički jezik digitalnog doba vide kao svojevrsno zatvaranje civilizacijskog kruga i povratak ka predstavljačkim praksama praistorijskog doba: savremeni svet u takvoj vizuri postaje velika sajber pećina („Kanibal ante portas", S. Tucić).

Generacijski okvir za autorke i autore obuhvaćene panoramom nekome se može učiniti kao preširok (raspon njihovih godina rođenja je od 1975. do 1991). Takav okvir, međutim, ne samo da nije nov i neobičan za kritičarska sagledavanja novijeg srpskog pesništva, nego se nametnuo kao neizbežan i bez obzira na konkretne društvene okolnosti u kojima je generacija formirana i na poetičke osobenosti poezije koju piše: radi se o naraštaju koji dolazi nakon autorki i autora rođenih od kraja pedesetih do početka sedamdesetih i koji je u kritici već *fiksiran* kao *generacija devedesetih*.[3] Unutar tako shvaćene mlađe poezije u Srbiji ipak se mogu razlikovati tri hronološki manje-više jasno odeljena autorska talasa, koji se ne poklapaju uvek sa godinama rođenja autorki i autora. Prvu grupu činili bi oni koji su pesničku afirmaciju počeli da stiču krajem devedesetih, gde spadaju Alen Bešić, Enes Halilović, Siniša Tucić, Jasmina Topić, Marjan Čakarević, kao i pesnikinje koje su delovale u okviru Ažinove škole poezije i teorije.[4] Drugi talas, koji je – barem iz današnje perspektive – *jezgro generacije*, počinje od polovine prethodne decenije i kulminira tokom 2009. i 2010, kada zapažene knjige objavljuju Petar Matović, Nikola Živanović, Maja Solar, Vladimir Stojnić, Bojan Vasić. Treći talas čine najmlađi autori i autorke u panorami koji na scenu stupaju početkom druge decenije 21. veka.

UNLIMITED FREE DOWNLOAD

Poetički pluralizam poezije koju pišu mladi autori i autorke u Srbiji tokom poslednjih petnaestak godina i koji se jasno očituje u panorami *Restart*, mogao bi se svesti na dve paradigme, od kojih bi prva bila *referencijalno* zasnovano pesništvo, a druga *autoreferencijalna* ili *jezička* poezija. Te dve linije – podrazumeva se – mogu se samo uslovno povući i pre ih treba shvatiti kao poetičke tendencije koje ne tako retko i kod istih autora/autorki variraju od zbirke do zbirke, pa čak i od pesme do pesme: to po pravilu nisu programski odabrana i eksplicitno potencirana poetička opredeljanja. Pomenuti pluralizam može se posmatrati, s jedne strane, kao okolnost koja je primerena duhu vremena, u smislu osvedočene postmoderne simultanosti i sinhronog opstojavanja različitih predstavljačkih strategija i celokupnog kulturnog nasleđa civilizacije. Stilski i izražajni postupci nataloženi na lageru pesničke tradicije, koji se u svako doba, neograničeno i besplatno mogu *daunloudovati* i instrumentalizovati za potrebe nove produkcije, u novoj aktualizaciji ne samo da bivaju deistorizovani i svedeni na

2 Za razliku od tržišne *hendikepiranosti*, poezija se kao umetnički medij u poređenju sa prozom pokazuje kao adaptibilnija književna forma kada se radi o predstavljanju i opstojavanju na virtuelnoj globalnoj mreži.

3 U globalnom kontekstu, autorke i autori *nove poezije* pripadaju tzv. *milenijumskoj generaciji* ili *generaciji Y*, što je u demografskim istraživanjima ustaljeni naziv za naraštaj čovečanstva koji je na svet došao tokom poslednje četvrtine 20. veka.

4 Pesničku radionicu pri Asocijaciji za žensku inicijativu, koja je bila aktivna u Beogradu od početka 1997. do kraja 2006, inicirala je i vodila pesnikinja, teoretičarka i feministička aktivistkinja Dubravka Đurić (rođ. 1961).

knjiga4a.indd 11 9/9/2014 9:11:52 AM

istu vremensku ravan, nego se i nekadašnje vrednosne hijerarhije među njima razgrađuju i napuštaju.[5] S druge strane, poetički pluralizam indirektna je posledica gubitka društvenog značaja i gotovo nepostojećeg simboličkog i ekonomskog kapitala koji je *u igri* unutar pesničke scene u (post)tranzicionoj Srbiji. Zato svaki pokušaj da se diferenciraju i sistematizuju glavni poetički pravci unutar savremene mlade poezije u konačnom rezultatu ispada previše širok i nedovoljno određen, i u krajnjoj liniji se svodi na popisivanje gotovo svih postojećih relevantnih paradigmi pisanja poezije uopšte.

U prvoj od pomenutih, *referencijalnoj* paradigmi, jezik se shvata kao *medij*, kao u osnovi neproblematični posrednik *preko* koga i *kroz* koji se upućuje na različite nivoe pojavne *realnosti* ili na različite oblike mentalnih sadržaja, od neposrednih čulnih i emocionalnih iskustava do pozivanja na književnu i kulturalnu tradiciju. Takva poezija – samosvesno ili ne – počiva na *tradicionalnom*, strukturalističkom shvatanju po kome je jezik pouzdan i *proziran* komunikacijski posrednik, dok je reč označitelj koji podrazumeva *objektivno* postojanje označenog na koje referira. Taj tip poezije počiva na tzv. ideologiji lirske pesme: stabilan poetski subjekt oblikovan je kao glas muškog ili ženskog Ja koje čitaocu saopštava svoja iskustva, razmišljanja, osećanja, pridržavajući se pritom gotovo bez izuzetka osnovnih sintaksičkih i pravopisnih normi. Ova paradigma obuhvata dve poetičke linije koje se u recentnoj kritici obično razgraničavaju kao *diskurzivna* i *narativna* poezija. Diskurzivna poezija u osnovi pripada simbolističkoj paradigmi: označeno se ne imenuje *direktno*, nego se njegovo postojanje na različite načine sugeriše ili evocira. Takvo pesništvo usredsređeno je na izgradnju pesničke slike, dok jezik, iako se po pravilu načelno pridržava ustaljenih konvencija, ipak ciljano odstupa od svakodnevnih govornih formi i teži pesničkoj artificijelnosti, često i namernoj hermetičnosti.[6] U fokusu autorskog interesa je tekst, *oblik* pesme, a ne njeno *značenje*; smatra se da je suština pesničkog zanata u formalno-jezičkom usavršavanju stihova. U narativnoj poeziji, s druge strane, težište nije na oblikovanju pesničke slike, nego prevashodno na *pričanju priče*, na prenošenju nekakve *poruke*. Stih je najčešće oblikovan kao jasna i komunikativno pregledna rečenica, jezik je blizak svakodnevnom govoru i različitim kolokvijalnim žargonima. Pesme ovog tipa obično su kratke priče grafički prelomljene u formu stiha; shodno tome u analizi takve poezije koristi se naratološki pristup: lirski subjekt se, na primer, označava kao *narator* u pesmi.[7] Pesničko Ja u narativnoj poeziji konstruisano je tako da proizvodi utisak autentičnog i neposrednog obraćanja autora/autorke onome ko pesmu čita; govori se po pravilu o ličnom životnom iskustvu za koje se pretpostavlja da je čitaocu/čitateljki razumljivo i blisko, ili drugim rečima, računa se sa efektom

5 Stoga je ako ne već neprimereno, onda donekle pleonastično, za savremenu poeziju reći da je *eklektična*, jer je poetičko *svaštarenje* i kolažiranje postalo njena podrazumevana, *naturalizovana* karakteristika; drugim rečima, danas gotovo da nema relevantne poezije koja *nije* eklektična.

6 Hermetična poezija pripada referencijalnoj paradigmi jer iako je u njoj jezik *nepouzdani* medijum koji više zavodi i otežava nego što olakšava komunikaciju, ipak u krajnjoj liniji ostaje – medijum.

7 Najjednostavnije rečeno, za diskurzivu poeziju primarno je *kako* je pesma napisana, a za narativnu – *o čemu* pesma govori, *šta* je njena poruka.

knjiga4a.indd 12 9/9/2014 9:11:52 AM

intelektualne, emocionalne, kulturološke ili političko-ideološke identifikacije pri čitalačkom recipiranju pesme. U *tematskom* smislu referencijalna paradigma može se podeliti na veristički, intimistički, odnosno ispovedno-refleksivni tip, s jedne, i na *učenu*, intertekstualno usmerenu, kulturalno-citatnu poeziju, s druge strane. Iako ne bez izuzetaka i prelaznih, mešovitih formi, prvi tip se po pravilu preklapa sa narativnim, a drugi sa diskurzivnim pesništvom.

Drugi pol u ovoj uopštenoj, paradigmatskoj tipologiji mlađe srpske poezije bila bi *autoreferencijalna*, *jezička* ili, kako je neki kritičari nazivaju, *metajezička* poezija. Za taj tip pesništva – da citiram kritičarku Jelenu Milinković – „stvarnost pesme je stvarnost jezika, pesma je mimeza jezika". Jezička poezija ishodište ima u poststrukturalističkim teorijskim konceptima, pre svega u shvatanju da jezik nije i ne može biti neproblematičan, *proziran* medij, ali i u društvenoaktivističkim emancipatorskim pokretima, poput feminizma, postkolonijalizma, LGBT aktivizma. Autori i autorke ovog usmerenja, pored postmodernističke tehnike kolažiranja i montaže, u poeziju integrišu i različite strategije vizuelnih umetnosti i konceptualnog performansa. Toj *eksperimentalnoj* liniji srpske poezije pripada vojvođanska neoavangarda iz sedamdesetih, a donekle i „pesnici loma jezika" iz osamdesetih.[8] U okviru generacije obuhvaćene panoramom *Restart* tom poetičkom toku pripadaju pesnikinje Ažinove škole i neki od značajnih muških autora u generaciji. Ideološko-poetička intencija Ažinove škole u kontekstu srpskog društva devedesetih nije bilo eskapističko zatvaranje u *kulu od jezika*, već je to bio feministički inspirisani poriv da se revidira i prekomponuje vladajući književni kanon i patrijarhalni društveni poredak u celini.[9] Za jezičku poeziju mlađe generacije stoga je amblematičan autoironično uobličeni podnaslov zbirke *Maku*lalalala*tura* Maje Solar, koji glasi „prljavi netalentovani tekstualni terorizam". U poeziji koja nije primarno i eksplicitno usmerena ka (meta)jezičkoj dekonstrukciji oficijelnih kulturalnih narativa i ideoloških paradigmi, nego je prevashodno zasnovana na telesno-fiziološkoj percepciji i refleksiji sveta izvedenim u manje-više konvencionalnoj jezičkoj formi (npr. Tamara Šuškić), nalazi se jedna od tački preseka dve skicirane poetičke paradigme: jezička performativnost i (feministička) subverzija tu se stapaju sa ispovedno-lirskom diskurzivnom poezijom.[10]

PRELAŽENJE SLAVNOG PUTA

Kod starijih pesnika i pesnikinja zastupljenih u panorami srazmerno je više onih

8 Up. *Šum Vavilona*. Kritičko-poetska hrestomatija mlađe srpske poezije, priredili Mihajlo Pantić i Vasa Pavković, Novi Sad: 1988

9 Tokom devedesetih feministički pokret u Srbiji je i u institucionalnom i u političko-ideološkom smislu tesno povezan i prepleten sa antinacionalističkim i antiratnim aktivizmom.

10 Naposletku se ipak ispostavlja kako su čak i najšire postavljene tipologizacijske sheme nedovoljno adekvatne i nemoćne da iole sistematično i bezuslovno obuhvate ni većinu pesama iz ove panorame, a kamoli celokupnu dosadašnju produkciju mlađe pesničke generacije u Srbiji. Drugim rečima, nakon čitanja većine pesama iz ovog izbora, nedvosmisleno i strogo razlikovanje naznačenih poetičkih paradigmi pokazuje se toliko arbitrarnim da postaje praktično neodrživo.

knjiga4a.indd 13 9/9/2014 9:11:52 AM

čija poezija donosi izraženi socijalni bunt i manje-više direktan političko-ideološki angažman.[11] Autori tog tipa pesništva su Dejan Čančarević, Miloš Živanović, Dragana Mladenović i Siniša Tucić. Čančarevićeva poezija pisana je slemerskom sintaksom i autor je najčešće javno izvodi kao sastavni deo muzičkog i video performansa. To je poezija autentičnog bunta protiv društvenog sunovrata iz devedesetih i otvorena kritika institucija koje su taj sunovrat proizvele i (p)održavale, pre svega vojske, policije, crkve. Čančarevićeva kratka pesma „Rodoljubiva", objavljena u zbirci *1871 [narativnost.patriotizam]*, mogla bi da bude neka vrsta lozinke za ovu liniju mlađe srpske poezije: „Kakav smo/ Samo// Slavni put/ Prešli// Od/ Plave// Do/ Masovne// Grobnice". Pesnički angažman Dragane Mladenović usmeren je kako na *sadržinu* naše društvene savremenosti i nedavne istorije, tako i na *jezik* koji je takvo stanje u društvu omogućio i servisirao; drugim rečima, subverzivnost te poezije usmerena je istovremeno i ka *označitelju* i ka *označenom*. Unutar ove grupe, Dragana Mladenović i Siniša Tucić pišu stilski svedenijim, eliptičnim stihom, najčešće uz redukovanu sintaksu i *krnju* naraciju. Siniša Tucić se pored društveno-političke realnosti bavi i pozicijom književnosti u tom kontekstu: on ispituje *zasluge* pisaca i književih kritičara za konstruisanje nacionalističkih kulturalnih narativa, a takođe tematizuje društveni status književnosti u socijalističkom dobu.

Poezija Miloša Živanovića pisana je dugim, narativizovanim stihom i obiluje referencama iz pop kulture. Njegova pesma „U srcu" jedna je od najprepoznatljivijih pesama generacije. Živanović se oštro suprotstavlja zaboravu i proračunatom potiskivanju mučnih, još uvek do kraja nerazrešenih pitanja iz nedavne srpske istorije, pre svega pitanja odgovornosti za proizvođenje ksenofobije, ratne euforije i ratnih zločina („Sećanje suvišno si/ Prognaše nas što te čuvamo").

Živanovićeva poezija stoji na prelazu između navedene grupe i poezije koju pišu Željko Mitić i Andrija B. Ivanović, pesnici čiji se poetički i kulturalni senzibilitet, kao i tematska polja unutar kojih se prevashodno kreću, u prvom redu oslanjaju na rokenrol kulturu i američku bitničku poeziju. Među pesnicima prethodne generacije njima je najbliži – ako ne već i direktni uzor – Zvonko Karanović, a nešto posrednije i Srđan Valjarević. Mitić i Ivanović pišu narativnu poeziju uronjenu u angloameričku pop kulturu druge polovine dvadesetog veka, ali ne gube pri tome iz vida ni društvenu realnost Srbije iz poslednje dve decenije. To je pesništvo osujećenog, dezorijentisanog (muškog) subjekta unutar scenografije koju omeđuju socijalni kolaps, na lokalnom, i *smrt* rokenrola, na globalnom nivou („a onda je jedini pravi čovek/ odlučio da prekine agoniju/ Kobejn/ je pucao sebi u glavu/ i presudio toj staroj mrcini/ nekad znanoj kao rokenrol", Ž. Mitić).

Među mlađim autorima, socijalna realnost savremene Srbije tematizovana je u poeziji Petra Matovića (ciklusi „Izlazak, periferija" iz *Kofera Džima Džarmuša* i „Putovati u Utreht" iz zbirke *Odakle dolaze dabrovi*), u knjizi *Stereorama* Bojana

11 Mnoge od tih pesama i zbirki nastajale su krajem devedesetih i tokom prvih godina naredne decenije. Uz sve neuporedive užase koje je to doba sa sobom donelo, ono je u odnosu na godine koje će potom uslediti barem imalo *manihejski* jasnu i stoga za svakodnevni život snošljiviju, a za politički angažman olakšavajuću podelu na *dobre* i *loše* momke, na *nas* i *njih* (bez obzira na to što je iz današnje perspektive moguće, pa i neophodno, reinterpretirati takve crno-bele podele i klasifikacije).

knjiga4a.indd 14 9/9/2014 9:11:52 AM

Savića Ostojića, u nekim pesmama Danila Lučića i Ivane Maksić, kao i u jednoj od najboljih pesama Uroša Pajića, „Peti oktobar". Odjeci jugoslovenskog građanskog rata – kao autobiografski zasnovani *fleševi* iz detinjstva – pojavljuju se u pesmama Vladimira Tabaševića iz njegove poslednje zbirke *)Kundak*. U tematskom smislu, pomalo je izdvojena pesma Dragana Radovančevića „Lampeduza", posvećena pomorskoj tragediji emigranata iz severne Afrike.

OSOBA A: *JA SAM ORFEJ*, OSOBA B: *JA SAM ORFEJ*, OSOBA C: *JA SAM...*

Osnovna poetička načela poezije koju pišu Alen Bešić, Enes Halilović, Jasmina Topić, Nikola Živanović, Slađan Milošević, Radomir D. Mitrić, Marko Stojkić, daju se podvesti pod poznomodernističku paradigmu ispovedno-refleksivne poezije. Sa pesnicima iz devedesetih koje je Tihomir Brajović nazvao *transsimbolistima* (V. Karanović, D. J. Danilov, S. Jelenković, S. Radojčić)[12], pobrojane autore povezuju ozbiljan ton i pomalo uzvišena, melanholično-elegična intoniranost stiha, modernističko *poverenje* u poeziju, u njenu ekskluzivnost i značaj, ili drugim rečima, u esencijalnost, univerzalnost i nadindividualno važenje pesničke umetnosti. Inscenirano ispovedanje ličnog iskustva posredovano je različitim kulturalnim narativima i matricama preuzetim iz književnog, umetničkog i mitološkog nasleđa civilizacije. Pesme su po pravilu pisane u konvencionalnim lirskim formama i izvedene *tradicionalnim* stilskim sredstvima, ponekad i u vezanom, rimovanom stihu. Ova linija naše mlađe poezije je dvostruki poetički hibrid: u njoj se ukrštaju ispovedna i eruditna poezija, na tematsko-motivskom planu, i narativno i diskurzivno pesništvo, na nivou postupka. Pri insistiranju na intertekstualnosti i citatnosti, autori i autorke ovog usmerenja ponekad zapadaju u izveštačenost i nekreativni automanirizam. Najuspelije među njihovim pesama, s druge strane, imaju svojevrsni epifanijski kvalitet: one uobličavaju neočekivane doživljaje realnosti i donose začudne uvide u naizgled uvek istu i nepromenljivu svakodnevicu, često istovremeno intervenišući unutar polja književnog i kulturalnog nasleđa na koje se pozivaju ili koje podrazumevaju. Takve pesme su autentično preosmišljavanje onoga što inače olako smatramo za „svakodnevno ništa" i nastaju kao „izlomljena kružnica tih milimetarskih lutanja, od/ sobe do plaže, od pisma do tijela, od sebe do sebe" (A. Bešić). Ova poetička tendencija, drugim rečima, ne stremi ka apstraktnosti i metafizičkom karakteru sveta pesme kakav je dominirao u poeziji transsimbolista iz devedesetih, a što se u krajnjem efektu graničilo sa mističnošću i ezoteričnim. U ovoj poeziji nema svesne izmaknutosti i namernog ignorisanja *spoljašnjeg sveta*, tj. *fenomenološke redukovanosti* predmetnog nivoa pesme, dok je njena *metafizičnost* – ako se u ovom konteksu to uopšte može tako nazvati – primarno okrenuta ka metapoetskom i autopoetičkom aspektu pesništva, koji je od pesnika do pesnika i od pesme do pesme manje ili više eksplicitno izražen.[13]

12 Tihomir Brajović: *Reči i senke*. Izbor iz transsimbolističkog pesništva devedesetih, Beograd: 1997

13 Pitanje je kako je u virtuelnom svetu informatičkog doba uopšte moguće konceptualizovati *metafizičko*, kako zasnovati i gde smestiti njegove granice u odnosu na *ovostranost*.

knjiga4a.indd 15 9/9/2014 9:11:52 AM

Istoj poetičkoj *hemisferi* mlađe poezije u Srbiji pripadaju i Petar Matović, Goran Korunović, Jelica Kiso, Dragan Radovančević, Marija Rakić Šaranac, Nika Dušanov. Oni se, međutim, na prethodeću generaciju srpske poezije nadovezuju ne u njenom *suženom*, transsimbolističkom kraku, nego kao njihove prethodnike treba posmatrati korpus poezije devedesetih u onoj široj i poetički raznovrsnijoj vizuri, onako kako je ta generacija *kanonizovana* u antologiji Gojka Božovića.[14] Dok se za prethodno opisanu liniju još uvek može koristiti *tradicionalni* termin *lirika*, ovaj poslednji niz autorki i autora piše

> još izraženije samosvesnu i eksplicitnije autorefleksivno orijentisanu poeziju, uz naglašenu (auto)ironiju i problematizaciju vlastitih poetičkih postavki, pa bi se ona u tom smislu mogla odrediti kao *postlirsko* pesništvo. Njihovi stihovi ne zasnivaju se na simbolističkom idealu *reči bez senki*: jezik njihove poezije je jezik vremena i društva u kome žive, jezik čije su reči uvek već *osenčene* i *iskrzane* od različitih konteksta u kojima se svakodnevno upotrebljavaju. Neosimbolističko nasleđe ovog kruga autora i autorki ne podrazumeva toliko *filozofsko-metafizičku*

poeziju Branka Miljkovića, već pre svega *kulturalni neosimbolizam* Ivana V. Lalića, Borislava Radovića, Jovana Hristića. Ako je kod neosimbolista – da se vratim na razmatranja Tihomira Brajovića – namesto simbolističkog *jezika ideja* u centar kreativnog interesovanja stupila *ideja jezika* (što podrazumeva da jezička autorefleksija postaje opsesivna i eksplicitna *tema* pesništva, a metafizičnost se shodno tome preobraća u metajezičnost), onda bi se za ovu liniju novije poezije u Srbiji – a uslovno i za generaciju u celini – najpre moglo reći je fokusirana na *ideologiju jezika*, tj. na strukturu, naličje i mehanizme društvenog ispoljavanja jezika.[15] S druge strane, modernistički tragovi u okviru ove poetičke tendencije ogledaju se u dominaciji diskurzivnosti nad narativnošću, u prevlasti pesničke slike nad pričom, zatim u formalnim karakteristikama te poezije (iako je stih isključivo slobodan, najčešće su to kratke pesme podeljene u strofe), kao i u manje-više strogom pridržavanju sintaksičkim i pravopisnim normama. Pomenute autore i autorke od transsimbolističke poezije razdvaja po pravilu *veristički* zasnovani *predmetni* sloj pesme, kao i poetska evokativnost koja izrasta iz jasno razaznatljivog autobiografskog podteksta. Suštinska odlika ove poetičke linije leži u delotvornom ukrštanju ironije i emocionalnosti, u istovremenoj depatetizaciji postupka, s jedne, i potenciranju čulnosti i imaginativnosti pesničke slike, s druge strane. U okviru generacije, autori i autorke ovog usmerenja ostvaruju najšire amplitude unutar poetskog sveta koji izgrađuju, kako u domenu senzualnosti, tako i u intelektualnom aspektu poezije. Za njihove pesme karakteristični su *lirska narativnost* i *lirska esejizacija*, postupci koji ih povezuju sa Nenadom Miloševićem, Danicom Vukićević i Dejanom Ilićem iz generacije devedesetih. Ovoj liniji među

14 Gojko Božović (prir.): *Antologija novije srpske poezije.* Devedesete godine, dvadeseti vek, Beograd: 2005

15 Tako ocrtanu liniju promena u srpskom pesništvu (jednu od mogućih) – *jezik ideja–ideja jezika–ideologija jezika* – ne treba metaforizovati figurom dekadencije, pada ili snižavanja *uzvišenih* premisa na kojima poezija počiva (kao što se to čini u konzervativnoj kritici), nego upravo suprotno, tom dijahronijskom kretanju najpre bi pristajala metafora odbacivanja opsena i probijanja ka središtu, odnosno metafora emancipatorskog puta ka *suštini* stvari/jezika. Isto važi i za ranije pomenutu dehijerarhizaciju i *horizontalno* opstojavanje nekada vertikalno ustrojenih i različito vrednovanih poetskih tema i postupaka.

knjiga4a.indd 16 9/9/2014 9:11:52 AM

najmlađim autorima zastupljenim u panorami pripadali bi i Ilhan Pačariz, Željko Tešić, Uroš Pajić i Filip B. Vukotić.

Sumarno rečeno, prva skicirana linija, čiji su do sada najistaknutiji predstavnici Bešić, Halilović, Nikola Živanović i Jasmina Topić, počiva na kulturalnoj metaforizaciji i alegorizaciji ličnog egzistencijalnog iskustva (svet biva prelomljen *kroz* pesničko Ja), dok drugu liniju unutar (pozno)modernistički utemeljene mlađe poezije u Srbiji, koju za sada predvode Matović, Radovančević i Korunović, određujuće karakteriše poetska esejizacija epohalnih društvenih i ideoloških tema (pesničko Ja projektuje sebe *u* svet). U poeziji prve linije dominantan je *ozbiljan*, melanholičan ton i manje-više statičan, pasivan odnos subjekta prema svetu pesme, dok je za drugu grupu ključna ironijska artikulacija i naizmenično približavanje i distanciranje subjekta od sveta pesme. Prvi su moderni orfeji koji imaju punu svest o sebi kao takvima, dok drugi na lice navlače masku Orfeja da bi potom savesno i posvećeno igrali tu ulogu.

Ironičko tretiranje ustaljenih medijskih diskursa i različitih aspekata književne i kulturalne tradicije, parodiranje žanrova i *mitologije* pop kulture, ali pre svega – pesnički humor i ludizam, dominantno su obeležje poezije Sergeja Stankovića, Bojana Samsona, Patrika Kovalskog, Mladena Šljivovića. Sličan pobrojanim autorima je i Ognjen Petrović, koji piše u narativno protežnijim, sintaksički ekstenzivnim stihovima. Poezija Marije Cvetković po *hipertrofiji* i višesmernosti ironije takođe se može svrstati u tu grupu, iako ona, za razliku od Ognjena Petrovića, piše kratke pesme izrazito eliptičnog stiha; no i pored toga je dosadašnja poezija Marije Cvetković po nepredvidljivoj asocijativnosti, po imaginativnosti pesničkih slika i jezičkoj originalnosti posebna u generaciji. Poeziju Dragoslave Barzut takođe bi trebalo svrstati u ovu poetičku grupaciju, s tim što je pesnikinja i LGBT aktivistkinja iz Novog Sada jedan od retkih glasova koji u našu savremenu književnost direktno uvodi homoerotsku/lezbijsku tematiku i u tom smislu je ne samo dragocena pojava na javnoj sceni, nego su autorska etika i društveni značaj njene poezije (i kratke proze) jedinstveni u generaciji.

Amblematični stihovi za ovaj tok mlađe poezije – a moglo bi se reći i za generaciju u celini – jesu oni kojima otpočinje pesma „Nešto je u igri" Patrika Kovalskog: „Kakva paradigma/kakav daun." U smislu dijahronijskih kontinuiteta ta poetička tendencija može se posmatrati kao produžetak one linije srpskog pesništva koja je u kritici tokom sedamdesetih i osamdesetih nazivana *poetikom dosetke*, a čije su glavne odlike bile kritičko-satiričko sagledavanje društvene zbilje, groteska i apsurd kao temeljni princip u gradnji poetskog sveta, aforističnost stiha, sklonost humoru i gotovo neizostavna (anti)poenta na kraju pesme čiji efekat je analogan mehanizmu vica; najistaknutiji autori tog usmerenja bili su Raša Livada, Slobodan Zubanović, Duško Novaković, a među pesnikinjama Radmila Lazić, Ljiljana Đurđić, Mirjana Božin. Od pesnika iz devedesetih, naznačenoj grupaciji mlađih autora bliski su Laslo Blašković i Nenad Jovanović, pre svega po udelu i višeslojnosti ironije u oblikovanju poetskog sveta, a zatim i po izrazito imaginativnim, ekspresivnim pesničkim slikama na granici stvarnosti i fantazije, jave i sna (tzv. neonadrealizam). Na samosvojno ambivalentan način, takva poezija bi se po *klasičnim*

knjiga4a.indd 17 9/9/2014 9:11:52 AM

parametrima s pravom mogla opisati kao *depatetizujuća*, ali s druge strane, zbog naglašeno inscenirane (auto)ironije, ona je – što ovde treba shvatiti vrednosno neutralno – patetična. Autori i autorke ovog usmerenja pesmu započinju u kostimu Orfeja, da bi do kraja tu masku – *pred* čitaocima i *za* čitaoce – više puta *teatralno* skidali i ponovo je navlačili preko lica. Iako različiti po pesničkom senzibilitetu, Enes Halilović, Nikola Živanović i Nika Dušanov, po povremenoj naglašenoj sentencioznosti stiha, donekle su bliski ovoj liniji; pri tome je Halilović najčešće okrenut preosmišljavanju različitih mitoloških i folklornih tradicija, Živanović je usredsređen na rekontekstualizaciju visokomodernističkog ideala *čiste poezije* i na ispitivanje mogućnosti novog instrumentalizovanja poetičkih obrazaca učenog, *eliotovskog* tipa pesništva, dok tamna groteska i sarkazam u poeziji Nike Dušanova podsećaju na poetske svetove Milutina Petrovića i Novice Tadića.

FIGHT BACK!

Autorke iz prve polovine generacijskog okvira postavljenog u panorami mahom su se intelektualno i pesnički formirale oko Ažinove škole i rana poezija im je bila zastupljena u antologiji koju je priredila Dubravka Đurić.[16] Stihovi Danice Pavlović – „Ti, moja muzo/ čeličnih grudi,/ sa nežnim perajama,/ bodljikavom bradom/ i staklenim očima" – mogli bi da posluže kao objedinjujući *credo* pesnikinja te linije mlade srpske poezije. Radi se o pesništvu koje samosvesno nastoji da ispita i programski da prevrednuje „i oca/ i sina/ i najrazličitije duhove" (Ana Seferović). Ključne pesme iz tog kruga su „Telo je politika" Natalije Marković, „Žena za pojesti" Ljiljane Jovanović i „Cenzurisano telo" Maje Solar. Iako tokom poslednjih nekoliko godina ne objavljuje novu poeziju, Maja Solar, koja jedina iz ovog kruga pesnikinja nije direktno potekla iz Ažina, autorka je stihova koji spadaju među najprepoznatljivije u dosadašnjoj generacijskoj bibliografiji: „mogu ili BITI ili IMATI FALUS" ili „sa vrištećim predrasudama/ transseksualizira se transcivilizacija/ malo je maznih brezinih glasova". U tom krugu autorki, pomalo izdvojeno stoji poezija Tamare Šuškić, koja se odlikuje jezički istančanim i emocionalno suptilnim potenciranjem telesnosti i ženske seksualnosti; u dosluhu sa postavkama iz *klasičnog* kanona feminizma, svet u stihovima Tamare Šuškić biva *neposredno* percipiran (ženskim) telom: to je poezija u kojoj je senzualno u potpunosti u sebe usisalo refleksivno i koja je lišena *površinske* intertekstualnosti i konkretnih kulturalnih referenci („da padnem po tvom telu/ dok si ispupčena ponoć").

Kao što je Dubravka Đurić u nizu tekstova detaljno opisala i razložila,[17] poezija autorki poteklih iz Ažinove škole je radikalna, eksperimentalna pesnička praksa, koju karakteriše *neprozirni*, nereferencijalno ustrojeni jezik, stvaralačko eksploatisanje hibridnih, nenarativnih umetničkih formi, kao i invencija novih pesničkih žanrova i modela iskazivanja. Namesto pojma *pesničkog teksta* dolazi pojam *tekstualne prakse*; poetski subjekt nije *konzistentan* i *koherentan*, nego *hibridan* i *nomadski.* Ta poezija je spoj lirskog

16 Dubravka Đurić i dr. (prir.): *Diskurzivna tela poezije*. Poezija i autopoetike nove generacije pesnikinja, Beograd: 2004

17 Vidi njenu zbirku eseja *Politika poezije*. Tranzicija i pesnički eksperiment, Beograd: 2010

knjiga4a.indd 18 9/9/2014 9:11:52 AM

i radikalnog, poetskog i proznog, verbalnog i vizuelnog, pa se zbog toga ponekad označava i terminom *postjezička poezija*. Stalno mešanje diskursa teorije i diskursa poezije ne shvata se kao arbitrarna autorska odluka, nego je posledica uvida da teorija i poezija u našem dobu ne samo da nisu odvojeni diskursni sistemi, nego su štaviše neodvojivi jedan od drugog. Otuda ove autorke insistiraju na hipertekstualnosti (i simulaciji hipertekstualnosti), multidiskurzivnosti, heteronomnosti svojih tekstova. „Ova praksa jeste i nije poezija, jeste i nije proza, jeste i nije teorija. Ona je politička, feministička, intelektualna, zastrašujuća, izazovna, transgresivna", piše Dubravka Đurić. Bitno obeležje poezije koju su pisale autorke okupljene oko Ažina takođe je u imperativu intelektualnog, autorefleksivnog odnosa prema vlastitom stvaralaštvu: one ne samo da su često objavljivale autopoetičke tekstove, nego oni za njih imaju istu važnost kao i *primarna* pesnička produkcija. Uporedo uz preispitivanje jezika kao sistema i *instrumenta* za označavanje, dolazi isticanje materijalnosti jezičkih znakova i predmetnosti lista papira/knjige kao stvarnih *nosilaca* tih znakova; stoga su u poeziji Ažinovih autorki česti grafički eksperimenti i tipografska odstupanja od konvencionalnog, *normalnog* preloma teksta, od pravopisnih i sintaksičkih normi. Intermedijalnost u stvaralaštvu ovih pesnikinja podrazumeva i to da se poezija *konzumira* kao izvođački žanr: poetski tekst je predložak za javno čitanje i performans. Od postmodernizma Ažinove autorke preuzimaju strategijsko nivelisanje i ukrštanje narativa preuzetih podjednako iz *visoke* i *niske* kulture, kao i tekstualno eksploatisanje predstavljačkih strategija masovnih medija, internet kulture, tehnoestetike. Feministički angažman ispoljava se kroz demistifikaciju kulturalne proizvedenosti rodnih uloga i dekonstruisanje stereotipnih modela ženskosti. Kako je to formulisala Natalija Marković, Ažinove pesnikinje direktno ispoljavaju „svoju žensku bezobraznost", osporavaju zatečene društvene hijerarhije i odbacuje važeće kulturalne autoritete; njihova poezija može se kontekstualizovati kao hibridna umetnička praksa koja je izraz „postfeminističke, postsocijalističke divlje ženskosti". Kao presudne uticaje i poetičko-ideološke prethodnike Ažinovih pesnikinja Dubravka Đurić navodi američku jezičku poeziju i francusko *žensko pismo*, istorijske avangarde (ruski kubofuturizam, italijanski futurizam, zenitizam), jugoslovensku neo- i postavangardnu umetnost iz šezdesetih i sedamdesetih (semantički konkretizam, vizuelna poezija); važna je bila i poezija Tomaža Šalamuna i Slobodana Tišme, kao i srpskih pesnikinja srednje generacije Nine Živančević, Ivane Milankove, Jelene Lengold, Jasne Manjulov, Jelene Marinkov.

Podrazumeva se da ne pišu sve autorke koje su bile u vezi sa Ažinovom školom identičnu poeziju. Navedene karakteristike su poput poetičke ose oko koje se poezija tih pesnikinja formira i oko koje kruži; orbite kruženja pritom nisu fiksirane i konstantne: zamišljenoj poetičko-ideološkoj osi, kao gravitacionom jezgru, autorke se u pojedinačnim pesmama ili u određenim stvaralačkim fazama naizmenično približavaju ili se od nje udaljuju. Uopšteno bi se moglo konstatovati da poziciju bliže *jezgru* zauzima dosadašnja poezija Natalije Marković, Ljiljane Jovanović i Maje Solar, dok se u nešto udaljenijim *orbitama* nalaze Danica Pavlović,

knjiga4a.indd 19 9/9/2014 9:11:53 AM

Ana Seferović i – još dalje – Tamara Šuškić; pri tome je generalna tendencija da *privlačna snaga* središta sa protokom vremena evidentno slabi kod svih pobrojanih pesnikinja. U panorami preovlađuju njihove kasnije pesme, u kojima se donekle odustaje od poetičke radikalnosti i grafičkih eksperimenata, a takav izbor sačinjen je prevashodno prema sugestijama samih autorki.

Preuzimanje i ukrštanje različitih rodnih uloga i pisanje iz ženske perspektive – ili barem iz ženskog gramatičkog roda – odlika je i nekih pesama muških autora, na primer Matovića i Tabaševića. Kod poslednjeg je to *transseksualiziranje* interesantnije i kompleksnije – u nizu Tabaševićevih pesama pojavljuje se lirska (anti)junakinja po imenu Klara – jer je pesnički subjekt u njegovim pesmama naglašeno nepostojan i u stalnom dinamičnom procesu konstituisanja i rastakanja.

UHVATITI ČESTICE JEZIKA

Posebnu liniju ili *drugu hemisferu* unutar mlađe pesničke generacije u Srbiji čine pesnikinje i pesnici u čijem pisanju dominira usredsređenost na jezik i jezički eksperiment: jezik od medijuma postaje tema i jedini *stvarni* sadržaj poezije, ukida se objektivno ustanovljiva referencijalnost poetskog teksta, koji ponekad ima formu naizgled proizvoljno sastavljenog skupa označitelja *bez* označenog. Ponekad se taj postupak u kritici naziva *desemantizacijom jezika*, ali čini se da je ipak preciznija odrednica *metajezičnost* (zalaženje *s onu stranu* jezika kao medija). Naoko paradoksalno, poetski tekstovi za koje bi se u prvi mah reklo da su zasnovani na tehnici arbitrarnog, aleatoričnog beleženja slobodnog toka asocijacija, tj. na postupku (kvazi)automatskog pisanja, pokazuju se zapravo kao poezija mehaničkog, *knjigovodstveno* strogog katalogizovanja jezičkih i znakovnih rizoma koji se svakodnevno reflektuju *na* svesti autorske instance, što je samo jedan od načina da se definiše pomenuti postupak *mimeze jezika* ili, konkretnije rečeno, poetika *sajber verizma*. U poeziji tog tipa dolazi do odbacivanja sintaksičkih pravila i mimoilaženja pravopisnih normi; ona je fragmentarna, fraktalna, *asintaksički* zasnovana: stihovi su poput nelinearno strukturiranog praznog prostora u koji se smeštaju krhotine jezika; poezija postaje – metaforički rečeno – mreža konstruisana za hvatanje „čestica jezika“, kako bi rekao Vladimir Stojnić. Ta poetička linija uzore ima u angloameričkoj jezičkoj poeziji i u vezi je sa teorijskim konceptima poststrukturalističke filozofske paradigme; u tom smislu govori se ponekad o poeziji zasnovanoj *na* teoriji, o poeziji kao *(o)pevanju* teorije, pri čemu je problematično ako se to shvati suviše redukcionistički i jednosmerno, pa se takva poezija pretvori u banalizujući poetski *rezultat* često laički interpretirane i pojednostavljene *teorije*. Drugim rečima, slično kao i kod suprotnog pola poetičkog spektra, oličenog u kulturalno-eruditnoj, *aleksandrijskoj* poeziji, i jezički pesnici ponekad zapadaju u neproduktivni manirizam i nekreativnu reciklažu pomodnih postupka. Najuspelija poezija ovog tipa zadržava (ironijsku) distancu prema vlastitoj

knjiga4a.indd 20 9/9/2014 9:11:53 AM

radikalnosti tako što je nadograđuje različitim vidovima neeksperimentalnih, klasično lirskih pesničkih strategija, odnosno – ako se tako može reći – na taj način što ukršta i hibridizuje referencijalni i autoreferencijalni jezik.

Konceptualna poema *Sistem* Marjana Čakarevića do sada je najradikalnije izvedeno i najintrigantnije ostvarenje iz ovog poetičkog kruga mlađe srpske poezije. Stihovi *Sistema* na svom površinskom sloju podražavaju računarski generisane zapise. U apsolutnoj vremenskoj i prostornoj simultanosti sajber sveta, proces subjektivizacije uvek je već objektivacija i potčinjavanje *sistemu*. U novijim stihovima, međutim, koji su za panoramu preuzeti iz rukopisa *Jezik* („Pesma je nagib/ jezika kosi hitac"), Čakarević piše značenjski prozirnije stihove, sa manje-više jasno konstituisanom instancom pesničkog subjekta i uz naglašenu evokativnost pesama: razaznatljive su krhotine (autobiografskog) iskustva na kojima *sadržaj* pesme počiva, tj. na koje se poziva. U ciklusu „Riblje puti" Bojana Markovića svet je sveden na hologramski haj-tek globus, na virtuelnu sveprisutnost i trajni prezent. Jezički, *vidljivi* sloj te poezije nastaje kao negativ sveukupne jezičke mase koja nas svakodnevno okružuje i preplavljuje na internetu i putem drugih digitalnih medija. Poezija Vladimira Vukomanovića nadovezuje se na *nastasijevićevski* tip mističkog avangardizma i teži rekonstrukciji (hipotetičkog) izvanistorijskog, predkulturnog i predjezičkog sveta, počivajući na viziji prema kojoj je pojavnost sveta u kojem živimo podređena i preduslovljena elementarnim silama prirode, u nekoj vrsti stalne nadčulne dijalektike *ovostranog* i *onostranog*. U tom smislu bi se ovaj pesnik mogao posmatrati kao neka vrsta antipoda Marjana Čakarevića: ako je poezija iz *Sistema* postsubjekatska i postjezička, Vukomanovićeva je predsubjekatska i predjezička.

Poezija Uroša Kotlajića, Bojana Vasića i Vladimira Tabaševića – trojice pesnika koji zajedno sa Tamarom Šuškić i Goranom Korunovićem čine pesničku grupu okupljenu oko samizdat-edicije *Caché* – mogla bi se okarakterisati kao poezija *popisivanja* jezičkih krhotina, perceptivnih i kognitvnih senzacija. Subjekat u njihovim pesmama kao da *refleksno* odbija jezik od sebe čim dođe u dodir sa njim, kao da mu je neprijatno *sa* jezikom, pa zato nastoji što pre da ga se oslobodi, da ga odbaci od sebe. To bi se, drugim rečima, moglo nazvati poezijom *nelagodnosti u jeziku*, koja teži da prevlada onu vrstu bliskosti sa jezikom koja nužno dovodi do nepodnošljive *ustajalosti* označitelja, do stalne upućenosti jednih te istih oznaka na jedne te iste predmete, odnosno jedne te iste misli ili čulne nadražaje. Zaoštrenije rečeno, to je poezija *bekstva od jezika*, gde pesma nastaje, tj. ostaje na papiru kao trag tog bekstva – otuda su pesme tih autora najčešće bez naslova, sintaksa je krajnje razlomljena ili se potpuno odstupa od njenih normi, javljaju se namerne tipografske greške, itd. U tom krugu autora, Vasić je više autopoetički, tj. autopoetološki pesnik, dok je Kotlajić sklon jezički ovlašnom ocrtavanju konkretnih čulnih nadražaja i emotivnih (pred)stanja. Poetika trojice autora okupljenih oko edicije *Caché*, zbog fluidnosti, nestabilnosti, žanrovske transgresivnosti, ima dodirnih tačaka sa *ženskim pismom*, dok ih prosevi egzistencijlanog iskustva i čulni nadražaji iz spoljašnjeg sveta koji često *probadaju* površinu njihovih tekstova povezuju sa pesništvom

knjiga4a.indd 21 9/9/2014 9:11:53 AM

diskurzivnog tipa u okviru referencijalne paradigme.

Vladimir Stojnić je pesnik koji iz knjige u knjigu radikalno menja poetičke pozicije i moduse pisanja. Od njegove četiri do sada objavljene zbirke gotovo da bi se svaka mogla svrstati u neku od različitih poetičkih linija unutar mlađe srpske poezije, od one inspirisane nasleđem simbolizma/visokog modernizma, do one oslonjene na tekovine avangardnog eksperimenta i jezičke poezije. To svedoči o pomenutom simultanom opstojavanju različitih poetičkih principa u okviru mlađe pesničke generacije u Srbiji kao možda njenoj najkarakterističnijoj odlici: pesnikinje i pesnici slobodno manipulišu različitim poetičkim strategijama i samosvesno ih instrumentalizuju u procesu pisanja. Bojan Savić Ostojić u tri do sada objavljene knjige takođe je značajno menjao poetičke postavke svoje poezije: u prve dve knjige dominira imaginacija, ironijsko očuđavanje i iskošenost kako ustaljenih jezičkih formi, tako i iskustava iz svakodnevice, dok je nova knjiga *Stereorama* hibridni tekst na granici poetskog romana-eseja, koji tematizuje ne samo nedavnu i aktuelnu socijalnu realnost Srbije, nego nastoji i da dekonstruiše mehanizme funkcionisanja i ispoljavanja društvene moći uopšte (jezik/znanje kao moć). Savić Ostojić i Stojnić pokrenuli su i uređuju internet časopis posvećen savremenoj poeziji *Agon*, koji je tokom pet godina izlaženja postao bitna platforma za afirmaciju i profilisanje mlade pesničke scene u Srbiji, ali i u ex-Yu regionu.

ŠTA JE MENI MAJAKOVSKI

Intrigantna i s razlogom u kritici visoko cenjena knjiga Sonje Veselinović *Poema preko* po formalnim karakteristikama je poezija u prozi ili, moglo bi se reći, pesnički esej sa narativnim elementima tehnike toka svesti, uokviren obrisima fiktivnog dijaloga sa ruskim spisateljicama Marinom Cvetajevom i Ljudmilom Ulickom. I u novom rukopisu pod naslovom *Krosfejd*, čiji su odlomci preuzeti za panoramu, autorka ostaje na sličnom tragu: njena poetska proza je elegantno uobličeni spoj imaginacije, erudicije i jezičkog eksperimenta, koji se lako otvara za mnogostruka i višeznačna (u)čit(av)anja. Po strani od dominantnih poetičkih linija je poezija Biljane Stajić, za koju je karakterističan pokušaj potpune depatetizacije pesničkog jezika i saznajno-refleksivne infantilizacije poetskog subjekta; (pseudo)infantilna perspektiva, tj. smišljeno *naivan* i *nevin* stav u percipiranju sveta, omogućava pesnikinji kako drugačije i neočekivane uvide u stvarnost, tako i jezičku inovativnost. Gordana Smuđa piše stihove koji su prevashodno vezani za svakodnevicu (Beo)grada i za impresije sa putovanja; to je poezija neposrednog (ženskog) iskustva, nepretenciozne refleksivnosti i *lirskog štimunga* upodobljenog duhu vremena. Poezija Sonje Jankov nastaje kao kontemplativni pesnički putopis kako kroz realne, tako i kroz izmaštane, oniričke prostore ili, sa druge strane, kao poetski dnevnik strasne konzumentkinje visoke kulture i moderne umetnosti koji je ciljano prezasićen intertekstualnim reminiscencijama i *fleševima*. Jana Rastegorac piše izrazito eliptične stihove u kojima nastoji da pronađe adekvatan jezički oblik za čulne nadražaje i egzistencijalne slutnje iz gradske svakodnevice; iskušavajući granice stilskog minimalizma pesnikinja ostvaruje efekat poluartikulisanosti

knjiga4a.indd 22 9/9/2014 9:11:53 AM

ili nedovršene artikulacije poetskog sveta, odnosno – da parafraziram jedan stih Ane Marije Grbić – čitaocu se prenosi sadržaj koji kao da je samo *zagreban o jezik*. Poezija Ivane Maksić najbliža je (meta)jezičkom usmerenju: u dve do sada objavljene knjige, *O telo tvori me* i *Izvan komunikacije*, ona eksperimentiše sa tradicionalnim pesničkim formama, jezikom i grafičkim konvencijama. U najnovijim pesmama, međutim, Ivana Maksić se *programski*, u teorijskom obzorju filozofije *nove levice*, okreće promišljanju socijalne svakodnevice u (post)tranzicionoj Srbiji, ispitujući istovremeno načelne mogućnosti savremene poezije da govori o tim temama (pesma „Strah da ću početi da služim").

Govoreći na nivou opštih tendencija, moglo bi se tvrditi da pesnikinje koje su se na sceni pojavile nakon autorki Ažinove škole pišu poeziju ženskog iskustva koja se – iako je nesumnjivo poetički samosvesna, a neretko i eksplicitno autopoetički zainteresovana – ipak formira unutar paradigme *prozirnog jezika*, ostajući tako izvan polja radikalnih pesničkih praksi i po strani od direktnog feminističkog angažmana. Najmlađe autorke zastupljene u panorami, rođene krajem osamdesetih i početkom devedesetih, nastoje da (lično) žensko iskustvo iskažu unutar lirsko-narativne paradigme, uz duhovitost, ironiju, sarkazam, pesničku igrivost i sklonost aforističkoj stilizaciji stiha kao osnovne stvaralačke principe. U toj poeziji sustiču se i prepliću *aktivni* poriv ka detabuizaciji ženske seksualnosti i *pasivno* svedočenje o ograničenim mogućnostima ostvarenja i osujećenosti žene u patrijarhalnom društvu koje pesnikinje okružuje. Stoga bi se moglo govoriti o povratku najmlađe ženske poezije u Srbiji onom shvatanju poezije i onoj poetičko-ideološkoj paradigmi koju je *kanonizovala* Radmila Lazić, a čije su ključne odlike „okretanje prema subjektu, uspostavljanje ličnog odnosa prema mitovima prošlosti, mitologemama svakodnevice, prema kulturi, potkulturi, nadstvarnom i onostranom".[18] Drugim rečima, Ana Marija Grbić, Jana Rastegorac, Čarna Popović i Dunja Janković, svoj *izbor po srodnosti* ne nalaze u autorkama Ažinove škole koje im neposredno prethode, nego u korpusu naše ženske poezije koji hronološki omeđuju Mirjana Stefanović, Judita Šalgo, Katalin Ladik, na jednom, i najistaknutije pesnikinje iz generacije devedesetih, Ana Ristović, Marija Knežević, Milena Marković, na drugom kraju, dok središnji prostor tog korpusa zauzimaju Nina Živančević, Ivana Milankova, Jasna Manjulov, Jelena Lengold, Danica Vukićević, Jelena Marinkov. Ako je Ažinova škola zaoštrila i do krajnjih konsekvenci dovela poetičke elemente preuzete iz poezije svojih prethodnica, onda najmlađe pesnikinje na neki način odguruju poetičko klatno unazad i vraćaju se poetičkim okvirima koje je ženska poezija u Srbiji *izborila* tokom poslednje tri decenije prošlog veka, pri čemu su u smislu direktnog uticaja najvažnije pomenute vodeće pesnikinje iz generacije devedesetih. Karakter naznačenog poetičkog zaokreta može se jasno pokazati na primeru pozicije i tretmana Majakovskog: dok je za Ažinove pesnikinje ruski pesnik bio uzor u smislu avangardne subverzije i revolucionarnog angažmana (makar u domenu pesničke forme), za Čarnu Popović je jedan od najpoznatijih stihova iz *Oblaka u pantalonama* („Nežni! Vi ljubav stavljate na violinu!") pre svega parodično postavljeni okvir i (samo)ironizujuće pozivanje

18 Radmila Lazić (prir.), *Mačke ne idu u raj*. Antologija savremene ženske poezije, Beograd: 2000

knjiga4a.indd 23 9/9/2014 9:11:53 AM

na autoritet iz lektire u funkciji podrivanja stereotipa sentimentalne ljubavne poezije.

IMENSKI REGISTAR

Nezavisno od različitih poetičkih tendencija u koje se pojedinačno mogu svrstati, fascinantna je širina i razuđenost referencijalnog polja poezije koju pišu mladi autori i autorke u Srbiji. Ukoliko bi neko sastavio indeks stvarnih ličnosti i fikcionalnih karaktera koji se pojavljuju samo u pesmama obuhvaćenim panoramom, taj spisak bio bi neočekivanog i neverovatnog obima i obuhvatao desetine i desetine poznatih imena iz istorije književnosti, filozofije, umetnosti i nauke, iz različitih nacionalnih tradicija i u vremenskom rasponu od trideset vekova, junake i antijunake savremene pop kulture, politike, sporta: Alfred Hičkok, Džems Džojs, Nikola Tesla, Barbara Sukova, Ervin Šredinger, Atila Bič Božji, Josif Brodski, Julije Cezar, Hokusai, Jejts, Italo Kalvino, Klod Mone, Danilo Kiš, Rembo, Hjum, Leonardo da Vinči, Rejmond Karver, Beket, Spinoza, Gotfrid Ben, Toni Bler, Apoliner, Džekson Polok, Džudit Batler, Marsel Prust, Silvija Plat, Mira Nair, Tamerlan, Macuo Bašo, Jovanka Orleanka, Kafka, Lukrecija Bordžija, Kant, kraljica Viktorija, Hajnrih Hajne, Alfonso Rejes, Isak Njutn, Megan Foks... Segment indeksa činila bi i mala galerija mitoloških figura i književnih likova iz raznih epoha: Prometej, Eva, Faust, Noje, Afrodita, Madam Bovari, knez Miškin, Hamlet, Narcis, Orfej, Magbet, Lilit, Apolon, Rogožin, Saloma, Sizif, Tit Andronik, Zevs, Alan Ford, David, Medeja... Shodno prisutnosti i statusu koji pornografija visoke produkcije ima u savremenoj kulturi, a koji su u mnogim aspektima analogni antropološkim matricama na kojima počiva mit, američke porno zvezde koje se pojavlju u nizu pesama različitih autora obuhvaćenih panoramom – Jenna Jameson, Alexis Texas, Eva Angelina, Ashlynn Brooke, Candy Manson, Stoya Doll – u tim novim *ulogama* objedinjuju tradicionalne funkcije pesničkih muza i svojstva boginja iz klasične mitologije. Kada bi Dom kulture *Studentski grad* uz knjigu objavio i disk sa saundtrekom panorame *Restart*, na njemu bi se našla muzika *Nirvane*, *Sex Pistolsa, Ramonesa,* Nika Kejva, a bili bi tu i Igor Stravinski, Arnold Šenberg, Leonard Koen, *Joy Division,* Betoven, Šopen, Lili Marlen, *Clash, Red Hot Chili Peppers,* Džon Lenon, *Buena Vista Social Club,* Majls Dejvis, Žak Brel, Astor Pjacola, *ABBA*, Brams, Šubert, Mocart... Filmovi koji se *vrte* u nekim od pesama iz panorame su *Pobuna na brodu Bounty*, *Zeitgeist*, *Životinjsko carstvo*, Fazbinderova *Lola*.[19] Unutar korica ove knjige zajedno su likovi koji gotovo uvek idu u paru: Edip i sfinga, Dekart i princeza Elizabeta, Muhamed Ali i Džo Frejzer, Isus Hristos i Pontije Pilat, Diznijevi junaci Mini i Pluton, Odisej i Penelopa, Adonis i Persefona; ali tu su takođe i neki koji su verovatno samo ovde mogli da se sretnu, kao na primer Bil Gejts i Fjodor Dostojevski, Matija Gubec i Holi Hanter, Slobodan Milošević i Ejmi Vajnhaus, Slavoj Žižek i Ceca Ražnatović,

19 Kada je reč o odnosu poezije i drugih umetničkih medija, treba napomenuti da je nova funkcionalizacija (pra)starog pesničkog postupka *ekfraze* jedna od stilskih strategija koja je zajednička za nekoliko autorki i autora zastupljenih u panorami, bilo kao poetski (po)opis fotografije (V. Stojnić, O. Petrović), filmskih sekvenci (B. Savić Ostojić, U. Pajić) ili kao opis delâ likovne umetnosti i moderne arhitekture (Sonja Jankov).

knjiga4a.indd 24 9/9/2014 9:11:53 AM

Albert Ajnštajn i Ruška Jakić, Klaudija Šifer i Miloš Crnjanski, Marina Perazić i Seren Kjerkegor. Spisak, naravno, ide dalje: Margaret Tačer, Vilijem Barouz, Dobrica Ćosić, Robert Luis Stivenson, Čarls Bukovski, Adolf Hitler, Bernard Šo, Don DeLilo, Neron, Omer el Faruk, Borhes, Homer, Bodler, Džek Keruak, Puškin, Majakovski, Kventin Tarantino, Seferis, Jirži Mencl, Platon, princeza Dajana, Marko Polo, Andre Žid, Lao Ce, Sokrat, Sapfo, Pol Valeri, Mikelanđelo, Sara Kejn, Morgan Frimen, Matija Bećković, Angela Merkel, Bris Taton, Žil Delez, Enio Kalabrija, Vladimir Veličković, Andre Breton, Karl Marks, Ilja Rjepin, Van Gog, Simon Bolivar... Hipotetički topografski indeks panorame *Restart* obuhvatao bi neke od najudaljenijih tačka globusa, kao na primer Fudžijamu i Sarajevo, Dubrovnik i Stokholm, Oslo i Sumatru, Sirakuzu i Lajpcig, i dovodio u vezu nacističke logore Dahau i Aušvic sa londonskim V&A muzejem, stanicom Viktorija i Ridžent parkom, reke na Sardiniji, u Novoj Engleskoj i na Kamčatki, mediteranska ostrva i Sankt Peterburg, Gaudijeve građevine u Barseloni i Koloseum u Rimu, sidnejsku Operu i berlinski Aleksanderplac, Gospu od Škrpjela i Mon Sen Mišel, baltičku obalu, bosanske šume i ostrvo Galapagos, Prag, Kopenhagen i Aleksandriju, Bajkonur, Mostar i Menhetn.

DO POSLEDNJE MRVICE

Za kraj ostaje pokušaj kontekstualizacije *nove poezije* u odnosu prema srpskom pesništvu iz završnih decenija dvadesetog veka. Tipologizacije iznete u dosadašnjim relevantnim sumarnim sagledavanjima i kritičkim sistematizacijama tog korpusa poezije svode se uglavnom na razlikovanje tri paradigmatična poetičko-ideološka toka: prvi se može nazvati antimodernističkim ili kolektivističko-tradicionalističkim pesništvom, drugi tok bila bi emancipacijska ili umereno modernistička struja, a treći bi činile različite strategije pesničkog eksperimenta, odnosno radikalno inovacijsko poetičko usmerenje. Prvi naznačeni tok Dubravka Đurić naziva *postsocijalističkom retro nacionalističkom poezijom*, koju karakteriše manje ili više potpuna zatvorenost unutar lokalnih, nacionalnih mitova, pravoslavne tradicije i mističke duhovnosti; unutar drugog, *umerenomodernističkog* toka u poeziji devedesetih, ova kritičarka razlikuje dve linije: *urbanu tranzicijsku narativnu liriku* i *postmodernu melanholičnu retro poeziju* (u ovu drugu podgrupu po njenom mišljenju spadaju npr. i transsimbolisti); treći, *radikalnomodernistički* tok je eksperimentalna jezička poezija, na čijem jednom hronološkom kraju stoji vojvođanska neoavangarda, a na drugom Ažinova škola poezije i teorije. Savremenu poeziju u Srbiji Radmila Lazić deli na dva pola. Na jednoj strani je tradicionalistička, antimodernistička poezija, koja se bavi „restauracijom starih pesničkih formi i arhaizacijom jezika", kao i „glorifikacijom nacionalnih ideja". Nasuprot tome pozicioniran je modernistički pesnički pol, u okviru koga autorka razlikuje „tri glavna toka u koje se svi drugi manje-više slivaju: [1] neosimbolistički, odnosno transsimbolistički, čija je tradicija simbolizam, [2] narativna lirika, čija je tradicija modernizam i postmodernizam, i [3] poezija tzv. radikalnih pesničkih praksi čija je tradicija avangarda i neoavangarda".[20] Gojko Božović, u pogovoru za pomenutu *Antologiju novije srpske poezije*, kao dva glavna poetička toka iz sedamdesetih i osamdesetih

20 Radmila Lazić (prir.): *Zvezde su lepe, ali nemam kad da ih gledam.* Antologija srpske urbane poezije, Beograd: 2009

knjiga4a.indd 25 9/9/2014 9:11:53 AM

godina izdvaja *neoavangardno pesništvo* i *poetiku verizma*, koje od početka devedesetih smenjuju *postmodernistička* i *tradicionalistička* poezija. Iako ne osporava da i u okviru tradicionalističkog usmerenja ima vredne poezije, Božović navodi da je to ipak najčešće „lirika koja ne uvažava ni trenutak svog objavljivanja, ni ovladano iskustvo poezije, već se regresivno zaustavlja na istrošenim toposima i tehničkim postupcima srpske poezije kraja XIX i početka XX veka".

Tipološku panoramu savremene srpske poezije Tihomir Brajović gradi oko dva „dijametralno postavljena" poetičko-ideološka toka. Prvi je „poetičko evociranje pretežno kolektivne i nacionalne tradicije" i počiva na strategijama *pesničke rekuperacije*, što podrazumeva „reafirmaciju komunitarnog sopstva ili kolektivnog identiteta". Nasuprot tome, autori drugog toka okrenuti su *pesničkom inoviranju*, pre svega kroz „poetičko problematizovanje neoavangardizma i (post)modernizma", koje varira u rasponu od „imperativa inovacije" i radikalnog eksperimenta, do umerenijeg inoviranja koje počiva na „poetički ozbiljnom 'obrtanju' ili parodijskom pervertovanju" književnih konvencija. Treći tok, prema mišljenju ovog kritičara, zauzima centralnu poziciju između dva ocrtana usmerenja i delimično počiva na „zoni preklapanja i interferencije" između njih. Stoga je razumljivo, kako ističe Brajović, da je ova linija unutar sebe poetički znatno razuđenija i ideološki heterogenija u poređenju sa preostale dve. To je tok *pesničke emancipacije* koji predstavlja „pokušaj tematizovanja i poetičkog usaglašavanja tradicije tzv. visokog modernizma i nastupajućeg postmodernizma u jednom oslobađajućem zamahu, zasnovanom na izrazitoj artističkoj samosvesti, ali i na rezonovanom uvažavanju univerzalnih civilizacijskih i umetničkih konstanti". U emancipacijsko usmerenje Brajović svrstava veriste, novoličare i narativiste iz sedamdesetih i osamdesetih, a od autora iz devedesetih, osim *svojih* transsimbolista, gotovo sve preostale pesnike iz Božovićeve antologije.[21] Kada, međutim, govori o pozicioniranosti tri opisane tendencije prema tzv. glavnoj stuji unutar književnog polja, Brajović će s pravom uvideti da bi inovacijski tok ipak pre trebalo posmatrati kao ekstremni krak ili rubno područje emancipacijskog usmerenja, odnosno „kao krajnji oblik artističke emancipacije, kao odustajanje od tematske aktuelnosti i 'konkurentnosti'". Takva Brajovićeva korekcija prvobitno uspostavljene tipologizacije sasvim je na mestu, jer ako bi se savremena srpska poezija u nekakvom idealnom, *bezvazdušnom* prostoru mogla predstaviti prema navedenom *trogubom* modelu – gde bi emancipacijska linija bila centralni tok, a preostala dva, rekuperacijski i inovacijski, marginalni *ekstremi* – realno, *empirijsko* stanje *na terenu* u poslednje tri decenije ne izgleda ni približno tako. Mehanizmima moći unutar književnog polja rekuperacijska poezija je počev od kraja osamdesetih centrirana kao dominirajuća ideološko-poetička linija i na toj poziciji je književni establišment do danas aktivno održava: mejnstrim savremene poezije u Srbiji ukopan je uzduž zamišljenog središta rekuperacijskog toka, uključujući na svom

21 Tihomir Brajović, „Identiteti i (dis)kontinuiteti. Panoramski osvrt na savremeno srpsko pesništvo", u: *Kratka istorija preobilja*. Kritički bedeker kroz savremenu srpsku poeziju i prozu, Zrenjanin: 2009

knjiga4a.indd 26 9/9/2014 9:11:53 AM

levom rubu još i zonu preklapanja tog toka sa emancipacijskim usmerenjem.[22]

Situacija u poeziji koju pišu mlađe autorke i autori bitno je drugačija i to je već po sebi značajno dostignuće generacije obuhvaćene panoramom *Restart*. Zamišljena osa mejnstrima unutar generacije preklapala bi se sa linijom u kojoj se sustiču – Brajovićevim terminima rečeno – emancipatorsko i inovacijsko usmerenje, dok rekuperacijsko-nacionalističko pesništvo kao diferencirani poetičko-ideološki tok ne postoji. Međutim, to ipak ne treba pripisivati nekakvom herojskom otporu i otvorenom pobunjeništvu novog naraštaja. Takav odnos snaga unutar mlađe poezije u Srbiji – mada bi primerenije bilo reći *odnos nemoći* umesto *odnos snaga* – posledica je činjenice da je poezija kao umetnički medij u 21. veku izgubila društvenu reprezentativnost. Ako je tokom poslednjih decenija prošlog veka posvećenost eksperimentalnoj poeziji, kako piše Brajović, sa sobom neizbežno povlačila „dobrovoljno i demonstrativno odbacivanje same ideje zaposedanja 'glavne struje' i priklanjanje nekoj vrsti stilskog ekskluzivizma ili apartnosti", onda takva apriorna pomirenost sa društvenom marginom od kraja prošlog veka važi za poeziju kao književni žanr uopšte, a ne bi bilo preterano reći i uopšte za književnost kao umetnički medij. Zanemarljivo malo simboličkog i još manje ekonomskog kapitala koji su još uvek u opticaju unutar polja savremene poezije u Srbiji, suvereno i dalje kontrolišu starija i srednja generacija, dok se mlađi autori u taj zabran pripuštaju retko ili uopšte ne. Mlada poezija funkcioniše kao zasebno polje na književnoj sceni, gotovo kao da se radi o drugoj umetničkoj grani. Establišment srpske književne imperijice i dalje je u stanju da bez značajnijih komplikacija i većih neprijatnosti ignoriše mlađu poeziju (jer mu ona direktno ne mrsi račune) i da je drži pod kontrolom na svojim rubnim područjima, regrutujući za sada svoj podmladak među mlađim autorima proze i u kritičarsko-akademskim krugovima. Stoga ne treba da čudi ako se tokom naredne dve-tri decenije poetičko-ideološki profil generacije obuhvaćene ovom panoramom promeni i unutar nje polako počne da se kristališe i rekuperacijska linija: nije nemoguće da će pojedini autori ili autorke iz lukrativnih razloga početi da pišu takvu poeziju. Drugim rečima, situacija će se gotovo izvesno promeniti kada biološke neumitnosti promene strukturu književnog polja i (n)ova generacija dospe u njegovo središte, odnosno kada dođe na red za raspodelu to malo mrvica koje će do tada preostati na stolu dodeljenom pesničkoj sekciji srpske književnosti.

> Drugo bitno dostignuće generacije pesnikinja i pesnika predstavljenih u panorami *Restart* po kojem se ona bitno razlikuje od prethodnih naraštaja srpske poezije tiče se statusa ženskog autorstva.[23] Nekome iz najmlađe generacije takva tvrdnja može se čak učiniti suvišnom, kao podrazumevajuća i samorazumljiva stvar, ali ako se situacija sagleda u hronološki široj perspektivi, postaje očigledno da se

22 Ili kako je to bez okolišanja formulisala Radmila Lazić: „Najuticajnija, akademska književna kritika forsira, afirmiše i zastupa tradicionalističke književne vrednosti i konzervativno-patrijarhalne principe kojima konstituiše srpski književni kanon (iz koga su žene isključene)."

23 Insistiranje u tekstu predgovora na dvostrukom, *rodno osetljivom* navođenju imenica pesnik/pesnikinja, autor/autorka, nije posledica pomodnog prihvatanja imperativa političke korektnosti, nego je odraz *stvarnosti* o kojoj se govori, tj. uzrokovano je *empirijskim činjenicama* u vezi sa novijom poezijom u Srbiji.

knjiga4a.indd 27 9/9/2014 9:11:53 AM

radi o značajnoj promeni. Nakon angažmana feminističkih kritičarki i teoretičarki od početka devedesetih i – što je u domenu poezije bilo presudno – prekretničke uloge časopisa *ProFemina*, pa zaključno sa pomenutom antologijom *Mačke ne idu u raj* i zbornikom *Diskurzivna tela poezije*, stvari su ipak, ako ne već temeljno preokrenute, onda barem nepovratno prelomljene i pokrenute. Dovoljno je pogledati koliko je na mlađoj sceni aktivnih i relevantnih književnih kritičarki u odnosu na prethodne generacije srpske književnosti, pa će kvalitet (i *kvantitet*) te promene biti jasan. Takođe, kada se sumarno sagleda poezija najmlađe generacije autorki, koja se – o čemu je već bilo reči – pre može okarakterisati kao *feminina* nego kao *feministička*, postaje očigledno da je nova ženska poezija u sebi već naturalizovala dostignuća feminističke *borbe* iz prethodnih tridesetak i više godina. Ako su njihove prethodnice tokom poslednjih decenija prošlog veka, htele to ili ne, bile prinuđene – kako je pisala Radmila Lazić – da postepeno razbijaju „stereotip o ženskom pisanju kao sentimentalnom, sladunjavom i 'mekom'", pesnikinje koje počinju da objavljuju u 21. veku – barem u okviru svoje generacije – to više ne moraju da čine. Ako za trenutak ostavimo po strani promenu društvenog statusa poezije koja im ne ide na ruku, može se reći da su mlade pesnikinje u Srbiji danas u izrazito povoljnoj situaciji za stvaranje nove paradigme ženske poezije i za rekontekstualizaciju i revidiranje književnog kanona u celini, jer su im – da upotrebim poznate trope iz feminističke teorije – njihove prethodnice obezbedile *sopstvenu sobu* i time ih oslobodile *strepnje od autorstva*, a s obzirom na svežinu novostečene pozicije, tj. na činjenicu da u *sobi* nema opterećujućeg nasleđa prošlosti, samim tim one još uvek nemaju ni naročiti *strah od uticaja*.

U neposrednoj vezi sa emancipovanošću od komunitarno-nacionalističke (anti)poezije i sa malopre pomenutom ne-patrijarhalnošću, stoji i izraziti *intelektualizam* u shvatanju i *upražnjavanju* poezije kod mlađe generacije pesnikinja i pesnika. Intelektualizam ne znači prosto obrazovanost (mnogi nacionalistički pesnici nisu neobrazovani); pod intelektualnošću se ovde razumeva permanentna stvaralačka samosvest i autorefleksija, kao i korespondiranje poezije sa ključnim društvenim i teorijskim problemima savremenog doba, u lokalnom i u globalnom kontekstu (pri čemu to *korespondiranje* može imati oblik osporavanja ili afirmacije pojedinih aspekata *duha vremena*). Distinktivno obeležje ove generacije u odnosu na njihove prethodnike ne leži samo u činjenici da se gotovo svi pesnici i pesnikinje zastupljeni u panorami *Restart* istovremeno aktivno bave i književnom kritikom, teorijom, prevođenjem. Sama figura pesnika/pesnikinje i njena sociokulturalna pozicija suštinski su promenjeni: za razliku od antiintelektualistički zasnovane figure pesnika-genija u rekuperacijskoj liniji, pesnički habitus nove generacije utemeljen je na racionalističkom, samosvesnom, demistifikujućem pristupu, koji – o čemu je pisala Dubravka Đurić – varira u rasponu od onih autora i autorki koji „svoju umetničku samosvest nikada ne ispoljavaju na eksplicitan način" do onih koji „deluju u domenu izrazito intelektualno shvaćenog polja poezije kada se sasvim poništava razlika između poezije i teorije".

Govoreći uopšteno, može se tvrditi da svaka relevantna savremena poezija uvek već podrazumeva ironiju i autoironiju.

knjiga4a.indd 28 9/9/2014 9:11:53 AM

Retorsko je pitanje može li se danas pisati *relevantna* poezija koja ne počiva na različitim, višesmislenim i višesmernim ironijskim intervencijama u jeziku – barem kada se pod *ironijom* razumeva autorefleksivnost, samosvesni otklon autora/autorke od poetskog subjekta, od jezika, od pesničke slike koju stvara, od društvenih datosti na koje se u pesmi poziva ili koje podrazumeva. Savremena poezija je intelektualna, refleksivna, kognitivna, a ne – ili barem u mnogo manjoj meri – emocionalna, senzualna, spontana, sentimentalna. Ili preciznije rečeno: emocionalnost, iracionalnost, otpor ili iskustvo traume koji se u njoj oblikuju, po pravilu su autorski deafektizovani, strategijski racionalizovani i transponovani u pesmu *kroz* intelekt. Ono što je za Tihomira Brajovića bila jedna od glavnih karakteristika emancipacijske linije savremenog pesništva – „oslobađanje od patosa u tretmanu pesničkog zanata, ali isto tako i u tretmanu same stvarnosti" – to se odnosi na mlađu generaciju srpske poezije u celini. Pesnički postupci nisu više *sveto oruđe* (niti *svetlo oružje*) koje se nasleđuje od starih majstora uz precizno uputstvo za upotrebu i doživotnu garanciju; pesničkim postupcima se slobodno manipuliše, oni se simuliraju, parodiraju, persifliraju.

Slično je i sa pojmom *urbanog* ili *urbanosti* u savremenoj poeziji: gotovo da je pleonazam danas za relevantnu poeziju tvrditi da je *urbana*, barem u širokom, *tradicionalnom* značenju tog pojma, po kome je urbanost sinonim za individualnost i ne-konzervativnost. Urbanost je, kako piše Radmila Lazić, *paradigma moderniteta* i zato „nije samo stvar ambijenta i miljea, već predstavlja emancipatorsko stanje duha, i pre svega je stvar senzibiliteta". Grad je neodvojivo povezan za modernom poezijom, bilo kao tema ili kao prostor u kojem je pesma *smeštena*. Kao što su *digitalni urođenici*, pesnici i pesnikinje mlađih generacija su isto tako i stanovnici grada, to je njihovo *prirodno* okruženje. To, naravno, ne znači da u njihovoj poeziji nema opisa prirode ili seoskih motiva; to znači da su takvi motivi oblikovani *u odnosu* prema urbanom iskustvu, kao njegov negativ, kao ne-grad (npr. kod Željka Tešića ili Bojana Vasića). Drugim rečima, grad je *nulti nivo*, referentna tačka sa koje se posmatra svet, a ne obrnuto, kao u poeziji ranijih epoha. U Matovićevoj novoj zbirci savremeni grad poprima distopične obrise postistorijskog, dehumanizovanog Vavilona od čelika, stakla i silikonskih mikročipova. U tematskom središtu niza pesama poetički različitih autora nalazi se Beograd: mogla bi se napraviti mala antologija samo od *beogradskih pesama* Danice Pavlović, Miloša Živanovića, Čakarevića, Matovića, Nikole Živanovića, Gordane Smuđe, Savića Ostojića, Željka Tešića, Filipa Vukotića, Danila Lučića, Ane Marije Grbić. Detaljno rekonstruisana mikrotopografija srpske prestonice u tom korpusu pesama kumulativno narasta u razuđeni i generacijsko autentični *beogradski kosmos*. U Korunovićevoj knjizi *Gostoprimstva* i svet *onostranog* oblikovan je – da parafraziram naslov rane Čakarevićeve zbirke – kao *para-Beograd*.

Zbirke autora i autorki obuhvaćenih panoramom često su konstruisane kao integralne *knjige-projekti*, za razliku od klasičnih *zbirki* manje ili više samostalnih pesama. Takve su gotovo sve knjige Dragane Mladenović, Čakarevićev *Sistem*, Korunovićeva *Gostoprimstva*, Stojnićevi *Fotoalbum* i *Kutija*, *Stereorama* Savića Ostojića, Stojkićeva knjiga *Šecele*, *Impresionistički kadrovi* Sonje

knjiga4a.indd 29 9/9/2014 9:11:53 AM

Jankov. Dragana Mladenović, jedna od najproduktivnijih autorki u generaciji, u dve poslednje knjige fabularno ulančava pesme, tako da su *Rodbina* i *Magda* žanrovski hibridi koji se mogu čitati kao pesnički romani ili kao (post)dramski tekstovi u stihu.

KAKO ČITATI *RESTART*

Iako je formalno gledano nastala kao *kolateralni* proizvod jednog tribinskog projekta, panoramu *Restart* u njenom konačnom obliku ipak bi trebalo posmatrati kao *samostalnu* knjigu, koja *važi* i nazavisno od ciklusa *Nova Poezija*, tačnije i *nakon* njega. Panorama odslikava kvalitet i poetičku raznovrsnost poezije koju stvaraju mladi autori i autorke u Srbiji na početku 21. veka. Izbor donosi tekstove pedeset četvoro pesnika i pesnikinja rođenih 1975. godine i kasnije. Većina pesama uvrštenih u panoramu prethodno su objavljene u autorskim zbirkama, pojedine su se mogle pročitati u književnoj periodici ili na internet portalima, a neke su preuzete iz autorskih rukopisa. Korpus pesama i tekstova koji su uvršteni u knjigu zaključen je krajem decembra 2013. Izbor nije u strogom smislu antologičarski, nego je sačinjen kroz dogovor priređivača i autora/autorki (ugovor o savršenoj biografiji!). Drugačije rečeno, izbor je panoramski na nivou pesnikinja i pesnika koji su u njega uključeni, ali se težilo da bude antologičarski na nivou pesama koje su u njega uvrštene. Uz autoironiju bi se moglo reći da se zapravo radi o reprezentativnom *autorskom katalogu* mlađe poezije u Srbiji.

Izvornici pesama navedeni su u uglastim zagradama i radi ekomoničnosti preloma odnose se na sve pesme unutar autorskog izbora koje im prethode. Pesme ispod kojih oznake o izvorniku nema, preuzete su iz rukopisa. Redosled pesničkih izbora u panorami oblikovan je prema godinama rođenja autorki i autora, a među onima rođenim iste godine redosled je uspostavljen abecedno. Ponegde u tekstu pesama postoje odstupanja od sugerisanih pravopisnih normi, kao i neujednačenosti u transkribovanju stranih imena i izraza. To nije posledica lektorske nepažnje, nego nastojanje priređivača da se poštuje autorski manir koji je sastavni deo poetičke strategije i kreativne samosvojnosti. U pojedinim pesmama koje su ranije bile objavljivane urađene su neznatne autorske izmene ili su ispravljene uočene štamparske greške.

Na kraju zbornika nalazi se pet kritičkih eseja čije su autorke afirmisane književne kritičarke mlađe generacije. Tekstovi Biljane Andonovske, Jelene Milinković i Vanje Radaković pružaju uopšteniji uvid u noviju srpsku poeziju, kako u smislu društvenog konteksta u kome se generacija formirala, tako i na nivou načelnog ocrtavanja glavnih poetičkih tendencija, dok se Jelena Angelovski i Jana Aleksić u svojim esejima kreću bliže tekstu pesama i analiziraju poeziju pojedinih autora i autorki koji su obuhvaćeni izborom.

U kontekstu dosadašnjih antologija i izbora novije pesničke produkcije u Srbiji, panorama *Restart* se u izvesnom smislu nadovezuje na knjigu Nenada Miloševića *Iz muzeja šumova.* Antologija novije srpske poezije 1988–2008 (Zagreb, 2009), i to tako da bi ovaj izbor mogao da se shvati kao *zumiranje* završnog segmenta Miloševićeve antologije. Srpska poezija s

knjiga4a.indd 30 9/9/2014 9:11:53 AM

kraja 20. veka u obliku u kom je predstavljena u antologiji *Iz muzeja šumova* ukazuje se kao neka vrsta optimalnog poetičko-ideološkog *rodnog lista* generacije obuhvaćene ovom knjigom: kao *stablo predaka* koje su potomci sami sebi imali mogućnost da izaberu i oblikuju ga po vlastitim merilima i afinitetima. Takođe, panorama se pozicionira *uz* nekoliko izbora iz pesništva mlađe generacije koji su objavljeni u toku prethodnih nekoliko godina: zbornik nove novosadske poezije *Nešto je u igri* (Neolit, 2008), antologiju nove srpske poezije *Prostori i figure* (prir. V. Stojnić, Beograd, 2012) i panoramu mlade srpske poezije *Van, tu: free* (prir. V. Đurišić i V. Stojnić, Cetinje, 2013). U odnosu na te izbore, panorama *Restart*, već po predistoriji i kontekstu svog nastanka, pruža obuhvatiji, više *horizontalno* nego *vertikalno* usmereni pogled na novu poeziju u Srbiji.

***

Priređivač duguje posebnu zahvalnost autorkama i autorima zastupljenim u zborniku – zbog angažovane saradnje i strpljenja; kolegama iz Doma kulture *Studentski grad*, za profesionalni i prijateljski trud pri realizaciji projekta; *škartu*, zato što su napravili ovu knjigu (!); Mihajlu Pantiću, Gojku Božoviću i Dubravki Đurić, za preporuke pri prijavi projekta na konkurs Ministarstva kulture; redakciji *Književnog magazina* i uredniku Mileti Aćimoviću Ivkovu, zbog tema posvećenih *Novoj Poeziji*; Julki Đukić iz Matice srpske, za dostavljanje primeraka pesničkih zbirki iz edicije *Prva knjiga*; Igoru Marojeviću i Nenadu Župcu, za savete pri konačnom uobličenju naslova i podnaslova knjige; Aleksandru Trkalji, za dragocene sugestije u vezi sa tekstom predgovora; Noahi Zeldinu, za lekturu sažetka na engleskom, i Evi Mariji Hanser, za lekturu sažetka na nemačkom jeziku; Eleni Messner, za podršku od početka projekta.

Goran Lazičić

knjiga4a.indd 31 9/9/2014 9:11:54 AM

knjiga4a.indd 32 9/9/2014 9:11:54 AM

ALEN BEŠIĆ

*1975, Bihać, Bosna i Hercegovina. Diplomirao je na Odseku za srpsku književnost i jezik Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Objavio je tri knjige poezije: *U filigranu rez* (1999), *Način dima* (2004) i *Golo srce* (2012), i dve knjige izabranih književnih kritika i eseja: *Lavirinti čitanja* (2006) i *Neponovljivi obrazac* (2012). Za zbirku *Golo srce* dobio je nagrade *Branko Miljković* i *Risto Ratković*. Preveo je sa engleskog knjige Džin Ris, Džamejke Kinkejd, Eni Pru, Džona Faulsa, Brusa Četvina. Za prevod romana *Lepotica* Džojs Kerol Outs (2010) dobio je nagradu Društva književnika Vojvodine za prevod godine. Pesme su mu prevođene na nemački, engleski, francuski i ruski jezik. Od 2007. radi kao urednik časopisa za književnost i teoriju *Polja*. Živi u Novom Sadu.

NA OBALI KANAGAVE

Galebovi, ti prehlađeni evnusi,
uzvitlani nad purpurnim
talasom. Baš kao na jednoj
slici Hokusaija. (Kod njega su
more i Fudžijama isto –
uzavreli indigo opervažen čipkom.)
Galebovi, kamikaze u brišućem letu.
Haiku zaigran na dlanovima boga...

Na obali Kanagave
uzalud sam tražio pogodnu
metaforu.

Ponekad mislim da u
tome i jeste sve: dok sunce
izlazi, više od jednog imena
imati.

ARKADIJA

…u povratku iz Eufemije, grada u kome se
razmenjuju uspomene na svaku dugodnevicu
i na svaku ravnodnevicu...

Italo Kalvino

Ima grad Eufemija, na osamdeset milja u pravcu
vjetra maestrala. Ima pijaca. Razmijenio sam sva
svoja sjećanja, čitanja, snove za jednu uspomenu:

Bio grad. I trg sa katedralom.
A onda ga stali ukrašavati.
Ne-imari. Suhim fontanama,
prašinom, bljeskom.
Trg nije gledan ko zna koliko dugo.
Zamišljan u tami. Očekivano je čudo.
U zamrlom času poklonjen mu je
pogled. (Umalo i život.) Izranja slika:

Sve je umekšano. Sivo.
I ima jedan sat (klonuo,
na katedrali) kao iz
crtanog filma, ili,
kao da Dali tumači
vrijeme.

knjiga4a.indd 33 9/9/2014 9:11:54 AM

Krajičkom oka nazirem stepenik
na kom se blista jaje svijeta –
raspuklo – Lotos. Ne pomjeram glavu.
Sklapam oči i pomišljam:

Arkadija od osam latica.
Uprkos svemu. Vrijeme čudā.
Prisjećam se Da Vinčija:
trebalo bi slikati načinom dima,
grad-filigran,
grad-paučinu,
Sarajevo.

– – – – – – – – – – – – –

U SAVRŠENOM REDU POZNATE SOBE

Pred odlazak, u savršenom redu poznate sobe,
praviš nered. Privid nereda.
Nenaviknutom oku te pukotine ne govore ništa.

Nakrivljuješ profil na zidu. Lice zagledano
uvijek u drugog. Mimo tebe.

Na polici izmješaš prozu i poeziju.
(Ovog puta, žuti hrbat Karverovih *Pesama*
umetnut između tomova Prusta.)

Nož za papir uronjen u nerazrezan tabak,
u nedočitano.
Olovka zaoštrena dopola.

Talismani su posijani. Ostavljeni
tragovi. Kad se vratiš (ili probudiš),
oni će biti jedine udice
kojima ćeš moći da se zakačiš za
krhki procijep između onoga što si bio
i onoga što ćeš biti.
Za tanušno sada onog što jesi.

knjiga4a.indd 34 9/9/2014 9:11:54 AM

USITNJENO JE MOJE VRIJEME. KAPRIČO

Usitnjeno je moje vrijeme. Svaka sekunda
skriva okean. Sada, postojim za odustajanja.
I nedorečenost. Sve što znam znam iz knjiga.
U oaze plemenite praznine
pohranjujem urne sa pepelom mnogih
svojih ja.

Proći će nebo i zemlja, ali prolaze i
riječi. Poezija – pismo nepovratno. Poneka
slika, kao pelud na prstima, ostaje. U njoj,
katkad, alhemiju meda otkrivam:

kamene terase i maslinjaci po jadranskim
otocima;
frutti di mare, bokal bevande i paški sir
u konobi u Komiži;
borove iglice na mladoj koži vrganja iz
bosanskih šuma mog djetinjstva;
djevojka što miluje zaspalu mačku
na stepeništu puste vile u nekoj od uličica
starog dijela grada Rodosa.

Hronika sitnica.
Dovoljna za čitav jedan život.

[*Način dima*]

knjiga4a.indd 35 9/9/2014 9:11:54 AM

ZLATNI PRESJEK

U dlanovima prevrćeš školjku, kušaš smokvu, izuvaš se.
Ali već sivo, čamotno more briše tvoje tragove po pijesku,
spira izlomljenu kružnicu tih milimetarskih lutanja, od
sobe do plaže, od pisma do tijela, od sebe do sebe. Od mene
do tebe. Čempresi izgaraju u predvečerje Ivanjske noći.
Bolni magareći rev potresa zamućene zvijezde, dok zamiru
posljednji damari svjetlosti. Plačeš na ovoj toliko poznatoj obali,
ali ne zato što svijet možda izgleda mekši i prisniji obložen
finom opnom suza, već zbog jednog stiha kojim ti se neko
obratio prije nekoliko stoljeća i koji te danas konačno pronašao:
Davno ti sam legao i dugo ti mi je ležati – kroz baršun mahovine
prosijava epitaf sa okrnjenog stećka, plamti poslanica mrtvih,
šapat iz kamena, glasovi bez slika. Čista si nepomičnost, ove
prekratke noći, dok tragaš za zlatnim presjekom riječi koje neće
poput zapaljene strijele zaparati tamno nebo, logikom nadigravši
geometriju pada, nego korakom kornjače domiliti iz zaborava,
iz sna, izroniti iz beskrajnog okeana vremena, i
tiho se sklupčati u nečijem umornom srcu.

ANTIMARINA I

„Tiho se sklupčati u nečijem umornom srcu“,
zapisuješ i polako odmičeš lice od tog iskrivljenog
ogledala. Rasplinjuje se tajna prepoznavanja i,
kao plima, uz kičmu ti strasno mili praznina.
Negdje izvan pisma, u svemu što je prećutano,
slutiš, opet je neokrznuta ostala suština. Kraj
otvorenog prozora miluješ busolu, dok sa televizora
dopire huka valova, krici galebova, komešanje
bluna. Nevičan plovidbi, odiljanju, vezivanju
pomorskih uzlova, krivotvoritelj si zaludnih brodskih

knjiga4a.indd 36 9/9/2014 9:11:54 AM

dnevnika. *More je oko nas, ali je soba u nama*, poput tromba-ubice, misao ova vršlja deltama tvoga krvotoka, ukleta olupina izgubljena u fjordovima ispod usijanih sljepoočnica. Pomahnitala je magnetna igla. U maglini, duž boka osjetiš dodir glečera. Da, iznutra se otvara kao vlas tanušna naprslina, kroz koju će slana voda u tebe da pokulja. Pucketa parket iza tvojih leđa, to na prstima se prikrada svakodnevno ništa.

BEZ TEBE

Plamičak kandila ne obasjava ništa, tek cvrči boreći se za dah. Ova soba je rezonantna kutija u kojoj se kroz crnilo dozivaju stvari. Ropac starog frižidera i škripanje reumatičnih zglobova kreveta tužniji su od bilo koje elegije. Uvijeno u pokrov nesanice, tvoje tijelo je *lukovica na mrazu i odveć tupo da misli.* Zastanak života, prosta mudrost krpelja na grani, tog princa tavorenja. Nečinjenje te, ljuspicu po ljuspicu, oslobađa svih nakalemljenih ja, čežnje za prošlošću, jeze pred budućim. Usporeno kolanje krvi, gusta šećerna melasa u voskom zaptivenoj košnici, srce tromo kao roj što zimuje. Smanjuješ zapreminu nade i želja, raščijavaš uspomene. Bez tebe, konačno, nema ni bola, jer kad se smjerno izmakneš iz svijeta, svijet više nema na koga da se surva. Prozirno jutro. Polje pod snijegom. Vjetar sa čkalja skida bijelo paperje. I gavran.

knjiga4a.indd 37 9/9/2014 9:11:54 AM

KATKADA

U osami, dok u tebi obnavlja se pismo
(pokušava da se dogodi), prebiraš, kao
brojanicu, evenku suvog grožđa. Ruke,
što na septembar mirišu, o ragastov čvrsto
opireš. Grubi čvorovi, ispod dlana, o plemenitoj
nesavršenosti oblika zbore. Ili o tome kako je
kasapljeno drvo. O radosti i patnji čita koža.
Oslanjaš čelo na smrznuto okno. Dalje od
ovoga se pouzdano ne može. Dobro je.
Okončaće se, uskoro, zima. Kad *potamne*
oni koji gledaju kroz prozore. Iza zatvorenih
vrata. Mirni kao mošti u ćivotu. Čim govor se
u gomilu krhotina skruni. I opet ćeš primoran
biti da naučiš tepati svijetu, da bez ironije
zamišljaš kako se u uzanom prostoru između dva
zaljubljena lica, dva isprepletena tijela, katkada
zaista stani Bog. Da nadvladavaš otklon, i
između riječi i stvari nikada ne biraš stranu.

ČISTILIŠTE

Prevazilazi te istina o tebi,
taj zbir velikih i malih mrakova. Razapeta
od zida do zida, kao konopac za rublje u
sirotinjskoj klijeti, troma želja: *treba se*
pomiriti sa svojim djetinjstvom. Dozvoliti
svirepom sjećanju da se kaže: sabireš se oko
kusih ljetovanja bez oca, praznine koju milosrdno
zaptivaju ujaci, dede, bake ili otužni ukus tulumbi
u gradskoj poslastičarnici. Oko stišanog daha
četvorogodišnjaka što strmim stepeništem silazi

knjiga4a.indd 38 9/9/2014 9:11:54 AM

u zadimljenu kafanu kao u čistilište i među
igračima tavle, iz žablje perspektive, pokušava
da razabere poznato lice. I njegovog igličastog
stida, dok vraća se sam, neobavljena zadatka,
prenoseći majci izmišljenu poruku: „Rekao je
da napravimo još jedan krug." Između tebe
i njega – cijeli jedan jezik. Majski je dan.
U vrši rebara praćaka se srce.

ŽIVOTOPIS

Zadireš u životopis. U toplo srce tame.
U nemisao onih činova kad su ti *oči tonule na dno
svog žilišta*, a jezik dugo obletao oko istine kao konac
oko ušica igle. Pitanje iz testa ličnosti, u modnom
časopisu koji dokono listaš: „Da li ste ikada mučili
životinje?", naprečac te položi u studenu grobnicu
djetinjstva. Dok rutinski zaokružuješ odričan odgovor,
krojeći mustru svog najboljeg ja, uzlovi popuštaju i,
goluždrav, prilaziš duši sa naličja: ptiče koje si iz
ljuske ogulio i, razdiran znatiželjom, upijao pogled
smrti što te sa vlastitog dlana umilno gledala; golub
koji se, raskoljene lobanje, mahnito prevrtao pod
tvojim prozorom, jer si s predumišljajem ispustio nož
u jato namamljeno nakvašenim hljebom; ropac gavrana
poletarca kog ste objesili o granu, i mlatili letvama kao
pinjatu iz koje su se, umjesto slatkiša, prosipali perje,
moždina i drob... Zbudu se takvi dani, takva vremena. A
poezija se ispili iz jajeta kukavice i razjapi gladni kljun.

[*Golo srce*]

knjiga4a.indd 39 9/9/2014 9:11:54 AM

knjiga4a.indd 40 9/9/2014 9:11:54 AM

DEJAN ČANČAREVIĆ

*1975, Pančevo. Diplomirao srpski jezik i književnost na Filološkom fakultetu u Beogradu; u istom gradu završio master studije na Fakultetu dramskih umetnosti (Teorija dramskih umetnosti i medija). Objavio je zbirke pesama *Gravitacija* (2005), *1871 [narativnost.patriotizam]* (2007), *Svakodnevlje* (2009) i *Sto malih pesama* (2012). Bavi se poetskim performansom i rokenrolom. Elektronska izdanja poezije i drugi njegovi tekstovi dostupni su na www.insomnija.blogspot.com.

OBRNUTA SOBA

Konačno pomerio se
Iako mrdnuo nisam
Dotaklo me stanje bezbolnosti
Od uzetih lekova
Verovatno jača doza
Gravitacije

Prija udaljenost
Masnog pločnika
Izolovanost od buke
Kontejnerskih izlučevina
Smirena levitacija
Prostorom sobe

Tupe svetlosti predmeta
Razne praznine
Ćoškovi kutijice boce
Usporeno isijavaju
Nepostojanje
Nedovoljnost utisaka

Nutarnji mrak
Pokriva fleke
Na nemoj posteljini
Pridignem se

S prozora vidim
Jutarnju ravan i zvuke
Dvodimenzionalnog sveta
Prelomljenog i krivog
U loše valjanom staklu
Samo jedna tačkica

Nemi posmatrač
Sa suprotne strane
Provetrene ledine
Gleda u nigdinu

Pitam se
Kako mu je

Da li i njega obuzima
Gravitacija

knjiga4a.indd 41 9/9/2014 9:11:54 AM

Opet sam
Ispustio šansu
Odbila se o pod
I razbila plafon

Konačno smem
Da odahnem
Da popijem pivo
I padnem u meko

Neće mi smetati
Ako se iznenada
Njutnov zakon jabuke
Obrne

Posle piva i tabletice
Nesvest će pasti
Direktno u mene

Najiskrenije
Nadam se

VESELE GODINE NAŠE ŽUTICE

Gluposti sveopšta
siluješ pažnju oblikom
ljudskog lica u
licu vlasti
iskeženim osmehom
nemog lica naroda
cerekanjem fanatizma
futurofobijom
melanholijom apolitične
nakaze radikalnog
krosovera između
mita i socijale
komiraš naciju
priključenu
na aparat pseudopolitičke
dijalize ispiranja
centrifugiranja
elasticiranja
svesti i nerava
čini se da gerontološki
totalno preuzimaš
vlast

čekajte
znate ono

upasane trenerke
air max dvojka
kajle utoke
brza kola brzi život
skidanje patika
otimanje bes batina
laka zarada i sahrana

čekajte
znate ono

apatija alkohol vutra
podrumi očajanje
pivo dvorište
radnjica dani
ambiciozno prolaze
ortaci ćute

knjiga4a.indd 42 9/9/2014 9:11:54 AM

ništa ne govore
pljuvačkom dube
rupice u betonu
uklopljeni u osnovne
tokove

svuda stvaraš
mutante i nacional-fensere
osakaćene ili
pomodernjene

ne može se
nikuda iz Srbijice
intravenozno ubrizgane
svakoga jutra
pre škole posla
penzije i spomenice
kao kontra na mišljenje
želje i htenje
vonjaš govnariju
diktata
zamagljenih nacionalnih interesa
impotentnu pseudoideju o budućnosti
princip autogola
u slobodan pad
kroz ne-svest

i zato živeli

futurofobija mrak
tenziranost ksenofobija
akcize dijalize reprize bombardovanja
ministri predsednici plaćenici
živeli autogolovi

otišao bih na pijavice
da pustim krv

jer to je najnovije dostignuće medicine
u nas

[*Gravitacija*]

ĆORAVE BAKE

Sve oči zažmurile
Da proslave
Mrak
U školama
Počela je
Veronauka
A preko Dnevnika
Revitalizacija
Četničke kame
I metaka

Istraga poturica
Teledirigovano nadire
S obronaka nacionalizma
Nastavlja se
Pesniči varniči
Ubija
Klerikalna municija
Šrapneli jataka
Ispaljeni u srce
Budućnosti
Samo da je nikada
Ne bi bilo

knjiga4a.indd 43 9/9/2014 9:11:54 AM

Za nas

Pastirski nacionalizam nemaštine
Radnički preznojan
Buvljački profilisan
Ipak ume da prikaže
Sveže sasvim novo
Izbrijano legalno lice
Uparađeno izglancane
Demagoške žvake
Za smrt sutrašnjih dana
U volji
U džepu
U korpi za pijac
U slepoj veri tame
Zatutumračene
Glave

Sve je to gusto rastinje
Zagušljivih kafana
Sve je to rakijska strava
Zapaljenih ognjišta
Poubijanih rođaka
Komšija u kandžama
Sistematskih smicalica
Demagoških opravdavalica
Lažnih briga za zdravlje
U stondu bensediranog
Naroda

Ma koga je briga
Dok zvona udaraju s tornjeva
Na dizanje radi poništavanja
Svega normalnog lepog
Vedrog vrednog
I nežnog

Ej pope
Ti i tvoji
Izađite iz crkve

Pogledajte
Kako januarsko blistanje dana
Ne zavisi od služenja bogougodnosti
I dajte mu opelo džabe
Makar se i samoubio
Od skučenosti
Pobegao
Skokom kroz prozor
Moj (tvoj)
Drug

Ili kao vojak stradao
Pored popišane žice
Kroz koju heroji zlikovci
Slobodno izlaze iz kasarne
Na viski i jastoge

Ali ne
Nemoj pope
Pogrešno da kapiraš

Tvoja nervoza sada je
Sasvim opravdana
Snimljena kamerom
Blasfemija
Revolt je neverovanja
U jednosmernu sliku boga

knjiga4a.indd 44 9/9/2014 9:11:54 AM

Koji po sebi i iskustvima
Mudrih monaha
U stišanim visinama
Ne može da bude takav
Kakav je po tebi
Iza prikazanih slika

Jebi ga.

Ipak 80.000 dinara
Košta lepota usluge
Keš kredit pogreba
S mumlanjem koje niko ne prekida
Dok se veronaučki obrušava
Kao džep prazna molitva
Za mušteriju bez povratka
Krajnje nepotrebna ili
Nebitna

Možda sam nedostojan
I slep da skapiram
Takav zagrobni svet
Ili nedovoljno proklet
Od Iroda Pilata Izroda i Povika
Da bi se božija milost izlila
Podjednako i na mene
Iz otadžbinskih dogmi
Odbludelog sina

Nevažno

Životima
Koje ste skupa upropastili
Smrzavaju se zakucane šake
Na krstu slobodno
Sliva se krv niz grudi
Preko crnog mermera
Navalite ljudi

Jer od danas je prema crkvenom dekretu
Ispaštanje grehova potpuno džabe
Čak i ako ste zaklali suseda
Ko pticu u letu
Anđeli iz pakla države
Neće da vas zgrabe

Amin

PATRIOTIZAM

je izbledela iskrzana zastava
na korodiranom jarbolu
graničnog prelaza

i smradni WC pored
koji postojano ne radi

zaključao ga korumpirani carinik
ili smoreni murijaš

to je kamen međaš
na groznoj pustopoljini
kraj koga misleći o kući
prolaze –

utučeni graničar
i njegov učeni vučjak

knjiga4a.indd 45 9/9/2014 9:11:54 AM

to je magnovenje
kad obojica zastanu
tu

kod graničnog kamena

da osmotre smrznutu prazninu
preslikanu u očima

to je kao trenutak
predaha

dok združeno pišaju
na neopipljivu
liniju

i momenat kada
usporeno odlaze

dok sa mrtvog kamena
isparava

nafarbana bleda trobojka

i patriotski topla
mokraća

u državno hladan vetar
i ustavno pustu
hladnoću

pasoša

PATRIOTIZAM ZA DECU

Ispred ekrana užarenog televizora
Dok ćale vežba
Kako se vodi skupština
Jedna lepa dečja glava
Protrči na tren

Ćale se mršti
U glavi mu pršti
Teška i crna strava
Od koje noću
Kad popije samoću
Ne može da
Spava

A i mama
Na drugom kraju
Kreveta
Stalno sanja sreću
Ko šarenu lažu
Uplašeno
Sama

U školi vlada tama
U skupštini galama

Điha
Điha...

knjiga4a.indd 46 9/9/2014 9:11:55 AM

RODOLJUBIVA

Kakav smo
Samo

Slavni put
Prešli

Od
Plave

Do
Masovne

Grobnice

[*1871 [narativnost.patriotizam]*]

Pet malih pesama

NOVI SVET

neostvar reklamno bleska
očima neispun-želja

imperativima novčanosti
laserskim mamom magneta

plastičnim postojanjima
bankomatike automata

PREDGRAĐE

mrtva devojka
ispod bilborda

iz kose otresa
kartice

s plastičnog tela
struže ljuspice

nevino
od silikona

ZEMLJA

naša zemlja
bila je

cela jedna
noć

i pola jutra
zemlje

vozom

knjiga4a.indd 47 9/9/2014 9:11:55 AM

AGNOZA

piju pivo
i gledaju fudbal

ljudi-tiketi

pijem pivo
i tražim glavom

kako je gde je
glava

PEJZAŽI

vutra pivo
dop i resto

rep i tehno

više nikog
ništa nigde

ljudi

[*Sto malih pesama*]

GROTESKOBA

Pečene krusifikse izložili oblikom grotesknih životinja
i trube celovito od rakije kroz noć zbivanja glave jadne
kao otopljen sneg razgolitila se m a g n a j a d n i c a
gomile i cvili kao da porađa neshvatljivost postmodernih
otvorenih mogućnosti za kopilad slepog galopa gluposti
za bauljčiće ignorante mesojede krvnike ubice koljače
kataloge noževa revolvera poteza povučenih preko
preklanih svileno nežnih vratova neke
o č i
gledaju prikrajkom odakle se zgusnuo mrak u jauk
krik i plač gledaju kao iz drugoga sveta svetlo
svetim glasom vaspitane osvete ne može se nikuda dogurati
jer nema je otišla je odavno slepa je kao baba a to što
kažu da nije nikada je bilo i to je naštrikana spodoba kao pola
praseta prišili za jagnje i pustili da igra nad plamenom
a pljeskaju šakama lomačama krckaju zubima zlokobni našistički
s m e h
krezubi od glasnosti praznine glavama ugnežđeni
crvolikom pticom mržnje nadrastaju Njujork i London
i sve destinacije u predstavama nema glumaca draga publiko
vaš prostor prazan je kao šešir zaboravljen u bordelu
šarenih anđela gde On puši a Ona jadnica cvili opuščima gluposti
i porazbijanim čašama a kerovi i mačke svinje i krave
p o l i p i m e d u z e
skakavci lignje delfini i keš-kredit jastozi obnevideli od neokapitalizma
krezubosti od zjapa zubala grickaju gric gric gric gric
polako kroz besplatan tanjir govana u pogledu spakovan
d a p o n a v l j a ja sam tvoj bog ne imaj ne ne ne ne ne ne
drugoga osim mene ne ne ne mene kad ste već prethodnog
pred pevaljkom proždrali i sad samo da podrignete smelo
jad beslovesnog beskraja nekoj deci da date oružje
i vaspitavate ih da igraju r a t a ta ta ta ta ta ta
samo nam to još nedostaje zbilja.

knjiga4a.indd 48 9/9/2014 9:11:55 AM

ŽELJKO MITIĆ

*1976, Niš. Autor je pesničke zbirke *Neonska nesanica* (2007). Pesme su mu, između ostalog, zastupljene u antologiji Nenada Miloševića *Iz muzeja šumova* (2009). Sa pesnikinjom Anom Božičević priredio antologiju njujorške poezije 21. veka *Dan kada je umrla Lejdi Gaga* (2011). Suosnivač je i urednik izdavačke kuće *Peti talas*. Živi u Nišu.

MOJE REČI NA SAMRTI

Možda je
kraj
uistinu blizu.

U februaru
+18°C
iznad mene
ogromni beli
oblak
u obliku zečje glave
zovem ga
Veliki Hef.

Prošla noć
mi se sveti
alkoholnim košmarom
jedino o čemu želim da razmišljam
je
Dženin
klit-pirs
u novom filmu
zle produkcije.

Kalifornijo
velika grobnice
na suprotnom kraju
sveta
sada te grli
noć
i
Džena Džejmson
spava.

knjiga4a.indd 49 9/9/2014 9:11:55 AM

NEK POTRAJE TAJ OSEĆAJ

Neka budem
plišani medvedić
prijatno uglavljen
među tvojim butinama.

Pulsirajući
višeinčni
dildo
zaboravljen od svih.

To je sve što želim.

Kad me obaviju
mirisi i toplina
ne dozvoli mi da razmišljam.

Na visokim štiklama
sreća je odšetala
niz hodnik.

RODITELJI

Evo već nedelju dana nemam roditelje
iako šetaju po stanu kao duhovi
bez ikakvih znakova života
ne primećujući me
kao što ni ja ne primećujem njih.

Nedavno sam se vratio iz vojske
i sada sedim bez para, posla, devojke,
bez položenog vozačkog ispita za *ce*,
što bi značilo da sam pao dublje nego ikad.

Ozbiljno razmišljam da se ponovo vratim tamo.
Ipak, možda se i stvari reše same,
možda im proradi savest kad najzad
primete da riknjavam od gladi.
A možda na proleće počne i neki novi rat.

knjiga4a.indd 50 9/9/2014 9:11:55 AM

KONTEMPLACIJA

Gledam
žutog
čupavog psa
bez jedne noge.

Taj žuti pas
invalid
zna
da smo isti.

Sami
i
prepušteni sudbini.

On telesni
ja cerebralni
invalid.

Volim ga
kao što i on
voli mene
ali ga ne ližem.

Bar za sada.

SVE U SVEMU DIM

Pomalo se i zaboravilo
ono sjajno vreme
kada je sve bilo drugačije:
cigarete su stizale
sa zapada
i karta za bioskop
koštala 50 milijardi.

Danas cigarete
stižu sa istoka
i bioskopi
su sve prazniji.

Posle duže pauze
kupio sam
100's pakovanje
mekog lakija
falš paklicu
falš cigareta.

I ne znam
da li mi se samo učinilo:
posle mnogo godina
osetio sam
taj
neprijatno
sladunjavi ukus
vremenâ koja su prošla
nepovratno.

To je sve.

SONIC D.J.

Možda si stvarno
previše znao
ali to te nije
odvelo
dalje od mesta
gde si rođen
i
gde su mnogi
skratili
svoj put.

Sutra će biti novi
dan
isti ili drugačiji
od prethodnog
ali uvek pun
dobrih prilika.

Svakome bar jednom
dođe
da stavi glavu na šinu.

[*Neonska nesanica*]

knjiga4a.indd 51 9/9/2014 9:11:55 AM

ODUZIMANJE

Čitao sam pesnika
koji je žalio
za pčelom
koju je ubio

nisam ga nikada sreo
da bih ga upitao
da li se ikad pokajao
zbog toga što je uradio

u junsko poslepodne
nešto pred pljusak
dok sam razgovarao telefonom
pčela mi je uletela u sobu
zujala je
povremeno se odbijajući
o prozor

ne prekidajući vezu
dohvatio sam notes
i iz drugog pokušaja
zalepio je za staklo

onda sam iz kuhinje
uzeo salvetu
obrisao mrlju
pokupio mrtvu pčelu
i bacio je u kantu za đubre

završio sam razgovor
seo u fotelju
i kroz prozor gledao oblake
kako postaju sve tamniji

mislio sam o pesniku
koji je napisao pesmu
o pčeli
koja se vrzmala oko njegovog lica
dok je čitao novine

i u kolikom je
stvaralačkom zanosu
on tada bio.

- - - - - - - - - - - - - - - - -

MORFOLOGIJA BAJKE

Moji sinovi imaju
tri i šest godina
ne vole dečje pesmice
i zato slušaju hitove
Ramonsa
Kleša i *Pepersa*
koje pažljivo
biram za njih

hteli bi da budu muzičari
ali ne kad porastu
već odmah
i vole da izmišljaju
priče pred spavanje
svoje verzije
poznatih bajki

gde vuk kroz šumu
vozi

knjiga4a.indd 52 9/9/2014 9:11:55 AM

ferari 360 spajder
a crvenkapa bere
otrovne pečurke
i onda je vuk poveze kolima
u duboki mrak

ali nikad ne uspem da
saznam kraj
jer
obično se uspavam
pre njih
verovatno zbog
sedativa
koji regulišu
moja lupanja srca
na nervnoj bazi

i onda sanjam
kako se moji sinovi smeju
laki i bezbrižni
dok protrčavaju
između dva bela
penasta oblaka
na prolećnom nebu

ta dva dečaka
koji će možda jednom
postati ljudi.

PAKAO JE ZA HEROJE

Početkom devedesetih
imali smo pank bend
i svakog dana vežbali
u jednom od podruma zgrada
u radničkom naselju

pevali smo o devojkama
koje nismo imali
i blistavoj budućnosti
koja negde
čeka na nas

posle proba
odlazili smo kod Pikasa
kupovali balone
jeftinog vina
i opijali se
do kasno u noć
maštajući o uspehu

i iznova pričali
o svim tim ribama
koje smo želeli
i svim tim stvarima
koje ćemo imati
kad postanemo
slavni

danas
posle svega
jasno je
da nismo uspeli

knjiga4a.indd 53 9/9/2014 9:11:55 AM

da postanemo
ni slavni ni bogati
ali smo bar sačuvali glave

makar onoliko
koliko je to bilo moguće
dok su nam najbolje godine
prolazile
u čekaonici za gubilište
kao VIP zvanicama
svih prošlih ratova.

ROKENROL SAMOUBISTVO

Godinama je bio
veštački održavan u životu
tek toliko da produži nadu
nekolicini preostalih
fanatika
onih
koji uvek kažu
da možda nije sve izgubljeno

a onda je jedini pravi čovek
odlučio da prekine agoniju
Kobejn
je pucao sebi u glavu
i presudio toj staroj mrcini
nekad znanoj kao rokenrol

pomognuta nezaustavljivim
tehnološkim razvojem
mašinerija pravljenja novca
će ponovo
ustati
iz prividnog nokdauna
jača nego ikad
jer šou
mora da se nastavi

i već koliko sutra
svi ti stari koferi puni uspomena
sačuvanih na vinilima
i kasetama
digitalnim diskovima
i memorijskim karticama
staće u mali čipovani prsten

ali mi tada ionako nećemo biti tu
da opet
sve to isto
još jednom prepakovano
dobijemo za dolar.

knjiga4a.indd 54 9/9/2014 9:11:55 AM

DANICA PAVLOVIĆ

*1976, Beograd. Završila bibliotekarstvo i informatiku na Filološkom fakultetu u Beogradu. Od 2008. jedna je od urednica časopisa *ProFemina*. Objavila zbirke poezije *Vertikalni horizont* (2002) i *Slobodna teritorija* (2011). Pesme su joj zastupljene u AŽIN-ovoj antologiji *Diskurzivna tela poezije* (2004) i antologiji Nenada Miloševića *Iz muzeja šumova* (2009). Poezija i eseji su joj prevedeni na poljski, mađarski, slovenački i engleski jezik. Živi i radi u Beogradu.

ŠAPATOM

Ti, moja muzo
čeličnih grudi,
sa nežnim perajama,
bodljikavom bradom
i staklenim očima

Ti uplićeš svoje
razbarušene prste
u kosu ove pesme
u radosti.

DUBROVNIK

U uličici Iza vrta,
dok mama zaostaje za nama
i Mišo se pita šta je iza visokog zida,
osetim poznato nepoznati miris:
Anet, šta je to što miriše, pitam.
Ljepota... odgovara mi Anita.

knjiga4a.indd 55 9/9/2014 9:11:55 AM

PROŠLE GODINE U BEOGRADU

Gledali smo film Alena Renea,
mimohod vremena, sećanja, mašte.

Posle smo se spustili do kafea,
mislili smo da poručimo kuvano vino,
ali smo umesto toga pili vitač.

Bleda i plava devojka
pričala je zanosno,
a posle svakog gutljaja vina,
usne su joj postajale crvenije.

ZAŠTO 21. VEK

Klaudija Šifer ispija vino u kafani
sa Mirom Nair i drugaricama
bućkaju krv u ustima
/dok u M-toaletu je *light show*
po hodniku lete boe plesačica
striptizer nije u elementu znoji se/
a napolju iznad asfalta
vuče se miholjsko leto
Na kratkim talasima
referentni sistem a
štancuje tračeve m/s
M.N. na rolerima surfuje
na valu pozitivne energije
MSS izigrava vešticu iz Vrdnika
a Silviju Plat u novom filmu
glumiće Holi Hanter (negde
u Rusiji Danja je pogledao na sat
sve što je video bili su otkucaji)
Noć se neprimetno spuštala
preko krovova
mlade žene su se glasno smejale
Svoje čipove iz jagodica
konektovale su na
telekinetične vibracije
podigle su reglere
i konkviskovale etar
U trenucima dok su odlazili
poslednji autobusi ka rubu grada
konobarica je ugasila svetla
počistila stolove i čekala
Zatvorile su kafanu
prelepe dive u policijskim uniformama
Umesto bakšiša na stolu
ostavile su kintu za taksi

POST POP ART

Veče na rivi klizavica
korak po korak niz stepenice
njeno telo golicljivost
polako nestaje sa pesmom
spušta se *ti - ki - li*

Mraz na staklu špatula
koža na njegovom dlanu *bela kao sneg*
zima je poljubac za laku noć
za sećanje jutro posle

Ona oblači svoj pink *make up*
On, ljubavnu košulju na crvenoružičaste tufne

knjiga4a.indd 56 9/9/2014 9:11:55 AM

PEDESET GRAMA

Pikseli abonentskih tačkica
Zarivaju se u zenice
Idu uz stepenice
Do kore velikog mozga
Nepregledne vrleti
Obrasle milijardama neurona

Tu pod nebom plafona
Dvadeset trećeg sprata
Ljubimo se u španskoj seriji
Ignjacio iz not ded
Piše na majici mog brata
Spreda na leđima broj četiri
Dobar šut

Sve do ulice na njenim stopalima
Nacrtane sandale
Kod pupka saobraćajni znak
Obavezan pravac
Pazi tunel
Malo više su dve izbočine na putu

Sanjala je gospodina F.
U snu uplela mu se u bradu, slatko
Ko ne zna ovu lekciju
Ko zna neka ćuti
Zauvek u katakombama
Podzemnim prolazima
Na skrivenim mestima u logama
Gamižu slova

Kada kažem *a* ja mislim *š*
I obrnuto
Šašavo, ša-ša-vo
Egzaltiranost ispunjenje
Posle čitanja poezije x2
Lakše se diše
Mirnije spava u snu

Na gradskim pločnicima
Pod vedrim nebom
Hladnog proleća
Umesto uspavanke
Iz tranzistora klošara širi se:
Sorry, sorry, sorry…

Idem kući da pojedem
50 g poezije.

KOMPOZICIJA VETRA

ko je neprijatelj?
u granju
u lišću
profesionalna – informacija – zauvek

ko je najveći neprijatelj?
sve prolazi
zidovi – skale – skele
konstrukcija vetra

neprijatelj ko?
kolateralna šteta
na svoju štetu
neka ti ne bude teško

knjiga4a.indd 57 9/9/2014 9:11:55 AM

izvadi nož iz svog srca
pokloni se publici

uskoči u crveni bazen

čeka te zeleni brod
surferi
ko neprijatelj?
zaljubljen u svoj džemper
polomljene infrastrukture
psihoseksualnog ekstrema.

HOD NA DLANOVIMA

Gaženje reči
Leđima
Kotrljanje kroz
Zašto
Letenje u *ne*
Glupost
Okrutnost
Glad
Klizanje u *ko*
Prezauzetost
Floralnim pejzažima
Antidatiranjem
Patnjom
Grljenje
Neurotičnih sadržaja
Ne tiče me se *odakle*
Spašavanje života
Uranjanje u
Nesavršenosti
Priroda
Tradicija
Trans
Sagorelih kovanica
U džuboksu heroja
Prženje *da li*
Neorganski momenti
Uživaju
U rezervoaru
Kože drugih muškaraca

Reprodukcije
Postaju originali

knjiga4a.indd 58 9/9/2014 9:11:55 AM

NISU POGINULI SVI

Ima i ranjenih

Poljubac zveri
Telefoniranje
Vrisak u snu
Skok
Visoka zgrada
Zamišljenost
Krateri
Poljubac cveća
Divljina
Zamrznutih prizora
Glatkoće preparirane
U fotošopu
Da li te volim
Umorna od ljubavi
Prema planktonima

Nisu poginuli svi
Neki svetlucaju

ŠTA JE BOJA BEZ SVETLOSTI

Duboko uronjen
u bizarno plavetnilo
nesvakidašnjih kombinacija

ne ide u beskraj
na uličnim plakatima
reklama za sile nesvesnog

siđi s konja i popij svoje mlijeko

rasprostri jedan dan
na hiljade hiljade slova
foto-montaža stvarnosti
u spavaćoj sobi na plafonu
projekcija silueta

budi duh hodaj

čuju se kabarei u podrumima
na platnima budoari brbljanje

za kraj:
1. posmatraj zvezde sa mansarde
2. popni se na stolicu i zameni sijalicu

[*Slobodna teritorija*]

knjiga4a.indd 59 9/9/2014 9:11:55 AM

knjiga4a.indd 60 9/9/2014 9:11:56 AM

ANA SEFEROVIĆ

*1976, Beograd. Diplomirala na Katedri za orijentalistiku Filološkog fakulteta u Beogradu. Objavila tri knjige poezije: *Duboki kontinent* (2000), *Beskrajna zabava* (2004) i *Zvezda od prah-šećera* (2012). Njena poezija zastupljena je, između ostalog, u AŽIN-ovoj antologiji *Diskurzivna tela poezije* (2004) i antologiji Nenada Miloševića *Iz muzeja šumova* (2009). Koautorka je dve drame: *Diskretne žene, dekorativno dete, danska doga* i *Plovidba*. Urednica je platforme *Supernovapoetry.net*, koja spaja poeziju sa drugim umetnostima. Živi u Londonu.

DOSADA

Kao dete
Napisala sam pesmu „Dosada"
U sumrak dok čekam
Na terasi da se mama
Vrati sa posla
Opisivala sam pejzaž:
Krovovi ljudi psi
Sve to nevažno nedovoljno
Sa obe ruke
Držim se za metalnu ogradu
I gledam najdalje što mogu –
Reka liči na more okean
Zamislim broj na primer 100
I onda brojim do 100
Jer onda bi trebalo
Da se dogodi ono što očekujem
Kada se to ne dogodi kažem:
Ovo stvarno nema smisla
I ponovim postupak
To radim i danas

DETONACIJA U ČETIRI

Danas je
Iz nepoznatih razloga
Netrpeljivost
U samom materijalu
Od koga je
Napravljena
Činija za voće
Na sredini velikog
Trpezarijskog stola
Došla do vrhunca
I činija je jednostavno
Eksplodirala
Raspala se u sastavne delove
Komadići stakla
Leteli su čak do hodnika
Nije više mogla
Da održi svoj
Osmougaoni oblik
U koga smo tako
Imali poverenja

[*Duboki kontinent*]

knjiga4a.indd 61 9/9/2014 9:11:56 AM

KOPRIVA SA PIJACE

Još uvek diše
Kondenzacija na
Plastičnoj kesi

NIKAD NE ODOLEVA SAVRŠENOSTI

Izrade ili obmane
Mutan mesec
Obrnuto srce
Rajski predeli hipermarketa
Bez ostataka se daje
Novim oblicima
Svetim zapisima
Na šarenim pakovanjima
Šušte haljine nevidljivih gospi
S one strane rafova
Štiklice točkići
Osećaj za egzotiku
Ako je egzotika
Banana-kokos
Karamela-badem
Mango stik za usne
I kad zatvori oči
Malo ostrvo sa palmom

ČISTO PROTIVREČJE S ONE STRANE KAPAKA OČNIH

I onda je izronila
Veličanstvena zlatna ribetina
Kasnije je znalac protumačio sliku
I rekao ističući jednu zlu obrvu:
Da! To se Apolon protezao!
A ona je u pastelnoroze soknicama
Počela da plače od lepote
Videvši neproporcionalne čamce
Kako tonu u akvarelsku lakoću
Premda mrzi takve lirske momente
Nije mogla da smiri srce danima
Sve dok nije popila veliku čašu
Šumećeg magnezijuma

[*Beskrajna zabava*]

knjiga4a.indd 62 9/9/2014 9:11:56 AM

***

može da vidi udaljene brodove
ali ne tako udaljene kao što je ona
može da vidi oblake
veoma tanke
i ne tako obrnute kao što je njeno
obrnuto srce
i sasvim jasno može da primeti da je
površina samo površina
glatka i laka
lepa
uznemiravajuća kao pesak
bićeš u redu devojčice
sve dok kliziš
i kliziš
kao tačka: bez dimenzije
ali sa utvrđenom pozicijom

***

nikada nije mogla sama
i snažnim nogama obgrlila je i
one koje nije volela
i one koje je volela
i one koje nije volela
i oca
i sina
i najrazličitije duhove

***

u poslednje vreme vrlo često idemo u šumu
šume su za odrasle
kao i rano jutro
kad ne spavamo
kad ne sanjamo brodove
za odrasle je blizina
za odrasle su lupe, uveličavajuća sočiva
za odrasle su mikroskopi i veš mašine
izležava se po ulicama
izlizanih kolena
zavijena u ćebe (kao burito)
sloboda je korpulentna
sloboda je džins za debele
sloboda je kaloričnа
ima masne dlanove
ispucale pete
tepih na glavnom trgu upija
glad
iza tramvajskih zavesa
vrckaju mačke
uznemiravaju petlovi
rastu minđušice
raste dan i noć
diše tiha brutalnost
svakodnevna kao krv iz nosa
rastu dečaci
dečaci i pesnice
na kraju krajeva
zavidi ti na
okeanskoj svežini monumentalnih
vrtoglavo visokih beton-kraljica
koje ti ulaze kroz prozor

knjiga4a.indd 63 9/9/2014 9:11:56 AM

kroz čije noge prolaze pridošlice
velikih
očiju
velikog
apetita
zavidi ti na samoći
na udaljenosti

***

ali ipak
dok hoda ulicom kroz testo magle i kiše
pravi procepe u stvarnosti
kroz koje ispadaju
tropske ptice, egzotične biljke
i momci u belim odelima
oni što pobeđuju na regatama
i u prašnjavom kabrioletu
zglobova stegnutih u krvave zavoje
pobedonosno stižu do
okrutno večnog leta

[*Zvezda od prah-šećera*]

***

ulice od neprobojnih fasada
plitka udubljenja barova
to je najdublje što možeš da prodreš
umoriće je nepovezanost
osmehnuće se
poverovaće u ta svetla
neće se vratiti
oni koji čekaju držaće se ubeđenja:
radi svoju stvar olujo
sve što je sirovo sada pokrivaju
latice

***

izgnanici zabavljači
tematski parkovi
slobodna groblja (dolaziće kasnije tamo da
pronađu sebe i druge svetove,
izgubljeni u ovom i u dosadi)
lepota bez snage i sastavljenosti
porozna
propušta aure i volje drugih
one vrste koju žale dok je halapljivo žvaću
kaže: ne brini, to je ionako za to napravljeno
dok su nestajali nezavisni trgovci
njegove su usne bile mekane

knjiga4a.indd 64 9/9/2014 9:11:56 AM

SERGEJ STANKOVIĆ

*1976, Majdanpek. Diplomirao srpsku književnost i jezik na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Piše prozu, poeziju i eseje. Objavio zbirku kratke proze *Strašna nova sloboda* (2006). Poezija mu je zastupljena u zborniku nove novosadske poezije *Nešto je u igri* (2008). Nekoliko njegovih kratkih priča pojavilo se u prevodu na albanski jezik u antologiji *Nga Beogradi, me Dashuri* (*Iz Beograda, s ljubavlju*; 2011). Ponekad i ponegde pojavljuje se pod pseudonimom Azazelo. Radi kao profesor srpskog jezika i književnosti u Kučevu.

TAMERLAN

U detinjstvu
započeo je moj pohod protiv sveta

Ustao sam protiv sudbine
i bacio je u prašinu

U mojim sitnim očima
utonulim u salo
prema ovom životu nema milosti

Moje debele usne uvek prezrivo iskrivljene
prema istini

Raduju me leševi i spaljena sela
vrisak dece u plamenu

I nikada
ni senka žaljenja neće promaći
očima mojim nemilostivim

Eh, kada bih mogao da ubijem sve što postoji
da učinim da se večna pustoš i tišina prostiru
duž cele vasione

Da moje noge u crvenim papučama gaze
po nepreglednom moru leševa

Moja duša bi konačno bila spokojna
a vrisak deteta u meni
ugasio bi se
zauvek.

knjiga4a.indd 65 9/9/2014 9:11:56 AM

TESKOBA

Svaki dan
nalik na onaj drugi
u znaku Rutine
između Robova bede i Bednika napretka

Beznadežno zarobljen
u njihovoj osrednjosti

Znati da nisi sam
znati da ti je to uteha
smejati se kad ti nije do smeha
biti normalan, kao i svako drugi
svaki dan čitati novine
izigravati despota na poštanskom šalteru
imati o svemu svoje mišljenje
vežbati aerobik
živeti još oko pedeset godina…

Umreti od izlapelosti
u nekom staračkom domu

Biti mrtav…
ta ideja gori osvežavajuće
u mom usijanom mozgu

U blesku sekunde proračunava milijarde kombinacija
odbacuje hiljadu od hiljadu
i na kraju dolazi do sasvim očiglednog zaključka:

Jer kada postane suviše dosadno
i čuvena kontrola uživanja
popusti
želim da ubijam
ali nema nikog osim mene

Kroz prozor prostruji nekakav nesputani vazduh
i ponovo započinjem svoju dvosmislenu igru
sa Smrću

A kada se probudim iz tog krvavog sna
i glava me zaboli od očekivanja Pobune
u gluvoj pomerenosti sobe
u mene zuri slepa glava sijalice

knjiga4a.indd 66 9/9/2014 9:11:56 AM

DRAGA HANI

Draga Hani,

Imam veliki problem
i zato sam rešila da napišem ovo pismo
za tvoju rubriku.
Zapravo, kad bolje razmislim, možda ja i nemam problema,
ali zašto onda osećam
da mi je pomoć toliko potrebna?
Oprosti ako pišem nespretno,
ali ja nisam baš najveštija
u izražavanju osećanja.
Osećam se užasno prazno i ne znam šta da radim.
Ponekad osećam neku tako duboku čežnju
i u tim trenucima znam da sam neshvaćena.
Zar se ceo život sastoji samo iz ravnodušnosti,
a najbolje se osećaju upravo oni
koji nisu u stanju da shvate koliko su ograničeni?
Molim te pomozi mi.

Tvoja Danijela

- -

Draga Danijela,

Ti imaš problem,
ali mislim da on nije tako velik
kako ti se pričinjava.
Svako ima neke svoje periode
kada se ne oseća dobro,
ali vremenom sve to prođe.
Ako pod „ograničenim osobama“
podrazumevaš svoje roditelje,
budi uverena da nisi jedina koja tako misli
(to je tipično za tvoje godine)
i da to prođe istog trenutka
kada i sama postaneš roditelj.
Sigurna sam da te oni mnogo vole
iako to ne pokazuju baš uvek
jer imaju puno briga.
Ako pažljivo razmotriš svoja osećanja
shvatićeš da je sva tvoja čežnja
u stvari traganje za dečakom tvojih godina
koji će te voleti i razumeti
i svaki dan govoriti da si posebna.
Videćeš da je to problem koji se lako rešava.

Tvoja Hani

knjiga4a.indd 67 9/9/2014 9:11:56 AM

MRAČNE KULE

Školjke koje na vreme pobegnu
iz laboratorije bola
mogu se nadati besplatnoj eutanaziji
u nekom još neizmišljenom mestu:
na primer, u lokalnoj prodavnici anestetika
ispod mračnih tornjeva
dvorca koji se tako zove:
Dvorca koji se tako zove.

Mesto gde se nedeljom skupljaju gubavci
i sa jutarnjim zvonima
spaljuju prljave krpe.

Mesari debelih vratova šire krvavi papir
na tezgama sveže opranim od muva
i verglaš otpočinje svoju prostačku karmanjolu
debelim curama iz Fotografije:
one šire noge smejući se,
kao pri groteskном porođaju
nekada tako dragog ljudskog bića.

UPUTSTVO ZA UPOTREBU

Pesmu pročitati tri puta dnevno:
ujutro, posle ručka i pre spavanja.
PRE UPOTREBE DOBRO PROMUĆKATI!
Ako se koristi prema uputstvu
garantuje se poboljšanje raspoloženja.

INDIKACIJE: osim za lečenje budalastog optimizma
dobra je i kao preventiva od

knjiga4a.indd 68 9/9/2014 9:11:56 AM

pravoslavnog fundamentalizma, neoliberalizma,
humanizma, komunizma, feminizma,
elitizma, mizantropije, fašizma, urbanizma,
utilitarizma, sadizma, konformizma, postmodernizma,
nihilizma, hedonizma, altruizma, fetišizma,
ekspresionizma, nacionalizma, moralizma, revizionizma,
savremene socijaldemokratije,
lika i dela Slobodana Miloševića,
uspomene na Margaret Tačer i onog odvratnog osećanja
nakon rukovanja sa Tonijem Blerom,
vesti o Ruški Jakić & ljubavnicima princeze Dajane,
Sex Pistolsa nakon izmirenja sa kraljicom,
naftnih magnata, porno zvezda,
manekenki sa modnih pista i Bila Gejtsa,
osmeha Cece Ražnatović u novinama, leševa mrtvih vojnika,
i svih onih koji zarađuju na tuđoj nesreći,
čira na želucu, tumora na krajnicima,
književnih večeri i tribina mladih o verskim sektama,
diletantskih analiza pesama Nika Kejva u rok časopisima,
Mladenovih životnih stavova, i uopšte,
od svih onih koji imaju životne stavove,
zatim od onih koji ih nemaju,
od svake budale koja kod kuće ima kompjuter sa štampačem,
i od srpske političke scene pre i posle najnovijih izbora...
Pesma se izdaje samo na lekarski recept.
Čuvati na suvom i hladnom mestu,
van domašaja dece i životinja.

knjiga4a.indd 69 9/9/2014 9:11:56 AM

DRUŠTVO IZABRANIH KLOŠARA

Jutarnje čistačice već su davno prošle
i ulični prodavci postavili su svoje
improvizovane tezge,
a mi još uvek spavamo po kontejnerima.

U smrdljivim pregrejanim čekaonicama
spavaju usamljeni klošari,
bude se, podozrivo me gledaju.
Oni kažu: „Nikad ne veruj čoveku koji ne postoji
jer on će te prevariti,
daće ti novčić koji je izašao iz opticaja,
jedino smo mi stvarni, ostali ljudi postoje samo
u svetu naše nemirne imaginacije.
Sanjamo ih
dok spokojno dremamo kraj vatri od kartonskih kutija
i napadaju nas vaške, prljavština i smrad,
ali mi im junački odolevamo
(borimo se prihvatajući ih)
u centru đubrišta
koje je centar svemira
koje stoji na četiri slona
koji stoje na velikoj kornjači
koja stoji na goloj homoseksualnoj bisti Vilijema Barouza
koja stoji na metku njegove poginule supruge
koja uopšte nije bila lepa
(što njemu nije bilo važno).“

Svaki klošar ima šareni kišobran
koji drži kraj uzglavlja,
iako su meteorolozi javili
da večeras neće biti kiše.

Ne shvatam:
je li im to maločas neko poklonio
ili su svi zajedno pobegli iz cirkusa?

knjiga4a.indd 70 9/9/2014 9:11:56 AM

SEKSUALNA ISTORIJA OSVAJANJA PACIFIKA

Sukob između kapetana Blaja
i Kristijana Flečera na brodu Baunti
bio je u suštini seksualne prirode:
kapetan Blaj odobravao je samo misionarsku pozu,
dok je Kristijan Flečer bio otvoren prema novim idejama,
koje će najaviti sumrak zapadne civilizacije
zasnovane na ženskoj frigidnosti i dvojnom moralu.
Taj novi *l' esprit de l' epoque*
odmah su prihvatili ostali članovi posade
i počeli da ih primenjuju sa Tahićankama,
koje su ipak više volele tradicionalno,
na pseći način.
Sukob je dobio nove dimenzije
kada je otkriveno da je kapetan Blaj impotentan
i da može da svrši samo ako mu maloletnice bičuju stražnjicu.
To je bilo isuviše čak i za liberalne Tahićane,
pa su zapretili da će obustaviti dalju isporuku hlebnog drveta
ako se Blaj ne okane maloletnica
i sprava za mučenje.
Za kaznu je morao da jebe babe.
Ovo poniženje nikada nije mogao da oprosti posadi
i pokušao je da im se osveti
tako što je probušio sve kondome na brodu.

knjiga4a.indd 71 9/9/2014 9:11:56 AM

Bušni kondomi doveli su do povećanja broja kopiladi,
koja su ubrzo postala društveni problem
jer su se odavala alkoholizmu, kriminalu
i maloletničkoj prostituciji,
što je dovelo do burnog razvoja sociologije na Tahitiju.
Odatle se ona, preko novih francuskih kolonijalnih gospodara
proširila na Evropu, kao otrovni poklon potčinjenih.

U svakom slučaju, kako je primetio Robert Luis Stivenson,
seksualna istorija osvajanja Pacifika
moraće tek da se napiše.

AUTOPORTRET U LUDAČKOJ KOŠULJI ZA ŽIRAFE

Smestili su me u ludnicu za žirafe!
Živim sam
na planeti sa sedam milijardi ludaka!

Da me ne vezuju po ceo dan za ular
osećao bih se gotovo normalno.
Neki ljudi leže u ludačkim košuljama,
neki su u samici,
neki u kavezima posutim slamom.
Imamo veoma malo voća, povrća i vode,
ali nam zato daju neograničenu količinu
svežeg lišća.

Ne osećam se dobro ovde.
Noću me probudi njištanje puno strave,
konjski krici
i samrtni ropac kopitarâ.
Imam i njihove košmare.

Nekoliko puta uhvatio sam sebe kako sanjam
krvavi požar u savani,
ugljenisana tela žirafâ
nabacana
na velike gomile,
prelivena krečom
kao u koncentracionom logoru.

Voleo bih barem
da mi skrate vrat košulje
jer se gušim u njemu,
ali kako da objasnim ovim ludacima ovde
DA NISAM ŽIRAFA?!

knjiga4a.indd 72 9/9/2014 9:11:56 AM

ALHEMIČAR

Prah si i u prah ćeš se pretvoriti.
Bio si trol, bio si bivo.
Bio si zemlja i postaćeš zemlja,
rođen si zapreten u zadebljalom korenju krompira,
dok ti je rovac bušio mozak.
Oči su ti gledale u vlastitu duplju.
Zemlja ti daje snagu.
Bićeš uništen i ponovo rođen
kao trol u njenom glibavom okrilju.
Bio si zlato i postaćeš zlato,
bićeš uništavan rukama varvarskih poglavica
i ponovo ćeš se rađati
u podzemnim radionicama,
u alhemičarskim laboratorijama,
na tankim prstima,
kao novac,
kao pacov,
kao nakit,
kao Hitlerov čmar,
kao Brod Ludaka,
kao Kamen Mudrosti,
kao *Fünf Klavierstücke* Arnolda Šenberga na bečkom radiju,
kao umirujući govor Nevila Čemberlena
u Londonu, 30. septembra 1938,
da bi slavio nož ubice na svome grlu,
vatru kojom gori tvoje telo
na lomači u Ludonu,
da bi te na svojim grudima nosile
otmene stare gospe
što stoje pred ogledalom
sa crnim kožnim bičem u rukama,
koje proriču budućnost
i pljuju u kafu
smežuranim usnama.

Bio si govno i postaćeš govno
u neuništivim procesima umetničke kreacije.

knjiga4a.indd 73 9/9/2014 9:11:56 AM

knjiga4a.indd 74 9/9/2014 9:11:56 AM

MILOŠ ŽIVANOVIĆ

*1976, Beograd. Objavio je zbirke poezije *Ignore the Nightmare in the Bathroom* (2006) i *Lirika pasa* (2009), zbirku priča *Kubernetes – priče o pilotu* (2008) i roman *Razbijanje* (2011). Prevođen na poljski, nemački, albanski, makedonski i romski jezik. Član redakcije Kulturno-propagandnog kompleta *Beton*.

U SRCU

U srcu ja sam low-life
i volim belo meso, u srcu ja sam crn
ja sam šiptar, ja sam musliman, ja sam cigan
ja sam Bernard Šo:
u srcu nosim jednu lepšu tajnu i napolju me čeka noć,
u srcu ja sam arapin, ja sam hispano
u srcu ja sam mladi amerikanac
u srcu ja sam prorok, ja sam latin, ja sam bizantin
ja sam židov sa kikicama, ja sam čistunac i palestinac
ja sam homoseksualni otac svih patrijarha, ja sam papin lucifer
i sisam mu krhko zdravlje, ja sam suvišan
u srcu ja sam kurac na biciklu, ja sam prašina
ja sam mean motherfatherfucker, hramovi su kanalizacija
ja sam reka nezadovoljnih, ja sam huk modrih leševa
kanalizacijom plutaju beda i strava, ja sam šljam osvajača
ja sam opsada, ja sam pleme, ja sam masakr.
Samo mi vetar puni džepove
ja ga sakupljam i čuvam u komorama,
u srcu banka.
Daimone, tvoje ruke su oblaci nad tvrđavom,
pišam u Savu i gledam kako Dunav raste.
U srcu ja sam magličasti duh iz šahta,
a ti, you remind me of my favorite song.

knjiga4a.indd 75 9/9/2014 9:11:57 AM

KAD JE KAPETAN ŠTAZI POSTAO FAŠIST

Kad je Kapetan Štazi postao nazi
davao je izjave za radoznale TV drolje
i tetovirao je po svom buldogu
dvoglavog orla.
Opaka perad od prosute krvi
ne ispadne bela nego crna.
Kad Kapetan Štazi vide pticu
nacrta joj još jednu glavu
da izvadi stvar putem trojedinstva.
Kad buldog prestade da ječi
Kapetan Štazi spazi
da od treće glave ispade dildo
i to crn.
Kad je Kapetan Štazi postao fašist
pucao je buldogu u potiljak.
Laknulo je psu koji je postao duh psa
što je gospodar našao smiraj.
Bila je to treća tetovaža
i poslednja kap posvećeničkog bola.
Posle urezane Zvezde i Ćosićeve siluete
sad još i lešinar na slabinama.
Kad je Kapetan Štazi postajao fašist
njegov pas je dobio proliv
i kenjao je vodeno mastilo.
Već je bio sipa.
Kapetan Štazi umače igle i peva himnu.
Ima svastiku na dugom noktu
malog prsta-ljubavnika
zbog dekadentnog fašizma.
Kapetan Štazi nosi čizme
zbog fascinantnog fašizma.
Čizma gazi sipu
nokat struže sline.
Kad je Kapetan Štazi postao fašist
zaboravio je ono što je bilo
i pisao je varvarske stihove mastilom.
Bude mu teško noću kad je sam i uplašen
te gura nečiju butnu kost
u usta mrtvog mastiljavog psa:
Tiho gloði, moja savest spava.

MUCAVA BALADA

The Orange and The Green,
The Orange and The Green
My father he was Orange
And my mother she was Green

Kad sam se rodila
nije se pucalo iz moje kuće,
nije se rodio ratnik.
Moj o-otac na glavi ima keče
moja m-majka na grudima ima krst.
Kad sam se rodila
u kuću su došli derviš i kaluđer,
dugo su ispijali kafu i pušili
neki o-očev ljuti duvan.
A o-otac je skrivao oči od m-majke
i pred ljudima bio ravnodušan
i pred ljudima malo ljutit
što se nije rodio vojnik.
Mog o-oca stari nisu cenili
jer ljubaka pravoslavnu sirotinju,
nisu ga cenili ni kad je uveo vodu u kuću.
Ni m-majku stari ne vole

knjiga4a.indd 76 9/9/2014 9:11:57 AM

jer je okotila polumesec.
Kad sam se rodila,
stari su rekli da sam bednica.
M-majka me vodila u crkvu ponekad,
o-otac se nije ljutio,
samo je molio da ne ide glavnom ulicom.
O-ocu je bilo drago da postim kad i on,
i kad niko ne vidi vodio me u špajz da jedemo suvog mesa.
Derviš i kaluđer pušili su ljuti duvan
što ga je o-otac na m-magarcu doneo iz Makedonije,
kad su ga tukli stražari na granici
i kad su nam streljali m-magarca.
M-majka kaže da je bila puna kuća ljutog dima, kad sam se rodila.
Nije trebalo da ubiju m-magarca,
ljuti dim je svuda zašao.
M-majku sam videla mrtvu na vratima spaljene tekije,
tražila je mog o-oca što se tamo skrivao
da mu kaže da se sakrije
da gladni kojoti dolaze sa hladnjačama.
O-otac se unutra ugušio od ljutog dima, od onog duvana.
Derviša i monaha više nisam videla,
ali sanjam kako puše ljuti duvan
u nekoj kući gde se rodilo bedno žensko dete.
Moj o-otac na glavi ima keče
moja m-majka na grudima ima krst.
Ne znam gde leže pokopani, razdvojeni.
Znam da je m-magarac streljan i kako je to bilo
jer u školskim knjigama ima o streljanju. O o-ocu i m-majci nema.
Živela sam pod šatorom,
kad je došao starac iz kuće pored prevrnutog autobusa i rekao:
Ti si bednica, ali ne moraš da umreš od gladi –
oženiće te moj unuk, on voli mršavice.
Unuk je bio baš mlad

knjiga4a.indd 77 9/9/2014 9:11:57 AM

da mi nije bio m-muž.
Za pojasom je imao nož
i na grudima je imao sliku noža.
Iz njegove kuće se pucalo kad se rodio.
Otišla sam u tu kuću pored prevrnutog autobusa
i ponela svoje ćebe.
M-muž-Nož retko je bio kod kuće,
živela sam sa starcem i ćebetom i praznim zidom.
Kad je došla ta glasna grupa starac je mumlao
o bedi i o podizanju repa i izašao je napolje,
a oni nisu pušili ljuti duvan nego slatki dim
a oni su me zatvorili u sobu i dolazili
a ja sam bila sama sa praznim zidom
a htela sam biti sa o-ocem i m-majkom,
ali nisam mogla da im se u mislima pridružim
kad ne znam gde su, gde mogu da budu oni zajedno.
Kasnije došao je gospodin doktor,
rekao starcu da izađe i da niko ne ulazi
očistio me i govorio mi:
Mlada, zaustavi plač i progutaj taj ponos,
nećeš umreti, nije to otrov.
Moj o-otac na glavi ima keče
moja m-majka na grudima ima krst,
m-magarac je streljan.
Doktor i starac sede pred kućom,
ispijaju kafe i puše ljuti duvan.
Mačka se nervozno uvija
na izgorelom limu prevrnutog autobusa.
M-muž sa nožem pred ljudima smeje se
još jednom običnom danu obične bednice.
Kad sam se rodila
nije se pucalo iz moje kuće,
nije se rodio ratnik. M-majka je tiho pevala.
Osmeh ratnika je osmeh kurve.

BODRENJE UMORNOG PSA

Podigni se, matori,
mnoge su zime pred nama.
Nikada nećemo videti Njujork,
to je verovatno tačno.
Ni Brodvej ni Peglu ni Bruklin
sa mostom
ni CBGB koji više ne postoji
ni jadnu berzu u stuporu
ni promenjeni pejzaž Menhetna.
U duhovima kula piše
da je sada nova tradicija
da amerikana više neće biti ista.
Za ta bedna tri penija uštеđevine
nikada nećemo videti operu.
Ali vatrena voda još uvek je dostupna
(mada je papreno skupa, zbog akciza)
– pevaćemo sami (pošto još
jednom iščitamo De Lila)
za samo jedan bedni peni po
glavi čitaoca.
I gledaćemo oslikane vozove
koji voze samo žive ljude,
vozove sa posebnim kupeima za pušače
i čistim toaletima
i kondukterima koji ne prokazuju žrtve
i monitorima koji prikazuju *Zeitgeist*.
Praštaj ako sam ti šta zgrešio
(osuđeni smo da se koljemo međusobno
pa skupljamo hrabrost pre nego se
pogledamo u oči)
i podigni se, matori.
Mnoge su zime pred nama
a svaka je zima revolucija.

knjiga4a.indd 78 9/9/2014 9:11:57 AM

KABRIOLET NA SAVSKOM MOSTU

Pratio je na Starom savskom mostu
grupu mladih ljudi u crvenom kabrioletu,
već isluženom mercedesu
kome se godine odavno sakrivaju
limarskom šminkom
i koji podseća na Havanu.
Velika metalna riba u godinama
na asfaltu iznad crne savske vode
zamišljena plovi minijaturom bruklinskog
mosta
i razmišlja o snu,
da li je kalifornikacija legitiman san
matore mašine?
Nije ni pomišljao
da će mu biti potrebni svi ti ljudi.
Da od njih sklopi kakav-takav svet,
kalifornikovan ili ne,
bar samo noću pre nego što zaspi.
Teško je zaspati
kad ne znaš šta to uopšte traje
sa druge strane zida:
– Možda samo još jedna
savršeno kockasta soba
sa stvorenjem u uglu.
Amaterski očišćena i prekrečena,
samo iz daljine uspeva da sakrije
nekontrolisani vonj urina
sitne pravilne fleke od brizganja
i zapanjujuće količine gorkog taloga
u pukotinama između podnih dasaka.
– Možda ceo jedan zahuktali univerzum
iz 1985. godine poletnog detinjstva,
množine detinjstava koja poleću
što u propast
što u bednu imitaciju razaranja.
Tada su neke mrke krpe sa tavana
bile nove i sumanute konfekcijske stvari,
mirisale su na pasoše
na putovanja iz zadovoljstva ili dosade.
Tada su neke razbacane kosti i nepovezane reči
bile živi ljudi.
Sada su njihovi savremenici
živi psi
ili tek seni pasa na putovanju
bez jasnog cilja i bez povratka.
Teško je zaspati u takvoj dilemi.
Noć je nova kašičica starosti.
Nedolično je postajati stariji
u dilemi o drugoj strani zida.
Nekorisno je upitno gledati zid.
Vremenom dosadi.
Jer vreme, nadamo se, prolazi.
Klinci u kabrioletu
lagano krstare gradom
u neobaveznom džez-čavrljanju,
ne traže nevolju.
To je dragocenost.
Volim da se vozim gradom,
rekla bi gospođa Dalovej,
zaista je to bolje nego voziti se poljem.
Brine.
U strahu je
da će velika metalna riba
naprasno odlučiti
da skrene
i sunovrati se u crnu vodu.

knjiga4a.indd 79 9/9/2014 9:11:57 AM

Nije ni pomišljao
da će mu biti potrebni svi ti ljudi,
u stvari samo tiha pretpostavka
da su svi oni tu
da su živi i da žive.

GO ZA KOMPJUTEROM

Simetrični hrbat viri
kroz ružnu kožu povijenih leđa
konstrukcija lego-pršljenova.
Humanoid i pas i pseto
kreće se u mestu
na četiri noge svoje gvozdene stolice
milosrdne.
U srcu se kreće kao zvuk ventilatora
u prosijavanju monitora otvara čakre
humanoid i pas i pseto.
Gladni deo duše je unutra
urezan iglom u metalne ploče hard-diska.
Život staje na hard od 250 giga
ali životni bed-sektori utisnuti su zauvek
na posebnom disku
na drajvu žigosanih.
Vezao je davno dva drajva u raid 0
da dobije na brzini
uvek gladan te glatke brzine
humanoid i pas i pseto.
Kad potopljen u prosijavanje
dirne u tamu drugog diska
animirana đavolova njuška
oponaša njegovo lajanje.
Kosmata glava nadridoktora
oblizuje se halapljivo
i rešava sve emotivne probleme.
Digitalno zlo bez greške
ali ipak zlo
čisto kao dizajn skuplje štampane ploče.
Odjebi doktore, marš u grotlo!
Humanoid i pas i pseto
govori đavolu,
samo se ti sprdaj dlakava nakazo
imaš i ti prkno
a ja ću ti već doći iza leđa
mada si jako grdan,
govori i okreće monitor u krug
humanoid i pas i pseto.
Neka se ceri još koji tren
dok nebesni pva-panel prosipa predivne čestice
po kvadrantima lica u kojima će započeti trulež.
Neka se ceri kučka,
dok ne popije blast iz sveže modifikovane gaus-puške.
Nikolaj će mu držati opelo
ali glasom Majka Patona,
zaklinje se u srcu isposnik
ava-humanoid i pas i pseto.
S leve je strane, ali ne kažem da je srce.
Kažem rupa, ništa više, to je bes, pa šta mogu.

[*Lirika pasa*]

knjiga4a.indd 80 9/9/2014 9:11:57 AM

SARAJEVO REVISITED

(sa položaja)

Grad na dlanu ćuti
Sarajevo me gleda odozdo
Upitno: šta još hoćeš pijani đavole
Gigantska granata
Njegovu čašu od blata i snega
Utisnula u tlo
U dubinu ispod nogu i pogleda
Dole u tlo
Sabijeno Sarajevo
Grad u čaši
Toliko opkoljen brdom
Da novembarski pasirani smog
Nema gde
Zgrade sa tufnama vire iz pramena i oblaka
Kao da grad gori.
Grad gori
I sećanju nema leka, privatna muka,
nebitna
Popiješ viski sa drugovima i ćutiš,
Bella ciao zdravo poručniče,
Gledaš grad dole
Sarajevo živo kuca ispod magle.
Kristalno srce u čaši

BEOGRAĐANKA

Čuje se odjek koraka
Po pločniku pretrčanom pod nišanom
Trk Trk Trk

Čuje se odjek štiklica
Po blatištu beogradskom razdraganom
Gnjec Gnjec Gnjec

Velegradska pravoslavna damo sa krstom oko vrata
Vuče ti se savest gnjila pod teretom zlata
Čuješ li joj gnjecav korak

Sećanje suvišno si
Prognaše nas što te čuvamo

ŠEJTAN I JA

to Gil Scott-Heron

Došao je rano
praznim jutarnjim autobusom radničke klase.
Otvorio sam vrata
prošao je pored mene
potapšao me po ramenu
razgledao okolo.
I poznat i nepoznat
kao zapostavljeni znanac iz detinjstva.
Bronzane puti i vesele naravi.
Pucketao je prstima ritam železničkih pragova.
Rekao je
vreme je da pođemo beli đavole

knjiga4a.indd 81 9/9/2014 9:11:57 AM

duša ti je finog kolorita
ali ti je koža smešna
ružičasto pilence moje.
Gledamo se
uzima mi šolju kafe iz ruke
daj gutljaj cicijo.
Nudi me kratkom debelom cigarom.
Gledam u ispruženu ruku
gleda on mene u oko
šta je
da li si ti bolji od pobijenih
da li si bolji od onih što su ubijali
da li si bolji od samoubica.
Zapalim
obučem košulju
stavim ličnu kartu i vozačku u džep
za svaki slučaj.
Ajmo, spreman sam.
Zaključam vrata
i idemo đavo i ja niz pustu ulicu
rano je.
Dobro si obavio posao
kaže.
Ostala je samo elita
ti i ja.
Idemo šejtan i ja
jedan pored drugog
gurka me ramenom šeret.
Hodamo đavo i ja
rame uz rame.
Idemo đavo i ja
pička li mu materina.

***

Gde ste bili dragi čitaoci
gde ste daroviti osetljivi pisci
gde ste svi
kad sam lupao u doboš.
Nemam valjda o čemu da pišem
nemam duše ni doma
nemam ženu ni decu
ni porodicu ni gračanicu
ne vidim ni grudi ni guze
pa šta ćete onda slušati tu buku.
Gde ste svi bili kad sam lupao u doboš?
Neka vam vaše osećajnosti,
neka vam knjiga.
Slušajte helikoptere umesto neba
nad sorenom zemljom
i još lepšom literaturom.
Zagrlim svog demona
čelo na čelo
čaša uz čašu
i ćutimo
a damari biju
a doboši lupaju.

knjiga4a.indd 82 9/9/2014 9:11:57 AM

ENES HALILOVIĆ

*1977, Novi Pazar. Pripovedač, pesnik, dramski pisac, novinar, ekonomista i pravnik. Osnovao je novinsku agenciju *Sanapress*, književni časopis *Sent* i web-časopis za književni intervju *Eckermann*. Objavio zbirke poezije *Srednje slovo* (1995), *Bludni parip* (2000), *Listovi na vodi* (2007), *Pesme iz bolesti i zdravlja* (2011) i *Lomača* (izabrane pesme, 2012), zbirke priča *Potomci odbijenih prosaca* (2004) i *Kapilarne pojave* (2006), roman *Ep o vodi* (2012) i drame *In vivo* (2004) i *Kemet* (2010). Njegova drama *Komad o novorođenčadima koja govore* premijerno je izvedena u berlinskom pozorištu Schaubühne (2011). Dobitnik je pesničkih nagrada *Branko Miljković* i *Đura Jakšić*, kao i *Zlatne značke za doprinost kulturi* koju dodeljuje Kulturno-prosvetna zajednica Srbije. Halilović je zastupljen u brojnim pesničkim i proznim antologijama u zemlji i inostranstvu i prevođen na osamnaest jezika.

PRELUDIJUM

Vidio sam dojilju koja budi dijete da ga nahrani.
Rekoh, da je gladno ne bi spalo.
A ona veli,
Spi, ali gladno je,
Jer meni su nadošle grudi.
Ni ti koji uzimaš ove stihove
Nisi probuđen svojom voljom.
Niti ja pišem radi sebe.

ONI KOJI UMIRU

Taj bludni, taj ludi Neron
Iz hramova uzimao bogove od zlata,
Pa ih pretapao. Trebalo mu zlato.
Omer el Faruk sjećao se doba kad je u
zabludi bio,
I smijao se ovome:
Do podne je obožavao boga napravljenog
od hurmi –
Popodne bi ga, gladan, pojeo.
Zato u mojoj biblioteci Borhes kaže:
Neka je slava Onome koji ne umire.

knjiga4a.indd 83 9/9/2014 9:11:57 AM

ZASTAJKIVANJE

Ja ti ne mogu reći brate ni prijatelju,
Jer ja nisam ono što moram da budem
Iako ponekad prospem niz vjetar glose
A prolazim ovuda, kao progonjena divljač,
Očajan, prolazim kud me noge nose,
Poljima i brdima.
A ti ćeš sigurno doći,
Kao što dobro znam,
Jer tebe nosi Riječ koja mora da se kaže
I odjekne među ljudima, među krdima.
A ti ćeš sigrno poznati moje tragove
Po skokovima i zastajkivanju,
I, mada to ništa ne znači,
Ti ćeš se čuditi kud sam sve prolazio
I kakve sam vode pio, mutne i otrovne,
Nakon što sam čuo Riječ koja se mora čuti.
Iako ti si nošen, upitan i potvrđen kao onaj
Ko dolazi,
Ko nalazi,
I moje oznake sasvim su nepotrebne
Kao tuđ grob, ma gdje bio,
A moje stope jesu gonjene
I sramno je šta sam i što sam gazio ponekad
(Strašno i sramno).
Želim da znaš
Da ja sam samo onaj što prolazi kao
progonjena divljač,
Ni vjetar što me gonio,
Ni vjetar što me češljao, ne nose miris
moje kože,
I nisam kule zidao ni voćke sadio
Za tebe uglednika, koji sigurno dolaziš
Nošen
Riječju.
Kao da suvišni su za zemlju svi moji putevi,
Kao da zemlja ih nije tražila
Ni ubrzali joj nisu igru oko sunca, ni
skrenuli je,
A ti ćeš sigurno doći
Korakom kojim treba da se dođe
I ugledati nerazumne.
Znam, tražićeš smisao u mome putovanju
I nemoj da me žališ niti braniš, i ne reci
Da nisam birao put –
Bijah saglasan s putem kojim sam hodio.
A ti ćeš sigurno doći.
I mada suvišne su moje riječi,
I mada pravi put ćeš ti sigurno naći,
I mada sve je moje suvišno
Za ono što je tebi suđeno,
Želim da znaš
(Jer poznaćeš mi korak kad sam zastao)
Jer poznaćeš mi slutnju tu gdje sam stajao –
Slomio sam grančicu
I dugo je uzalud žvakao.
Na mapi svih koraka
Gdje moje puteve nađeš
(Iako dobro ćeš znati da izlišne su
moje riječi)

knjiga4a.indd 84 9/9/2014 9:11:57 AM

Želim samo da znaš
Tu gdje sam zastao
Treba da skreneš
Jer ja sam bio sam i očajan
I znadoh da korak mi je slabašan, i
skretanje mi pogubno,
Niti sam čekao koga
Niti me neko čekao.

[*Listovi na vodi*]

POLIS

Šta je meni što ja sanjam jedan grčki polis, mali,
slavljem izidan i zagledan u more?
Kapije tog polisa vazda otvorene, za putnike
i zaljubljene. U njemu zakonik u mermer urezan,
izdignut do ljudskog oka, kao u Gortini.
I četiri broda na mirnom moru, tri da trguju,
a jedan da gusare goni. U hramu najtiši neko
o pravdi da zbori, a vladar padežima da ne gađa.
Jedan teatar za tragediju, sve kuće za komediju
i žito da se u tom polisu uzima na reč.
Robovi da su slobodni jednom Bogu da robuju.
Na trgu da se glasa kao u Atini, ali obućar samo obuću
da pravi, nikad tužbu da diže.
I štitovi tvrdi da se kuju, kao spartanski.
I vazda da su igre olimpijske da ne bi ratovi počinjali,
a onaj što polje maratonsko pretrči
nek javi da su planinari Olimp osvojili.
Ponekad Homer u taj polis da svrati,
za ep što kazuje da mu se plati. Šta je meni
danas što ja o tome sanjam?

knjiga4a.indd 85 9/9/2014 9:11:57 AM

4 : 20

Kazuje Šarl Bodler
da postoje samo tri bića dostojna poštovanja:
sveštenik, ratnik i pesnik (znati, ubiti i stvoriti).

Kada se ratnik vrli, Odisej, nakon bojeva,
vratio na Itaku, živ ga dočeka njegov pas po imenu Arg.
Star je bio, već šugav, pa kada ugleda Odiseja
lipsa od sreće, a dvadeset godina je čekao i patio.

No još je veća žalost za pesnikom:
kada se nakon četiri godine rata
vratio kući Crnjanski, pas Mura nije ga sačekao.
Mati mu reče da je pas cvileo pri pomenu njegovog imena,
ali, od tuge, nije izdržao.

Ratnik je samo ratnik.
Pesnik je ratnik i pesnik.

- - - - - - - - - - - - - -

IZBRISANE VESTI

Moj otac, proučavao je kamen i čitao mu istoriju.
Disao je u dve tamnice,
hleb zarađivao u tri grada.
Na planine se peo,
sagradio dve kuće,
voće kalemio,
ponekad je i pevao.

Moj ded, zidar beše.
Mostove gradio.
Rano siroče ostao. Sadio ječam. Držao konje.

knjiga4a.indd 86 9/9/2014 9:11:57 AM

Devet puta mu se vezivala creva.
Sa deset prstiju desetoro othranio, ženu jedanaestu.
Voleo je konje i orahe.

Praded moj, Redžo se zvao.
Četiri čoveka ubio.
Disao u dve tamnice – pet godina u Solunu.
Jednu ženu ostavio – dosadila mu.
Imao plave oči.

Njegov otac – Halil se zvao.
Od njega je prezime nama.
Ugalj je kopao.
Toliko o njemu znamo.

A otac Halilov? Znamo tek da Emin se zvao.
I znamo jednu trešnju što je zasadio.

Svi ostali su izbirisani spiskovi činjenica
i izbrisane vesti. Sve do Adema koji je prognan iz raja.

Spreman sam da u potomcima ostanem
prost i premali zbir činjenica.
Tamnicu nisam okusio – i nemam neku petlju.
Još voćku nisam zasadio.
Most nisam gradio, ni kuću nemam.
A crevnu bolest nosim već godinama.

Kao novinar radim. Pitam za mišljenje gluplje od sebe.
Dolaze mi nemoćni, od mene pomoć traže –
javnu reč koja odavno nije pravda ni uteha.

Ponekad, sklapam slova u niz koji pokušava nešto da znači.

knjiga4a.indd 87 9/9/2014 9:11:57 AM

Belinu papira poštujem –
šarm stvarne mogućnosti da se kaže nešto
veliko.
Belinu papira poštujem kao nevinost deteta
po kome očevi pišu skraćene lične istorije
i običaje koji blede.

Belinu papira poštujem, danas,
dok mislim o prohujalim očevima
i o nekom dalekom, budućem
koji će doći možda za tri hiljade godina,
koji će negde istresti zemlju i pepeo davno
ohlađen
i otkriti moja slova
na jeziku koji tada niko neće znati.

On će držati list u ruci,
on će držati možda baš ovaj list u ruci
i pitaće se
da li je to poezija
ili zapis neki, nebitan, nikom potreban.

I mene to pitanje mori,
jutrom i s večeri. Danas i uvek.

PRILOG ISTORIJI FILMA

Kajem se i priznajem!
U danima svoje mladosti,
u danima književnog zrenja
i seksualnog vrenja
svašta sam gledao.

Jednom, kod majke su došle gošće,
rođake naše i komšinice
(tihe žene i poštene)
htele da gledaju snimak sa neke svadbe.

Među mnogim video kasetama
majka se nehotke mašila za jednu
(koju sam krijući puštao).
Beše to francuski film:
već u prvoj sekundi jedna dama
uživa s trojicom buzdovana.

Gošće su, uvređene i zgranute,
skočile na noge i u gužvi, jedna preko druge,
napustile našu kuću.

Majka je od stida propala u zemlju.

Kad se vratih iz škole i ja pred majkom
propadoh u zemlju.

Postiđen, pokajan,
reših da odmah bacim kasetu
no tražio sam je i tražio.
I ništa.

Jer kad su gošće skočile na noge,
i kaseta je dobila noge.

– – – – – – – – – – – – – –

knjiga4a.indd 88 9/9/2014 9:11:57 AM

KRASTA

U kafani bejasmo
(a gde bi drugde – mladi i mrzovoljni),
gledasmo sparušenu ruku kelnerice
i krastu koju nije skrivala,
nastalu nasilnim gašenjem cigarete.

I pitasmo se, mi pesnici,
da imamo kakvu spravu, da uveličamo
onu krastu,
možda bi prekrasne oblike videli,
izglačane kristale
ili rascvetale korale,
možda uspavan venac planina
ili pupoljak.

Ili je svaki deo te kraste ružan kao i celina,
jer, reče neko među nama, jad
rađa samo jad.

Pa ipak,
želeli smo da verujemo:
negde iza očaja porađa se lepota.

ZVEZDARA

(13. presuda)

Nakon operacije, nešto mesa
i nešto krvi iz moje utrobe završi
na đubrištu kraj bolnice.

U snu, obretoh se na Saboru pasa.

Hiljade puštenih pasa oko mene, a ja u lancima.
Sude mi za zločin – ubistvo jednog psa.

I rekoše da je dana tog i tog, pas taj i taj
pojeo kraj bolnice meso iz moje utrobe,
od mojeg jada otrovan – ostao na mestu mrtav.

I pročitaše optužnicu:
Zato što je ovaj čovek živeo psećim životom
kriv je za pseću smrt.

Psi u publici očekivali su pravdu i oštru kaznu.
Behu prisutni i brojni psi iz sedme sile
zbog velikog interesovanja javnosti.

Sudija, pas tužnih očiju, gledao me u oči.

Kada ste rođeni?
Kad je nikao jedan zub vremena.

Da li ste osuđivani?
Da. Na pisanje.

Recite nešto u svoju odbranu?
Deo mene bačen je na bolničko đubrište,
ali ja sam daleko, na đubrištu istorije.

Imate pravo na završnu reč.
Reč je moja nezavršena.

Konačno, da li se kajete?
Da. Vidim, nije lipsao neki pas sa pedigreom
nego lutalica, kao ja.

knjiga4a.indd 89 9/9/2014 9:11:58 AM

Kriv je, saopšti porota i izrekoše kaznu:
Nek pati kao do sada.
Kud god da ide, dok god da živi,
ljudi će na njega lajati, psi ga olajavati.

BODRUM

Čekao sam,
godinama sam čekao
i evo danas.

Godinama nisam suzu pustio
a minuli su ratovi i diktatori,
i smrti
i ljubavi,
i robije i porazi,
gladi i rastanci,
i rekoše mi od čega bolujem.

I ko je strelu odapeo u mene se zabola,
i ko je konac imao meni je strgao dugme.

Gde se hajduci skupiše – moje oteše,
đavoli gde se frnjali – mene pomenuli.

I za zelen bor kad se uhvatih i on se zelen osušio,
i brašno kad sam mleo, plavkasto u buđi ostajalo.

Što je imalo jada nije me obišlo,
što je imalo mosta to se pod nogom srušilo.

I šta me trvilo i gonilo
pa godinama nisam suzu pustio.

A
evo
danas
na obali mora,
moj sin i neka devojčica (oboje po
tri godinice)
kamenčiće bacaju u vodu
i neku naivnu pesmu pevaju.

Tako bezbrižni, morem opijeni,
sigurni kraj roditeljskih očiju i ruku.

Da išta znaju,
pitao bih, o, deco,
ko će vas goniti sutra,
ko će vas robiti,
od kakvih ćete bolesti bolovati
i kako ćete mreti.

Da išta znaju, pitao bih,
ali ćutim i slušam,
i nečujno plačem.

Svakoga časa kamenčić bućne u vodu.

A naivna deca
naivnu neku pesmu
tako naivno pevaju
kao da će uvek pevati.

[*Pesme iz bolesti i zdravlja*]

knjiga4a.indd 90 9/9/2014 9:11:58 AM

NATALIJA MARKOVIĆ

*1977, Beograd. Diplomirala ruski jezik i književnost na Filološkom fakultetu u Beogradu. Objavila zbirke poezije *Membrana ogledala* (1999) i *Kiberlaboratorija* (2007). Pesme su joj zastupljene u AŽIN-ovoj antologiji *Diskurzivna tela poezije* (2004), panorami savremenog srpskog pesništva Bojane Stojanović Pantović *Nebolomstvo* (2006) i antologiji Nenada Miloševića *Iz muzeja šumova* (2009). Svirala u ženskom bendu *Charming Princess*.

RUSKI NEW YORK

Kutija vode obojenog horizonta
prelama plavu svetlost
osluškujem zvuke vrelog antičkog filma
u kome Kerouac sa drevnim kišobranom
traga za mojim izgubljenim minđušama
pored zida šećerne pene.

Tonovi ljudskih potpetica su glavne uloge
nepostojećeg filma čiji je plastični miris
glavna poslastica.

Naslonjena nad belom mapom
posmatram ploču
novi oblik mog kretanja.

ZELENI VENAC

Dok sam stajala na stanici
sasvim neprimetno
razlila sam se po asfaltu.
Ja sam samo običan rastvor.

knjiga4a.indd 91 9/9/2014 9:11:58 AM

TRENUTAK POLUISTINE POD LAMPOM

Kao da hodam već izgrađenim
nitima rečite logike.
Iz bunara mi se smeje zeleni Baudelaire,
iz gaća mi vire pelene
isprljane čađavim mastilom.
A, UPOMOĆ!
Imam menstruaciju fotografskih reči
a Dostojevski i Puškin me jebu u mozak.
Kako je teško kada krvariš na sve 4 strane.
Prosta sam gospodo, ali ja sam ćerka gvozdene lave
predivna devojka sa divnim vitalnim organima.
Sperma stvarnosti teče oko mene
ali ja imam duboke čizme od snova ulepljenih u krv.
„IZDRŽI, IZDRŽI!“, smeška mi se Baudelaire.
E NEĆU! Neću da porodim ovu poluistinsku nakazu
jer ja sam sisa preokreta.

VEZA

Da li smo mi u vezi sa tim
ili samo pokušavamo da budemo na putu
gde prebiva zanos.
Margina tela
jogurt za doručak i rastureno vreme
kolotečina u 12.
Odskočna daska ka raju.

ON THE ROAD

Razmišljala sam o međuspratovima,
o odnosu prozorskog i tavanskog neba.
Volela bih da sam ćelava pevačica
sa slojevitim lancima
i da u vestern filmu
uđem u ono sada.

[*Membrana ogledala*]

PROMENA

Početak dana ima miris
sveže namazanih usana striptizete.
Ustala je i pogledala kroz prozor
na arabesku nepreglednog okeana.
Crvene gaćice na polici arheološke su
iskopine iz disko-kluba.
Ponavljala je stihove Leonarda Cohena
uz koje je prethodne noći ljubila nekoga,
možda imitaciju muškarca.
Postala je odlučna.
Zatvorila je oči.
Poljubila arabesku.
I postala spisateljica koja ludo pleše.

knjiga4a.indd 92 9/9/2014 9:11:58 AM

POETRY MAKE UP

Smetlište sunčevog zalaska
budi u meni potrošene misterije
projektovanog stiha.
Laste sa mašinskim krilima
u parkovima ispred zgrade,
opažaj je zaustavljen.
Smešni strip zaljubljenog para,
on je u crnom, a ona u crvenom,
shut up, odsviraj *laibach akord*,
marširaj ulicama nadmoćnog jezika.
Sanjarenje.
To je sranje.
Poluotvoreno pozorište sa Majakovskim
i njegovom italijanskom frulicom.
I to je svet svetova.
Super svet.
Baš ti je super taj crveni mač koji držiš među nogama.
To je kao kubofuturizam na listu hrasta.
Maštaš da glumiš u najnovijoj ekranizaciji *Životinjskog carstva*.
Rimuješ se sa centrima visokog stila.
Torbice, četkice, maramice, ulošci.
To su tvoji pravci stvaranja
ovog vikenda koji je pred tobom.
Svi pričaju da si urbana gerila, a to je veoma izazovno.
Povedi me zamazanim putanjama kretanja.
Polako se ponavlja. Kosmos. Tehnika.
I obale su samo mašine, mašine!

knjiga4a.indd 93 9/9/2014 9:11:58 AM

CYBER GRUDNJAK

Pogled u pravcu na...
Pramajka je ostavila *cyber* grudnjak
koji visi na plafonu.
On ima moćne funkcije,
talasi njegovog dejstva peckaju grudi
koje u noćnom klubu pijuckaju džin tonik
sa ledom.
On je moj smolasti tunel,
uspavano jezero na butini,
gde epicentar mudrosti izranja iz voštanih
figura.
Da! Svako ima daljinski kontrolor svoga
grudnjaka,
superheroja u maskirnim pantalonama.
Njegovi četinari su omađijani
pojmovima lirike koje više nema.
Istopila se u topilici guštera,
odvezla se najnovijim gliserom
na peni silikonskog asfalta.
Pseudosimetrija ovog držača
svojim prisustvom pomera galaksije,
Ili je to samo još jedna *trash* konstrukcija,
zaboravljena mrežasta čarapa
na *cyber* nogama pohotne plavuše.

SHORT CUT

Nakon jedne pročitane knjige
postala je filmska rediteljka
koja se vozi gradskim prevozom.
Sa vokmenom i crnim pantalonama,
širi opasnost do najdaljih frekvencija.
Ona je pripadnica nove terorističke
organizacije,
sa pasošem posebnih destinacija.
Zaobilazi pustinje faraonskih ostrva
da bi preplivala kontinente numeričke lirike.
Posebnost njenog govora
i pokreti fabričke ženstvenosti,
dok svira *Joy Division*,
izgledaju kao vrtložni koncert
antičke durske nadmoćnosti
nad poigravanjem čuvenih zvezda
Tarantinovih filmova.
Sa oružjem *cyber* ratnice,
završava snimanje
poslednjeg kadra
ovog nemog filma.

knjiga4a.indd 94 9/9/2014 9:11:58 AM

TELO JE POLITIKA

Zeleni listovi meteorološke stanice
polako me smiruju i govore
da je razlog mog nihilizma
potpuno beznačajan
za progres civilizacije.
Usporeno se suprotstavi
globalnom militantnom balu,
zakorači u atmosferu zaboravljenih oblaka.
Svakog trenutka spavamo u nekom
neodređenom geometrijskom obliku.
Sanjamo o velikim slatkim dinjama,
velikim ukletim kućama starih gospođa
koje ljubomorno čuvaju ostatke nestalih slika.
U dugometražnim emisijama objašnjenja
modernih fašista napominju da je teror
ponovo predmet obožavanja
i da velike horde Huna na čelu sa Atilom
organizuju vazdušne napade na Vizantiju
i staru Grčku. A uskoro se spremaju
i na napad svih planeta Sunčevog sistema.
Ali sada je sve podređeno običnim tasterima
za električnu energiju. Imaš *stop* i *play*,
nedostaje samo *go* i onda si u fabričkom
procesu nastajanja Barbike,
urbano banalne ambalaže za krstarenje asfaltom
uz poklič visokih platformi i velikih bankarskih jevanđelja.
Baš sam danas nervozna jer je novi gel za smanjenje
mojih ćelija u mozgu malo otkazao.
Namazala sam ga kao što piše u uputstvu
za upotrebu ali ipak nisam poželela
da kupim novu toaletu,
moj novi statusni simbol.

knjiga4a.indd 95 9/9/2014 9:11:58 AM

Mizoginija je lepo spakovana u svim tim
šamponima, maskama, uljima i fitnes-centrima.
Javno silovanje! Jupi!
Baš se raduju moderni fašisti!
Ali tajno oružje je skriveno!
Neću da kažem gde.
Dovoljan je samo jedan kontraudarac.
FIGHT BACK!

[*Kiberlaboratorija*]

knjiga4a.indd 96 9/9/2014 9:11:58 AM

DRAGANA MLADENOVIĆ

*1977, Frankenberg, Nemačka. Diplomirala i magistrirala na Filološkom fakultetu u Beogradu. Objavila zbirke pesama *Nema u tome nimalo poezije* (2003; dr. izd. 2004), *Raspad sistema* (2005), *Tvornica* (2006), *Asocijalni program* (2007), *Omot spisa* (2008), *Rodbina* (2010) i *Magda* (2012). Poezija joj je prevedena na nekoliko jezika i zastupljena u više antologija, između ostalog u antologiji srpske urbane poezije Radmile Lazić *Zvezde su lepe, ali nemam kad da ih gledam* (2009) i antologiji novijeg srpskog pesništva Nenada Miloševića *Iz muzeja šumova* (2009). Živi u Pančevu i radi kao novinarka nedeljnika *Pančevac*.

KANADA

Uskoro 26
Zuba 27
2 izgubio u tuči
Ostale povadio
Cipele kožne 42
Zaljubljen bio
Sam
S vremena na vreme
Šema
Apetit nemam
Samo uz TV
Tamo su ljubazni
Želimo vam prijatno veče
Doviđenja
Laku noć
Fakultet ostavio
Prijatelja 2
Ostali se poženili
Obožavam fudbal
Pratim
U pošti 2 godine
Šalter 8
Vraćam se u 3
Mama bolesna
Ručak
U video-klubu 346
O Kanadi
Sve znam
Sestra tamo
Muž Kanađanin
I David
Napunio 5
U biblioteci 2563
Sanjam
Automobile
Gradove
Ni ružan ni lep
Registarske tablice nemam
Pešak
Autobusom 43
I svašta želim
A ništa
U Kanadi je sunčan dan
Celzijusovih 30
I sve devojke
Mirišu

Uskoro
Više neću biti tu
Svega 26

[*Nema u tome nimalo poezije*]

knjiga4a.indd 97 9/9/2014 9:11:58 AM

KOLEKCIJA

Postaću kolekcionar
propalih veza
zaboravljenih četkica za zube
diskova uzrečica

čuj
postaću
kučka
naučiću da lajem
da ne bih morala da pričam

[*Raspad sistema*]

SABOTAŽA

Ovde nije samo reč o
Masovnim sabotažama
Posipanju bodljikave žice
Bušenju vojnih vozila
Ovde nije samo reč o
Sabotažama na železnici
Kvarenju saobraćajnih uređaja
Vagona
Lokomotiva
Telefonskih uređaja
Mostova
Ovde nije samo reč o
Sabotažama u preduzećima
Likvidacijama špijuna
Izdajnika
Ovde nije samo reč
Ovde se sabotira poezija

[*Tvornica*]

USLUGE, KONKRETNO

SEOBE vršimo selidbe
selimo kuće u podrume
stanove na tavane nosimo
krevete na spratove iz dečje
u zemunice
selimo krv iz arterija u vene
u svim pravcima
u hladnjačama
prevozimo žene
muškarce preko brda
iza ugla preko ulice
preko
gora mora
sedam granica
selimo duše u svim pravcima
prevozimo smrznute ravnice
u brdovite predele
ružne u lepe krajeve
zrna u polja pšenice selimo organe
u ciklus cirkus kretanja seobe
vršimo intenzivno
najnežnije

[*Omot spisa*]

knjiga4a.indd 98 9/9/2014 9:11:58 AM

***

ime: živorad
otac: nikola
prezime: žurić
nadimak: žura
žura: mutavi
mutav: kasno progovorio
rođen: 45.
u: siromaštvu

adresa: bivša maršala tita
cara: lazara 16a
stan: 8

kopija l.k.
u prilogu

*

zanimanje: penzioner
bio: vatrogasac
oženjen: udovac
razmnožen: sin
ime: živorad
ime sina: mihajlo
osuđivan: da
ali: nije kriv
tako svi kažu

dosije mihajla žurića
u prilogu

*

razlog dolaska: prijava
sina: ne
krađe: ne
slušam vas: video sam ga
koga: generala
kog generala: tiodora
tiodora: baš
kad: u subotu
koju: prošlu
prošla je: ponoć
nemate san: ne
gde: u hodniku
zgrada: cara lazara 16a
opišite ga: krupan plavook prosed
rekli ste da je bila noć

*

neko je upalio svetlo
da li je bio sam: ne
nego: s ostojom
ostoja: krstić bio je sa njim
poznajete ga: daleki rod
po: majci
i još neko: i još neko
ime: mu ne znam
izgled: tako kao vi
kao ja: kao vi

zanimljivo

knjiga4a.indd 99 9/9/2014 9:11:58 AM

*

i šta ste onda radili: drhtao sam
kao prut: kao list
zašto ste ćutali: plašio sam se
a sad: i sad me je strah
zašto: za život
pa vi ste već mrtvi: nisam
šalim se: šalite se

*

mislite da je kriv: tiodor
da: tražen je
pitam da li je kriv: nije na meni
je l' vama naudio: čuo sam da je ubijao
čuli: i čitao
i ovde ste: ovde sam

[*Rodbina*]

KRAVATA

hajde
brede
pričaj nam o njujorku

nikada ga nisam video

zaista

zimus sam uspeo da skupim
dovoljno love za
kartu i ležaj u hostelu

bio sam tako uzbuđen

mamila te je

gužva

mamila te je

vreva

dva dana pre polaska
umrla mi je baka

nazvala je majka

rekla je

ne brini ja ću sve da
organizujem ti se samo
obuci pristojno belu košulju

knjiga4a.indd 100 9/9/2014 9:11:58 AM

poneću ti tatinu kravatu
onu sivkastu sa štraftama

ali mama

pokušao sam da je prekinem

doći ćemo po tebe u osam
gledaj da se ne uspavaš lezi
ranije navij budilnik i
molim te ponesi

pobogu
stani

zastala je

odjednom me je uplašila
ta tako postojana i uporna
jeziva tišina između nas

hteo sam da joj kažem
da baku jedva poznajem
da se sećam samo
njenih debelih mačaka
da me se njezina smrt ne tiče
da je sasvim očekivano
da neko na kraju umre
da mrzim pogrebe
da nisam spreman
da nisam video njujork
da sam štedeo mesecima
da ne želim da nestanem
pre njujorka

a rekao sam joj

nemoj tu kravatu
molim te

UZBUĐENJE

nekada je valjalo
pobeći od kuće
putovati satima vozom
izaći
kod bioskopa
uroniti u gužvu potražiti
društvo i posle sanjati vivijen

sada me uzbuđuju
obične stvari kao
papuče koje
prianjaju uz stopala
prate površinu parketa
do kuhinje
kao mleko koje ispunjava posudu
kao posuda koja je ovalna

dok čekam da se ugreje gledam
s prozora
drveće igralište decu majke ptice
ukus mleka

dobro je

[*Magda*]

knjiga4a.indd 101 9/9/2014 9:11:58 AM

knjiga4a.indd 102 9/9/2014 9:11:58 AM

BILJANA STAJIĆ

*1977, Split. Diplomirala dramaturgiju na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu. Objavila zbirku poezije *Ručak za 100 dindži* (2007). Ima dve ćerke. Od 2012. živi i radi u Beču.

ŠM(E)RC

Plačem
kakav veltšmerc
to nije ništa

za sve je kriva muzika

za sve su krive pesme
i onaj ko ih smišlja

puštaš mi u noći
neku pesmu divnu
usna harmonika je
romantična užasno
iako pevač ima
neki bi rekli pičkast glas
meni je nežan
onako kako si i ti
najlepše na svetu

to je samo pesma na cedeu,
kažem sebi, to je samo pesma

ČA ČA GLUPAČA

Večeras smo se smejali
kao nekad
kao na početku
kad smo bili ludi
kad kapirali smo bolje
kad slušali smo više
i trudili se više

pričam kao baba

stvari se podrazumevaju sad
preko mnogih se prelazi
veze postaju bez veze
bezveze
večeras je bilo kao nekad

večeras sam ponovo otkrila
taj super osećaj
kad zaljubljen si i smeješ se
glupiraš se blaženo

znam da postoji

koje olakšanje
zaboravna
glupačo

knjiga4a.indd 103 9/9/2014 9:11:59 AM

KARTE ZA AMERIKU

Hodam ulicom
neko me prati
srce lupa
mrak je
nikog nigde
jeza u telu
stresem se
sve je bliže
počinjem da trčim
ulaz je zatvoren
zvonim na interfon
trčim dalje
samo da ne stojim
kakav mrak
kakav grad
nikog nema
nisam neki sprinter
srce me izdaje
strah je veći
i dalje me prati
stiže
povlači za kosu
otrgnem se
bežim
bežim
sijalica trepće
ne znam više gde sam
iskočiće mi srce
nije trebalo da pušim
znala sam
eto mi sada
trčim
ćutim stisnutih usana
osušenih usta
gubim torbu usput
tu mi je telefon... novčanik
i tvoja slika, dokumenta
i brif sa posla
karta za avion
hoću da otputujem
vratiću se posle
vratiću se i torba će biti tu
da, ko bi je uzeo
možda neko uzme pare
a kartu neće
šta će nekome karta za Ameriku
trčim, ništa ne vidim
osećam ga blizu
još samo korak dva
škripa kočnica i moja strašna faca
osećam je ne vidim se
prazno belo
kola hitne pomoći
onog nema
neki klinac plače
sjebao je ćaletova kola
otreznio se odmah
ja u cveću krvava ležim
na licu osmeh
valjda sam srećna jer ne moram da trčim
beli mantil opipava puls
klima levo desno
trljaju mi grudi
unose u kola
klinac se sada bolesno smeje
panduri ga vode

knjiga4a.indd 104 9/9/2014 9:11:59 AM

grad još spava
subota jutro
zujim okolo
hoću da pronađem torbu
i svoju kartu za Ameriku
i tvoju sliku
više od svega
kuda sam trčala
fuck
neću valjda morati da obilazim sve
nemam vremena, već sam u tunelu
a svetlo sija
sećam se sivog forda fokusa
zapamtila sam jer smo hteli da ga kupimo
ti i ja
čak sam i zastala da ga pogledam
iako sam mahnito trčala, zastala sam
možda bi sve bilo drugačije
da nisam
možda se klinac ne bi zabio u mene
možda
nema veze, samo da pronađem torbu
i tvoju sliku
i da dođem kući
gde me čekaš ti
moja sreća
da dođem kući pre kraja tunela
i vidim spakovane kofere
zujim okolo i već sam očajna jer nema fokusa,
nema torbe, ništa ne prepoznajem
vidim nekog kroz maglu kako žuri
možda je to on
moram da mu vidim lice
i da ga prepoznam
kroz ono staklo u policiji
povlačim ga za tregere, osvrće se, vrišti,
kao da je video duha, možda me prepoznao,
počinje da trči...
nije on, ovaj nema jednu nogu
evo sad je i pao…
kako ćeš da trčiš bez jedne noge, budalo!
zvoni mobilni u blizini
srce mi lupa
moj je
lociram ga
tu je i torba... i mobilni i slika i karta,
karta je tu
mobilni zvoni,
vrištim od sreće
čujem samo tvoje halo,
halo, mico gde si... cico?
kažem halo, halo, da li me čuješ,
volim te cico... pico...
halo u slušalicu, pita gde sam,
pita ko je to... uznemiren glas
halo... odjekuje
a šta ja da kažem...
mene moja cica ne čuje
kao da ne postojim
kao da me više nema
da li je moguće...
da li je moguće da me nema,
ikad?

– – – – – – – – – – – – – – – – –

knjiga4a.indd 105 9/9/2014 9:11:59 AM

SANJALICA

Zvoni sat
gasim ga
zvoni mobilni
gasim ga
pogledam na tvoju
stranu kreveta
ti okrenut ka zidu
na svojoj polovini
daleko od mene
sanjaš mene

[*Ručak za 100 dindži*]

TIŠINA

Strah strahujem
sad
a ne radim ništa

sedim
ni *a* ni *be*
ništa
mučna tišina

koliko je samo čula
tišina sve zna
sve pažljivo oćuti
i ostaje

veća je od mene
pa vrištim u sebi
da ne smetam
jer ona zna da se sveti
i potraje više nego što treba

gora je čak i od mene

možda ne?

knjiga4a.indd 106 9/9/2014 9:11:59 AM

SLEPOTICA

Ovako je rekla:
Moja je ulica slepa
Ćorava na oba oka
Spasa mi nema

Ja sam ćutala

Dalje je rekla:
Slobodu i mir nisam pronašla
na onoj strani
Tamo je pustinja
Tamo se dobro dobrim ne dobri
Tamo se loše lošim ne loši
Šta ću ja tamo

I dalje sam ćutala

Ja bih da pođem
na drugu stranu
Slepicu slepu
Da nađem neki smisao
Pravdu neku
Da udahnem duboko –
Može?

O mila majko
Ja sam i dalje ćutala

Pa je rekla:
Strašno je biti zarobljen
ovde
U ništavilo ne bih

A ovamo da li mogu
Na ovakvom mestu je stajati teško –
Tražim li mnogo?

Da li da
progovorim ili da
ćutim

Iz džepa vadim iglu i konac
Ko baba prava

Ušivaš usta svoja?
To nije smešak
To nije očaj
Crtu praviš?

Poslednja šansa da nešto
kažem ili ćutim
zauvek

Dobro se dobrim ne dobri
Loše se lošim ne loši
Zato jer pravila nema
drugačije nije

Ništa je u vezi ni sa čim
Ne očekuj ništa drugo
Ne nadaj se lepom
A ni ružnom
Najbolje ništa ne radi
A najmanje misli o tome

Poente nema
Izvini na mumlanju

knjiga4a.indd 107 9/9/2014 9:11:59 AM

Oh
Oh
Otmu se uzdasi

Da li imam prava da dokrajčim nadu
Da li je fer
Šta li je fer
U nesistemu ovom?

Ćutnja se ćutnjom ćuti
Zlato se zlatom zlati
Ušivam usta svoja –
Ćutanje je zlato

Lude li žene!
Zaši usta svoja
Sad niko neće reč
tvoju čuti

Mogla bih ja još
No zaših usta svoja
Ništa čula nisi?
Šteta

ŽUDNJA PERFEKTA

Čekam jesen
da umre sve
i rodi se
opet

Da sve ponovo bude belo
i čisto
bez taloga iskustva
bez kafe i dima

Bez krikova
i grcaja

Da bude fina tišina
i čista belina

Bez gušenja

Je je jesen
Jeeeee

knjiga4a.indd 108 9/9/2014 9:11:59 AM

JASMINA TOPIĆ

*1977, Pančevo. Diplomirala srpski jezik i književnost na Filološkom fakultetu u Beogradu. Piše poeziju, prozu, eseje i novinske tekstove. Objavila zbirke pesama *Suncokreti. Skica za dan* (1997), *Pansion. Metamorfoze* (2001), *Romantizam* (2005), *Tiha obnova leta* (2007) i *Dok neko šapuće naša imena* (2012). Dobila nagrade *Matićev šal* i *Duškovićeva zvona* i stipendiju austrijskog KulturKontakta *Milo Dor*. Pesme su joj zastupljene u više izbora savremene srpske poezije i prevođene na više jezika.

EGZIL

Dok se spuštao vejavi sneg dok je topio
bitne crte lice i dok je
čudna muzika zadržavala dah sanjivo
Mrznuo je Beli glečer okean
Plovka retka ptica pod belim Da čujem makar i šum
od željene reči Pod pobelelim svetlom
Da li bih mogla biti pod bilo kojim slovom u toj knjizi
gutam sneg neoprezno
Otrovan u kotarici
već unapred spremljenoj
Naglo se smračilo
Presečena na dve zrele polovine zavodljive Da istrule
I tada sam prvi put pogledala
srebrnu loptu iznenada sine zaslepi
Prestaje da bude opipljiva
Iscedi poslednje rumene sokove
Orosi svetlucavim ledom Zastre
i spusti se kraljevski.

Zagonetne draperije sklapaju vidike Iz svetla se cedi sneg
otkriva vrane lešinarke Dokolicu

knjiga4a.indd 109 9/9/2014 9:11:59 AM

studen nebitnih akvarela Izbledeli u šakama istopljeni
otkrili: vodu i ulični smog... Čini mi se Ipak te prepoznajem
nečujno sa tek
umivenim jutrom Kao posle velikih kiša
Ali lepršavo prozirnom
Nogom silaziš iz barke Jer je i za san trajalo predugo
Osmehuješ se tako
gotovo stvarno
Požurim da zaustavim taj jedini trenutak
overen javom Dodirnem
usne belog kristala Virtualne
Grane zakrešte i vrane se sjate nad krinovima
bezbojna izmaglica likova narasta
Razara i same temelje snega
I slika se iskrzana vraća nepostojanju.

[*Pansion. Metamorfoze*]

BROJANICA

Nastoj ipak da nešto od nervoznih pokreta
kojima obeležavaš teritoriju svoje nedoumice,
učiniš takvim da ti telefon uvek bude pri ruci,
ako se ipak desi da okreneš broj i kažeš:
Ovo je za mene lek.
Da, pre toga obavezno je skriveno značenje broja,
datum rođenja, govor o pročitanim knjigama,
pošalica. Nastoj tako da ti uvek bude u smotuljku
rezervni gram nadahnuća i brojanica
početnih neobaveznih reči ako se ipak desi
da zatipkaš po brojevima, ili prošetaš prstima
po telefonskim simbolima, i kažeš:
Ovo je za mene lek.

knjiga4a.indd 110 9/9/2014 9:11:59 AM

Ispostaviće se da je trač dosegao do gudala
onih delimično propalih bandera, po ko zna
koji put pređenoj putanji brojčanika.
Nezaštićeni kablovi varničiće –
nastoj ipak da nešto od predviđenog učiniš
ostvarljivim kada se prave preseku u tački
tvog jasnog, ovaj put stvarnog dobrog pozdrava –
odjeka u vodu začetog razgovora. Da ti uvek bude
pri ruci laka pesma ptica čija imena
uglavnom ne znaš, još lakša kada kažeš:
Ovo je za mene lek.

I DOĐE VREME OBMANA

U tom kutku tako čudesno van sebe, s namerom
da nešto bude osvedočeno; lelujave misli, u tek
počišćenoj praznini. Srce spakovano u
devojačku kutijicu, dok pomalo oseća da
tu i ne pripada, a sasvim ide, uz nežne boje, veru da
jeste, svoje. I eto, tu te tražim. S čudesnom
namerom van sebe, da izađem na crtu – kako vreme
odmiče, više sebi nego tebi; u senovitom delu misli.
Iz zasede, u senci svih nada, iz kutijice izbija
sumnja, umesto starinskog sata, tako narasta.
I dođe vreme obmana.
Lako prebivam u tom stanju, još malo pa prirodnom
(mada ne volim tu reč), voda kaplje iz susednih
prostorija, čini razmeđe sećanja, tajanstvenog
kretanja dok me sedamnaesti put ne dovede
do istog mesta – predvorja kutijice.
Srce zna zaista sve odgovore –
obloge obmane, obamrlost spavanja.
Pomislim kako pejzaž može da oboji i obmanu

knjiga4a.indd 111 9/9/2014 9:11:59 AM

ispražnjene su fioke, pa preturam po sitnicama:
zamršen konac, zalutale igle – svaka ubode!

ZRENJE U NEPOMIČNOSTI

Odrastam (– odrasla!) među senkama leta,
u tajanstvenoj kretnji asfaltom, ka dosadi. Kao da
još uvek traje: zrenje, slatkoća zrelog,
prezrelog. Bljutavog.
U kolima, putevima u krug, prija povetarac,
iznenadan smeh – kao prah odnet u senku.
Skupljeni na istom mestu, zatvoreni u sobe
naših strahova, već prodati u bescenje.
Tek nekolicina, drugara, zaista budna.
Priče se isprepliću...
Ne putujemo nikuda. Odredišta su kao luke
na sedmoj strani sveta, isijavajući iz TV aparata.
Nužne obmane, da se u sebe vraćamo
jedva okusivši užitak. Slobodi da se bude svoj,
ipak u tajnosti. Tu u mraku, gradskoj mitologiji,
između svega što nam neće dati da budemo,
još jedna tura: penušavca i iskamčene sreće.
Vodi se simulirana strast.
Pamtićemo se po mirisima kože.
I vidim, poređani kao svetiljke auto-puta,
i u ludilu smo, i u dosadi.
Šta je ispred, nego mrak.

[*Romantizam*]

knjiga4a.indd 112 9/9/2014 9:11:59 AM

U VERTIKALI, U HORIZONTALI

Toliko reči, sabijaš. U sebe. Rez. Zatim, ispočetka. Traje. Obuhvataju, sve sami šljašteći naslovi. Jeee... je kao izazivati ludilo, ono traje nekoliko karmičkih ciklusa. Kao u bajci o nekom strašnom džinu. Mada, erotično je to, pakleni je taj plan, džin u čaši i džin u suvoj erotici, jecam malo jače: u vertikali, u horizontali. Probija se dan, blesne tako pred očima kao... znate već kako. Nekoliko puta tu mantru u sebi:

u vertikali, u horizontali.
privuci se još malo bliže, dobra nas muzika prati,
još malo niže,
u vertikali, u horizontali.

Toliko želja. Je – kao višegodišnje robijanje. Tucaš kamenje dok iz glave ne ode poslednja misao o slobodi. Onda odjednom blesnu: plavooke, zelenooke, plavuše i garavuše. I dalje tucaš kamenje:

u vertikali, u horizontali.
privuci se još malo bliže, dobra nas muzika prati,
još malo niže,
u vertikali, u horizontali.

Jer, sakriti od sebe sopstvenu želju – kao namerni raj (nameračeni) u kutiji od stana, u recimo novobeogradskom šezdeset drugom bloku. I tu je dobro i toplo, a s druge strane zgrade je i kontejner. Sve što ti smeta u životu staviš u plastičnu kesu, bilo kakvu, i baciš sa terase sa sedamnaestog sprata. Pogled sa terase je svejedno nebo, sve ispod pojasa ne računa se! Spusti se stepeništem i do podruma, do genitalija zgrade, jer odavno sve je:

u vertikali, u horizontali.
privuci se još malo bliže, dobra nas muzika prati,
još malo niže,
u vertikali, u horizontali.

I, jer vreme u snu izgubljeno je... Savršene figure lutaka, u izlozima, ne-erotična bića; kao

knjiga4a.indd 113 9/9/2014 9:11:59 AM

da ne govorimo o nama samima. Lako je prepoznati sebe, i sebe sakriti u snu. Ako si transvestit jave, onda si:

u vertikali, u horizontali.
privuci se još malo bliže, dobra nas muzika prati,
još malo niže,
u vertikali, u horizontali.

Idemo sad (hajd'mo svi, što da ne!) na meniju je bio alkohol, zabava za nas u tranziciji, vremenska prognoza je: nikad bolja. To što će se vreme uskoro pogoršati i nije neka vest. Tu u senci letnje noći naći će se obluci u džepovima, pod reflektorom izgoreće strast. To, prošlo je pored nas, doviknulo nam: Svuda oko vas su vaši tragovi! – ili neku sličnu ludost. Onda nam je još malo disalo za vrat, pa nežno šaputalo, nagovaralo, liznulo kao kravica. Na kraju još jednu čašicu saveta: *Čuvaj, jer je to sve, to malo vode na dlanu.* Na jagodicama prstiju, dodala bih –

u vertikali, u horizontali.
privuci se još malo bliže, dobra nas muzika pali,
još malo niže,
i u vertikali, i u horizontali.

TIHA OBNOVA LETA

Polako nam se primiče
dok ležimo nasukani na kontinent odsustva.
Sezonski dašak juga.

To je odabrano društvo;
dok napuštamo naše zimsko prebivalište.

Prasak smeha kao kiša
koja obnavlja korenje.

Lišavanje tame uvek je bolno
i nepredviđeno.

Raste sad temperatura u vrtu.
Dešavaju se minimalna pomeranja
u prebivalištu. Posebne pripreme!

Već su neprepoznatljivi rasporedi tame.
I izlazak na čistinu
u tihu obnovu leta;
golotinja je tela dok se trese od sunca
kao tek formirana ledenica.

knjiga4a.indd 114 9/9/2014 9:11:59 AM

KROKI ZA ZIMU

U mraku, čini se,
sve svetlosti svode se na pravu meru.
Oblici nisu više toliko razdražljivo oštri,
a i na ulici, iz odžaka, izlazi
beličasta smesa gasova,
preoblikuje prolaznike, kao i stvarnost
u kojoj i najmanja svetlost postaje
nepredviđeni momenat za posmatranje.
Kada i ona nestane, ponovo u mrak,
i ona mera nema više
nekog naročitog značaja.

[*Tiha obnova leta*]

O NEROĐENOJ DECI

Da se sporazumemo o sadržaju i propratnim komentarima,
da li se na kraju dolazi do slučajno začete dece,
ako je dovoljno mračno u sobi da novi život zakuca;
čak iako ga nema ni u najavi, ni iz jamba talasanja.
Sve za tu nežnost – mekše nego bilo koja senka
pređe preko lica:

nerođena deca

Da se sporazumemo u vezi sa znacima i zarđalim kvakama,
kako ćemo talasati u roditeljstvu bačenih kockica,
koliko istetoviranih rupica podneće tvoje telo s mojim telom
i bez ridanja molim, i plakanja preteranog:

nerođena deca

knjiga4a.indd 115 9/9/2014 9:11:59 AM

Da se sporazumemo u fusnotama
i raspodelimo poglavlja.
Da li se na kraju dolazi do
slučajno začete dece? – tvoje lice mokro od mojih
hidrantnih pomada. U mraku zveckaju
novčići, tek otkopčani kaiš, i čarape mirišu na
nemogućnost da se izboriš s toplotom novog života.
U žilama kuca podjednako stvarno kao i svi
naši organi koji umeju da kucaju
o sadržaju nesreće u najavi:

nerođena deca

gledaju svojim pitomim očima, prodorno, pravo u nas.
Upiru ručice prema morima koja obeležismo, i obećanjima
koja načinismo, i vernosti...

Najbolje se prihvata u fusnotama, u malim dozama zajedno
s nitroglicerinom pod jezikom
i potom uređanju praznih
bočica:

o nerođenoj deci ćutimo

pusti me napolje

knjiga4a.indd 116 9/9/2014 9:11:59 AM

NE ŽIVESMO OSIM ČITAJUĆI

Izgubila se u prostoru jedne knjige,
pratile me reči pesme na nepoznatom jeziku,
toplog mediteranskog melosa, kao zajednička
bivanja na ostrvima gde uvek treba obnoviti radost.

I dva prostora, oivičena senkama i muzikom,
potirala su me; u istu ravan dovodila
s linijom nepovučenom,
na dnu lista, izvan fusnote.

Tamo gde je pripadnost zamirala
izbijala je strast za napisanim, jednim
od mogućih svetova što so ih ispere
kao štamparsku grešku.

A prostor knjige menjao nam je oblik
lica, dodeljivao namenu. I bila sam –
zaistinski priljubljena za stihove, za slike
kao za nekadašnje rame,
sanjajući o severnim morima tako živahnim,
iz pisama prelomljenih u stihove.

Osluškivala kada će zlatne bubice hlebne
mileti mojom kožom, drhtureći. Boravila
pod polarnim svetlom, nadohvat drugosti
drugog, realnog života...

Ali ne živesmo osim čitajući, odmeravajući
ono pre i posle napisanog dok su tvoje oči,
male orahove ljuske na liniji imaginarnog,
bile i more i nesanica.

Sada tako lagano klizim pored glečera čija imena,
a i namene ne prepoznajem.
I kao u dubokom, najdubljem snu ispod santi,
poneki glas me doziva iz svetla
u kojem se ne da više boraviti.
Ovog jutra, od jutra do mraka.

knjiga4a.indd 117 9/9/2014 9:11:59 AM

JASTUČIĆ

svako srce probodeš iglom
i šta onda, šta onda

nije to farba da njome prekriješ
prethodne nedostatke zida
ili tragove pokušaja

srce izgnječeno iako nije veliko
kao u vola
i šta onda, šta onda

hoćemo da se ušuškamo na bodljama?
ali nije ovo indijska tv serija
ako znaš mesto dovoljno napušteno
možda stajanje u mestu i uvek isti pogled
postanu istina

svako srce posle mora da ti bude
meko krzno
i šta onda, šta onda

čuvaćeš ga izdaleka a mrzeti
kad ti je sasvim blizu
i jastučić za njega izmicaćeš
sporo ili brzo

a igla ostaje u tebi

[*Dok neko šapuće naša imena*]

knjiga4a.indd 118 9/9/2014 9:11:59 AM

MARJAN ČAKAREVIĆ

*1978, Čačak. Diplomirao i završio master studije na grupi za srpsku i svetsku književnost Filološkog fakulteta u Beogradu. Poeziju objavljuje od sredine devedesetih u srpskim i regionalnim časopisima. Piše i književnu kritiku, esejistiku i publicističke tekstove. Pored mladalačkih poetskih publikacija, objavio je pesničke knjige *Paragrad* (1999) i *Sistem* (2011).

TREĆA FAZA. PRIMER

prikazujem stvari u sobi

opisujem njihov život
potrebe ljubav delovanja

to sve predočavam
u do sada nepoznatoj
iskrivljenoj projekciji

osnovna ideja je
izražavanje individualnosti

misao da uprkos novim vidovima
i ubrzavanju komunikacije
čovek ostaje zatvoren sistem

opis radosti koju nalazim
u malim svakodnevnim
beznačajnim detaljima

***

uglovi jačaju
u svakom pogledu

trenutno stanje duha
pozitivna depresija

ekran isključen
prozor zatvoren samo privremeno

dijagonale sve kontrolišu

knjiga4a.indd 119 9/9/2014 9:12:00 AM

KNJIŽARE. ANTIKVARNICE

najpogodniji tekst
kao vid zapisa
mada je moguće
uraditi i nekoliko fotografija

opisati unutrašnjost
knjige časopise
složene na gomile po policama
prašinu na njima
karakteristične mirise
delove knjižare antikvarnice
gde prvo ulazite
gde se najviše zadržavate
gde očekujete iznenađenje
u vidu novog ili starog
dugo očekivanog naslova
zabačene delove gde uvek dolazite
i čeprkate
iako znate
da tu nema ničeg zanimljivog za vas
ljubaznu prodavačicu
s kojom ćaskate o omiljenim knjigama

[*Paragrad*]

KRUG DUŠE

Divlji kanali

Polja vrhunske nestabilnosti

emo ekspanzije
zgrčeno tačke
pritisci crno mase
otvoreni egzistencijalni prelomi

Instaliraju se
oštrim udarcem
usisavaju okolne komplekse

Crvena svetlost duše smo
crveni smo

knjiga4a.indd 120 9/9/2014 9:12:00 AM

ŽIVOT. FRAKTAL FRAKTALA

Ako se iskosi
izuvija sebe
u toj nemogućnosti ohrabrim
nehotice iscepa sistem
prvo u sebi

Rastegnuti se
premostiti belo sobom

Ostaje fraza
na tajnom jeziku
period zapamćen u prazno prostoru
mami

opkoliti se zarobi
u kockastom mehuru
iz sive zona izleću
fraktali ekstremiteti
izdužuju se
prelivate preko sebe

u odsečku energije se promene
tkiva presvuku
ivice granice se pridignemo

fraktal fraktala
nežni falus

Pukne ton
u tački sruši svet

REVOLUCIJA. KRV

Skokom na crvenu tačku
zaokružiti se

Strunu oko disperziva
spacijala
temporala
udobnih apstrakata
najdebljih

zategnuti gnevnu žicu
i kidati
parčati belo po belo
praznu centralu
srcem intimu
inerciju

Vaša krv tu
do poslednjeg fraktala

- - - - - - - - - - - - - -

REVOLUCIJA. KO

Ko stoji na praznom
strašnom mestu

[*Sistem*]

knjiga4a.indd 121 9/9/2014 9:12:00 AM

ZAGREB

Dete koje uči da trči vreme
sumnje uvežbana strategija stalna
rubrika ono se događa
u početku se drži anahrone mehanike
skrupula bez podrške prvi put biva
gradska šala službenik u
patikama sa rukama u džepovima
kratkih pantalona možda bi jednom
poljubio u usta nepoznatu devojku na ulici
doručkovao na travi možda će ono
vratiti imena bilju i drveću ili ih
potpuno zaboraviti bar jednom biti
iznevereno osetiti se strancem u
sopstvenim cipelama pomisliti svakako
da je jezik nedovoljan izgovoriti naglas
jezik je Zagreb Zagreb je
pesak mirno prolaziti bez griže savesti ne
nahoče nedogođene prošlosti jednom
jednostavno živeti ne promišljati
uživati u viškovima sebe nedoslednostima
kidati rukama masno meso napiti se kao
budala povratiti sve to bez stida
podati se prvoj ružnoj ženi odvesti je u
hotel u ključnom trenutku zaplakati
sačekati svoje srce uz kratku kafu u
Tkalčićevoj u mirnoj zoni biti
posmatrač dakle ne videti tkivo

grada ne razumeti mrežu upravo
suprotno na dlanu dobiti pozitivnu
suštinu prolaznog procesa složenog
od svih nevidljivih delića koji
se poseduju bez mogućnosti korišćenja time i
zloupotrebe istovremeno setiti se
starog meštra velikog šaljivdžije vernika u
ono čega koga se iz oholosti
pribojava ili ne razume i Zagreb je
jezik je krivi put

knjiga4a.indd 122 9/9/2014 9:12:00 AM

5.10.00.

Da li je trebalo da pretpostavim mogao
da sanjam prijemčiv za revoluciju naklonjen
sopstvenoj važnosti moj drug sada je
u Americi poneo je dedin pištolj ako ipak
krenu iz nule u nulu trčali smo ka crkvi
kamenje u džepu na krovovima on je
bio fikcija grad je planuo kolone kamioni
samoglasnika suvišan jezik grbav
asfalt ruke ruke ruke na graničnom
prelazu ruke proizvode vazduh ruke uznemiriteljke
došli su mrtvi od peska mrtvi iz vode mrtvi iz
kreča živi su mrtvi iz nule u nulu
mogla je ta krhkost i drugačije moglo se
jednostavno posumnjati razumeti značaj cipela
pored kreveta može se dlanovima milovati popodnevna
svetlost nežnost je dobar vojnik glasno sam
opsovao u sebi predupredio moguće prigovore
iz nule u nulu me pokosio pripremio na najteže napore
naterao da sazrim ostvarim se u naglom zamahu
uzaludnoj borbi iz množine u jedninu iz nule u nulu
jedinom načinu da se zaštiti svetlost
dima stakla svetlost suza rešetke
iz svake sobe otvori se postane sobni
džez ostane na mrtvoj straži sna žila
kucavica pomisao na limun i jug
količina svetlosti neophodna da se
preživi tišina koja svakoga dana
servira se za doručak od tada koja svakoga
dana sve više steže obruč
uvlači se u sve plićе džepove
svakoga dana je taj dan

knjiga4a.indd 123 9/9/2014 9:12:00 AM

IDIOT. NA UGLU TAKOVSKE I DALMATINSKE

Noć je osnovni prostor grada
noću obasjan je vrt intimnost je u sobama
pijavice su u vazduhu žile na asfaltu
ovde smo se jednom sreli u uglu stoji
naš zajednički prijatelj pažljivo rukuje emocijama
na zidu su znaci obnove geometrija je opet u modi
ono što dolazi posle panka kaže jedan ekonomista
talasi su u ušima primetio sam gužvu jezika
N. je rekla da je preglasno i da ne može da gubi vreme
mora da radi vlagu grada sam na prstima posmatrao sam
utrobu svoje kapsule u ustima osećao sam
želudačnu kiselinu trčao je mlad kroz svoju sobu
trčao je trčao je
trčao je mlad kroz svoju sobu sa tom muzikom u trbuhu
trčao je trčao je
presretao je ljude govorio im istinu koja je
uspostavljala ravnotežu sa same ivice nežnosti
sa pogledom punim razumevanja
jednom sam plesao uz džez slobodnog stila pamtio sam
tajne veze bio je to proces sazrevanja pružao sam se
hodnicima stajao u redu za mokrenje ovde smo se
jednom sreli živi dokaz da se može biti pametan
i lep sačuvati zdrave zube prilikom otežanog kretanja
jedan čovek jedan grad
strategija pojavljivanja
držim noć za ruku tumačim joj mikrotopologiju
noć je podatno žensko telo sa kapima znoja ispod očiju
privlačnost mekog tkiva unutrašnjeg registra
raspored bora oko usana sedih dlaka iznad ušiju
ovde smo sreli jednom zauvek
jedan jezik svaki grad

knjiga4a.indd 124 9/9/2014 9:12:00 AM

NAGIB

Zvonku Makoviću

Pesma je nagib
jezika kosi hitac

reči drhtave utešiteljke
svojom površinom
dok padaju
poslednjoj igri se prepuštaju

značenja se osipaju
nekadašnji slojevi povremeno zatrepere
tamnom dubinom

samo na rubovima njihovih podatnih tela

reči se smanjuju
ostaju kost i koža
tačne slike više ne žive u tom mesu
mrežica se tanji i postaje prozirna

omamljene prividnom veličinom sopstvenih udova
reči su semantički baloni
u čijoj širećoj praznini nestaje svet

one neprimetno otklizavaju niz strminu
rasplinjući se prevazilaze sopstvene granice
stradavaju na oštrinama
i ostaju zauvek zaboravljene u tajnim ponorima sebe

ali oštri su zubi sveta
stvarni

knjiga4a.indd 125 9/9/2014 9:12:00 AM

oni izgrizaju reči iznutra
precizno se zabijaju u mesto dodira
kidaju tačku u kojoj se reči svezuju jedna za drugu
dok padaju

u dnu prostora
u pustinji jezika tinjaju olupine svetlosti
koprcaju se oči reči
kroz koje slike sveta prolaze kao kroz vodu
ne ogledajući se

u njima se samo ponekad
probudi svetlosni nagon
povremeno
kada preokrene se perspektiva
i hitac krene nazad ka tački polaska

krivulja koja ispisuje pad
tada napukne na najosetljivijim
opasnim mestima
u tim tačkama zasija prava krv
i svet na tren
učini se da postoji

na tren
svet bude živ

– – – – – – – – – – – – – – –

knjiga4a.indd 126 9/9/2014 9:12:00 AM

NIKA DUŠANOV

*1978, Osijek. Diplomirao srpski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Objavio zbirku poezije *Bacač noževa* (2005). Živi između Sremskih Karlovaca i Kladova, gde radi kao profesor srpskog jezika.

MAČKE

Glava je tu.
To je dobar znak. Kao dvanaest pištolja.
I vreme je za vesti.
Okupićemo porodice – te krasne porodice –
na plavom tepihu.
Iznećemo posude – ah te posude –
tečnosti nikad dovoljno.
Zaista, juče još bejah sam,
a danas – ima li kraja mojim srećama?
Sve liče na mačkice.
Tapkaju šapicama.
Jedna će skočiti i ostale za njom.
Idemo, gledajmo njihovu igru!
Ah, nesrećnice, tako su male.

BOLNICA

I možda je bolje da se preselim u bolnicu.
Među preživele.
I usnim šetajući crnu knjigu, grcajući
nad pomorandžama.
Nešto se naviklo na moju prisutnost,
nešto što razgovara, sa bogaljem:
„Da, ima tih dana“, a onda se seti
da nema cigareta
i otpuhuje dimove
ka šumskom bilju i
tvornici igračaka.

knjiga4a.indd 127 9/9/2014 9:12:00 AM

DECA U PAKLU

Lažna, ubistvena krv.
Tamo sedi devojčica, bratac pored nje.
Smeju se.
Silaze do sumporne reke.
Devojčica je brža. Srdit,
dečak joj otkida ruku.
Žao mu je.
Devojčica ga miluje drugom rukom.
Oprašta mu.
Pokušava da ga zagrli...

RUČAK. MOLITVENIK

Ručak – svačiji prijatelj.
Gospod Bog na trpezi pred nama.
Trza se.
Budi se iz ružnog sna.
Prebira se po rebrima.
Njuši slasni sos sa svoje plećke.
Nervozno zagleda u naše čaše.
Ruši salatu.
Ispričava se. Žurno izlazi.

Palimo sveću i čitamo molitvu.
Krče nam creva.
Srećom, prosto smo ludi
za krilcima anđela.

Otud paučina.

[*Bacač noževa*]

DIM NAD OSTEUROPOM

Onaj oblačić dima beše nekad sto
Za kojim je sedeo Direktor pošte.
Onaj izvijeni pramičak bio je
Poštansko sanduče
Kojeg su zapišavali psi
I grizli nestrpljivi igrači
Državne lutrije.

Brodići koji su kanalom
Vozili ugalj
I pijane Upravnike biblioteka
Što su u kabinama skidali gaćice
Maloumnim ćerkama neizlečivih alkoholičara
Sad su lenja izmaglica na vodi.

Dim su i pojasevi za spasavanje
Bačeni ulepljenim kosama
I naduvenim stomacima
Dim su njihove bolničke patike
Oštre ukosnice za bekstvo
Narukvice sa ispranim brojem.

Gusti dim je nad Gradom
Koji se dičio Poštanskom
Zgradom i Maloumnim devicama
Ludnicom i Bibliotekom.

Na crnom zgarištu
Kao aveti
Lutaju njegova idiotska deca.

knjiga4a.indd 128 9/9/2014 9:12:00 AM

MRTVI SMO

Sergeju Stankoviću

Leševi smo
Prepoznaj svoje čelo
Probušeno i izrovareno vrednim radom
Belih životinja
Pogledaj moje rame istrulelo
I razlistano kao
Socrealistički roman.

Naše usne i pre bejahu neme
Ali sad ih krasi blatnjavo zubalo
Kome se sada smejemo?
Pod čijim prozorima
Trunemo?
Pred čijim životnim pričama i nadama
ukočeno smrdimo?

Na izmaku noći
Pre grobljanskih potera
Pre farova bludnih parova –
Pokupimo svoja trupla.

Budimo forenzičari sopstvenih leševa.
Neka tupo pljeskaju aluminijumske posude
Bremenite organima
Neka krv preliva obruče tankih plitica
Nek naša žuč isprska bele pločice
Autobuskih stanica
Na odavno napuštenoj liniji.

ZAŠTO SAM UMRO

Otkud to?
A tako štovah falusne simbole:
Planina, Drvo, Putokazi, Antene
Nađoše se u Šumi i Tanjiru.
Pesma se smejala,
Jarčevi kašljali.
Suze su silazile niz dimnjak,
Vatre cvrčale.
Đavo je bio pečen i hrskav.

Plesači, Neevropo,
Treći svetovi golišavih stomaka,
Ne dajte svog sina
centralnoevropskom grobu
Sklonite smrdljivo grobljansko cveće
sa mog vrata
Oduvajte muvu sa mog čela
Iz ruku mi izvadite krst.

Bacite me na krošnje
Gimnazijskog parka
Neka se vrtlože
Crni elektroni
Vrana
Oko moje atomske duše.

Recite majci da je rodila kukuruz.
Neka se smeje.

knjiga4a.indd 129 9/9/2014 9:12:00 AM

PORTRETI

I ride in a decorated carriage,
My darling rides a blue-white horse.
Where should we tie the knot for our heart?
Under the Xiling pine and cypress.
Su Xiaoxiao (kineska kurtizana, 5. vek)

ALEXIS TEXAS (1985)

Ode jedna ptica crvenog kljuna
Dođe jedan vojnik sa crvenim nosem
Dođe jedna ptica
Ode jedan vojnik
Oh, Bože,
Njihovi koraci,
Njihovi dolasci i odlasci,
Njihovi pozdravi i smene straže.

EVA ANGELINA (1985)

Da, sa Dragim ću biti u gori!
Gledaćemo Njihov Grad u dolini
Mesec kako večera Njihove pse.
Provući ćemo žicu kroz naša tela
Trnovitu kao ruže,
Krvavu i strašnu
Pri svakom rastanku.

ASHLYNN BROOKE (1985)

Sunčeva svetlost na prozoru sobe
Moja zlatna kosa
I kapi meda
U sigurnom sjaju.
Kugle od mesinga
Četiri su mala sunca
Moga kreveta.
Šta će ovde tvoje Crno Oko?

knjiga4a.indd 130 9/9/2014 9:12:00 AM

MRTVI

PATRIK

Muve sleću na njegov leš.
Ulaze u nozdrve.
Obleću palac koji štrči iz rupe na čarapi.
Parmezan posut po podu i njegovoj retkoj kosi.
Tepih natopljen ustajalim pivom.
Na mestu gde se srušio
ispod glave mu je
mala lokva krvi
izmešana sa starim mrvicama hleba.

Euharistija za žohara koji ide u njegovom pravcu
i stupa brojnim nožicama
kao u maršu.

STEVAN

U krilu mu novine
i kesica čipsa.
U poslednjem noćnom autobusu
ovaj leš sedi
zavaljene glave preko sedišta
i otvorenih usta.
Za uhom mu je cigareta
koju Cigančići pokušavaju da ukradu.

Ali jugoslovenski drumovi koje autobus gazi
odskaču i gibaju se
pa mu glava šeta
i udara o staklo
snažno kao rudari Čehoslovačke.

SERGEJ

Ovaj leš srećemo u bioskopu.
Prodaje karte.
Iz nekog razloga omiljen među omladinom,
omražen među starcima bez strpljenja.
Naslonjen je na šaltersko staklo temenom,
a njegove oči su uprte u posudu
za novac.
Dok pod njegovim nosem zveckaju i šuškaju
gotovinom,
on je nedodirljiv.

Samo jakim lupanjem o šaltersko staklo
njegova glava spušta se niže.

knjiga4a.indd 131 9/9/2014 9:12:00 AM

CONFUTATIS

(došavši po pravdu)

Na vratu joj bore i žile svih smerova
Na leđima joj muž snen i pobožan
Kao lenjivac okačen i tužan
Pozdravljam gospođu spremno kao đavo
Ljut na izrabljivački pogani soj
Nevidljivo pljujem na mlitavo cveće
Dvorišne staze na koje kaplje proleterski znoj

Stavljam ruku na njeno prstenje, nakit
I debelu mačku u prolazu štipnem
Muzika je sve bliže, malkice se njišnem
Stražnjicom i brčićem geački se gicnem

„Već vidim imate stila
I vaša majka pere podove moje
Pokloniću vam ovu bocu vina
Da ga sa ženicom položete!“

Grba s njenih leđa poče da se budi
U protest krećem kilav i nepromišljen
Ali vino zgrabih snažnom šakom
Čuvajući svoj idiotski plen

Kako su joj oči zasjale
Pred mužjakom dlakavog zglavka
Neka joj oprosti Bog!

Reče:
„Evo crkve u kojoj bih se mogla moliti
Evo sifilisa kojeg bih mogla dobiti
Evo truljenja koje obožavam!“

knjiga4a.indd 132 9/9/2014 9:12:00 AM

GORAN KORUNOVIĆ

*1978, Jagodina. Diplomirao i završio master studije na Katedri za srpsku književnost Filološkog fakulteta u Beogradu, gde radi kao asistent na predmetu Južnoslovenska komparatistika. Objavio je pesničke zbirke *Gostoprimstva* (2011; stipendija *Milo Dor*) i *Reka kaiševa* (2012) i knjigu komparativnih ogleda *Literatura i opasnost* (2013). Piše kritičke prikaze aktuelne pesničke produkcije u Srbiji za dnevni list *Danas*. Deluje u okviru poetsko-umetničke grupe okupljene oko edicije *Caché*, zajedno sa Tamarom Šuškić, Urošem Kotlajićem, Bojanom Vasićem i Vladimirom Tabaševićem.

***

nemoj skrivati zapitanost
to svakoga zanima
postoji li smrt u gradu mrtvih

da li se negde duboko u predgrađu
na sigurnom kanapu
njiše lako razočarano telo

ili u kakvom staračkom stanu
počiva leš koji je pronašao
siguran put do nestanka svesti

nije teško naslutiti odgovor

možda je zato i bolje pitanje
otkud u nama ova nedoumica

i zašto ne umemo da rasuđujemo
kada ugledamo staru cipelu
na putu
posle još jedne nesreće

kao da je teško prepoznati
kada se šale mrtvi

***

ukoliko si u poseti mrtvima
neka te ne čudi ako ugledaš
po koju trudnicu na ulicama

ili glomazna dečja kolica
kako puze šetalištem

ni u prodavnicu igračaka
ne pristižu uzalud nova
i začuđujuća plišana bića

jer verovatno i sada
pod preminulim
negovateljskim rukama

iz trule ponorne utrobe
izranja
draga zbunjujuća duša

ima li ubedljivije potvrde života
od toga da se razmnožavaju mrtvi

knjiga4a.indd 133 9/9/2014 9:12:00 AM

***

možda i vredi tugovati za nestalim detetom
čak i kada se roditeljima
jasno predstavi

da im kćer sada bezazleno trči
mrtvim parkovima

ili patiti za uginulim psom
jer je njegova fina srebrna dlaka
uspevala da odagna svu tugu sveta

ali ima li smisla žaliti
za nepoznatim ljudima

za svetlokosom ženom iz susedstva
za koju te ne vezuje ništa
osim želje u prolazu

ili za sredovečnim muškarcem
koji je dobio u životu
sve što si verovao da ti pripada

neka se izdigne nepregledan talas
ili tlo pod nogama neka drhti
svom snagom

da osvane grad u ruševinama
kao predaleki egzotični krajevi

jer veći broj mrtvih
može da pomogne da se zaboravi
koliko je lako mrzeti
žive ljude

***

moraš upoznati nekog od preminulih
ko je još za života bio lišen
vrline hodanja govora pogleda

i ko se i u smrti ne oslanja sa pouzdanjem
na svoja čula

ili nekog mrtvog mladića
koji uporno ostaje
van razuma i zdrave svesti

njihova iskustva dragocena su za nas
neumrle

i dok mir ne prekrije sve što možeš
da vidiš čuješ ili dodirneš
svako uzdizanje života
ništavno je pred njihovim slavljenjem smrti

kao u kakvoj šali o invalidima
oni istrajavaju u svojoj izdržljivosti

dokazujući da za sreću
nisu potrebni ni telo ni razum
ni sam život

[*Gostoprimstva*]

knjiga4a.indd 134 9/9/2014 9:12:01 AM

KRPA PUTUJE

prozorske polovine se razdvajaju
i ženska ruka, držeći krpu, nad ulicom je.
iz mekog lakta dorečeni pokreti
tresu kariranu tkaninu, varira se
njena izgužvanost, sakuplja se i pruža
kao pri pozdravu iz voza. snažan zamah,
kakvog nema na peronima, razvija krpu
još jednom, pre nego što ruka nestane
iza stakala. nad ulicom
sada veju mrvice koje se ne vide,
a karirana krpa već leži na stolu,
savijena po jasno izvezenim linijama

SMER TETOVAŽE

plitka iglica pouzdana sačuvana
samo za poslednji rasplet
nedovršenog razvoja tačaka
prividno plave i dosledno zatamnjene

počelo je na čistini otvorenog boka
bez nepredvidljivih brazdi
uneto je upečatljivo mastilo
metalna sigurnost obris egzotičnog lista

nastavile su nejasne naznake rastinja
sve zgusnutijeg nad trajnim tragom
bez senke preko oslobođene slabine

ili su se to umnožavale oštrice stena
nesavladiva strana planine
još uvek bez prepoznatljivih kontura

sve do pretakanja na neštićenom bedru
nedoraslog stabla u mračan stub
u rastuću vertikalu bez plana

ili je možda svaka nova kap
dopuna ukrasnoj spirali
koja verodostojno rastvara prolaz
do dna tela

prepuštenog miroljubivog
i neprolaznog na svojoj površini

knjiga4a.indd 135 9/9/2014 9:12:01 AM

MESTO TELA

poravnati, skraćeni prsti preko lične torbice,
dugme na umanjenom omekšalom grlu,
i prostrani okviri oko suženih očiju;

tu gde je njena tanka glava ovog jutra
neće biti prostora ni za šta drugo,
samo vodi rasplinuta vena niz rub belog čela,

gubi se u tesnim udubljenjima obraza,
sliva u ugašenu tačku brade,
dok smenjuju se hitre figure oko nje,

dok istrajno se ne miču
zaboravljene ivice njenog lica,
usmereni nos i gornja neuočljiva usna,

ta granica nad dugogodišnjim
jedva razmaknutim prorezom;
samo ostaje na proverenom mestu pauze,

ne odustaje od tog zaposednutog odmorišta,
dozvoljava tek da svež, neudahnut
vazduh procuri među odškrinute desni,

da jedino neopipljiva resica na kraju kože
zadrhti kao jedina vredna pomeranja

SETA KANIBALIZMA

na kulinarskom aparatu
ili povrh upotrebljivog lima

nad obećavajućim žarom

izneti predano izdvajane slojeve
sa zrelih ojačalih bedara

priložiti neustaljenu jetru
uz umereni zakusni trag masti

kroz neumorne prste
propustiti samo prilagodive
grudvice neočekivani prilog

isprobati sebe može li se
odmeriti kuhinjski plamen

da više se ne razlikuje ukusno
od neukusnog da šušteći detalj
sve ubedljivije podseća na užitak

kakvom se odavno ne vredi nadati

još okret viljuškom dok brišu se
prepoznatljivi ostaci

iznenaditi sebe uz odgovarajuće začine
snene ukrase i crno vino

pripremiti sebe pred obrok

koji neumitno nestaje u slasti

[*Reka kaiševa*]

knjiga4a.indd 136 9/9/2014 9:12:01 AM

VALERIE

bezlično okno naočara za sunce, šum
odraza u ekranima,
izvrnuta devojčica u oblini kašike,
melanholična televizija

autobus te prenosi u talasastom sedlu
do kancelarije, penkalo
na poslovnom papiru nastavlja
putanju kojom si vijugala u snu,
valerie, sinoć zaštićena muževnim
sakoom, nogu nežnih kao kokain,
jutros u bundi, potonula niz kanap
sopstvene rožnjače

valerie, nazirem te preko dremljivog
neobrijanog radnika,
vuna njegovih nadlanica uspavala bi ti
obraze,
usamljena i ćutljiva iza modnih
naočara, uvojak gravire
varira pod kosom, kameni pramen
pod kapuljačom pijete

za druge premeštanje u prostoru,
za tebe predah od ljubavi,
draga valerie, voljena neminovnije
od perverznog pogleda
koji te odmerava, od suze kipa
u kapeli, vezao te za sebe
i za oslonac kreveta, dok vas
nestajanje ne sastavi,
probrane nežnosti koje ispunjavaju
dane

klatiš se kao ponoćni saksofonista,
valerie, intimni puder
pod progledalim suncem, odronjena
preko sopstvene pažnje,
obasjana i zahvalna za pauze blažene
među ženama,
ne gledaj još uvek u svet, spavaj, svet
nepristojno zuri u tebe

knjiga4a.indd 137 9/9/2014 9:12:01 AM

RASIZAM (1)

osećam prisutnije od drugih
taj rasizam ti si me naučio
neživo je uvek starije od živog
a prisebna biljka potrebnija od čoveka
nadrasla samosvesna topola
njena slonovska kora zatim deran
koji raspiruje grmlje
i kada bi nas plamen obuzeo
uvek ću biti samo prigodno porezana
a topola pribrana i hladna
kao dovršena porodična kolekcija
doručkujem sa poda odano se podsećam
tvoje kvalitetne ogrlice
na mom vratu žileta iz reklama
duž mojih leđa poruke tinejdžera nasilno
upisane u telo topole srce sa slašću
probodeno i milena jebe dušana
ili nikola voli ljubav
radosno parče torte
na keramici kuhinjskog patosa
topola zasija u vatri
čak i kada nestaje
ne grli nikog

knjiga4a.indd 138 9/9/2014 9:12:01 AM

PETAR MATOVIĆ

*1978, Požega. Diplomirao i završio master studije na Katedri za srpsku književnost Filološkog fakulteta u Beogradu. Piše poeziju i eseje. Objavio je zbirke pesama *Kamerni komadi* (1996), *Koferi Džima Džarmuša* (2009; nagrada Trećeg trga *Klupe nenagrađenih*) i *Odakle dolaze dabrovi* (2013; stipendija *Gaude Polonia*). Pesme su mu prevedene na poljski, engleski, francuski, nemački i katalonski jezik i zastupljene u nekoliko antologija.

IZ KAPETANOVOG DNEVNIKA

Seferisu

Na kormilo udario talas,
a u potpalublju zrak sunca
ostao kao na fotografiji.

Kapetan u brodski dnevnik piše:
„Bura je uništila topose, mornari
poput galebova kriču od gladi,
Homer /brodski pas/ očima svetluca
u spremištu: *strah!* Kopno
i sirene ne videsmo danima.

Vetar nas je odvukao daleko, na more
nezabeleženo u kartama i zvezdama.
Paluba škripi od oluje i vode.
Ne zna se šta je više pocepano: jedra,
ili naše duše.

Navigator Matios Paskalis krizira:
odlazi na jarbol, među gromove,
i očajava za ružama.

Nestaje mastila. Ovo pišem
u trenu munja.“

ZMIJSKI SJAJ

1.

Ležali smo na suncu, na obali reke
koja se kao klin zavlačila u stene preko puta.

Ptice nisu graktale: gnezda svijena
na liticama bila su krune zmijama,
koje su nas posmatrale poput mački
sa raširenim zenicama, kao pred hramom
u koji nisu smele da uđu.

Na vrhu tih gromada očekivale su smrt.
Osetivši poslednji trenutak bacale su se
u vodu, u vazduhu lomeći se kao
aluminijumske trake. O njih je bleskala
svetlost, šamaravši zenice.

Nemi suicid završavao se pljuskom.
Kapljice vode koje nas naglo poprskaše
nosile su zmijski sjaj.

knjiga4a.indd 139 9/9/2014 9:12:01 AM

2.

Ležali smo na obali reke, skrovitom mestu u klancu.
Malo neba i sunca, hučanje vode kroz podzemne špilje,
miris ribe nataložen na stenama i šljunak koji je žuljao leđa:
to je sve što smo imali. Pomišljali smo na smrt
u našoj mladosti, hteli neki drugi život, *ne ovaj!*

Zapalili smo vatru: da u njoj vidimo naše sudbine.
Tražili smo ljubav, a ona je bila tu: stari grčki bogovi
i naša tela presijavala su se od vode, jednaki u veri i strasti.

Osećanja bi nam eksplodirala svaki tren,
a mi sa tim ništa nismo umeli.

Ležali smo na skrovitoj obali, u klancu. Kroz procep,
tek širi od reza, kao fini heroin sipile su zvezde na
naga tela, uz vatru, za novi brodolom i novu mitologiju.

NEGIRANJE FUZIJE

Svetlost se ne lomi u zenici,
već u naprslini kristalne pepeljare
na ovom stolu.

Šest je posle podneva avgusta meseca,
sunčev disk se nanometarski sunovraćuje:
boju mu opažam ne kao zatvorenonarandžastu,
već *orange:* mislim o rečima
koje me *emocionalizuju* više no ljudi.

Neću se pomeriti sa stolice,
kolena sam primakao pognutom licu,
i pritom, *gle!,* ni nalik nisam
mehuru, ni rasprsnuću.

Ljudolik sam, i to bih izmenio,
svio bih se poput zmije, u samog sebe,
obgrlio bih se, krug je jedini položaj
kad ne izgovaram, a razumem se.

Dosta mi je odlaženja ne pomerajući se:
ipak nema ničeg uzbudljivog u fuziji
mog lika i sunašaca, na dnu ove piksle.

knjiga4a.indd 140 9/9/2014 9:12:01 AM

U MREŽI

1. O AHASFERU

Proleće usred januara. Obrazi: nebo upaljeno.
U mrtvom monitoru, okno deformisano:
promene klimatske, aluzije biblijske.

Dodirom, gotovo neosetnim za nerv kažiprsta, uskrsneš
sistem: zamisli pokretanje kulera – zvuk je kao vetar orkanski
Atlantika, slušan sa distance na meteo-brodu za uhođenje oluje.

Uskoro, sveden na fantazam, bićeš uhvaćen u mrežu –
kreiran je novi avatar (telo moje /s/tvori se u neopipljivom)
i novi *nick* (nije li uzbudljiv taj legalizam latentne shizofrenije?);
i sve je to mala igra obrta – ni bogovi više nisu sigurni
šta su božanstva, a šta ploti.

Ipak je ovo magija, od učestalosti čudo neprimetno:
prozor u svet drugi raskrili se na samo jedan *click*:
modem zapara uši, kao osuda... Liturgija za Ahasfera.

2. O HRISTU

Evo: *zbivanje pomereno* u noć, u organizam.
Krvna zrnca u bešumnom strujanju, ti svici
što se rasejavaju haotično, nežno dodirujući
organe. Kao mali elektronski planktoni.
Kao varnice što izleću iz kovačnica.

A sad je zima. Ne izlazim iz doma, u uglu
hrpa odbačenih knjiga. Vanjština dopire
nestvarno: filmski zvuci. Pauk spljošten
o sto. Kažiprst prašine. Svakodnevica
u harmoniji. U isparenju kafe. Ništa.

U genima ostaje zapis položaja skeleta
zgužvanog pred monitorom. I prstiju koji
ne znaju šta će sa tipkama tastature.
Možda si samo neispravni link, ulica
što je greškom arhitekte postala slepom.

Poljubac: utisnuti usne u čelo ekrana,
osetiti toplinu: ovaj računar je jedan mali
Isus, jedan *hristić* za intimnu upotrebu.

knjiga4a.indd 141 9/9/2014 9:12:01 AM

DEPONIJA EVROPE

I live on the Balkans, govorim turistima iz Evropske unije,
I write poetry, objašnjavam čime se bavim;
klimaju glavom sa odobravanjem penzioneri
iz *Folksvagenovog* pogona u Volfsburgu:
ne sumnjam – poezija Balkana je egzotična destinacija
zapadnoevropskih turista.

Vetar diže rub suknje jedne preplanule Nemice,
dame u godinama sa etno-đerdanima,
slušam tvrde glasove što izgovore imena zemalja
čije jezike ne smem više da razumem:
Montenegro, Croatia, Bosnia and Herzegowina, Serbia.

A primetna je obnova monarhije:
u cvetanju jorgovana serbijanskih varoši
feudalizam neoprostivo stiže ovog proleća.

Tešim se kako trgovina ide,
kako ide piraterija diskova, kozmetički proizvodi...
U centru ovog malog grada na jugu države
ubeđuju me da je preko granice istok,
a sve je u mešanju slogova *čajniz, ciganjskih*
i serbijanskih.

Sunce je u lavi zapada naglo zašlo preko moje usne,
grizem je od svraba, skupljam robu,
odlazim sa trga ne okrećući se... Iza mene
praska, žubori, glagolje stranci i domoroci.
A ima li rešenja sem ljubavi za Balkan,
oficijelnu deponiju Evrope.

knjiga4a.indd 142 9/9/2014 9:12:01 AM

PO MILOSTI BOŽJOJ: PETAK JE, I SEDAM UVEČE

za G. L.

Gle, Gospode, japija u baru na obodu
dvojke, petak je i sedam uveče,

raspasan, pena mu prelila kriglu –
gleda u pivske barice, gleda u sudbine:
on je jogin što mantra nad novcem,
želi da se seti na studentske dane,
to milo gubitništvo, i nekako mu ne ide,
i ne vidi ništa, i kravata ispija to pivo
s njim.

Gle, tezgaroša u Knezu, navikao je da ne strepi
od racije, odbija pomisao da je bio nečija devojka
u zatvoru, ima pljosku i u njoj zavičajnu ljutu, mrzi
pedere i žali nad Kosovom, i taj nesvakidašnji
miks ipak je nečiji sin, dobija za stan, za eksere
što zaradi sam, i počeo je da sniva američki san
u sred Beograda.

Gle, Gospode, mladog fašiste na Terazijama,
i dva i tri puta počuj to zvono: Lili Marlen
peva mu sa mobilnog, divi se Himleru, i
ne oseća se nimalo tesno između knjižare
Danilo Kiš i romskog đubretara što se odmah
skrije u prolaz zbog neobjašnjivog stida.

Gle, pod Plavim mostom još je neopsednuto,
automobili su nestrpljivi, počuj to životinjstvo
pod haubom! Trandže su hit, nude dvostruko. One
prodaju ljubav i imaju više vernika no popovi
klijentele u Sabornoj. Na benzinskoj pumpi radnica

knjiga4a.indd 143 9/9/2014 9:12:01 AM

u crvenom kombinezonu (novac je strast) mrmlja
u dizel-dugu na asfaltu, u zenice joj se prelila, nek
ne utihne ta molitva – *nafta naša hlebna!*

Gledaj, Gospode, u barice, gledaj u sudbine:
ćumez, šank, prestonioca – petak je i sedam uveče.

[*Koferi Džima Džarmuša*]

JUGONOSTALGIJA

Krećem se kroz poludivljinu, rastinje
koje se nemilosrdno razbujalo u baštama
već deceniju-dve napuštenog zaseoka.

To je dodirnuta priroda: tu su šljivci
koji probijaju plastiku zgužvanih flaša
i najlon džakova; u intimnom spletu zmije
i kablovi srušene elektrike; gljive čelično
zagrljene felnama; rđa i barica motornog
ulja: krvavi hibrid duge.

Kroz kadar zamašćene šoferšajbne
vrebaju te proleterske oči ispod
rashodovane radničke kape.

STOYA DOLL

Nikada više neću gledati film Digital playground produkcije, ljutit je bio otac. Mama, gorštakinja
iz Škotske, emancipacijom je očuvala tajnu.

IT je restaurisao stambene blokove.
U osmobitnoj arhitekturi uzrastaše naša čula.
Joystick postade taktilno središte sveta.

knjiga4a.indd 144 9/9/2014 9:12:01 AM

Dadilja je brinula o lepim veštinama: plesovima
i ritmikom izgradih suptilnost neverovatnih pokreta.

Utočišta intimnosti behu sintetike i svetlosne
grupe – ekrani i laseri.

Menson je bio preokret, pokazao mi lepotu
bizarnosti: uživanje u poeziji. Spoznala sam
majstorstva: kako sintaksu lomiti u opkoračenju
spontano kao telo u zahtevnim scenama. Kulminacija
nije nužno seksualni čin, već *umetnički.*

Rime, latentno biseksualne, prenule bi me
zvučnim poljupcima: u šopingu, prelaženju
ulice, na kastingu. Pisala sam stihove u tajnosti.

Grafit na stražnjoj strani moje omiljene knjižare
privlačio je pesnike: *My vagina is a flower,*
delicate flower.

ZEMLJA OBEĆANA

Vajdi

Februar i južna jezera, flamingosi poleću
u oštroj formaciji, perje, sutoni – obale
ostaju kao krvave: pigmenti te pomeraju

iz kupea: to je slika za beg. Ne smeš se predati
licima / ogledalu / varljivoj lepoti noći / stablima
pod fijukom mesečina i vagona, a tu su mesta
egzekucija / brbljaju da bi prećutali: istorija se

knjiga4a.indd 145 9/9/2014 9:12:01 AM

savlađuje epikom, recesijom / crvena šapka
primiče se iz grla hodnika: *I Galicija je u dobro-
susedstvu sa stratištima, pa? – Kartu!,* hrapav
glas meša stvarnosti kao u špilu – *blesak!,*

i to je već *De-Be* lampa – *Nemam! Do Lavova,
u jednom pravcu*, sekvence *pe-er-el* prijavnice,
pločice isledničke sobe, masne farbe hodnika,

tamnice, *Nisi na ispravnoj trasi,* patinirani
kadrovi i amblemi na uniformi, *mudar budi,
izađi pre vremena, ovde se duše, vilinim
vlasima obmotane, noću podižu iz jezera,
mogle bi da usnu kada ribe ne bi govorile*
zašto? zašto? zašto?

SKRETNIČAR

Menclu

Dane provodim sam slušajući Glasa
i divlje guske sa obližnjeg jezera.
U podrhtavanju podnica prepoznajem
teretne kompozicije na rasklimanim
kolosecima. Nekad se razleti perje
u napuštenom kokošinjcu, kao sneg
babe Marte. Ali ta slika tek traga

za značenjem. Muškatle premeštene
iz sećanja sa gradskih balkona
i drugih postaja trepere na ragastovu
ovog prozora. *Praha!, Praha!*, čujem
najave i putnike, kao nedostajanje.
Otac Elizar hrabrio me po izlasku
iz bolnice: *ukoliko želiš da imaš,
odrekni se posedovanja.* Ovaj mir ne
pomaže pribiranju.

Imam crvenu šapku, nikad stratuse:
izjednače se pa nestanu u retrovizoru
lokomotiva. Nekad dolazi revizor
u san ili kancelariju i strogo daje mi
knjigu, *Gilgameša*: *Koja je tvoja
dužnost? Kako se zoveš? Upamti,
poezija je muška stvar! – Zovem se
Hrma, Miloš Hrma. Kako se prihvata
podrška? Skretničar sam, pripravnik.*

[*Odakle dolaze dabrovi*]

knjiga4a.indd 146 9/9/2014 9:12:01 AM

SLAĐAN MILOŠEVIĆ

*1978, Vranje. Diplomirani je pravnik. Piše poeziju. Objavio zbirke pesama *Vazduh u šaci* (2008) i *Demofontov krik* (2013). Za prvu knjigu dobio je nagradu *Matićev šal*. Živi u Beogradu.

HORIZONTI

Pokušaj da vidiš preko moga ramena.
Drugačiji je svet.

Istok i zapad na horizontu
tonu u prazninu.
Svetlost se rađa samo iza zenica.

Kad valjano uviđaš mahnitost svetine kao
Platon,
katarza je blizu.
Kroz blagost tvog glasa,
slutim je na vratu.

Sada umiranja ne pomažu.
Jedan tren mladosti
zagrobni je život umetnika.

SAVREMENIK

Ogrnut teškom prazninom,
srušenog lica u promrzle šake,
rezbari svakodnevicu.
Muk i teror monotonije
imaju razne planove sa njim.
Vežu ga za točak sreće
i gađaju bodežima.
Nebo u zubima betona
spušta krišku bajatog kamena,
od tog hleba snove da ugoji.
I dok zvezde laju na njegova pseta
vadi pelin iz svojih žlezda
i obeležava put.
Da ostane tu gde jeste.
U bolje sutra da ne zaluta.

knjiga4a.indd 147 9/9/2014 9:12:01 AM

HADOVA KOVAČNICA

Sa cipela trulih, blatnjavih
i senku pred vratima otresi.
Tu gde se spremaš da korakneš
razgara oganj ledeni.
Kovač koji nikad ne spava
kuje ti gvožđe šiljato;
u petu i pupak što urasta,
o kapke tocila vezuje.
Oštri ti tupe zenice
za mrak od crnog mermera.

PLENIDBA VATRE

Noć suviše velika za moje zvezdano čelo
Branko Miljković

Vatra koja u tebi plamti
nikada neće obasjati ništa.

Osećaš, drhte Demetrine ruke,
šake u groznici bez besmrtnosti.
Krik si Demofontov.

Prah je jedino zaveštanje;
u kljunu ptice čestica pepela,
za goblen nebeski
– sazvežđe Lire.

Vatra koja u tebi gasne
ona je kojom zvezde sjaje.

OSLOBAĐANJE

Nullus liber homo capitur, vel imprisonetur,
aut disseisiatur, aut utlagetur, aut exuletur,
aut aliquo modo destruatur, nec super eum ibimus,
nec super eum mittemus, nisi per legale judicium
parium suorum vel per legem terre.
Magna Carta Libertatum

Sve ćeš to da opovrgneš
kad prvi klin pod nokat se zarije.
Vekovni tajac jauk otvara,
dubinom preobražava ljude.
Poslaće nas plinskim balonima
da se nejaki približimo suncu,
da mekim dušama obijemo zarđalo nebo.
Nemarno smo rat izneverili!
Odmazda je ovo preblaga.
A kad u kraljevstva umova nam uđu,
kao Atila u palate ravenske,
postideće se tabana i dlanova,
varvarskog blata pod noktima.

knjiga4a.indd 148 9/9/2014 9:12:02 AM

IZA ZAVESE

Uveče, izlozi buknu.
Antikvar glanca vekove,
bakalin kontinente.

Posmatram,
pred sporadičnim blicevima trola,
defile sutrašnjice.
Grozničava nemuštost namešta
tepih za nesanicu.

Nebitan mi je žagor devica
u noć mladu što iznose
svoj dijamant.
Tu sam, pored zavese.
Ako zažmurim,
raščiniću ravnodušnost.

Moja majka
(koja je i ovu pesmu rodila)
priča bajku unucima.
O vretenu.

ČEKAONICA

U ovoj čekaonici svi pacijenti su jednaki.
Kolona strpljivo čeka
da se obnaži, duboko diše,
pokaže prsa, međunožje...
Ranjeni životom
sa bolnim grimasama lica,
strah u zenice sakrivaju.
Sitnim marševima u mestu
spajaju distance vremena.
Uz šuštanje najlon kesa,
iz ruke u ruku, nevešto,
sele nadu opipljivu.
Sa nozdrvama punim joda i ljudskih isparenja,
šapućem sebi u uvo:
Nepreporučljivo je razboljevati se leti!
Zima je doba za bolesti.
I onda, kad nasmejani lik
kroz mutni vid prošeta,
shvatim zaludnost svake umetnosti.
Remek-dela su halucinacije.
U ovoj čekaonici svi su pacijenti jednaki.
Jedino ja stojim zauvek izgubljen,
rob latentnih nanosa sećanja,
ubeđen da nema leka za otvoreni prelom duše.

knjiga4a.indd 149 9/9/2014 9:12:02 AM

HARMSOV ČASOVNIK

Čovek zarobljen u satu
korača cikličnim brojčanikom.
Besomučni, dugi krugovi.
Juri za malom kazaljkom,
bežeći od oštrice velike.
Sekundarom se ponekad očešlja,
kao lijanu je iskoristi
sa broja na broj da se prebaci.
Na sedmici je sagradio kuću.
Kod šestice je često plakao.
Sa devetkom se muci nasmejao...
Maločas mu je sve dosadilo.
Vidno iscrpljen i umoran,
seo je kod okvira sa datumom,
do staklenog neba vrat pružio,
čekajući makaze vremena
da mu glavu odseku.

RAZGLEDNICA

Na pijaci kupujem čarape.
Mala Tai se ljubazno osmehuje.
Osećam se kao Marko Polo
u ovoj potonuloj Veneciji.
Blažena je milost ekumene,
ljubitelju sinologije:
Pirinčana polja njihana
fenovima ringli moje kuhinje.
Lao Ce razbaškaren na kauču
pokriven jučerašnjim novinama,
skoro da naglas iščitava:
Poplava u Trgovištu!
Poredi Pčinju sa Jangcekjangom.
Mrmlja o smislu i vrlinama.
O putu kojeg više nema.

NOKTURNO

Ovo je rekvijem bez adrese.

Ako si željna najnežnijeg dodira,
božanskog,
onda putuj kroz vreme i budi klavir
na kojem je Šopen svirao.

Ja sam rođen u jesen,
u vonju mrtve prirode;
(Privid blaženstva je miris dunja koje trule
i usahlog grožđa).

Ako je senka deo našeg tela,
onda je lako hodati po zidu,
ležati na vodi,
uvijati sebe oko trošnih gnezda.

Onda smo zaista ptice nad pticama.
I mrak koji pulsira.
Mrak koji živi.

[*Demofontov krik*]

knjiga4a.indd 150 9/9/2014 9:12:02 AM

BOJAN SAMSON

*1978, Osijek. Od 1993. živi u Novom Sadu gde je diplomirao srpsku književnost i jezik na Filozofskom fakultetu. Objavio zbirku pesama *Superblues* (2007). Delovao u Centru za novu književnost *Neolit*; jedan je od priređivača i autora u zborniku nove novosadske poezije *Nešto je u igri* (2008). Objavljuje priče, pesme i književnu kritiku. Od 2005. u Kulturnom centru Novog Sada predstavlja manje afirmisane autore i autorke u sklopu književnotribinskog programa *Otvorena vrata*. Sa gitaristom Nenadom Patkovićem čini poetsko-muzičku grupu *Bašta fetiša*.

HIR POKREĆE SVEMIR

viljuška / orhideje / cmizdriti / crvić /
paralelopiped / katoličanstvo / minić /
kukuruz

Prihvatiću katoličanstvo.
Da bi ti mogao cmizdriti i vrištati:
Evo još jedne izgubljene duše!
Možeš reći da sam crvić,
što gmiže bez ponosa.
Takođe, možeš obući minić
i nositi orhideje u kosi.

Slabo je rodio kukuruz.
Krije li se tu neki dublji smisao?
Na nebu punom ožiljaka
tražim paralelopiped, označen zvezdama.
Gde je sada ona srebrna viljuška
od osam stotina leta?
Apokalipsa opet kasni.

ISUS I NAVIJAČI

I krene Isus
na putešestvije
po Balkanu,
i sretne navijače
fudbalskog kluba *Stolar*.
Ovima se učini sumnjiv
(ko zna zbog čega?),
pa ubiju boga
u njemu.

[*Superblues*]

knjiga4a.indd 151 9/9/2014 9:12:02 AM

ČIČINE BOMBONE

(*Rogožinov ponoćni rockabilly*)

Prsti interesno lutaju po
brazdama. *Oh, Candy!* Zvezda
petokraka, ustoličena kao
kruna prstenjaka. Nerazmrsivi
savez – i u dobru, i u zlu. *Candy, I can't*
let you go! Zajedno smo u ovome,
sve do Sudnjega dana, Candy Manson...
O, ljubavi, kakvo si to ime
izabrala?! Tvojim su potezom slatkiši
proslavljenog koljača razbacani
svuda po Holivudu.
Kako si mogla
dozvoliti da te psihopate
njima namame?! Jedino ti
nisu rekli da ćeš morati puzanjem,
klečanjem do njih. I dok desnu
ruku zavlačiš u gaćice,
levom pojačavam muziku.
Uče nas da i zidovi imaju uši.
Ponekad i uzdišu...
Večeras, dragi susjedi, zvuci
vaše i naše mladosti:
The Grandpa's Candies!

NEW H(E)AVEN. SKICA ZA RAZGLEDNICU

(*Od našeg stalnog dopisnika Miškina*)

Kroz poluspuštene roletne
opet dopiru mirisi
pokvarenog mesa, sperme i
hemikalija. Ne varim popodnevnu
tišinu palanke, naročito kada je
ispresecana dečijim kricima.
I zato verujem u prisustvo
još jednog para očiju, što bez
treptanja zuri u mene, u mraku...
Ponekad se tešiš da je
strah poput psa, koji stoji na ulici
i laje na tebe dok prolaziš.
Ali, kako mu se približavaš, on
sve više i više uzmiče, dok
ti se naposletku ne skloni sa puta.
Ti prođeš pored njega,
obuzeta mislima koje on – umirivši se
na tren – pokušava naslutiti.
Ali uzalud... Prilika za međusobno
upoznavanje – ako je i postojala –
ovoga puta je proćerdana.
Naravno, ti ideš dalje,
slušajući lavež iza sebe, koji ti
više ništa ne znači.

knjiga4a.indd 152 9/9/2014 9:12:02 AM

POKRIVANJE KNJIGE

Ne kažu džaba
urednici i kritičari
da je najvažnije *pokriti*
prikazom celu knjigu. I to
svaki centimetar njenog
prelepog tela. U suprotnom,
knjiga bi mogla ostati otkrivena,
izložena na uvid nedovoljno
iskusnim čitaocima, a to
opet može izazvati neželjene
posledice, kao što je voajerizam,
preuranjena ejakulacija, i
slično. Pored toga, knjiga se,
nepokrivena, može i prehladiti,
i tako postati privremeno
nedostupna čitaocima.
Zato svaki kritičar mora
uvek nositi sa sobom
vuneno, ili makar
sintetičko ćebe.

POTIRANJE. MATEMATIKA

Rešenje problema
leži u šumi.
Čeka da problem dođe,
pokupi ga i odnese
kući.
Da ga hrani,
poji, mazi, pazi, dok
rešenje ne ojača
i dok mu
ne narastu zubi
i kandže.
I tada nastupa
rešenje.
Problema uskoro
neće biti.
Eto!
A trebalo je
samo sačekati.

knjiga4a.indd 153 9/9/2014 9:12:02 AM

ŽAL ZA KONCEPTOM

Koncept se poput neba
prostire iznad moje glave.
Neprestano pogledavam gore,
iščekujući trenutak kada
će se srušiti i zatrpati me.
A ponekad je i ovako:
Koncept je kengurovo
mladunče, meškolji se u
mojoj torbi, a ja ga hranim
dok ne stasa, iskoči iz torbe
i tako me oslobodi tereta
promišljenosti.
Svako ima svoj koncept
sa kojim se mora izboriti
kako najbolje zna i ume.
Moj koncept je samo moj.
Moja strepnja i san.
Ne, nemoj mi prići,
ti konceptu crnooki!

SOKRAT

Sedimo u bivšoj kafani, a sada
nabudženoj, preskupoj i ispraznoj
kafani, moje društvo sa faksa i ja.
Kao i uvek, sve je tu: flaše, čaše,
cigarete, dim i mrak. Posegnuvši za
pepeljarom, Nika mi kaže da sam ja
samo naizgled čovek mere i sklada:
fin, kulturan, promišljen, itd. Korifej
samokontrole i razuma. *Zapravo, ti si
kao antički satir, pun strasti i želja, pun
nagona koji se krčkaju iza te uglađene
maske*, reče Nika između dva dima
cigarete. Preostalo mi je samo da
potegnem još jedan gutljaj piva. I da
kroz osmeh citiram Sokrata:
Gospodine, vi me odlično poznajete!

knjiga4a.indd 154 9/9/2014 9:12:02 AM

MARINA

Znaš, u meni je nekoliko osoba.
Jedno pet-šest, rekla je. Da, kao u
Marininom spotu za pesmu „Kolačići": od
pet plavuša svaka igra svoju igru i bori se
sa susjedama za prostor. *Pored nje,*
muškarac zaista nema potrebu za
drugim ženama, pomislih. Pa
ona u sebi nosi čitav jedan harem,
gnezdašce za kakvog padišaha
ili trgovca oružjem! *I kada povredim*
neku dragu osobu, znaj da to
nisam ja. Naravno, dušo.
JA, to je neko drugi. Opet sam
profesor. *A hoću da budem pesnik,*
i radim na tome da budem „vidovit".
Da predvidim sve puteve kojima
se ona kreće, a koji i mene čekaju,
pre ili kasnije. Da postanem
brod, *bezbrižan, bez posade*, post-
postmoderni subjekat, prazan, bez
glasova u sebi, *što se neprestano*
sudara sa vrtlogom svetlosti.
Božanske svetlosti. U apsolutnom
saglasju sa njenim imenom.

STR8

Mutljaga. Bara i blato. Odrazi u vodi.
Narcis. Ogledalo ogledala. Gladna sujeta.
On se osvrće. Drugačije ne može.
Orfej. Pesnik. Što će reći: mutan tip.
Opet blato. Gnjecavo i meko. Kao
rastopljena čokolada. Samo nije slatko.
A on bi hteo čvrsto. Tvrdo. Sumnjiv je.
Kreće se u čudnom društvu. Voli ekstreme.
Od jednog pola ka drugom. Bipolarni
poremećaji. Klackalice. Plus-minus.
Ko je bio gori, sada je doli. I obratno.
I tako svake noći i svakog dana. Horoskop.
Gledanje u šolju. Čitanje iz dlana.
Preliva se na sve strane. Nema putokaza.
Nema okvira. A on žudi baš za tim.
Vertikala. Odricanje. Čast. Zato je kupio
novi losion. *STR8*. Nanosi ga svakog dana u
kupatilu. Ogledalo pokazuje i ono iza
njega. Ne mora više da se osvrće. Sada
ima *STR8*. Nema muljanja. Nema điđi-miđi.
Samo pravo. Do nove bare sa blatom.

knjiga4a.indd 155 9/9/2014 9:12:02 AM

knjiga4a.indd 156 9/9/2014 9:12:02 AM

SINIŠA TUCIĆ

*1978, Novi Sad. Diplomirao srpski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Pesnik, esejista, multimedijalni umetnik. Objavio zbirke poezije *Betonska koma* (1996), *Krvava sisa* (2001), *Nove domovine* (2007) i *Metak* (2012). Jedan je od priređivača i autora zastupljenih u zborniku nove novosadske poezije *Nešto je u igri* (2008). Poezija mu je prevođena i zastupljena u više antologija, između ostalog u antologiji Nenada Miloševića *Iz muzeja šumova* (2009). Autor bloga zakonpisca.wordpress.com. Tokom devedesetih delovao je u okviru umetničke grupe *Magnet*, poznate po angažovanim performansima protiv tadašnjeg režima. Bavio se scenskim izvođenjem u Kamernom pozorištu muzike *Ogledalo*. Poeziju izvodi i sa bendom *Alice in Wonderband*.

SLADAK OTPOR MIŠIĆA

Ne volim da ubijam atomskom bombom
Niti hemijskim otrovima.
Granata bazuke je bezosećajni metal.
Nož je hladan.
Ruke su suve.
Jako mi prija slano jelo.
Koljem isključivo vilicama
Najradije oznojana tela.
Deca imaju najslaniji znoj.
Odem noću u dečiju bolnicu.
Odšunjam se do plućnog odeljenja.
Astmatičari se najviše znoje.
Prvo ubijem dežurnu sestru.
Onda krenem po sobama.
Osećam znoj i sladak otpor mišića
Na mestu koje sam zagrizao.

VERBALNI ZATVOR

Rečnik je verbalni zakon.
Zgrada u obliku knjige, užasnih ćelija.
U njih se dovode reči sa ulice.
Književnik je arhitekta tih ulica.
Tamo se reči organizuju u grupe
koje se zovu pesmama.
Grupe se rasturaju, buntovničke reči
odvode se u ćelije.
Posle ih odande vadim.
U etimologiji svaka reč ima
zatvorski dosije.

[*Betonska koma*]

knjiga4a.indd 157 9/9/2014 9:12:02 AM

REJVERSKA POMORANDŽA

Rejver jede pomorandžu
gricka višeslojni zalogaj loptastog oblika
odsečci narandžaste lopte slepljeni su
lepkom za staklo
unutrašnjost je od porcelanskih čipova
pomorandža je slepljena sa zubima rejvera
a unutar pomorandže ekrani
ekran pljulje pljuvačku
raznobojnu izlučevinu rejverskih iznutrica
rejver igra
ćosav grize pomorandžu
nagriza teritorijalni prostor
parcijalnih boja u pomorandži
možda je rejver unutar pomorandže
ili joj grize spoljašnjost
rejver igra
u zubima mu je pomorandža
unutar pomorandže mešaju se boje
boje se međusobno žvale
boje se dosađuju
boje ljube nirvanu
boje ljube nirvanu dok rejver igra
boje su lenje
rejver igra i žvaće pomorandžu
u pomorandži su tri ekrana
boje se mešaju u ekranima
boje se tuku unutar pomorandže
a ćosav rejver igra
unutar ekrana popio je jogurt
progutao je dinamit
rejver je eksplodirao
rejver je eksplodirao unutar pomorandže
glava se prepolovila
izletelo je svetlosno pljuvanje

knjiga4a.indd 158 9/9/2014 9:12:02 AM

DOBA NOŽEVA SA POLOMLJENIM DRŠKAMA

Lepota ja bila kuća
dok još ništa nije postojalo
osim atoma koji nije mogao da se deli
onda je bila reč
na početku beše reč
koja je najavila doba noževa
noževi nisu imali polomljene drške
nego su brzo seckali svi
i mesec i more i oblak
posle oblaka nož je isekao prvo biće
mokro, slano i prašnjavo
kroz potok je prokrvarilo
toplota se stvarala
dodirima noža
nož je krčio šumu, pa je probio u jaje
metal je posekao krila kokošci
metal je prokrčio
put do atomske bombe
atomska bomba veliki đavo iks iks veka
čekam sada,
polako lomimo drške noževa
gradimo grane krvavom potoku
i na kraju će biti reč.

[*Krvava sisa*]

NOVE DOMOVINE

Nove domovine
Beskrajni tehno
Dok se slike mešaju
Automobilska vožnja
Beskrajni tehno predeli
Beskrajne tehno planine
Električne vile ravijojle
Nedostupne preko mobilnih telefona
Džabe neko piše poruke
U automobilskoj vožnji
U tehno predelu
Gore tehno požari
Sve je zapaljivo
Zapaljeni kamenovi
Svetlosno se smeju
U tehno predelu
Iznenadni fluksusi
Zanesenih nomada
Od domovine do domovine
Od sajta do sajta
Tišina je zapaljiva
Automobil je utišao motor
Točak prolazi pored bankine
Oponaša serpentine
Uvek zna kuda dalje
Uvek prolazi
Uvek fluksusi
Ultimativni protoci
Serpentine ubijaju
Svetle tehno kanjoni
Hidrocentrala puni strujom
Tehno muzika se čuje.
A ja sam tu.
Jadni, mali intelektualac.
Drug mi ide u manastir,
U brdo.

knjiga4a.indd 159 9/9/2014 9:12:02 AM

WWW.BOG.COM

Može li Bog imati sopstveni sajt
Među milionima web-prezentacija
Svega što je stvorio
Ili je to samo privilegija smrtnika
Običnih ljudi
Čovečanske bagre
Web-dizajner božjeg sajta
Slobodan je izbor Svevišnjeg
U ovoj opustošenoj vaseljeni
To može biti bilo ko
Pa čak i dobri stari Lucifer
U dijalektičkom univerzumu
Koji bi za dobre pare
Uradio svojevrsni hipertekst
Sa desetinama šarenih linkova
I to može
Đavo sve može ovaplotiti
Pa čak i sopstvenu polemiku
Sa svemoćnim Tvorcem
Đavo će stvoriti
E-mail adresu
bog@veruj.net
Na koju će svom suparniku
Svakodnevno slati
Preteće satanističke poruke
Jehova ce suzdržano odgovarati
Pritiskom strelice miša
Na ikonicu *reply*
Suočen sa đavoljim pismima
Bog će se svakodnevno boksovati
U sopstvenom inboksu
A onda jednoga dana
Ova dva stara znanca
Stupiće u sobu za četovanje
Đavo ce zajebati Boga
Jer će brže pisati poruke
Možda će jednoga dana
Poželeti i da se vide
Izvan globalne mreže
Ali za to će biti kasno
Internet adrese i sajtovi
Otvaraju se evridejno
Uloga ovih momaka
Bespovratno se gubi
Dijahronije više nema
Jedino profitiraju provajderi
Posetioci božjeg sajta
Negde će evoluirati
U raju ili u paklu
To više nije ni bitno.

knjiga4a.indd 160 9/9/2014 9:12:02 AM

KANIBAL ANTE PORTAS

Kroz pravce u lingvistici promišljao sam
Od prvih ljudoždera do dana današnjeg
Od Heraklitovog kruga do interneta
Istoriju pisma.
Sve je počelo od slika
Pa je nastao strip
Od stripa ikona
Ikoničko pismo
Pa tek onda silabički znaci
Na primer
Latinica, glagoljica, ćirilica
Nauka o jeziku je zalazila u pozitivističke ćorsokake
Da bi se tek u XX veku izvukla iz okova dijahronije
I latila se sinhronijskog pristupa
A onda puf
Internet
Povratak na ikonu
Povratak u pećinu
U pećini sajber-kanibal
Priključen na globalnu mrežu
I yahoo pretraživačem traži žrtve
Klikće, a strelica koju pokreće miš kompjutera
Označava ikonu
Otvara ikonu
Nema silabičkih znakova
Pali internet
U civilizaciju
Traži žrtvu dobrovoljca preko globalne mreže
Kanibal ante portas
Od pećine do Bila Gejtsa
Od ikone do ikone
Od sajta do sajta
Iz sajta u pećinu
Žrtva je dobrovoljno došla u pećinu
Kanibal je kamerom snimao egzekuciju
Pojeo je žrtvu
Zatvorio ikonu.

[*Nove domovine*]

knjiga4a.indd 161 9/9/2014 9:12:02 AM

SOBA BEZ ZGRADE

Nemam problema da uđem u zgradu,
iako je teško,
podići nogu,
zakoračiti na stepenik.

Za života sam već stekao neko znanje,
čitao sam knjige,
gledao sam šume,
i slike.

Ipak,
sve što sam pročitao
stane u komične oblačiće
nesrećno lošeg stripa.

Nemam problema da uđem u zgradu
i suočim se sa mrakom,
koji odjekuje.

Okolo marširaju vojnici,
bojovnici, sveštenici, patriote
i njihovi naslednici.

Nemam problema što sam mračan,
i što ću oćutati,
i neću ući.

Nisam više komunista
mada na momente još pomalo
želim da menjam svet.

Jedan manifest sam napisao u životu,
opalio šamar patrioti
poljubio revoluciju
i to je sasvim dovoljno.

Više mi se nigde ne ulazi
mada su vrata još odškrinuta.

Ipak – Ne!
Zgrada je nekako obljutavila.
Puno je dosadnog vremena
i nije to za mene.

Nigde mi se ne ulazi,
osim u sobu bez zgrade
i to baš u trenutku
kada u njoj sedi Ernst Jinger
i puši hašiš za stoti rođendan.

knjiga4a.indd 162 9/9/2014 9:12:03 AM

KADA SE SETIM PROLEĆA 1999.

Izgubio sam nadu,
osećam se loše,
preostaje mi samo da se sećam
proleća 1999.

Izgubili smo nadu da će goreti ovaj grad
i da će profesori ostati nemoćni.

Rasla je trava i žuti maslačci,
sve kao u pesmama nemačkih ekspresionista.
Tela su se raspadala pred našim očima.
Predgrađe i pruga,
kasarna i zastava.

Svako veče šetao sam
pored atomskih skloništa.
I čekao sirenu.

Profesori književnosti ostali su isti
u svojim malim kabinetima
sa velikim pričama
i debelim kovertama
novčanica u džepovima.

Nisam udahnuo vazduh.
Nisam osetio katarzu.
Šetam pored luna-parka
i gledam automobilčiće kako se sudaraju.

Mali kabineti su na istim mestima,
sa debelim kovertama u istim džepovima,
još uvek u velikim pričama
i avionima nad glavama.

Preostaje nam samo
nostalgija za modernom,
nostalgija za katarzom,
1999,
history channel
i dokumentarni filmovi
iz Drugog svetskog rata.

To obični ljudi nikada neće razumeti.
Na šetalištu kraj reke
u svojoj tihoj morbidnosti
oni kupuju sladolede
dovezene u hladnjačama
i voze decu automobilčićima.

knjiga4a.indd 163 9/9/2014 9:12:03 AM

DOŽIVETI STRAH

svim umetnicima XX veka

Poput odmetnute dece
iz dovršenog, dosadnog, uobličenog grada,
umetnici beže na gradilišta
koja čuvari slabo čuvaju.

Po još nedovršenim stambenim blokovima
umetnik je u neprekidnoj opasnosti,
gleda kako se armature nižu,
posmatra proces gradnje
u neprekidnoj opasnosti
da mu parče teškog stvrdnutog cementa
padne na glavu i ubije ga.

Strah od armature stalno je prisutan,
a mnogi životi nestaju.

Zatim dođe
generacija sledećih umetnika
koja sve konzervira.

Gradilište je zadržalo sve svoje osobine,
armatura može da stvori
podjednaku količinu straha
a da nikada ne ubije umetnika.

Cilj budućeg umetnika
bio bi veoma jednostavan,
nikada ne umreti,
ali živeti u neizvesnosti
i u oblicima blentavih, malih kepeca
ugrađenih u temelje budućih zgrada.

knjiga4a.indd 164 9/9/2014 9:12:03 AM

SASTAV NA SLOBODNU TEMU

U komunizam se najlakše ulazilo kroz poeziju
ali onako mirno,
bez panike
u budućnost.

Pesnik je slab
iako je sam
i svi misle
da njemu nije teško
jer je sam
i da uvek može
da izmašta sliku:
stadion pun ljudi,
zastave, grbove, sunce,
uniformisanu decu, slet i druga Tita.

Poezija je uvek bila lak odgovor
za sastav na slobodnu temu.

A onda preko noći odjednom
drug Tito umre.
Nestane politike
nestane stadiona
grbova i zastava.
Nestane budućnosti.

Pesnik više nema
o čemu da brine.

A nekada je bio moćan,
ispeglan,
nasmejan pregalac
u beloj košulji.
Čitav život
svaka pesma,
svaki stih
zavisio je samo od njega.

Možda i nije bilo tako?
Stvarno ne znam,
rođen sam kasnije
i nisam iskusio tu slobodu
i mogućnost budućnosti.

Drug Tito je mrtav
a pesnik je živ
i mora da opstane
i bez druga Tita.

Nema više budućnosti.

S vremenom,
obnavlja se politika,
pesnik mora da živi
i da bude moćan.

Prisutnost je za njega nužna.

Njegovo prisustvo takođe može biti
i u prošlosti
u obnovi hrišćanske civilizacije
u tranziciji
u ritualnom ubijanju gradova
ukrašenim krstovima i ikonostasima.

Komunisti žive od Hrista i od budućnosti

knjiga4a.indd 165 9/9/2014 9:12:03 AM

a hrišćani zavise od komunističkog manifesta
iako se vraćaju u prošlost.
Stvarnost konstituiše nešto sasvim treće.

Pesnik je video masu ljudi
a to nije bio slet
to nije budućnost.
Neka nova stvarnost
proizvodi nove stihove
i pesničke slike
koje vode u budućnost prošlosti
postmodernističkog preispitivanja.
Vrlo dobro se snalazi bilo gde
u masi ljudi
u ofucanim farmerkama
novim ideologijama,
gibanicama, četničkim šubarama i alkoholu,
masnoj bradi i dugačkoj kosi,
u razorenim stihovima
gradovima i crkvama.
U prošloj budućnosti prošlosti
budućoj prošloj budućnosti
prošloj budućnosti sadašnje prošlosti...

U bilo kom vremenu
u zatvorenom svetu
lekovitoj kapsuli aktuelne ideologije
prisutnost je za njega nužna
iako se subjekt raspada.
Nema ni Hrista ni komunizma
jer stvarnost je nešto sasvim treće
bez obzira na sastav
i na slobodnu temu.

[*Metak*]

knjiga4a.indd 166 9/9/2014 9:12:03 AM

JELICA KISO

*1979, Beograd. Piše poeziju, prozu i kritiku, bavi se video radovima. Objavila zbirku pesama *Crna sreća* (2010). Dobitnica prve nagrade za poeziju na regionalnom konkursu književnog časopisa *Ulaznica* (2009). Rukopis romana *U kojem trenutku počinje priča* našao se u užem izboru za nagradu *Poziv na putovanje* (2011). Urednica je poezije i književne kritike u elektronskom časopisu za umetnost i društvena pitanja *Afirmator* (www.afirmator.org).

ONA KOJA MISLI

Probuđena u osvit jednog jutra kao nositeljka filozofske mape,
vrlo lepa, ali i vrlo bolesna.
Ona je probuđena tužna zbog radosti koju ne pamti.
Nijansa je njena misaona sposobnost, ali i stradanje.
Ona je probuđena kao fantasta koji nikada ne priznaje da je hladan i razoran.
Tromo izlivanje smisla je električna iskra razmenjena dodirom
između nje – kneginje, i njega – muškarca, medveda, Melmota, čudaka, Rusa.
Ona jaše konje potčinjene volji njenih peta, ka brdima,
ka vetrometini, ka mestu o kome su pisane mnoge sentimentalne priče.
More se peni od intelektualnih razgovora,
a brda ćute kao egzemplari narodnog kruga,
ne postoji otmena zabava,
jer je radnja vreme sredozemnih priča i rastrojenog čula,
a elegancija – oskudna, siromašna, jeftina.
Nije to melanholija, to je stavljanje sebe ispred sebe
sa pogledom na pučinu punu nemira, izmaglice i tajne.
Kad je Ja maliciozno samo da bi postiglo visoki stil.
I kad se priznaje greh, ali ne zbog Boga ili čoveka, već protiv tajne.
Momenat transcendencije je raspeće fizisa. Njeni damari. Njen moral
moralnost tela kao kod Helena. Jezikom tišine, Sapfe,
svojim urođenim strastima uslužuje nekolicinu
izuzetnih vampirskih plemića.

knjiga4a.indd 167 9/9/2014 9:12:03 AM

Večera je poslužena, svetlo upaljeno, bela platna, u njoj ćutanje.
Otvara se kuća, čisti se grlo. Govori se:
prvi pobunjeni čovek je prvi intelektualni krik,
onaj koji uranja u *nihilo*. Lutalica!
Lutalaštvo, to je odlika velikih!
Vatru dajte! I vina da se peva! Za lutalaštvo! I vina da se peva!
Bez *Cogita*, bez subjekta!
Kraljevstvo praznine njen je imago sveta. Iz prikrajka.
U njemu ne postoji kao poezija, izostavljena je, prećutana.
Urezano stradanje, ali i potpuno odsustvo stradanja.
(Pisanje je molitva, uzbuđeno telo, duša uhvaćena u kategoriju.)
U tome ona čita iluziju onoga što je nemislivo,
vireći kroz sopstvene šake,
očima bez sjaja,
otkrivajući skriveni intenzitet smisla,
pojačavajući svetlost, popuštajući zavrtanj.
Magla se spušta, svetlosti je sve manje, stvari su ponovo neotkrivene.
Ona je probuđena u osvit jednog jutra, ali ne da se naslađuje,
već da otkrije gorčinu, kad ne postoji način da se teško izbegne,
kad je uzvišeno kodeks,
a među rukama knjiga, zatvorena u isticanje.

knjiga4a.indd 168 9/9/2014 9:12:03 AM

IAKO ČOVEK NE RADI ONO ŠTO HOĆE

Zar je život unapred izgubljen?
U stvari, nisam imala nameru da postavljam pitanje,
ali sam to ipak učinila.
Moja namera je konačna, šta god da naumim.
Moje naumljivanje je obezvređeno činjenicom implicirane dužnosti,
jer ja ne znam da ne mislim, ja sam misao.
Pored toga što će mi to reći da postojim,
meni se često učini da upravo iz tih razloga ja najčešće ne postojim.
Ja jesam misao, ali ne zato što sam ja to izabrala,
već je neko drugi izabrao za mene.
Na taj način pripadam nečem većem,
kao deo nekakve neuništive celine
koja stvara istovremeno i odmah pošto nešto nestane, propadne;
ona stvara zbog propadljivosti, iz propadljivosti,
i u tome je, istina, njena spretnost.
Onda sam sela u želji da napišem dramu koja bi se zvala *Crna sreća*.
Taj naslov je nastao iz dugog čitanja Bodlerovih stihova,
kada je sve bilo podređeno ukusu imaginacije, „kraljice dara“,
u saučešću sa bolesnim muzama i ružnolikim majstorima alhemije...
Umetničke reči za pakao,
sinestezija za gorčinu,
raskoš za raspadanje.
Pod izgovorom da pišem sonet,
pišem smrt koja poput mrcine truli i vonja.
Pod izgovorom da pišem o ljubavi,
pišem o zaleđenoj lepoti sklada.
Pod izgovorom da pišem o idealu,
pišem o čami, mučnini i beznađu.
Ali me zato ne napušta smeh.
Posebno me nasmeju oni najozbiljniji među nama.

knjiga4a.indd 169 9/9/2014 9:12:03 AM

***

Osećati nije važnije od činiti osetljivim.
P. Valeri

Ulazak u svet pesme, pogled iznutra
na meko tkivo od koga je sačinjena njena tvrđava;
ulazak u svet koji govori – značenje, i koji govori – smisao.
Ulazak, oprezan i bojažljiv. Emotivno, mnogo patine i oboženja.

Transkodifikacije kontrolišu naše interesovanje!

Prilaz podseća na grad pod maglom, to je bajka i triler.
Prilaz pesmi – nov kao otkriće, kao blesak;
vatromet proizveden iz njene ubitačnosti. Činjenje druge pažnje.
Sve je mrtvo, još uvek: ispred velike kuće, okrečene mesečinom,
noć izbija u senkama crnih listova. Njihova boja je mrak.
Moja naučna prisebnost, moji ulasci u digresije.

Pesnik nije romantičarski zanesenjak već „hladni znalac",
matematičar, avijatičar.

Odnos prema pesmi je u njenom predmetu,
u ovoj kući i ovoj noći, kada svi spavaju
i kada je šuštanje šljunka pod čizmom
seizmografski vrh, buka, pucanj, ubistvo.
Predmet pesme, to je sve, tako mi svega,
i kamen, zdrobljen u površ,
pred zaključanom avlijom koja zubato izbija iz horor-magle jednog kadra,
iz čarolije nemog i čarolije straha (Hitchcock).
Iz te celine i mnoštva, pesnik uzima reč. Odlučeno je.
Puška je našla svoju metu. Na čelu uperena cev drhti.
Nije li to kolebanje, nije li to mogućnost da se sve napusti,
da se zaboravi, da se povuče reč,
ili je i ona laž, pa je svejedno, uzalud.

Izbor je uspešan u onoj meri u kojoj se izbor nameće ekskluzivno,

knjiga4a.indd 170 9/9/2014 9:12:03 AM

kad učinjeno ne dopušta nikakvu zamenu.

Pred kućom je čovek u čizmama, drži ustremljenu pušku,
spreman da označi svojim jezikom, prepoznatljivim i urođenim,
svoju misao, da je ispuni crnim grafitom, kuršumom.
Istovremenost u kome se odvija selekcija i kombinacija
podrazumeva i veštinu usklađivanja tih osa.
Svi su putevi moji, kaže čovek, sva ukrštanja su moje raskrsnice,
sve kuće su moje kuće, i svaka noć je moja noć.
Semantička nosivost je blaženi teret
nadvijen nad suknjom jedne patrijarhalne žene koja radi,
jer ne može da rodi,
i čiji muž lumpuje zbog nesreće tog koda.
Stigla ih kazna! Moć pesničkog jezika!
Moć koja vlada celokupnošću mogućnosti,
možda nade da će se izlečiti, da ne budu više nesrećni, prokleti.
Tu je pesnička volja i tu je pesnički delokrug,
i tad se otkrivaju nevidljivi značenjski prelivi u rečima,
u kući, nevidljivi ormani za rublje, opran gunj,
nevidljiva večera na stolu, so i rakija.
Onaj detalj koji je znan muzičkom oku,
on je dominanta, jezgro pesničkog sveta, jezgro ognjišta,
praznog zbog sumnje koja nagriza, zbog neverice i neverstva,
zbog otuđenja.
Pesma je auditivno veličanstvo:
zvuk, lupa prozora, leksika, đinđuve, frazeologija,
miris jabuka i dunja, oblici,
ruke u sapunici, sintaksička i intonacijska struktura,
san koji donosi prošlost, metriku i versifikaciju,
brazda, oranica...
Pesma je puls znaka kojim se rastvara krutost.
Srce kuca ispod debelih haljina.

Pesma je intenzivno stilizovana, oivičena belinama, čipkom,
ograničena stihom, neograničenom putenošću,
ugrađena u trope, u jake ženske noge, u snazi da se izdrži.
Srceparajući ukras, čista košulja.

knjiga4a.indd 171 9/9/2014 9:12:03 AM

TELO

Iznutra i na površini kože, povod vrtloženja, prolamanja, prebivanja,
kada se duša pomeša s telom,
kada se sa obe strane uništi ono što je za života preko potrebno.

Suđenje u onome ko se voli.
Neprijatelj mira među našim dobrima.
Neprijatelj i najmanje razlike u mirisima.

Imaginarno je slika zaustavljena na ulazu,
ka nekoj vrsti poljupca bez pamćenja, koji je već govor naroda.
Imena su, ovde, poslednje stvari.
Poljubac bez subjekta, čak ako je on još uvek odvojen
svojim zadovoljstvom ubiranja usana. Uvek tuđih.
Zadovoljstvom razbaštinjavanja od misaonog trajanja.
Zadovoljstvom koje nudi mutno, prljavo, izmučeno.

Iz toga proizilazi fotografija jedne mladosti.
Prkos podignute brade. Otvaranje koje je trenutno, čak ishitreno.
Slika koja odnosi moje telo, moje telo – neslobodno
od vlastitih znakova.

Zadovoljstvo, zapravo opčinjenost,
ali i trampa, iščekivanje, možda i tuge, i krajnosti smisla.
Čekanje nesvodivog, nedostupnog.

Lepo prepodne u dvorištu: sunce, kuća, vrt, muzika,
kafa, čitanje, mir, cigareta, bez familijarnosti.
Sva ona fantastična uobraženja intelektualaca,
naivni čin želje da se bude zasnovan.

[*Crna sreća*]

knjiga4a.indd 172 9/9/2014 9:12:03 AM

OBLIK STRASTI

Strast je onaj oblik koji izmiče, odbija, izmišlja.
Doista, nisam sigurna da se strast
ikada razgorela sa nekim posebno bliskim,
lako dostupnim i moralno dopuštenim.
Uvek je protiv društva, iako, kakvog li paradoksa,
od istog društva prima svoje predmete.
Pretpostavlja nešto treće, koje se umeće između,
dolazi odnekud spolja,
pretpostavlja prepreku, koja je društvena.
Svakog ko je doživljava tera u progonstvo. Izuzetna je.

Nadzor društva, države nad našim slabašnim,
popustljivim bićem strasti, stanjem strasti.

Strast je preegzistentna
u odnosu na ma kakav određeni predmet;
ona stvara svoj idealni predmet
i pre nego što će ga identifikovati,
ona to čini najčešće posredstvom sudbine.
Ono što se voli nije drugi, nego strast po sebi,
nekakva jecajuća nemost,
između začete misli i završnog izraza.
Onaj koji je (u)pao u strast.

(Nikada nemam dovoljno reči,
iznova pronađenih klišea i zamršenih simbola,
kojima bih uopštila strast
ili je bar donekle regulisala.)

knjiga4a.indd 173 9/9/2014 9:12:03 AM

PONIŠTAVANJE NEKIH ČINILACA

Od svoje najranije dobi
izabrala sam da osporavam svoje prisustvo u svetu,
i opet, nisam sprečila postojanje,
zapravo, nisam izbrisala mučnu očiglednost slobode.
Moj ljubavnik je tako postao ozbiljan čovek.
On kao da se uporno oslobađa svoje slobode.
Puneći se smislom – postaje biće.
Besmisao življenja ili slutnju tog besmisla
on opravdava stvaralačkim činom.

POSMATRANJE PREMA SUNCU

pincetom razmiče latice, pilji duboko u linije i fakture,
u kraske, u materijalne činioce boje,
stopica tučka, falusa, rast u sredini, u središtu,
onaj koji ide prema suncu, koji povezuje misli, čini manevar,
organski cvet, radost divljaka, cvet rasečen
oštricom mača, koren, boja: drhte
pred naletom prvobitnog uzbuđenja,
latice, široko razgrnute, od kože, nežne poput paperja,
od bronze, starinske i načete,
čas podsećaju na glatku površinu zaleđenog jezera,
čas na jaku dlaku kakve divlje zveri

knjiga4a.indd 174 9/9/2014 9:12:03 AM

KRAJ OGRADE

Kada uberem kruške,
otarem ih,
prinosim nosu,
u ritmu i-i, mirišem,
bože mi oprosti,
kao pas,
grizem istančano,
kotrljam u ustima,
sabijam kutnjacima,
u odluci,
u poistovećenju,
u neprekidnom vijuganju,
bacam ih, potom,
daleko od sebe,
kao pročitane knjige,
kao imaginaciju,
a onda bežim,
idem na juriš,
od tog mesta,
od *podmuklog uticaja*,
ponekad i puzajući,
u tom času
u kojem se sve dogodilo;
u odsudnom trenutku,
u trenutku kada se
oglasi grozna sirena,
uznemirujuća, treba se
odlučiti, treba se
jasno izjasniti da li si
njihov ili naš, jer
nečiji moraš biti.
Kraj ograde
gde vise zlatne kruške,
mesto odsustva
poslužiće za
jedan tanjir,
pomišljam,
za jedan prestup,
prekoračenje.

- -

IAKO JE SVE BEZ NUŽNOSTI

čovek se ne oslobađa svog porekla,
svojih korena, svog početka,
čovek se ne može osloboditi samoga sebe,
ovde su svi fatalisti, pa i ja,
ovde, u ovoj nacionalnoj svakodnevici,
pripadam nečemu što je veće od ideje,
po nužnosti, po demijurgu, po bogumilima,
po mistici predrođenja

knjiga4a.indd 175 9/9/2014 9:12:03 AM

PRAZNIK

Sve je bilo spremno.

Otišla sam u svoju sobu,
u sobu za žene.

Obrisala sam prste od sapunice
o staru kućnu suknju
i spustila rukave bluze preko crvenih ruku
koje su se pušile od pare.

Sela sam pored ogromne šolje s čajem.
Kolač je bio podeljen.
Meni je sledovalo parče
u kojem se nalazio zlatni prstenčić.

Bilo je puno smeha i šale dok se kolač delio.
Morala sam da se smejem zbog svih svetih.
Jedva sam čekala da se večera završi.

Posle rastura u kući,
imala sam zadatak
da pospremim sto,
spakujem tanjire i čaše,
očistim pepeljare,
provetrim.

Pomerila sam kazaljku na budilniku
sa sedam na šest.

knjiga4a.indd 176 9/9/2014 9:12:03 AM

PATRIK KOVALSKI

*1979, Doboj, BiH. Građansko ime: Bojan Jelić. Diplomirao srpsku književnost i jezik na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Piše poeziju i prozu. Objavio zbirku poezije *Žuč mikrokozma* (2010) i zbirku priča *Sugarfree* (2005). Pesme su mu zastupljene u zborniku nove novosadske poezije *Nešto je u igri* (2008). Živi u Novom Sadu i Velikom Gradištu, gde radi kao profesor srpskog jezika u srednjoj školi.

NEŠTO JE U IGRI

Kakva paradigma
kakav daun.

Sa suncem u očima
u poljima raži
trčimo, trčimo
prema rubu noći
neko nas lovi
neko nas traži.

I zovu nas
distorzirani glasovi
iz konzerve kraj puta
i oblak u jezeru
spokojno pluta
i odjednom
bez upozorenja
vidimo mrtve gliste u bari.

I slušamo zvono sa obližnjeg tornja –
sahranjuju dan jednog lovca u raži
sahranjuju sve njegove male stvari.

TEXAS

Nafta.
Ispod nas.
Kerber u tečnom stanju.

Anđeo je ostavio vlas.
Na zadnjem sedištu mašine.

Farma u nedođiji.
Vetar na dnu bunara.
Ljudi su mrtvi.
Njihove senke još uvek tumaraju.
Naokolo.

I Miki Maus zarobljen.
U napuštenoj bušotini.

Nacrtani krokodil.
Koji proliva suze nad svakom.
Nacrtanom žrtvom.

Porodica ispod peska.
Mama. Tata. Bata. Seka.
Teksas.

Teksas u meni.

knjiga4a.indd 177 9/9/2014 9:12:03 AM

KKCM

ništa se ne vidi od pare iz lonca
anđeo ne zna šta da radi sa sopstvenim krilima
a ljudi trče gore dole
i mašu svojim kitama kao zastavama
i niko ne brine za zube
ne štedi krv
ne čuva kožu
snažni ljudi nema spora
sa nežnim ženama
stubovima
ukrasima:
katedrala katedrala
citadela mrak

VLASNICI CRVENIH AUTOMOBILA

Napreduje.
Širi se, raste
u metastazama.

Vlasnici su prali svoje
crvene automobile,
roštiljali meso. Miris
je privlačio ptice i pse.

Ti si sve to mirno posmatrala,
sećaš se?

Deca su bombardovala mrave
kapljicama rastopljenih plastičnih
kesa, gutala mimo volje komade.

Još nisu naučila da cene to što
nam životinje daju.

Ti si spokojno grickala sirovu krmenadlu,
sećaš se?
Zar se ne sećaš kako si bila
dražesno crveno musava oko usta?

Vlasnici crvenih automobila,
njihove žene i deca
slušali su radio,
a insekti su se množili i
otkucavali pipcima poslednje račune.

– Koliko smo dužni? –
pitali su vlasnici crvenih automobila.

Insekti su zloslutno ćutali.

Zar se ne sećaš ničega?
Blagi bože!
Zar ne vidiš da napreduje,
širi se,
raste u metastazama!

knjiga4a.indd 178 9/9/2014 9:12:04 AM

TUGA

Prokleta nek je ta nagradna igra
u kojoj sam dobio tigra.

Velik je. I crvenkast.

I zaudara.

Dok leži,
zauzima više od pola sobe.

Tužan je.
Misli na džunglu.
Nedostaje mu prostor, vazduh.
Želi da se pari.

Osećam krivicu.
Juče su mu ispali zubi.

Mama kaže da ne mogu da
ga hranim samo suvim hlebom.

Osećam krivicu.
Zato mu danas namazah hleb
margarinom.

***

ispod prozora
ispod aritmije sata
tupo ječe koraci
    otrovanih radošću
    spremnih na linč
    obučenih u oklope
    otete od rakova samaca

marširajte koraci
treba naplatiti poreze
    na izbledele ambicije
    na anemične identitete
    na minijaturne emotivne drame

marširajte koraci
    kraj fiskalne godine je tu

knjiga4a.indd 179 9/9/2014 9:12:04 AM

***

impotentni vetar mazi ulice bez snega
jalove konstrukcije uperene
u prazno nebo –

ona se kotrlja mimo nas
u čeljusti od slonovače steže
plastičnu kašičicu za kapučino

laku noć
ružičasta kuglo od trave
zbogom do novog revolveraškog obračuna
idi
kotrljaj se
tvoja kula od zuba je daleko

visoko
iznad
vreba
novogodišnja
noć

[*Žuč mikrokozma*]

DOK SE DELIŠ. DŽOJS – BEKET

na povratku

sa pivom u rukama
i cigaretama u džepu košulje
svučene sa mrtvog američkog vojnika

bedna odiseja
bedne kirke
bedni kiklopi
bedne sirene

beda
posisana sa majčinskim
proleterskim mlekom
i sukrvicom
prljavi sudovi u sudoperi zelenkasto
pletivo pletu tanko

zdravo penelopa

beda
svet je ružan
i oni koji to odbijaju da budu

usput će se neko popeti uz fasadu zgrade
deflorisati već deflorisanu ženu
koju voliš
koju ćeš sanjati udavljenu peskom

srećni dani
beda

knjiga4a.indd 180 9/9/2014 9:12:04 AM

zdravo penelopa!
šta će ti taj konopac u ruci?

oko vrata mi pleteš pletivo tanko

bandži skok

u mraku se čuje
treperenje nogu
kiklopi kuju reklamnu tablu:
dobro nam došao!

DEKORATERI

ne uznemiravaj se
to su samo dekorateri
unose žive boje u sive domove
unose svetlo u preživele
oslikavaju tavanice licima
oslikavaju lica prstima
umaču prste u nas
pa to jedva i da boli
zar ne

lepo izgledaš
butine ti još deluju čvrsto

ne uznemiravaj se
to si samo sanjala sinoć
ušao sam u tebe i prevrtao čaše
disao mrak umesto vazduha
i prsti su mi bili lepljivi

da
to si samo sanjala:
naginjem se preko stola i
oči su mi prazne
i zubima grozničavo grizem žicu
režim:
progutaću boga u tebi!

knjiga4a.indd 181 9/9/2014 9:12:04 AM

knjiga4a.indd 182 9/9/2014 9:12:04 AM

DRAGAN RADOVANČEVIĆ

*1979, Sremska Mitrovica. Objavio dve knjige pesama: *Klatno se boji letenja* (2006; nagrada *Mladi Dis* i *Brankova nagrada*) i *Glagol intimnosti* (2009). Dobitnik je više međunarodnih stipendija: *Milo Dor* (Austrija), Centralnoevropske inicijative (Festival Vilenica, Slovenija), Literarnog kolokvijuma u Berlinu itd. Zastupljen u više antologija poezije na srpskom jeziku, a kratkim pričama i esejima zastupljen u publikacijama na engleskom, slovenačkom, nemačkom, italijanskom, bugarskom. Živeo u Beogradu i Beču; od 2012. živi i radi u Berlinu.

VIŠE JE PREĆUTANOG

Više je ostalo prećutanog.
Nije moguće, civilizacija nije dremala.
Koliko?
Deset na dvanaesti od deset na četrnaesti.
Bio je to rat?
Neki su ga tako doživeli – najčešće poraženi.
Oni sad plaču?
Ne, bave se manekenstvom.
Bilo je rizično?
Po koja gasna komora. I to dobrovoljno.
Koliko to traje?
Tek oko tri hiljade godina.
Zbog čega?
Zbog Sfinge i Edipa,
Damoklovog mača,
Moneovih lokvanja
i ostalih opštih mesta civilizacije.
Jeste li ovladali?
Jedva sobom.
To znači da je sila savršenija?
Ponekad nas plaši.
Razumete li nešto više?
Dok ne odgonetnemo, nećemo odustati od
pitanja.
Jeste li srećniji?
Decentriramo se, posmatramo sebe sa strane.
Pa vi ste kao težak pregovarač.
Samo što nas niko ne sluša.
I vi još govorite?
Da, opkoračujemo svet.
A onaj nad kim će se strmoglaviti
njegov korak,
nikada nismo mislili
da ćemo to
biti
mi.

knjiga4a.indd 183 9/9/2014 9:12:04 AM

ŽENSKE NOVINE

Neko to piše
uz misao
da se žene saživljavaju sa ženama,
po saučestvovanju u polu, ako ni u čemu drugome.
Neko to piše
i stavlja šljašteće slike
na korice.
Upravo je donela olakšanje jednoj porodici.
„Nema se vremena danas", kaže,
„da se žena posveti kući."
Istresla, oribala, očetkala.
Odmrzla, zamrzla, prosula.
Posmatram je dok čita to što neko piše.
Zapalila je cigaretu na autobuskoj stanici.
„Ali ne, gospođo!", u iskušenju sam da se obratim,
„to nije način da sačuvate dobar ten.
Statistika je na strani ove nimfe:
upola manje kilograma od Vas,
tuce zuba više,
a kosu pere čak tri puta češće
(o godinama nas pristojnost obuzdava)."
Istina, i ona govori o anoreksiji.
I da je starije dete ne voli, a da joj je mlađi
za rođendan poklonio ponija kog nije umeo
ni da prepozna u ergeli.
Gledam je, ni usnu da zagrize
dok iščitava te ljudske patnje.
I sa svakim novim brojem
pristiže i O! tako nepredvidljiva patnja.

To bi bila i ona, misli,
samo da je neko podučio stilu i bontonu,
da je imala bogatije roditelje,
da se nije udala prerano.
Da nije bilo operacije!
Uostalom, ja to gledam spreda
i ne vidim na kojoj je ona stranici.
Možda uopšte ne čita ovo sa naslovne?
Možda rešava sudoku u sebi?
Možda ja, u svojoj ludoj želji
da njen život liči na onaj svetlucavi
sebi zadajem besmislene patnje?
Možda je ona otelovljenje *nosce te ipsum*
i nema nikakvih nedoumica, ni briga
u vezi sa onim što čita?

knjiga4a.indd 184 9/9/2014 9:12:04 AM

OH, DA

Deset godina? Oh, da, mili, moj prvi dečko bio je deset godina stariji. Predajem violinu.
Voliš violinu? Menueti su mi omiljeni.
Diplomirala prošle godine. Slučajno sam se zaposlila u ovom gradiću.
Jeste, sreća je. Lepi su trgovi.
Oh da, uz vino i prigušeno svetlo. Pa ti si mali romantik.
Okej, sutra kod mene, da.

Oh, macane, nemoj mi reći da sam ti prva.
Tako si vešt!
Vidi, sav si se preznojao. A i ja.
Jao, pa polio si me vinom, vidi!
Ja sam tvoja maca? Daj mi lakat, ljubim.

Halo, mili, ruže su predivne,
ali nemoj da trošiš džeparac na mene.
Nisi se potpisao, ali si ostavio potpis gde treba.

Oh, divno. Ovo je moj omiljeni restoran.
Voliš pečene pečurke?
Mama i tata?
Kako su oni saznali? Pa zašto se ljute?
Jedinicu? Kako to, pa ti si odličan đak!
Mili, nauči da pomiriš ljubav i život, to je umetnost.

Halo, dušo?
Tek što sam se navikla na ovaj grad,
a moj verenik je dobio stipendiju za London.
Da, imam, ali on nije posesivan.
Za deset dana moramo da budemo tamo.
Ako te put nanese, on će biti radostan da te upozna.
I on voli pečene pečurke.
Oh, da, razumem te, ali je tako, anđele.

knjiga4a.indd 185 9/9/2014 9:12:04 AM

SREĆA

Beč, 2009.

„I jedna važna napomena:
noću, posle deset otprilike, primetićete
da ispred stana stoji pogrbljeni čovek bez jednog oka.
Ne, ne plašite se. To je gospodin Tađu.
Samo Tađu, prezime mu u zgradi ne znamo.
Poslednji ko ga je znao, odavno je umro.

Nikoga nema.
Živi u potkrovlju, pa mu je zgodno
da ovde, na drugom spratu, napravi pauzu.
Kad nema lifta.
Ponekad stoji tu satima.

Priča se kako od Drugog sv. rata nije želeo da prozbori nemački.
Ne znam je li to istina; kad sam ja poodrasla,
već se povukao u svoju rupu.

Kaže mi baka, 46-te, kad su se već svi pomirili i namirili,
on, za koga se verovalo da je odavno otišao *Himmelwegom*,
ni od kuda se pojavio, samo uz papir da je iz Dahaua.

Sudilo se i sporilo.
Prvo su mu odricali identitet, jer je polagao pravo na naše stanove,
a nije ni ličio na sebe. Gde to ima? Još bez papira!

Kad je tvrdnje opovrgao, zamalo nije u gradskom parlamentu,
samo zbog našeg slučaja, izglasan zakon koji bi nas zaštitio.

Da, bio je Poljak i homoseksualac.
A i sad je Poljak.

knjiga4a.indd 186 9/9/2014 9:12:04 AM

Pravo je čudo, prava je sreća, da je preživeo Holokaust.

Priča se da je fotofobičan i da zato u šetnju izlazi samo noću.
Ko bi ga znao...
Tek da znate, da se ne sekirate što ćutke stoji pred vašim vratima.
Samo glasno udiše.

Prava je sreća da je preživeo Holokaust!“
„Ne sekirajte se, gospođo“, kratko odgovori.
„Sve je jasno.
Svima je drago zbog Holokausta.“

[*Glagol intimnosti*]

JUNACI

Njegovi junaci zarađuju novac,
tvoji izučavaju *Verteilungsgerechtigkeit*.

Šta mogu da učinim za ove lepotane?,
kaže banka,
Neprofitnost je na njihovoj strani.

Njegovi junaci razmenjuju knjige
i *menjaju* političke stavove.

Tvoji junaci već trideset strana čitaju
kako neiskusno sviću zore.

Njegovi junaci se šetaju Partenonom,
piju kafu na Monparnasu
i flertuju sa glumicama iz amaterskog teatra.

Tvoji junaci sede kod kuće,
a i na ulici se, u naletu vrtoglavice,
oslanjaju o komšijske zidove.

Njegovi junaci promatraju i delaju,
ali ne bez ograde, ne bez rastojanja.

Tvoji junaci ginu za ideju
koja će se, uvereni su,
jednoga dana sama od sebe iskristalisati.

Njegovi junaci konstatuju
kako su im deca porasla, pa je i starost
tu negde.

Tvoji junaci prebrojavaju
bore na čelu u ogledalu.

Kad se njegovi junaci prestraše,
i nama ništavilo priđe za milimetar.

knjiga4a.indd 187 9/9/2014 9:12:04 AM

Kad se tvoji junaci plaše,
oni ćute, jer im ni inače niko ne veruje.

Njegovi junaci sumnjaju u ideologije
i iščekuju slab trenutak svojih nadređenih.

Tvoji junaci oprobavaju ideološku
ispravnost
toliko revnosno
da ih nadređeni primiruju.

Njegovi junaci posle burne noći
uredno odgovore na mejlove, pa i na
posao svrate.

Tvoji junaci burne noći izbegavaju,
a ako se i dogode,
uvereni su kako umiru pre svitanja.

Njegovi junaci skijaju do zore
ostavljajući iza leđa (tamo daleko)
trag apatije.

Tvoji se junaci
leče zbog empatije.

Njegovi, sasvim neznani junaci
polažu cveće na grob tvojima.

„Slava im i hvala,
a sad požurimo:
do ponedeljka je ostalo još samo
dvanaest sati."

VRTLARI NEKROZE

~~ zavičajna pesma

majci

1.

Deklinacija smrti

Dok ležiš na Akademiji, majko, akademski vajaš svoju smrt:
Kalkuloza.

„Gospodo, trula je, kakva je, gospodo, oduvek i bila."
„Ja ću vam otkriti njenu tajnu: *Necrosys, necrosys*."

knjiga4a.indd 188 9/9/2014 9:12:04 AM

Smotali su te u pelene od latinskog
i priključili ti vrpcu infuzije.

Abdominis, abdominis, dekliniraju,
dok se s teškoćom prisećaš sopstvenog imena.

Oni imena imaju, ili ih pažljivo grade:
„Ne možemo da vam damo informacije; da li ste vi uopšte vrtlar?“

Panika holivudske karijere, BMW-akademija:
„Takve informacije se ne daju putem telefona.“

Bio poslušan, mama, kao kakva mrtva priroda.
U redu sam čekao svoju ulaznicu u muzej nekroze.

Zatičem Doktorku Majku u sopstvenoj čekaonici.
Nisi ti više Vi, ti si ti.

„Budi se, mala, vidi ko ti došao.“
Dostupna si i odsutna kao madam Tiso.

U tvom ništavilu (ništavilu, ali sa aparatima!)
Ja, tvoj pesnik, diletant smrti, protivio sam se:
„Mama, vrtlari ovo rade za tvoje dobro.“

2.

Žena ne ume da slika.
Žena je slika.

Sopstvena đinđuva,
utisnuta u sisu, u kolac.

„Kako mi stoji, sine, reci.“

knjiga4a.indd 189 9/9/2014 9:12:04 AM

Sad si smotana, smotana!
Oko sebe čuješ to isto:
„Sad je smotana.“

Poslušna kao pupila
iz koje si trideset godina
čituckala ženski manifest ~~~ pobegni!

Žena je slika
i nije svaki rez onaj carski.

Ovaj što gori, više
ne obećava potomstvo.

Necroticans, Necroticans,
šapuću vrtlari.

Grabe te za telo.
Ti čuješ:
„Za sisetinu.“

„Sad si poslušna, mala, poslušna.
Reaguješ na svetlost, priznaj svom vrtlaru.“

Zamka truleži ojačana trombovom stražom.
A šta to pišti oko tebe,
Svetlost, što te proždire kao kliker staklenac?
Ili mašine što te ~~~ održavaju u pupili?

Žena ne ume da slika,
žena je skulptor:
Chronica calculosa. Chronica calculosa.

knjiga4a.indd 190 9/9/2014 9:12:04 AM

Iz svoje mračne čistote
na svetlosti se grči tvoj kamen – nemam šta da krijem!
U žutom vosku tvojih cističnih suza
dogoreva ženski manifest:
„Slabu ženu tuku, jaku ubijaju."

LAMPEDUZA

Zakuj čavao, neimaru.
Crv na panju Zemlje.

Buket makaza, šminka crnog zlata,
U Svetu suvom i drskom kao igla.

Ullima ima tri sina.
Ullima trlja, stiska
Budući fantomski ud.

Zakuj čavao. Sidro i jedro.
Ka svetioniku, kormilaru.
Dovuci obalu, noćna stražo.

Ullima stiska, stiska.
Penušavi val od leda
Kruniše joj poslednju svadbu.

Lampeduza kaže:
Nisam kriva.

Zakuj čavao, neimaru.
Njen trag od krvi i nafte.
Njen put od dugova i pepela.
Njene stisnute vene
Prisvojile joj krv.

Lampeduza kaže:
Daleka sam,
Tužne poklone spremam.

Ullima spava
Pod velom od leda.
Ullima sa tri fantomska uda.
Bude je, s pupčanom vrpcom
Uz novorođeni plač.

Lampeduza kaže:
Neimaru,
nećeš nadživeti njenu bol.

knjiga4a.indd 191 9/9/2014 9:12:04 AM

BESPOMOĆNE BOMBE

1.

– Čega se plašiš, macane?
– Da je život istorija bolesti.
– Čega se plašiš, mico-cico?
– Da vetar ne odnese vazduh.
– Čega se plašiš, medo medeni?
– Da stvari pilje u mene, ali ja ih ne vidim.
– Čega se plašiš, kuco?
– Ima li mesta u nama.
– Pitala bih još…
– Pitaj.
– Bih, ali – nakon svega – kako da te oslovim?

2.

Mladić se šeta. Ili se ne šeta? Šeta se. Sa devojkom.

– Ko je taj mladić što plače?
– To sam ja.
– Vidi ga: ne samo očajan, nego ogorčen.
– To sam ja.
– Ne samo ogorčen, nego smešan.
– Anarhizovan je do raspada.
– Ko bi ga poželeo u svojoj blizini?

Mladić se šeta, mada bi trebalo pitati njega.

knjiga4a.indd 192 9/9/2014 9:12:04 AM

NIKOLA ŽIVANOVIĆ

*1979, Kragujevac. Završio opštu književnost sa teorijom na Filološkom fakultetu u Beogradu. Objavio zbirke pesama *Aleja časovnika* (1998, sa Aleksandrom Šarancem), *Narcisove ljubavne pesme* (1999) i *Astapovo* (2009, dr. izd. 2010). Osim nekoliko festivalskih, dobio nagradu časopisa *Ulaznica* za esej i nagradu Trećeg trga *Klupe nenagrađenih* za zbirku *Astapovo*. Prevođen na nekoliko jezika i zastupljen u nekoliko domaćih i inostranih antologija. U časopisu *Sent* (br. 24, 2011) objavljen je temat posvećen njegovom radu.

KRAJ DANA

Svake noći smrt ulazi u stanove spavača;
Prolazi kroz hodnik, kroz kujnu, kroz dnevnu sobu, kroz koju
Od radnog stola do sofe, pa onda nazad korača;
Dotiče otvoren roman, poštanske marke na broju.

Potom zateže stolnjak; plinske ventile koji cure
Zavrće; skida suvišnu rupu sa opasača;
Na šahovskoj ploči poravnava figure
I pod foteljom nalazi izgubljenog skakača.

SVI SLOGANI NAŠE OTADŽBINE

Kao sedmogodišnjak potukao sam se
Sa jednim starijim dečkom iz komšiluka.
Imao je jaku vilicu i podsmešljiv pogled.
Navalio sam na njega pesnicama i noktima.
Oborio me je i počeo da udara,
Rvali smo se, čupali, ujedali
Dok nas jedan prolaznik nije razdvojio.
Otišao sam kući, postiđen, prljav,
Usta su mi bila puna trave,
A majica sva išarana nečitkim prugama;
Kao da su na njoj bili ispisani
Oglasi, reklame, obaveštenja
I svi slogani naše otadžbine.

knjiga4a.indd 193 9/9/2014 9:12:04 AM

***

S nekim ženama razgovora
O Kantu, Hjumu, Kjerkegoru
Nikada dosta. Ni humora
Ne zafali tom razgovoru.

S drugim ženema ćutim, one
Ne traže tajna pranačela,
A nasmeju se kad izgone
Nespretni pokret iz mog tela.

Meso muškarca one znaju
Kao i gvožđe ili glinu,
Pa pratvar odmah opipaju
Čim dotaknu mu površinu.

To je pragvožđe i praglina;
Meso, snagom tog argumenta,
I pod nehatnim dodirima
Dobija status elementa.

Te žene bolje pomeraju
Moj vrat i ruku, prst na nozi
Nego božanstvo u beskraju,
Nego ja s mišlju o Spinozi.

FESTIVAL PIVA U ULICI MARŠALA BIRJUZOVA

Stanujući u Ulici maršala Birjuzova,
Imao sam utisak da je centar Beograda
Tačno u mojoj spavaćoj sobi.
Živeo sam mirno i jednolično:
Danima nikuda ne izlazim,
Ne zanimaju me čari prestonice,
Pozorište i književna dešavanja.
Samo ležim, čitam i pijem pivo.
Kada ustanem iz kreveta
I zakoračim prema kuhinji ili klozetu,
Čini mi se da idem ka provinciji.

NEPRILAGOĐENOST

Uvek sam nosio cipele kojih ima
U mojoj veličini. Nebitni su model i boja.
Uvek košulje sa kratkim rukavima,
Uvek čarape bez broja.

Za moju glavu su firme prodavnica
Bile kao za dete otvorene fioke.
Uvek je bilo granja i trnja u visini mog lica,
Krošnje nisu bile dovoljno visoke.

I biću mrtav jednog dana, ležaću miran u
sanduku,
Istesanom po meri po kojoj ih prave,
Krive kičme, savijenih kolena i ruku,
I večno pognute glave.

knjiga4a.indd 194 9/9/2014 9:12:05 AM

PRAVAC

Šta ostaje posle dobro uređenih domova,
Uhodanih nedeljnih rasporeda,
Monotonog ritma uspeha i predaha,
Posle uredno plaćenih računa,
Časnog imena, i bezbroj dobrih utisaka?
Samo loše odnegovan, loše usmeren život,
U nekom drugom pravcu, a ne ka smrti.

INTIMNOST

Dobro poznati zvuk tvojih koraka
Dok se penješ uz stepenice.
Ključ koji ti zvecka u rukama
– ulaziš, srce mi kuca ubrzano.
Šum vodokotlića i slavine.
Koristiš isti toaletni pribor
Koji sam malopre ja koristio.
Provodiš tamo mnogo vremena.
Skidanje šminke, tuširanje,
Mazanje pomadom i ko zna šta.
Muškarci nemaju predstavu
Na koliko se načina može
Upotrebiti mlado žensko telo.
Zatim dugo gledaš u ogledalo,
Upoređuješ svoj lik sa onim
Sa kojim sam jutros svoj upoređivao.
Još jednom puštaš vodu. Izlaziš.
Gasiš svetlo; i, posle nekog vremena,
Iz tvoje sobe čuje se tiho hrkanje.
Napokon mogu da zaspim.

BENOVE ETIDE

Posle je ljude viđao
I izvan mrtvačnice,
Onako kako ih je malopre sastavio.
Kosti na istim mestima,
Iste spletove mišića.

Nije bilo tajni rođenja,
Ni detinjstva, ni razvoja.
Ljudi su silazili dovršeni
Sa stolova za seciranje.

Na kraju dana činilo mu se
Da Bog ostavlja previše nacrta,
Previše planova stvaranja,
Ostataka, fragmenata, beležaka,
Tih izdajničkih uvida.

Nije mogao da govori o muzici,
Nokturna nije mogao da obrazloži;
Klavijatura mu je poslužila
Kao podloga za seciranje
Šopenove ruke,
Njegovih tankih prstiju.
Kada je počinjao, ležali su
Na *e*, *fis*, *gis*, *h*, *c*.

Tražio je nove perspektive
Neispitana anatomska rešenja
Nepredviđena u šestom danu stvaranja
(Zato je Šopen u Englesku
Putovao sa tri klavira:
Pleyel, *Erard*, *Broadwood*);

knjiga4a.indd 195 9/9/2014 9:12:05 AM

I Šopen izlazi iz mrtvačnice,
Potamneo od umora i blizine smrti.
Tih, jedva primetan, gotovo senka,
Ne baš govorljiv, slab ljubavnik;
Sastavljen iz nekog drugog razloga,
Iz artističkog ubeđenja;
Benovom malom rukom.

[*Astapovo*]

STRANCI

Kada nastane neka proizvoljna
Skupina ljudi, recimo,
Generacija učenika ili
Putnici koji se uvek prevoze
Istim međugradskim autobusom,
Čak zaposleni u nekom preduzeću
Ili nove komšije u kraju
U koji smo se upravo doselili

Za mesec dana, dva meseca najviše,
Otkriju se moguće veze među njima,
Zajedničke teme, utvrđuju se
Okviri budućeg druženja.

To društvo ipak ne održava
Prijateljstvo, već mnogo čvršće
I preciznije veze onoga o čemu se
Po prećutnom sporazumu
Sa određenim osobama ne govori

A najčvršće ga vezuju pogledi
Ljudi koji se sreću svakoga dana
Koji su se bez izgovorene reči
Već prvom prilikom razumeli
I zavetovali na ćutanje.

Takvi ljudi dele isti
Prostor i isto vreme
A jedan drugog prepoznaju
Sa mnogo veće razdaljine
Nego što se prepoznaju
Prijatelji, ljubavnici,
Roditelji i deca.

– – – – – – – –

knjiga4a.indd 196 9/9/2014 9:12:05 AM

USAMLJENOST

Policajci su me tražili dugo,
Zvali moje prijatelje, išli od doma do doma
I najzad su me našli na nepoznatoj adresi
Da bi mi javili da su te posle škripe kočnica i loma
Odvezli u plastičnoj kesi.

Bila je zabava kod mene,
Dolazili su prijatelji, sedeli oko kamina.
Dovodili su svoje lepe i učene žene,
Pustili su da pogledom prelazim preko njihovih oblina.
Ostali smo do kasno, uz piće i debatu.
Tad je zazvonio telefon. Pozvali su me da mi jave:
Našli su te u pruću i u blatu
Na desnoj obali Save.

Slavili smo moj uspeh u mojoj kristalnoj kuli,
Laskali su mi, hvalili moj društveni prestiž,
Smeškao sam se na to, čisto da ne razorim varku.
Tad smo gledali vesti
I čuli:
Neki te je ludak
Iskasapio u parku

Kupovao sam skupa pića,
Provodi su bili sve bolji,
Sve više su me radovali
Nezvani i nepoznati gosti.
Došao je i poštar i doneo pismo od tvojih,
Dva reda: Umrla si prosto
Od starosti.

Sad sedim sam za stolom i listam stare knjige,
Potom ugasim svetlo i mislim u tišini,
Dok napadi kašlja postaju bolni i česti,
I dan bliži kraju, noć se sve dužom čini,
A o tebi odavno nema nikakvih vesti.

knjiga4a.indd 197 9/9/2014 9:12:05 AM

knjiga4a.indd 198 9/9/2014 9:12:05 AM

ANDRIJA B. IVANOVIĆ

*1980, Majdanpek. Živi u Beogradu i radi kao novinar. Priče i pesme objavljivao je u periodici i različitim zbornicima. Objavio zbirku pesama *Paklena runda* (2010), za koju je dobio nagradu *Mladi Dis*.

***

Život bi mi bio mnogo zanimljiviji
da ima formu holivudskog filma.
Zar ne?

svaka sitnica bila bi na mestu
svaka reč bi imala smisla
i niko ne bi zamuckivao
osim ako to nije neophodno kako bi se podigla
tenzija
ili izazvalo sažaljenje ciljane publike
niko se ne bi plašio
osim ako to nije
samo uvod
u mračnu priču o strahu
i borbi protiv njega
puške ne bi ostajale nedirnute na zidu
a poslednjim metkom sigurno bih se odbranio
od nadolazećih varvara
demona
palih anđela
ili ludaka

knjiga4a.indd 199 9/9/2014 9:12:05 AM

i sve bi vodilo ka hepiendu
ljigavom i glupom
ali koji oslobađa

Moj život bio bi mnogo zanimljiviji
da ima formu holivudskog filma.
ipak
u ovom svetu nema magijskih basmi
koje bi mi pomogle da promenim strukturu kosmosa
osporim knjige starostavne
Holly Books
Zvezde, natalnu kartu, numerološku kombinaciju
& strukturu gena

I umesto da stojim sam na kiši
i pokušavam da upalim poslednju cigaru
dok se kamera udaljava
u ovom svetu
ne znam prave reči
niti način na koji bih mogao
spektakularno da nestanem sa scene

***

Voleo bih
da sam bio tamo,
u Manili,
onog dana kad su se sukobili titani.
Vazduh je smrdeo na znoj
i bio željan krvi.
Bokser reklama
bio je nasmejan,
bio je zvezda,
bio je velik kao san.
Bokser bez reklame
poluslep, umoran i ponižen,
ali spreman na sve.
Sukobili su se muški,
kao na celuloidnoj traci.
Udarci su padali,
levice u stomak, desnice u glavu,
svi su ostajali bez daha
i pre nego što je zamirisala krv,

knjiga4a.indd 200 9/9/2014 9:12:05 AM

vrela kao iz utrobe đavola.
Smrt je gledala iz VIP lože
dvojicu titana.
Jednog otrovanog novcem,
drugog mržnjom.
Svaka sekunda trajala je predugo,
ali nijedan nije želeo da odustane.
A onda je sve bilo gotovo,
trenutak posle 14. runde,
nekoliko trenutaka pre smrti.
Jedan je zadržan u uglu, slep.
Drugi je pobedio, ustao,
a onda se sručio na pod.

Voleo bih
da sam bio tamo,
u Manili,
onog dana kad su se sukobili titani.
Zapalio bih cigaretu,
na licu Smrti video smešak,
a onda rekao da nastave,
započnu i tu 15. rundu
i sa ringa se
presele u mit.

***

Volim poeziju

ali sada bi bilo bolje
da volim jednu ženu
u polumraku
dodirnem njene predivne dojke
i istražim vlažne šupljine

da bolje bi bilo da volim tu ženu
u nekoj zatamnjenoj sobi
i da po završetku
zaspim
kraj nje
spokojan

poezija to neće nikad da mi pruži

***

jednog jutra sam se
probudio
ispišao
oprao ruke
zube
i umio se
popio hladnu koka-kolu,
toplu kafu
i nastavio ovaj jebeni život
bez ikakve nade u dostizanje sreće
iskupljenje
spasenje
ili dodir vrhunske mudrosti
a onda krenuo na posao

***

Bio sam mrtav
i pre nego što sam dotakao zemlju

knjiga4a.indd 201 9/9/2014 9:12:05 AM

metak je pogodio pravo mesto

krv je lila iz grudi
natapajući demonsku žeđ tla
a koltovi su potpuno beskorisni ležali
u dobro nauljenim
futrolama

tako je pravedno
mrtav sam
bio sam brži od mnogih
ali sporiji od ovog jednog
i to je kraj

Kamera odlazi, dok ciljana publika
posmatra dva beživotna tela
oba žrtvovana za sreću
onih koji napuštaju 3D bioskopsku salu
pre samog kraja

„I'll be back."

[*Paklena runda*]

OBIČAN DAN

I

Moj komšija je pristojan tip.
U tome se svi u zgradi slažu.
Svakom se javi kad ujutru ide po hleb,
novine i dve pakle cigareta.
Pričljivim babama često i laska.
I voli da u društvu gleda dnevnik,
Ligu šampiona i sva teniska finala.

Moj komšija je pristojan tip.
Ali nešto se desilo juče.
Nešto, pretpostavljam, dovoljno važno
da ga gurne preko ivice
i natera da uzme nož
i zakolje ženu.
Nasred stana. Pred detetom
koje je zabezeknuto gledalo kako krv lije
baš na njegovu omiljenu loptu
i već izlomljeni svetleći mač.

Moj komšija je pristojan tip.
Dok su ga panduri izvodili iz zgrade,
on se, sa kezom na okrvavljenim usnama,
i dalje javljao svakom
i pitao ih može li sutra uveče da svrati
da gleda meč
jer je kod njega u stanu, eto, trenutno
neki haos.

II

Ubio sam je.
Ne sećam se tačno zašto.
Znam samo da smo se raspravljali.
I da je ona
vikala na mene.
Kao i ja na nju.
I sve je bilo uobičajeno

knjiga4a.indd 202 9/9/2014 9:12:05 AM

dok nije spomenula moju majku.
Tad sam osetio vrelinu u licu
i nedostatak vazduha.
Zgrabio sam je za kosu
i glavu joj nabio u zid.
Jako.
Jednom,
drugi put,
treći...
Sve dok nije prestala da mrda,
a zid nije pretvoren u
neku Polokovu sliku.
Ubio sam je.
I dok sam posmatrao
njeno telo
i parče vilice koje je odletelo na drugi
kraj sobe
osećao sam se živo.
Kao kan neke divlje horde,
pobednik viteškog dvoboja na smrt,
osvajač imperija...
Gledao sam išaran zid i smrskanu lobanju
i znao sam da sve to moram da ponovim.
I to brzo.

***

krv se

s
l
i
v
a

n
i
z
moju ruku

ne znam
kad sam se
posekao
gde
zašto
ne znam
čak
ni da li osećam
bol

knjiga4a.indd 203 9/9/2014 9:12:05 AM

***

Onlajn ljubav je najbolja.
Dok četujete,
možeš da blefiraš, koliko god hoćeš,
jer niko ne zna da li si
pocrveneo, ubrzano dišeš
ili rukom gladiš bradu
i neke druge delove tela.
Niti je sve to ikome bitno.
Opušten, možeš da budeš ono što želiš:
zli bajker, otkačeni profesor,
poštovalac Zveri, bokser u penziji,
ili prorok apokalipse.
Naravno, kada se sretnete
ništa nije kako ste zamišljali.
Kita ti je manja nego na slici koju si poslao,
a zagoreo si toliko da ti je i dva minuta seksa previše.
Ona umesto uskog struka ima pojas
za spasavanje bar troje davljenika s Titanika,
i gomilu strija koje se po butinama šire
kao otrovni bršljen.
Ipak, sve to nije važno
dokle god u ujednačenom ritmu ljuljate krevet,
jednu noć, dve ili tri.
Tek koliko da se utoli žeđ.
Zatvorićeš oči i dok hvataš gomilu sala,
zamišljaćeš neku lepšu i manju guzu.
Ali dok je guza pred tobom besplatna, izdržaćeš.
Kada je pustiš da ode, samo ćeš zaključati vrata
i blokirati mejl.
Ime koje si dao ionako je lažno.

knjiga4a.indd 204 9/9/2014 9:12:05 AM

***

Volim da pustim porno-film
na najvećem ekranu koji imam
i odvrnem zvuk do daske.
Sve je nekako lakše
dok slušam te prelepe dame
crvenog i oznojenog lica
kako napadno lažiraju uživanje,
sa sve sjajem u očima
i tragom perverzije u pogledu.
Tako je stenjala i jedna moja bivša
dok sam ja navaljivao kao kreten.
Trebalo mi je mnogo
da shvatim da je sve to samo laž.
Sad sam prosvetljen
i mnogo mi je lakše.
Pustim porno-film, odvrnem zvuk do daske
i uživam kao da je vreme za
susret sa Bludnicom,
sjajem u njenim očima
i tragom perverzije u pogledu.
I, naravno, čeljustima Zveri.

***

I titani umiru.
Ali ne slavno.
Ne u borbi za spas grada, države ili planete.
Ili mitskom ratu
o kojem će pesnici tek smišljati besmrtne
stihove.

Titani nestaju lagano, sami,
u mračnom uglu sale za treniranje
iz koje je odavno
isteran miris znoja
i krvi vrele kao iz utrobe đavola.

Titani nestaju lagano, sami,
pet minuta nakon što,
zbog drhtavih i onemoćalih ruku,
promaše pisoar
ili isprazne creva daleko od toaleta,
a samo dan pre nego
što sve novine
objave priču o smrti,
najsjajnijim danima bokserske karijere
i velikim rivalima.

Da, naravno da i titani umiru.
Ali ne slavno.
A kada izdahnu,
njihova sahrana privuče
dve-tri televizijske ekipe
koje posle montiraju snimak tako
da izgleda da ih je na svet bez vode i smeha
ispratilo više od petoro ili desetoro ljudi.

knjiga4a.indd 205 9/9/2014 9:12:05 AM

knjiga4a.indd 206 9/9/2014 9:12:05 AM

LJILJANA JOVANOVIĆ

*1980, Pančevo. Diplomirala andragogiju na Filozofskom fakultetu u Beogradu i francuski jezik na Univerzitetu Konkordija u Montrealu (Kvebek, Kanada). Objavila knjigu poezije *Tehnologija mame* (2008). Pesme su joj zastupljene u AŽIN-ovoj antologiji *Diskurzivna tela poezije* (2004) i antologiji Nenada Miloševića *Iz muzeja šumova* (2009). Od 2010. živi u Kanadi.

***

Ponekad svratim na kafu
kod dve ja
(u pauzi izučavanja
naprednih tehnologija mame).

Mehanizam je pokvaren,
ali plačem programirano.

I ova ljuštura koja me sprečava,
ja sam ona

***

otrgnut prizor pariskog restorana
bizarno opstaje na pozadini: jeftini
viseći elementi.

diskretno toplo osvetljenje,
prigušeno ružičastim zavesama
(u belilu soc-realističke kuhinje
vrišti sa francuskim naglaskom).

zamišljam da je dama, nesvesna
žamora pune sale,
moja mama koja se setno osmehuje.
još uvek živi u studentskim snovima
(njen pasoš bio je ulaznica za svaku zemlju sveta).

geto ex-yu širi se u nedogled,
izmaštano sivilo strip crtačice.

moja naga ćerka-mačka i ja
sa urođenom radoznalošću
proučavamo krajolik,
sedeći na podu
ispod ukrštenih crvenih nogu
sušilice za veš.

najmanji pokret biva radost za
čula – potrebna je jedino
prizemna perspektiva.

knjiga4a.indd 207 9/9/2014 9:12:05 AM

***

ko je polomio naše igračke?
točak je otpao, lutkina ruka iščašena.
on kaže: ona nije usredsređena,
nema dovoljno prijatelja,
detinjasta je i bezobzirna.
ona kaže: on je zatvoren,
nema dovoljno prijatelja,
agresivan je i ne pruža podršku.
umršena sintetička kosa,
lutkina glava visi.
sa uvek otvorenim očima
koje nekog optužuju.
ko bi učinio tako gnusnu stvar?
ko je polomio naše igračke?!

***

Na postelji sa viškom dimenzija
Miruje gigantski leptir.
Tvoje se telo obavija krilima,
Uzima im boju.
Prah je istopljen u znoju.
Da li te boli? Da li me boli?

***

ploha tela ogleda se
na ekranu beztežinskog prostora
u kome živi sama
medijska utvara

utroba sa semenkama, zelena,
smeđa i crvena, kaplje
vrelo – nije vidljivo u odrazu
pouzdanog treperenja

napinje se sterilna refleksija
(snažnije od zarobljenog konja)
da održi ledeni šou-program

na meniju masovne kulture je:
jeftini reciklirani narcizam

da li si gladna?

***

zida se ružna zgrada.
kraljičin lenji pokret odaje izvesnu dosadu
koja treperi nad prizorom mučenja.
nemoćni/e su pred razornim dejstvima
estetike fasade hiljade zatvorenika/ca
u ružičastim pidžamama.
ljubavna barka majakovskog se,
milion puta ispočetka, sa čvrstim
kosturom stvarnosti sudara.

knjiga4a.indd 208 9/9/2014 9:12:05 AM

IZ SNA

1.

prva scena odvija se na brodu, koji je od
davnina veštački život u okruglom. biljke
nisu žive, ne dišu, meso im ne drhti.
duboko u njegovoj unutrašnjosti je prostor
bez otvora, odakle sva energija pristiže.
ta lepa zelena soba obložena metalom
mesto je gde se srećemo. brod se ljulja.

2.

druga scena donosi najvišu ostavu koju
možeš zamisliti. iza sveta koji spava, evo
polica do neba za odlaganje čiste
posteljine. daleko iznad poda, na opšte
iznenađenje, sviraš saksofon. lagodna
muzika u lakoći i uređenosti.
blistavi instrument u tvom zagrljaju.

3.

stižemo do ulivanja snova uuu, do delte – ništa.
bistrina dana i zastava, žuta i blistava,
ogromna kao sloboda i mašta. u središtu je
tvoj lik, sa tetovažama nalik izbrazdanoj
kori drveta. treća je scena, ovo znači da:
odlaziš.

ŽENA ZA POJESTI

njen um je ogromno plavo platno
po kome ubrzano promiču oblaci
napred-nazad
reklamni proizvod
koji čeka svoju novu etiketu
prostor za bilborde
besprekorno sređen i čist.
nežna ruka je krempita za potpuni užitak

pa, pitaj me.
znam da te zanima
kako izgleda imati mozak
smućen mikserom
poslužen na vreme
mariniran
miniran

*

nečija mama me podseća,
reklamni prostor je idealno čist.
moje prljave ruke plešu zbunjujuću dinamiku.
oprati ili odseći.
ali maloj lepotici sa slike
sinteza odmaže,
ona će pojesti nogu
umesto voćnog kolača.

knjiga4a.indd 209 9/9/2014 9:12:05 AM

***

rat je objavljen
u mravinjaku binarnih signala.
nakon očekivane tišine,
ideološka mašinerija se prestrojila
u pregledniju i, priznaćete, jebozovniju pozu.
mit zaturenih pisama,
odbeglih vojnika,
nevernih ljubavnica,
seksualno prenosivih bolesti
i koječega
je naglo revitalizovan.
nema mesta za prazan prostor,
prostor je zatrpan
gajbama piva
i sanducima municije.
izbacite bludne pičke, seksualne robinje
i zapušite im vrištave gubice.
stepenište snova zateklo se
na znojavom lusteru
svi preteruju u
lučenju adrenalina.
heroj na magarcu,
heroina na speedu
i njihovo mutirano dete rat
odlaze na godišnji odmor:
pun pansion u hotelu sukoba civilizacija
omogućio im je
da obiđu važna istorijska mesta
i probaju lokalne specijalitete.
nekome se rat događa na kablovskoj.
kada se bolje razmisli,
sve se događa na kablovskoj.
osim pouzdanog nestajanja – to iskusite sami.

***

žena koju se trudiš da protumačiš,
njena značenja transformišu se
prebrzo, igra besmisla i odsjaji
raznobojnih kristala plaše te.

knjiga4a.indd 210 9/9/2014 9:12:06 AM

RAZGOVOR

bez obzira na to što čujem,
još uvek si u mom frižideru.
iako se vraćamo, ova vrata
ne otvaraju se dva puta.
oblaci nas logično zaobilaze.
učini to odmah. balkanska
silvija plat spava sa rečnicima,
deklarativno je depresivna,
ogovara burme. čekanje.
isplati se, glomazni šiljci
društvenog točka ubadaju,
siromašna scenografija.
tvoj šećer, evo ti! hoću li
prestati da se saplićem...
zašto ne kuvaš bolju kafu,
rečenice neprijatno fijuču,
ružne bodljice. zašto,
zašto si u mom frižideru?!
pegi smit svirala je, udaljeno,
među nepoznatima. most se
klati ritmom melanholije,
ko bi danas pomislio da
mostovi imaju dušu.
iz bunta svet je siv,
lako leti se u svemir.
smišljamo verzije prošlosti.
pegi nije žena, ona je
privid za klavijaturom.
možeš verovati u bilo šta
ako ne viđaš leševe često.
bezbroj koraka, padova,
prikradanja ucrtalo je
stepenište naših susreta.
čini se da se raspadaš,
prenaglašeni uzdah dok
prizori trče umrljanim oknom.
tren kasnije, konsolidovanje.
skok sa krova u vatu izvesnosti.
kako se proteruju uklete
prestravljene devojčice iz kreveta?
reci mi, divna utvaro, zašto
čuvaš moju mitsku frigidnost?
izlazi iz tog frižidera!!!

knjiga4a.indd 211 9/9/2014 9:12:06 AM

***

Nikada: bićemo tako srećni/e.
LSD liči na serotoninsku gustu maglu.
Urlanje dečjeg smeha, neobuzdano,
izvan kataloga je nemoguće,
prevrćem bombonicu Snežane Roksandić.
Drage moje, svetovi su mnogi, različiti,
žene 21. veka nakupile su prekobrojne rekvizite.
Jezičak bar-koda je problematična
učenica naše učiteljice istorije.
Garantuje savršenstvo pasoš,
čudno smanjenje disajnog kapaciteta.
Stičemo gubitke zahvaljujući osloncima,
u perspektivi nestaju svedoci/kinje.
Retke bolesti nisu više tako retke,
oboleli vidokrug je vrteška za organe.
Kada izvučete treći koren iz depresivne
mame... gubim se u matematici.
Sve dame u zelenom, uputite se ka izlazu.
Plamti! Iščezava! Konzerva života
kaže da je istekao rok upotrebe.
Tražim bag u sopstvenoj oralnoj fiksaciji,
tešim se da postoji izlaz iz ove situacije.

[*Tehnologija mame*]

knjiga4a.indd 212 9/9/2014 9:12:06 AM

MAJA SOLAR

*1980, Zagreb. Osnovne i master studije filozofije završila na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, gde radi kao asistentkinja. Objavila zbirku poezije *Maku*lalalala*tura* (2008) za koju je dobila *Brankovu nagradu*. Pesme su joj zastupljene u antologiji Nenada Miloševića *Iz muzeja šumova* (2009). Sa Dragoslavom Barzut, Sinišom Tucićem i Bojanom Samsonom priredila zbornik nove novosadske poezije *Nešto je u igri* (2008). Učestvovala u radu AŽIN-ove škole poezije i teorije, poetsko-političkog teatra *Poetske rupe* i performersko-poetskog programa *LILITiranje*. Deluje u okviru leve organizacije *Gerusija* i članica je uredništva časopisa za teorijske prakse *Stvar*.

MOJ DEČKO TOSTER I OSTALI

on nije junak iz slikovnica
ne nosi šareno perje
i pijanu krestu
on je crno-sivi metalni
bled sjajni hladni
usijan
ljubavnik
u divljem plesu nozdrva
bešuman pucketav
otisak kaveza

ja neverna
vezana kostima
i krštenjima tehnike
hipnotisana i zagubljena u
plastiku svakodnevice
ja izmuzena od potreba
za brzom hranom za kucanjem za internetom za pisanjem poruka
za štampanjima za brzim buđenjima bez kraljevskih udova
nosim rešetke oko struka

knjiga4a.indd 213 9/9/2014 9:12:06 AM

ja moderna žena
obezglavljena u kući
bludim zrakasto
neutaživo
ušmrkana slinama senzora
FIND REPLACE kalkulativno
tehnoeterično
ja
lutka sa prekomernim usnama
napućenim ka njemu
tosteru
kompjuteru
mobilnom telefonu
štampaču

dozvana
raspaljena
skalpirana
bludnim metalom
čipovima

light show predigrama
glatkim ikonama
neumornim ljubavnicima
mašinama
temeljno sažvakana i kopirana u linkovima
vremena napuderisana
namazana na tanke kriške
informisana
napunjena novim čulima
mažena
ubrizgana virtuelnim slovima
ponavljana
ponavljana

opsednuta brzim jebačima

za Princa
i ozbiljne veze
ja nemam vremena

CENZURISANO TELO

ili jesam ili nisam
koliko vidim nisam
zavirivala ispod svoje suknje

to se ne radi
pre braka

dobila sam prvu nagradu
za sve uloge koje mi nameću
polizala sladolede od

knjiga4a.indd 214 9/9/2014 9:12:06 AM

heteroseksualnih imperativa
ponosno
zaglavila se
zaglavila u sasušena ćutanja
naišla
ogolila
podojila

ispravi leđa
natovari modne časopise
i savete
za zdravlje i lepotu
akvarel vojnicima
omiljenim parfemima
post-net staklenicima

sada sam možda privlačna
drugoj ženi

mogu biti lezbejka
ili voleti muškarce

mogu ili BITI ili IMATI FALUS

a kombinacije?

muškarac koji želi da *bude* falus za drugog muškarca, žena koja želi da *ima* falus za drugu ženu, žena koja želi da *bude* falus za drugu ženu, muškarac koji želi i da *ima* i da *bude* falus za drugog muškarca, muškarac koji želi da *bude* falus za ženu koja ga *ima*, žena koja želi da *ima* falus za muškarca koji *jeste* falus…

džudit
dali su ti popularno ime
zalepljena za ptičje dokolice

knjiga4a.indd 215 9/9/2014 9:12:06 AM

na pragovima
na pragovima brbljivih muškihženskihduploženskih vremena

ili jesam ili nisam
zavirivala ispod svoje suknje

moje telo nosi somot zakon
zakon je smrad bledih teritorija
glas zaceljen
umiven šapatom
i komično
do suza komično
zarastao

kao kada se herc presvuče u karo

(poezija može pre svih
u penziju)
poezija se upisuje u polnost

„Pol" je idealna konstrukcija koja se s vremenom prisilno materijalizuje. To nije jednostavna činjenica niti statično stanje tela već proces u kojem regulativne norme materijalizuju „pol" i dovršavaju tu materijalizaciju svojim prinudnim neprestanim ponavljanjem. Nužnost tog neprestanog ponavljanja jeste znak da materijalizacija nikad nije sasvim završena, da se tela nikad potpuno ne povinuju normama koje su ih naterale da se materijalizuju. Doista, upravo propusti, to jest mogućnosti rematerijalizacije koje je otvorio taj proces obeležavaju jedno područje u kojem se sila regulativnog zakona može okrenuti protiv same sebe i proizvesti mnoštvo reartikulacija koje dovode u pitanje hegemonističku moć samog tog zakona.

moje telo se svakog meseca
priprema za rađanje
priroda je moje telo namenila
rađanju dece

knjiga4a.indd 216 9/9/2014 9:12:06 AM

tačno poput sata
moja materica bogata krvnim žilama
svoju sluznicu
svakog meseca priprema
za zadaću da prihvati
učvrsti
hrani
i zaštiti
tek začeti plod

moja vagina je čvrsta
elastična
i krajnje prilagodljiva
njena zadaća je da obavije penis
da primi semenu tekućinu
i da bude kanal kroz koji će dete doći na svet

menstrualni ciklus ima suštinsku zadaću
da pripremi organizam za moguću trudnoću

ili jesam ili nisam
zavirivala ispod svoje suknje

pička je tu sa *zadaćom*
ona ima zadatak
ona nije označitelj
pička je konstruirana tako da moram da budem ili žena ili lezbejka
a to nije isto
a to znači da ne mogu da biram
čak i kad sam *odbačena*
mene pravi zakon
zakon je falus

moje telo nije moje telo

knjiga4a.indd 217 9/9/2014 9:12:06 AM

ja ne smem dovesti u pitanje to što je
ispod suknje

ja ne smem fotografisati svoje želje
ne prihvatati *zadaće*
ne rađati
ne seći udove i ne crtati brkove
nasmeši se i budi lepa
ti si princeza
seti se da si ti uvek princeza u roze haljini
a princeze ne trljaju međunožje
o zadimljene margine

ovo i nije za gledanje
ogledalskim trotoarima za vreme kiše
u uzburkanom talogu čaja
ovo je za pipanje

uključi me
u.k.lj.u.č.i. m.e. u g.o.v.o.r.
pipaj, džudit, kako zakon proizvodi
moje telo mašinu
pipaj me
pipaj meso narandže ono što ne postoji

ili jesam ili nisam
ili sam jezikom ocrtala tu suknju
i izmislila prirodu

jezik voli da liže *prirodno*

knjiga4a.indd 218 9/9/2014 9:12:06 AM

ELECTRIC NOĆNA MUZIKA
ILI
NIKOLA TESLA SA KALENDARA DISEMINIRA

noćne sijalice

pada kiša u pismu prijatelju
pada poezija u čulo

letelice vragolice

pada perut po španskom zidu

pomahnitalo promiču sobom

padaju boje u ekran

mala noćna muzika
raspojasanih žarulja

razmazuje se fleka od moga oca na savesti

fijuče čupavi zrak…

vratolomno se raste
čita se čitanje spinoze
na nežnoj haljini

peku suze grebu leća

susreću se tela u podzemnim snevanjima
)vodimo ljubav
pa spavamo
pa opet vodimo ljubav(
vraća se naglost u **krpa**tost

iz testa kreveta

zaboravlja se neofarbani koren kose

odmesilo se
odlepilo se

prezire se trpnost
uvek na rubovima
malo iznad pupka

sa sijalicama se pleše
kao Barbara Sukova

služi se krpom za brisanje sablasti

sa flašom u rukama

oooooo Lola

knjiga4a.indd 219 9/9/2014 9:12:06 AM

ježe se dlake

iščitava se reprezentacija
nedelja humanih slika
elektroslika u vrtu dunavskog puta br. 14

male velike vruće pomamne muzike
sa letećim svetlima

odrubljuje se glava golicljivoj nepodnošljivosti

sa padajućim korsetima

odrubljuje se uloga za Salomu

sa vrištećim predrasudama

transseksualizira se transcivilizacija

malo je maznih brezinih glasova

otvara se *x* oko
široko oko
grafitna trepavica epistemoloških slepila

precrtanih ženskih glasova

piški se u *windows millennium* prozor

izaziva se Lola

znaš da odveć lako uskočim
u te ljubičaste cipele na štiklu

voli se spomenik njegovog udarca

farmerice antigracije
plesanje žilica na vratu

anksiozira se stegnuta butina
pomamljuje se virtuelna razbarušenost

sisanje
ostavljanje tragova karmin blatnjavih
oooooo Lola

pucketa poljubac na nebu=spratu

liže se noćna muzika

otkidaju se trešnje sa fotografije

kiti se šljokičastim notama

skida se magla sa centralizma

sija se sve do kraja električnog doba
i svi vole taj kič

knjiga4a.indd 220 9/9/2014 9:12:06 AM

SOTEROLOGIJA

jutros od pola šest
ne bih se probudila da me nije spasio
zeleni čaj

pokušala sam da spasim svinju
od koljača
prišla čoveku i ženi
objasnila im da sam vegan
i šta to znači
koliko loše karme
će navući zbog razmene energije
objasnila im to preko procesa entropije i
negentropije
crtala im Šredingerovu jednačinu
pomolila se za njih
pogledala u njihove natalne karte
videla mesečeve čvorove u osmoj kući
opet ih molila da to ne rade
plakala
kričala
skvičala je svinja
kucala sam sms policiji
ali nisu došli da je spasu

strmoglavila sam se u očaj
krv je prskala na sve strane
ključala sam
previrala
unezverila
upiškila se od straha
oznojala se u crvenom džemperu
ispljuvala očnjake koji su mi ispali
pomamila se
raspalila
uzela nož
i ubadala SVINJU
urlala
gutala
proždirala tek umrtvljeno meso

!!!!!! spasila se spasila spasila spasila !!!!!!
(bez Velikog Njega)

NA PRIMER MINIMALIZAM ZAČINA

manje je više postaje mantra onda kada zjapim u našem
svilenom prostoru
hmm kažem našem iako nije baš naš, ali eto baš u
tom prostoru gde prikovani smo varvarstvom
papira, knjiga, korica, skripti, mirijadama tomova
kathy acker i ja
razravnotežene bezdanom slova
mi nekada nismo imale šta ni da jedemo da platimo stanarinu

knjiga4a.indd 221 9/9/2014 9:12:06 AM

struju vodu i sve što
se treba plaćati
naše **manje je više** maršruta slova mi smo opkoljene grafičkim izdisajima
nedostaje mi minimalizam biljke u sobi
volela bih da gajimo u velikoj šarenoj saksiji razna zelenila kao bosiljak mentu
matičnjak žalfiju peršun
i da svaki put kada kuhamo uberemo sveže listove minimalističke stabljike i
listove program umetničkog festivala koji je
izgleda bio i feministički je užasno zanimljiv! vaginini monolozi vaginina radionica za
aktivistice iz BH i regije pozicija žena u umjetnosti u zapadnoj evropi
minimalizam je analogan u svim umetnostima i
izražavanjima u arhitekturi :::: jedinstvo prostora površine i strukture
vrve imena biljki
ovešanih oko priče o minimal art-u
izvedba vagininih monologa
manje je više rekao je mies van der rohe baš bi bilo dobro stavljati u jelo biljke koje
gajimo u našoj sobi teroristkinje u umetnosti, kao kathy acker i ja, žude za nesputanošću
u nervoznim strastima
naše gorljivo **više** nikada **ne želi biti manje**
mada uopšte ništa ne želimo
da primimo
mi nismo primateljice mi smo davateljke *umiranja svih vrsta*

[*Maku*lalalala*tura*]

POSTMODERNA PRIČA

mi divno živimo
jako se volimo
imamo sedmoro dece koja su nam non-stop obješena o vrat
nekad nemamo šta da jedemo
posuđujemo šećer i brašno od suseda
ali se jako volimo

knjiga4a.indd 222 9/9/2014 9:12:06 AM

on me nekad prevari
prvo osjetim, onako intuitivno
a onda pročitam sve njegove mailove
i odem na sajt i izlistam sve brojeve koje je zvao
i koji su njega zvali
onda vidim da se i dalje jebe sa željkom kristinom oliverom anom
i kažem mu da to više ne radi
i zbilja se jako volimo
i divno živimo
deca su ono što nas jako vezuje
mislim, baš jako jako vezuje
ponekad razbijeno suđe
promaši njegovu glavu
ponekad udarac
koji ne promaši moju glavu
zgnječene dečje naočari
modrice uspavanih krijumčarenja
u postmodernim diskursima
mi samo glumimo dok pakujemo kofere
posle toga se opet volimo
i jebemo na našem pohabanom kauču
a deca nam večito vise kao nakit
naša divna deca
divni ukras postgrađanstva
divno divno živimo

DA SU ELIZABETA I DEKART BILI DRUGOVI POSTAVILI BI NOVI AKSIOM

vidi druže, ja nisam gospođa. ne zato što nisam udata već zato što
to nikad neću biti. neću. ponavljati podelu na one kojima se materica
pažljivo pregleda jer su buduće majke. koke nosilje. sinova i drugih gospođa.
i na one kojima se ne stavlja štit od mogućeg zračenja. jer nisu bitne. nisu (buduće)
majke.
snajke. šećerne *mesdames* iz bajke. vire i raštrkale se fosforne mrlje.
vidi, neću da podebljavam podelu na one kojima država daje bračne privilegije i one
koje to ne mogu imati, jer su npr. lezbejke. npr. neću. npr.
neću da budem gospođa koja ima vlastitu sobu, super opremljenu kuhinju i prokreativni

knjiga4a.indd 223 9/9/2014 9:12:06 AM

prostor za užitke. iako sam nekad toliko umorna od borbe, iako nekad želim da uronim. u potkožnu sobu. i nestanem iz slike. ali ne. neću da budem privatni slajd, dok vi krojite kartu i oblikujete sve načine ponašanja. e ne.

ne dam javnost!

VAŠA VRLO ODANA PRIJATELJICA
KOJA VAM STOJI NA USLUZI,
ELIZABETA

iako se dogodila promena sa imenom gospođe, jer nekad su ženu zvali *ženo!*
(*ženo donesi mi vodu, ućuti ženo, you stupid woman*, *ženo lepa si*, *ženo poštujem te kao majku moje dece*)
a tek onda *gospođo*, ipak ni tada nisu sve bile gospođe. i to je vlažno pitanje. cureće i kontracureće. goruće. zato neću da budem hiperlopta na intimnom stadionu, perceptivna leća koja primećuje, uživa, voli, estetizira i divnodivno se oblači. na tufne. žena grebe vetar i ide u hajku na utiske. čitav jedan život odvija se u dnevnoj sobi i miljeu. u pozorištu. u uživanjima u kulturi. na fejsbuku. e neću.

neću da ponavljam stereotip kako me ne zanima politika, jer znam da je političnokad se piše
i o tufnama i o ekspres loncu. i kad se kaže gospođo, gospodine, gospođice, kroji se stvarnost. dele se privilegije. nekima beneficije jer su u braku, nekima socijalno i penzija, nekima olakšice za porodiljsko i za materinstvo, nekima ništa.

GOSPOĐO, VRLO PONIZAN I POSLUŠAN
SLUGA VAŠE VISOSTI,
DEKART

hoću u javnu arenu. hoću da štrikam javnost, a ne čarape. pomeranje onog što omogućava podelu na gospođe i negospođe. na one koje imaju i one koji nemaju. one koje su multitask žene domaćice majke menadžerke sportiskinje i one koje ne ponavljaju koordinate sa takvom lakoćom, jer je teško platiti sve strasti duše. Pošto mi život koji sam prinuđena da vodim ne ostavlja na raspolaganju dovoljno vremena kako bih stekla sposobnost meditiranja u skladu sa vašim pravilima...

... zajebi meditaciju elizabeta, uzmi nova imenovanja, aksiome u ruke i jurišššššu napad

knjiga4a.indd 224 9/9/2014 9:12:06 AM

DOK PEREM ZUBE

manijački perem zube.
pomeram desni prema gore, po zakonima kvantnih matrica. morsko slano, sa
žalfijom,
itd.
sve četkice se brzo izobliče od grčevitih pokreta.
greta herman, mlada filozofkinja iz getingena, došla je u lajpcig da pobije teze atomskih
fizičara kantovom filozofijom. kako je moguće da kvantna mehanika hoće da olabavi
zakon uzročnosti, a da ipak ostane nauka o prirodi? rekla je.
princip neodređenosti pere moje zube
i ja se pitam zašto tako histerički okrećem četkicu bezbroj puta dnevno.
nils bor se pitao da li bi i mačka izgledala inteligentna kad bismo je obrijali?
sve to u ustima. dok opsesivno trljam užareno crno telo.

– – – – – – – – – – – – – – – – –

SNEŽNA KARTOGRAFIJA

tačno je dvadeset sedam časova
sneg je pojeo televiziju i internet-radio
pojeo je spikere*ke koji razlivaju stereotipe
i panično se grudvaju rečenicama
sunđer je počeo da smrdi, vreme je da se promeni
sneg je pojeo sve probleme
neisplaćene plate poluvidljive štrajkove proteste u atini
pojeo je jedini ruzmarin posađen na terasi
mnoštvo ruku i povrća na pijačnim tezgama
i dalje je najvažnija neoliberalna organizacija užitka
šta jesti kako se obući, ako nema
onda zamišljati ostaviti sve kako jeste
zato
pozdravljam te deko jorgane vuno jambolijo čaju afriko plažo termočarapo vruća supo sa
kus-kusom debela helanko debela mačko ljuti začinu debela knjigo debelo slovo

knjiga4a.indd 225 9/9/2014 9:12:06 AM

žuto i narandžasto toplitoplitopli najtopliji ekranu
pozdravljam te tačno na minus dvadeset sedam stupnjeva
prakticirajući od ranog jutra ideologiju

VIA TASTATURA

nemoj ništa jesti ništa nemoj u inat ništa jesti i okreči svoju kožu
zatvori prozore, CTRL+W prečica spusti se još niže još
uzmi simone weil u zagrljaj i pusti je da ti ona
predstavi *a little play into the cogs*
of the (social) machine that is grinding us down
nemoj ništa jesti nemoj mirno spavati nemoj novu odeću nemoj
ići na more nemoj nikako nemoj biti u toplom, samo vlažne sobe možeš platiti
nemoj da ne gledaš te-ve, nemoj da ne budeš pozitivan i
da ne vidiš kako je zemlja izašla iz tranzicije i krize nemoj da ne radiš na sebi, žena
mora uvek lepo izgledati i uredno dočekivati goste nemoj da se vide tragovi
nerada na sebi briši tu buđ sa zidova
nemoj misliti o tome kako da nađeš posao, jer niko ga nema nemoj nemoj
nemoj imati posao, jer možeš se samo probuditi jednog žilavog jutra bez njega, gde je
posao, ćao posao iscureo kroz vlagu na zidu, prečicom CTRL+DOWN ARROW
kroz fleksibilnost tržišta rada
nemoj misliti ma nemoj misliti budi pozitivan i radi na sebi
gle kako su lepe reklame i kako je beli ovaj svet maši mu, nemoj da ne mašeš

knjiga4a.indd 226 9/9/2014 9:12:06 AM

VLADIMIR STOJNIĆ

*1980, Beograd. Diplomirao na Pravnom fakultetu u Beogradu. Piše poeziju, kratke priče, eseje i književnu kritiku, prevodi sa engleskog jezika. Pesme su mu zastupljene u više antologija i zbornika i prevedene na poljski, francuski, engleski i mađarski jezik. Objavio je pesničke knjige *Vreme se završilo* (2008, nagrada *Mladi Dis*), *Fotoalbum* (2010), *Poziv na saučesništvo* (2011) i *Kutija* (2013). Priredio antologiju nove srpske poezije *Prostori i figure* (2012). Sa Vladimirom Đurišićem priredio panoramu mlade srpske poezije *Van, tu: free* (2013) koja je objavljena u Crnoj Gori. Uređuje poetski blog *Jurodivi* i elektronski časopis za savremenu poeziju *Agon* (www.agoncasopis.com). Živi u Zemunu.

FOTOGRAFIJA BR. 1

Letnji dan. Godina 1965. Istočni Berlin.
Počela je škola i posle prvog dana mi
igramo fudbal u zajedničkom dvorištu.

Oni dalekosežniji slute jesen. Oni što
prolaze i ne dobacuju zalutalu loptu.
Senovito je i sivo u zaklonjenom dvorištu.

Fotografiše nas moj otac koji stoji
tik pored terena i smeta. Na toj fotografiji
moja je noga podignuta nad loptom.

Svi iščekuju taj udarac, to spuštanje.
On je škljocnuo baš u tom trenutku.
Ne znamo ni on, ni ja da u isto vreme

iza prozora zgrade koji se vidi
u gornjem levom uglu fotografije
tiho izdiše Johanes Bobrovski.

Sa zelenom staklenom čašom na stolu.
Nepročitani *Die Welt* koji se rasuo
po prašnjavom tepihu u zamračenoj sobi.

Ne znamo ni on ni ja da ću kroz dvadeset
godina, tu na ulici koja se vidi u perspektivi
fotografije, umirati od spidbola u venama

mojih osušenih narkomanskih ruku.
I ne znamo ko će sve čačkati zube kostima
ostavljenim na zidu koji će proći kao ovaj dan.

Ne znamo ni on ni ja, a on bi sigurno već
trebalo da zna da će nas naše želje uskoro
pretvoriti u robove. Veoma uskoro.

Konačno, ne znamo ni da će lopta udariti
u stativu i odbiti se do njegovih nogu.
Ne znamo mi ništa u stvari.

knjiga4a.indd 227 9/9/2014 9:12:07 AM

FOTOGRAFIJA BR. 15

Od nas četvorice koji se vidimo na
ovoj fotografiji, ja sam drugi sleva.
Znam da su prikazane četiri identične

ljudske fizionomije obučene u srebrnasta
zaštitna odela sa skafanderima preko
glava, ali verujte mi, ja sam drugi sleva.

Ja sam prvi umro. Mihail koji stoji skroz
na desnoj strani je naslonjen na lopatu,
mi ostali smo ih odložili kada nas je

fotoreporter pozvao da se namestimo
za slikanje. U pozadini se vidi prazan
horizont. Da svuda oko nas i iza nas nema

gomilica sivkastog pepela reklo bi se
da stojimo u potpuno praznom prostoru.
Nekom filmskom studiju ili u sivoj kutiji

ničega. Ja sam drugi sleva i prvi sam umro.
Fotografija je objavljena u izdanju *Pravde*
od 01. maja 1986. godine. Tačno pet dana

posle nesreće. Iznad nje je stajao naslov
„Udarnici u kritičnom trenutku". Ja sam prvi
umro. Aleksej stoji u sredini, do mene.

Jednom mi je rekao da se seća trenutka kada mu
je žena rekla da ima lepe ruke. Poznajem ga
godinama, kao i ostalu dvojicu i to je sve
što sada mogu o njemu reći. Oleg koji stoji
do Mihaila vozi zelenu ladu. Mihailu je ćerka
bila teško bolesna prošle godine. I to je sve.

A poznajem ih gotovo čitav život. Svu trojicu.
Ja sam drugi sleva. Prvi sam umro. Svi smo isti
na slici. U zaštitnim odelima i skafanderima.

FOTOGRAFIJA BR. 21

08. decembar 1980, 17:07

Dok potpisuješ novi album
ispred zgrade u kojoj živiš
vidim kako se tvoje zaustavljeno

lice kruni i kako se ispod njega
pomaljaju preci. Postoji čitava
istorija napredovanja crta lica

onih što su bili pre tebe da bi, u
tom trenutku, ti izgledao ovako.
Preci govore njihove zaboravljene

jezike, iskaču da ti još malo zakrive
nos ili uvuku jagodice. Nisi znao za
tu preciznu geometriju loze ucrtanu

knjiga4a.indd 228 9/9/2014 9:12:07 AM

na tebi. Nisi znao da te fotografišu.
Poza je ostala izgubljena ispod
površine kože. Ali fotografija je

svejedno smrt, i ti si već mrtav,
nekoliko sati pre smrti tvoga tela.
Postao si objekat, balzamovan

jednim pokretom prsta na aparatu.
Onaj pored tebe što se smeši, i što
je do malopre držao album u ruci,

predao ti je štafetu. Nosićeš je dok
postoji ovaj prizor na parčetu papira.
Taj do tebe, rukom koja nije fotografisana

steže primerak džepne knjige na
kojoj piše: *Lovac u žitu*. Na prvoj,
praznoj stranici romana ispisuju

se slova posvete. I više nema jednog
vremena. Vremena ima onoliko koliko
tebi treba. On ti je predao nasleđe.

Tvoje je šta ćeš sa njim dalje uraditi.
Nakon što se stvarnost oslobodi
iz prizora sa fotografije i nastavi da

se odvija, ti ga pitaš: *Is this all that
you want?* Lovac u žitu nešto promrmlja
i ti odlaziš u kasno popodne.

[*Fotoalbum*]

knjiga4a.indd 229 9/9/2014 9:12:07 AM

lepota i čistota od pesme prave
: idealnu fašističku tvorevinu.

promenile su se atmosferske prilike
iskorišćene u prethodnoj pesmi.
na mesTIMa gde se asfalt osušio ↹
: ostale su praznine u čitanju.

istina je svaka razmena značenja među pokretnim delovima strukture. klackalica teksta i konteksta sa obavezujućim pedigreom. kodovi književne istine postaju stereografski prostor pisanja. šifre koje tekst pokreće ☞ ocrtavaju se dokle pogled seže i ultimativno su nerešive.

na ovom mestu se mirisi parka
mešaju sa mirisom prŽenih krofnica
i uveLIČaNIH čestica jezika.

preskakanjem zgužvanih novina
sa reklamama globalnih katastrofa
moguće je otkriti približno 360
različitih istina na kružnici.

pored mene prolazi žena u crvenoj haljini
: i polako nestaje iza ugla...
na ponovljenom snimku ⏮ pored mene prolazi žena u crvenoj haljini
i polako nestaje u krošnji na asfaltu.

(*popuniti umnožene konture* ☑
pregorelim čipovima i ostatkom plastične
mase)

knjiga4a.indd 230 9/9/2014 9:12:07 AM

mnogo je teže preživeti susret sa
nadrkanim taoistom
nego sa nadrkanim budistom

vrhunski taoista za doručak pojede
i do 6 kugli huserlove fenomenologije

u tkivo romana ulazi odlučno
ali neprimetno

u 8. poglavlju on je tekstom nezabeleženi
insekt koji miruje
na zidu gradske većnice

tamo ostaje i kada se radnja
preseli u predgrađa iznikla
iz velikih rupa na asfaltu

prozirnost čaja u biografskoj prozi
i konstitutivni jezik reklamnih sekundi.
polumrak iz kuće hugenota
nacrtan po uglovima
vorholovog triptiha.
sačuvani predmeti kao zakrpa na
izbušenoj koži pesme:
boginje, pezosi, oksidi cinka
sperma u sudoperi …

painkilleri ne uklanjaju bol od mene već uklanjaju mene od bola koji ostaje na istom mestu gde je i bio. to je igra napredovanja/povlačenja tokom koje se poprište pomera od i ka predelima u kojima osećaji još uvek nisu zavrnuti ventili. i tako sve do ubrizgavanja nove doze kada nastupa privremeno primirje posle kojeg su teritorije drugačije raspoređene. bol je na liniji koja razdvaja dva stanja. drugi pored mene. spoljašnjost. ne-ja koje prođe predelom

knjiga4a.indd 231 9/9/2014 9:12:07 AM

i kulturno se javi. poziv na saučesništvo je talas kože a koža je opna. predmet. tačka dodira ili rešetka tela iz kojeg nema izlaska. telo omogućava interpretaciju/postojanje. bol/drugi je podsetnik. stub u referentnom sistemu koji je istovremeno i predmet referentnosti.

ja ću da budem ti,
a ti ćeš da budeš ja

kaže r.mutt sedeći na zelenom kauču.

čitalac može da pojebe ove stihove
da piše sebe preko njih
da popunjava šupljine OD-GOVOROM.

čitalac je vekovima bio rob.

ti ne čitaš ovo,
ti pišeš ovo,
evo, gledaj:

r.mutt je nestao kroz malenu rupu na plafonu.
sada sedi u mom stanu, u narandžastoj fotelji.

lakiram nokte, navlačim kondom.
ako napišeš da je čistoća fašizam,
onda je i kondom sa ukusom maline fašizam.

ja ću da budem ti,
a ti ćeš da budeš ja

ja sada ne pišem
ti ovo ne čitaš.
misli su uvek nečije
osvrni se oko sebe.

– – – – – – – – – – – – – – –

knjiga4a.indd 232 9/9/2014 9:12:07 AM

LSD je moj bog.
entitet koji pretrči neprijateljsku teritoriju
između veš mašine i prozora.

razmena između mog tela u nastajanju
i oblika papira koji se popunjava i prazni.

pesma je deklarativnog karaktera:
ona ništa ne konstituiše.
preambula sadrži uputstvo o pranju.

moj bog je prepoznat kao neurotransmiter.
moj bog je savršena biohemijska kopija
pravog neurotransmitera koji kasni.

razapeta mapa otapa prozorsko okno.

napolju čeka ghostwriter. imenuje svet.
kaže: sumpor je emanacija koja se iznova
rekreira u različitim govorno-tvorbeničkim
pokretima.

[*Poziv na saučesništvo*]

knjiga4a.indd 233 9/9/2014 9:12:07 AM

okretnica tramvaja na periferiji. velovi mesečine u opisima i naslovima izgaženih novina. bordure događaja su predstavljene na fotografiji koja se polako otvara u fioci. prebrojavanje šahtova. nanosi šljake i senki u prolazu. sećaš se bledoružičastih latica u tiganju. gusto prepričani marketi sa gajbama paradajza i bezimenih oblika. između zidova promiče dostupan prostor.

rendgenski snimak na kvadratu neona. razmicanje crnih zavesa u dnu hodnika. sužavanje prostora može se odvijati večno. neko je malopre izašao iz sobe. postoji prazno mesto. konture. na lakiranom stolu je ostao zapisan delić svetlosti. ako to kažem slika izgovorenog će ispuniti korteks kao vrata terase koja se otvore od naleta vetra. klavir je nestao u mraku. u razvučenoj rečenici.

[*Kutija*]

metafora je starija od boje koja izlazi iz otvora na koži. prelazak u kasno popodne koje se odmotava po kafeima i u simuliranoj žurbi. veliki prasak rečnika. u ulici snobova bršljan se obavija oko formule oluka. sve ono čega se sećam nikada se nije dogodilo. odraz. platno. oborena čaša. ljušćenje luka. ispuštena novčanica se izlizala i više nije novčanica.

iza rupe na ključaonici prostiru se puškometi tame. olupine ucrvljale u postupku lekture. neko je obrisao zidove i upisao daljinu. umrljani prozor kupea. sjaj kontejnera na kiši. jezik se lepi na ono što se dogodilo u polju koje promiče. svetleća struktura tela dok trči kraj ceste i gestikulira rukama.

knjiga4a.indd 234 9/9/2014 9:12:07 AM

MLADEN ŠLJIVOVIĆ

* 1980, Zaječar. Diplomirao na Fizičkom fakultetu u Beogradu, smer primenjena fizika i informatika. Radi kao profesor fizike u Zaječaru. Objavio dve knjige poezije: *Petnaest razglednica za dvanaest adresa* (2006) i *Priručnik za snove i kvantnu mehaniku* (2008). Za prvu zbirku dobio je nagrade *Matićev šal* i *Aladin Lukač*.

SIZIF

Već godinu dana
Kako sam ovde
Moj prvi komšija Sizif
Svakog jutra
Ustaje
Umiva se
Brije
Doručkuje
Pije prvu jutarnju kafu uz cigaretu
I odlazi na posao

Čitave godine
Nije propustio nijedan jedini dan
Rekoh mu jednom
Sizife tvoj kamen
Treba razbiti na komade
U svaki urezati reč
Jedan po jedan
Nositi na brdo
Sazidati kuću

On se na to samo smeje
Kaže
A ko bi živeo u njoj

knjiga4a.indd 235 9/9/2014 9:12:07 AM

PROMETEJ

Kao politički zatvorenik Zevsa
Iskazao se za primer
Ni reč nije progovorio
Uprkos svakodnevnim ispitivanjima
Uprkos molitvama svojih prijatelja
Video je da će i Zevsu
Doći kraj
Zato je i ćutao
Znao je da će ga pustiti pred izbore

U početku okovan za stenu
Iskoristio je višak vremena
Da se odmori
Ali mu samoća ubrzo dojadi
Dosada ga je mučila više
I od orla koji bi ga svakodnevno posećivao

Jednom se poverio steni
Kako mu se čini da cvetovi proleća
Nemaju isti miris
Za samce i za parove

Pijan si odgovorila mu je stena

Nisam pijan
Uzvratio je Prometej
Samo se podsećam
Kako je teško biti trezan

NOVA GVINEJA

Kada su me urođenici
Privodili kazanu
Rekao sam
Bez mirođije molim
Ta trava me je pratila
U supenim tanjirima
Po svim lošim restoranima
U hotelskim salama
Ne mora i u smrti

Možda nisam želeo da
Dođem ovde
Ali je sada razmišljanje
Uzaludno
Sigurno ne vodi
Izlasku iz kazana

Kao poslednju želju
Pišem razglednicu
I upućujem je tebi

Puno pozdrava
Iz sunčane Nove Gvineje
Ja još nisam poludeo
Nadam se da ću uskoro

ps. Voleo bih da si sa mnom
Ili bar na mom mestu

[*Petnaest razglednica za dvanaest adresa*]

knjiga4a.indd 236 9/9/2014 9:12:07 AM

HUNI NA EKSKURZIJI

Kao razredni starešina Huna
Atila se pokazao nemilosrdan
Delio je neopravdane
Ispitivao strogo

Doduše samo u danima
Kad zbog mamurluka
Nije bio odsutan iz škole
A to je bilo retko

Jednom je odlučio
Da povede svoje odeljenje
Na ekskurziju do Rima

Sve ostalo je istorija

ŠREDINGER, KINESKA VAZA I JOŠ PONEŠTO

Jutrom pokuca
Na moja vrata
Samo se nasmeši i pita
Jeste li videli danas moju mačku

Ljubazno ga pozdravim
Ponudim pićem
Pristavim kafu
Dok on menja kanale
Na mom televizoru

Da li ste razmišljali o tome
Da postavite zvono oko vrata svojoj mački
Tako biste je uvek mogli prepoznati

Ne nisam
Mada je pivo danas ukusnije
Nego inače

U stvari Šredinger i nema mačku

MILEROVO RASKRŠĆE

Pažljivo se penjem
Uz stepenice
Očekujući efektan kraj

Puštam kameru
Da me prati
U krupnom kadru
Zumirajući moje oči

Znam da kad se ovo bude
Emitovalo
Niko u bioskopu
Neće moći da jede kokice
Od napetosti
I da će žene
Uzalud pokušavati da zažmure
I ne gledaju
Jer neće moći da skinu
Pogled sa mene

Zatim u trenutku
Zamrznut kadar i

knjiga4a.indd 237 9/9/2014 9:12:07 AM

Moja glava lagano polazi
Unazad
Gubim ravnotežu
I padam niz stepenice
Spominjući majku
I režiji
I scenskim radnicima

Kao i uvek do sada
Nešto je moralo da pođe naopako

Moraću da objasnim klincu
Sa trećeg sprata
Zašto ne sme da ostavlja
Svoje igračke na stepenicama

[*Priručnik za snove i kvantnu mehaniku*]

ZEN U POŽEŠKOJ

po Nenadu Jovanoviću

Devojke sa Žarkova
plave
dok jure ka splavovima
i devojke sa Železnika
plave
dok jure ka splavovima
kada sretnu se u Požeškoj reže

Učitelj i ja
obično sačekamo autobus
na stanici
potom stanemo između redova devojaka
i meditiramo
u unakrsnoj paljbi urokljivih pogleda

Rešeta nas
njihova sujeta
pogađaju sitne mržnje i pakosti
mene ponekad dekoncentrišu
njihove vitke noge

Učitelj kaže da kad budem spreman
meditiraćemo u noćnom klubu

PILETINA SA PEČURKAMA I BAMBUSOM

U ovom gradu u kome nema
kineskih restorana
dozvoliću da me zaboraviš

Ni prstom se neću pomeriti
dok puštam koren
Ni glas neću ispustiti
dok iz mene
izbija lišće

Zaboravićeš me u proleće
kada počnem da cvetam

– – – – – – – – – – – – – –

knjiga4a.indd 238 9/9/2014 9:12:07 AM

KAKO ULOVITI MRTVU ANTILOPU

Ne bih voleo da moram da lovim
mrtvu antilopu
Ona ne ostavlja trag
i niko je ne čuje

Neću moći
da je strpljivo čekam
kraj vode
jer mrtve antilope
ne piju vodu

Uzalud ću kopati jamu
i postavljati kljuse
ona se neće uhvatiti
ni na jedan poznati mamac

Ako želiš da uloviš antilopu
proveri prvo da li je živa
te-ve programom
postao bi dosadan i mirisao na skupštinu

U spavaćoj sobi bi mu smetalo hrkanje
takođe bi mi bilo jako neprijatno
kad bih znao da je pod mojim krevetom

U hodniku bi mi izgrizao papuče
i kaputе mojih gostiju

Vrlo dobro znaš
da za njega ne bi bilo mesta ni u kupatilu
malo je
morao bih da izbacim veš-mašinu

E zato ga držim
u kuhinji pod stolom
gde spava u hladu
a ja ga svakodnevno hranim kajsijama
jer čime drugim da hranim lava

LAVOVI I KAJSIJE

po Stevanu Jovanoviću

Moja devojka nikad nije razumela
zašto sam čuvao
lava
u kuhinji

O draga moja gde da čuvam lava

Nisam želeo da mu smetam

knjiga4a.indd 239 9/9/2014 9:12:08 AM

knjiga4a.indd 240 9/9/2014 9:12:08 AM

RADOMIR D. MITRIĆ

*1981, Jajce, Bosna i Hercegovina. Završio studije književnosti na Filozofskom fakultetu u Banja Luci. Objavio pet knjiga poezije: *Nostalgija za punoćom* (2004), *Osvešćenje* (2007), *Summer Quartette and Story about Mediterranean / Letnji kvartet i Priča o Mediteranu* (2008), *Unutrašnji Vavilon* (2008), *Mornarski Tango* (2010). Dobio *Brankovu nagradu* i nagradu *Miloš Crnjanski*, kao i brojna priznanja na domaćim i inostranim pesničkim festivalima. Poezija mu je prevođena na engleski, nemački, francuski, italijanski, španski, ruski i bugarski jezik. Pesme su mu zastupljene u nekoliko domaćih i inostranih zbornika i antologija. Autor romana *Šum Panonskog mora* (2012; nagrada *Poziv na putovanje*). Uređuje blog *Hyperborea*, član je redakcije časopisa *Lipar*. Živi u Kragujevcu.

JUČE

Istrulele su godine i vreme više nije usud,
nego ono što pada po nama, topla kiša
koja probija rascvali vazduh, neodlučno,
praveći tinkturu od mokrog vazduha
i naših tela koja hladne. Nebo ima boju mastila
i modro je kao nemirno more, ispresecano
munjevitim odblescima koji plaše krajolik
i plamte u našim srcima još dugo, nakon kiše.

Munja je glagol koji menja ravnodušnost
za pokret i stapa se sa imenicom zemlja,
urastajući u njenu srž i budeći je u nevreme.

U nevreme tako stojimo, pod krošnjom kakvog
starog drveta, zgrčeni kao apsint, srasli iznutra
kao glagol i imenica, priljubljeni spolja,
izmešani u jednu tvar, koja prihvata suprotnost,
mir i nemir, u varnicu koja budi kamen,
i sećamo se kolika je ništavnost prethodila punoći.

Pamćenje je sklisko kao zaboravljena truba,
i zato je najbolje pamtiti iznutra,
jer srce je najbolji svedok, srce je knjiga.

knjiga4a.indd 241 9/9/2014 9:12:08 AM

ČINIJE

Celog života otkupljujemo vreme,
jedni od drugih i pomalo od velikog
zidnog sata. Otreznimo se tako u jedno
popodne i shvatamo koliko je malo toga
što skupismo. Ipak, sreća nije bezmerje
i treba ostati zadovoljan onim što ti je
darovano. Negde na dnu srca, u činijama
je sve što si osećao, sve ono što si pamtio.

U njih je stalo sve ono što ti je bilo drago,
sve ono za čim ćeš patiti kad ti sećanje
budu istiskivali iz ušiju dok budeš ležao
na pesku punom vetrovitih uspomena.

I kad budeš odlazio, maleni dečačići
Zaborava pomešaće i isprevrtati
te činije da bi mogle tako, lakše tvoreći
celinu, prihvatiti teret nadolazećih
godina i savršen poredak stvari.

[*Nostalgija za punoćom*]

ARS POETICA

Godinama ćutim u svojoj osami
i nema veće raspevanosti od toga.
Svet nam je dat onako postrance,
i gradovi kroz koje prolazim
su čudni nabori na koži zemlje,
a treba nekud pobeći, izgubiti se
u travi godina, posvedočiti da
slučajnost ne postoji dok vreme nas
zatomljuje i ja krvarim u mestu
dok pokušavam da se probudim,
prkoseći gravitaciji, ubeđen
da je Ajnštajn bio u pravu,
i da svet opstaje od krhotina,
i da sam dužan sklapati mozaik,
ne izneveravajući Tvorca, hvaleći
delo njegovih ruku, i pritom
biti svestan svetlosne supstance
u sebi i da taj glas što odzvanja
u ušima mojim nije od ovoga sveta,
bivajući sretan što svedočim o tome,
ja vrli putnik, malena peteljka svemira.

U MEĐUVREMENU

Život je najviše ono što se ćuti
i čuva ispod tereta događenog.
Ima vreme kad se poriče i vreme
kad se ploti sve, a između njih
vlada nesavršena nužnost, nesvest,
pa ipak se događa, jer pamtimo kontrast
godina, vidljiv kao u antičkom
teatru gde caruje otvorenost
i osećanje gde je zvezda vodilja,
a biće se ne trudi da izmašta iluziju
koja ravnomerno postoji pored svega
i diše isti vazduh, ne bežeći
od stvarnosti, ne bežeći od nas,
koji gradimo svoj dom između mora
i planina, između sutra i juče,
između ništa i nečega, dok sandala

knjiga4a.indd 242 9/9/2014 9:12:08 AM

neke boginje trune pred vratima
našim i čeka osvešćenje, osvećenje,
čeka ulazak svetlosti u svaku poru zemlje
i devojačku nogu koja će oživeti
taj predmet koji nije uzalud stvoren.

[*Osvešćenje*]

CALCUTTA BLUES

Jutrom, ovaj grad je tiha pustinja,
predvojena na život i smrt,
gde vrapčev psalmopoj peva o praznini
dok na drugom kraju sveta neki zen majstor
uživa u najsuštinskijem udivljenju svetlosti,
a utisnut pogled u jutarnjoj kapi doziva slike
u sećanje, pretvarajući ih u ćilibare uspomena.

Biti negde drugde – to je svakodnevni Tao,
udišemo i izdišemo, vešti smo sužnjevi
zemnog i nebesa, lelujavi kao alge, svesni
jedino toga da je duša neotkupljiva,
ali se može darovati ipak, o čemu, možda,
i svedoče neke drevno napisane reči,
nekad davno, na bambusovoj trsci,
koje u ovom času čitam u neslučajnom pogledu
neke Azijatkinje, čiji je osmeh drugo sunce
za mene ovoga dana, nepremerivo je trajanje
u ovom svetu, gde se lađe što izdišu
u tišini gotovo nikad ne preobraze u zvezde.

knjiga4a.indd 243 9/9/2014 9:12:08 AM

BOSNIAN NOCTURNO

Glasove, glasove pamtim, ulovljene u školjke
uspomena, uz koje odrastah, dok je u meni zrila
misao i svetlost, između očevih odlazaka
u Veneciju, kada nalikovaše Brodskom, ili pak,
dok je kao Jejts jezdio ka Istanbulu,
uvek donoseći nove knjige, sa tih putešestvija.
Beše to svet o kojem je ispredao neverovatne priče,
dok je majka ćutljivo slušala u uglu doma, kao i ja,
o Mediteranu, o plavetnilu Sredozemlja i
u čemu je čudo koje krije Santa Maria Formosa.
Ni sanjao nisam tada, šta će rat doneti sa sobom,
– najpre silnu buku koja je ubijala decu u nama,
dok se stara gospođa Smrt šepurila oko nas,
odvodeći mog starijeg brata ka nekom drugom nebu,
dok smo gubili osmehe, a oko mene se utišavali
glasovi dragih osoba, i – najposle, melanholiju,
neku tihu tugu, kao iz pesama Silvije Plat,
koje tako rado čitah dok je padala tama po nama,
tama neka ratna, balkanska, pretvarajući nas
u tišinu. Ali kao u Priči o semenu i sejaču,
ja verovah da i meni behu namenjeni dani
u kojim će sreća doći i imati žensko lice,
o kojem je divno pevao Borhes u svojoj *Himni*,
lice što bi podelilo moju osamu sa sobom,
a tišinu zamenilo rečima u kojim diše Logos.
Rat je minuo odavno, glasovi su oživeli u nama,
glasovi naših molitvi, kojim izrastamo do neba,
dok ja svom nerođenom sinu, donosim knjige,
da ga čekaju kao što su i mene čekale, na početku
puta, na životnoj stazi, od iste Venecije
do istog Istanbula, između kojih otkucava
srce Mediterana, Bosna, moja ovidijevska

knjiga4a.indd 244 9/9/2014 9:12:08 AM

Ultima Thulae, iz koje nikad neću otići
toliko daleko a da ne mogu biti u njoj u istom danu
kada mi se nostalgija javi, kao ovoga časa,
kada veče pada, na putu od Gdanjska do Sarajeva.

[*Unutrašnji Vavilon*]

TULJANOVA SMRT

Pamtim umiruće oči tuljana
kojeg ulovismo gore u severnim morima,
bile su nalik očima leukemiranog dečaka,
moga prijatelja iz rane mladosti, pred smrt,
kao da behu svesne njene strašne blizine.

I dok mu je jedan od mornara nožem parao
sklisku, svilenu kožu, krkljao je u ropcu,
gušeći se u sopstvenoj krvi koja beše masna
i gusta kao jesenji liker iz gostionice šepave Meri.

Para koja okružavaše truplo, u tom trenu
nalikovaše mi na auru iz priče o vaskrsenju,
na božanski dah koji se vraća Tvorcu,
na jedno davno vođenje ljubavi u viltšajrskoj
šumi, na godine koje je pojeo mrak, na otopljen lednik,
na časovnik koji više ne meri vreme ovoga sveta,
na svetionik u koji više niko ne dolazi, na more
bestalasno, na maglovit dan u kojem smo zauvek sami.

knjiga4a.indd 245 9/9/2014 9:12:08 AM

HIMNA VEČNOG TRENUTKA

za Jorge Luisa Borgesa,
najvećeg čarobnjaka literature,
koji je znao da se prošlost i sad događa

Pesma vaskrsava tamo gde umire,
hiperborejski dok cvetovi gladiola
otvaraju svoje latice u jutru skandinavske
ravnice, dok Hristos hoda na procesiji,
Pontije Pilat mazno stišće ženu uz sebe,
dan je predvojen, kao Damoklov mač nad glavom
Cezarovom, a Džon Lenon je već ustreljen,
dok otac jednog čudesnog dečaka spoznaje
da će mu se roditi sin-anđeo – Mikelanđelo.

Bašo se seče na drugom kraju sveta,
verujući u savršenost sklada kojem se predaje,
toplo je pod nogama Jovanke Orleanke,
na Kubi vreme i dalje miruje dok divni starci
pevaju tužnu ariju *Buena Vista Social Cluba*.

Noa pušta golubicu u potrazi za kopnom,
Huan Roman Veljasko vodi ljubav sa Marijom Ituan,
a Imhotepa iz sna budi misao o gradnji prve piramide,
Uliks umire u Penelopinom krilu, sa mišlju
o čarobnici Kirki, vene *Le Fleurs du Mal* na licu Katarine II,
dok Lukrecija Bordžija razodeva svoje telo,
prepuštajući se orgazmičkoj strasti ljubavi.

Kafka piše *Das Schloß*, jedan baobab u Africi
gubi poslednju kap živog soka – vezu sa zemljom,
predajući duh svoj vazduhu, a u jednom močvarnom
selu Aboridžini sviraju na didđeridou, ja gledam

knjiga4a.indd 246 9/9/2014 9:12:08 AM

kako mi prilaziš preko mosta Mirabo, znajući da se
sve događa jer mi ti dolaziš u susret, ti, koja u meni
oživljavaš večnost sveta, kao smrt u umirućem
Sokratovom oku, koji umire, vaskrsavajući u snu kukute.

FUGA MOJE SMRTI

(Jutarnji opis, barkarola,
kroz poluotvorene kapke
gledam je kako se svlači,
crna čipka i crvene štikle,
kao kod flamenko igračice,
u ciku tišine, nalik onoj iz starih
holivudskih nemih filmova,
zastaje mi dah, dok posmatram
butina bledilo, obale na koje
još ne pristah, iako svake noći,
neosetno, sa mnom legne i pravi
se da spava, a ujutru odlazi na posao,
sretnem je ponekad u metrou kako
otpuhuje dimove tankog cigarilosa,
znajući da me zavodi, znajući da joj
se ne mogu odupreti, nalik anđelu,
a ipak strašna u svojoj čednosti.

Skerco noći, u tom smrtoopisu,
ja sam na gubitku uvek, uvek
između, u onom što nedostaje,
zavrti me bura njene gatalinke,
hladnoća njenog slučajnog dodira,
dok bergmanovski igramo šah,
do kasnih časova, a onda se svako
povuče u svoju tamu; surov je
naš odnos, kauzalitet besmisla
i smisla, u iščekivanju, da me opet
pretvori u mladića sa početka priče,
Adonisa, kad me prvi put poljube
njene usne, usne Persefone,
šaljući me asfodelskim predelima,
kao fagot melanholije, kojim mi svira
uspavanke, Smrt, moja fuga.)

knjiga4a.indd 247 9/9/2014 9:12:08 AM

TRUMPET OF MILES DAVIS

Zlatna ptica zvuka je uspavana.
Vreme je nemerljivi usud koji nas u bestrag
šalje. Ipak, negde je sačuvana poruka o trajanju
ravnodušja bez končine, davne radosti.

U jednom muzeju u Ilinoisu,
među ljuspastim zidovima, kao u sarkofagu,
truba počiva nalik srdeli u vakuumiranoj konzervi,
a kojoj dođoh da se poklonim kao sakramentu
drevnog znanja što ne ume više da nas začudi.

Tu je negde i maestrov duh, u polumraku,
lakši od mačjih nogu. Koliko boli sveta krije
ova soba? Koliko ih je stalo u ovu trubu
koja i sada sija kao lice Mandarina, kao
svetlosni vrtovi Fudžijame, kao san dečaka.

[*Mornarski tango*]

knjiga4a.indd 248 9/9/2014 9:12:08 AM

MARKO STOJKIĆ

*1981, Smederevo. Diplomirao na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Objavio zbirke pesama *Laki bolovi* (2011) i *Šecele* (2013). Pesme su mu zastupljene u antologiji nove srpske poezije Vladimira Stojnića *Prostori i figure* (2012). Sa nemačkog jezika prevodi savremenu poeziju i eseje. Od 2011. živi u nemačkom gradu Kincelzau (Baden-Virtemberg), gde radi kao lekar.

KUĆA NA PESKU

Budim se umoran, grizem
pisaljku, pišem ti usnuloj
neshvatljiva pisma.

Prutom po tabanima
decu da ne kradu
tuče strogi otac. Bilo je
dana bez izlaza, priznajem, nisam se
ničemu nadao. Samo sam bunovan viđao
iznad glavobolje kako leti
čaplju sa zmijom u kljunu.

Preko puta s mačkom u naručju
smeši se pedofil. Radničko predgrađe.
Oče moj, reci mi zašto!
Digli smo kuću na močvari, na pesku –
žabe, komarci i reka do koje
kroz rastinje ne možeš doći.

Crveni ponos podanika – moja svita
dokoličara ujeda šake od besa,
koža im suva i oči krvave
od bdenja. Pišem ti
o vetru i krošnjama,
o nekakvom poravnanju ti pišem.

knjiga4a.indd 249 9/9/2014 9:12:08 AM

BACK TO BLACK

Ponoć, Ejmi,
ne znam šta ću s rečima.
Nazad unutra među zidove.
Preljubnička crnina, aveti
i vrane,
jata vrana vasceli dan napolju
i gole grane, decembar,
garnizona ambulanta,
kapije, sloboda.

A bila si sva u odlascima,
uvek i svuda samo tvoja leđa,
haljine, listovi, štikle,
sva u osmehu, sva u letu.

Lovim. Svoju senku u procepima,
kolut dima nad opušcima,
parče ljubavi na platnu.
I ova noć ima li kraja? Uostalom
jutro je tek nepotrebno rasipanje
svetla, osmeha, susreta,
brijača. Za koga iznova štedim
još jedno nasilje, drskost
da pljunem, ustanem, hodam...

Tebe nema i ja zabranjujem
novine, internet,
tračerijadu jer
neke stvari, Ejmi, ne želim da znam,
pa nek sam sto puta slabić, Ejmi.

CIPELE

Poziv na oprez. Kocka je okrugla,
valja se po staklu, naizgled
ravnodušno, a onda stane,
baš kako ne treba. Sujeverje je
lomljiva roba. Pazi. Kofer
je krcat nadom. Afrodita sanjivo
izuva cipele. Noćas nije bilo
dostojnih.

knjiga4a.indd 250 9/9/2014 9:12:08 AM

BAHANALIJE

Sperma po zidovima, trodoni, šampanjac,
burek i jogurt u gluvo doba, špricevi, svakodnevna
oceubistva, obijene trafike, razbibriga, naši su snovi
konfeti nad Letom – odakle, kuda –
mi nemamo šta da izgubimo, dakle,
vama na dušu naša propast.
Ekstazi, *tuc tuc*, vuferi, vrtoglavo,
tik uz bankinu države opasane
bodljikavom žicom. Bezglavo
zaigrani, sa cvetom u kosi, golih dupeta
u crkvu, džamiju, gde god – bradati citira
Luku i Mateja, *Knjigu o Jovu* vojničkoj balavurdiji:
pre bitke obavezno dobro se ispišati, na svakom ćošku
gorljivi pamfleti. Svetinje polivamo
splačinama, tamjanom, katranom, pa vodicom,
skrnavimo sve što vam je važno. Litri piva,
šljive, votke – gole odlikašice na stolovima – peglamo
sa Kantove WC šolje na *Ding an sich*, na hiljade godina
nekakve tradicije, reda, na moralnu paradigmu –
ja tebi ti meni – zvezdano nebo nije nas vredno jer nas
zapravo nema, majke nam se prostituišu,
očevima kurac izrastao namesto jezika, topimo se
u ovom javnom kupatilu od civilizacije, palimo
krematorijume, silujemo
nerođenu decu, grozimo se nežnosti, ubijamo
strance, a krišom urezujemo jedni drugima
ljubavne poruke u kreču masovnih grobnica,
sečemo uzduž i popreko neistočive vene,
jebemo se divlje u raskošnim odajama, beremo
bezumlje pupoljaka, vrhom prsta
skidamo paučinu s olovnih svodova. Svejedno,
sneg će pasti na koprive đavolove, pašće.

knjiga4a.indd 251 9/9/2014 9:12:08 AM

TERRA INCOGNITA

Teška mokra krila,
vožnja brdskim priobaljem,
vetar u kosi, znojava leđa,
vijuganje serpentina, usko
mimoilaženje, kamene ograde,
borovi, akacije.

Dole rđa po palubama,
zaboravljene olupine,
sunce što se rasipa
i ne bih rekao „more“ da ne uvredim
plavu neman zaspalu na granicama.

Dosta sa opisima,
zameraš mi, gradskom siročetu,
da jug mi ne greje pesmu – slažem se –
ovo je tuđ jedan svet,
tuđe slike i vinogradi tuđi
i nema za mene staze
i nema litice ovde.

A znam, trebalo bi
kao u starom filmu da kadriram
bezimene biljke, jednu po jednu,
da nakvasim suncem
tvoj i moj strah,
kamene ograde, žbunje i stenje,
tesno brodovlje, tvoju haljinu,
bezobrazluke, glad i žeđ, laku svetlost
i onaj zatvor tamo na ostrvu.

[*Laki bolovi*]

***

Krupni komadi – tromi
akordi uporno
padaju na dirke – sećanje –
250 strana Jakobijeve
Kratke istorije Evrope –
sve je stalo u fotografije, crteže,
usputne komentare –
krvava vožnja vukojebinama
teksta (i opet tromi
akordi uporno padaju na dirke,
kiša na prozoru sivilom
razliva siluete fabrika,
mostova, raskrsnica) –
na stanici
kaputi i kišobrani nevoljno šetaju
svoje vlasnike
(jedan opušak
pada
na mokri pločnik) –
žurno uskakanje i kratka potraga
za slobodnim mestom – sećanje –
250 strana Jakobijeve
Kratke istorije Evrope –
zaborav ovaj put, kapi na prozoru
slivaju se, sustiču, stapaju –
kretanje –

***

Sanjiva koračnica, pokretne stepenice –
dani razbijeni u poglede, reči, u note,

knjiga4a.indd 252 9/9/2014 9:12:08 AM

sumpor, magnezijum (satovi na tornjevima
uredno otkucavaju i štedi se, uglavnom, na
svemu sem na otmenosti, lukovi i svodovi,
ta gotska paučina u crkvama izgrađenim od
Kazino banke) – fatalizam,
dragi moj Alekseje Ivanoviču,
toliko drskosti za jednog
kućnog učitelja, moram Vam
odati priznanje (tvid, svila i kašmir, lakeji
od voska i laka konjica, mama, ah, za mene
ovde nema života, krinoline, suncobrani, šetnje
i kako se kako se udati) –
kraljica Viktorija doručkuje
na balkonu sa pogledom
na fontanu i kuću broj 8
(ljupka je ova *belle epoque*, zabavlja me, sav
taj neukus, burleskna arhitektura, zgrade koje
izbijaju jedna drugoj iz nosa, skorojevići, lako
ih prepoznaš po šeširima, po tom komičnom
krutom držanju i znojavom čelu, po mestu
u loži) – De Grije napušta
Polinu i treba otkupiti dug,
madmazel Blanš naprasno
gubi zanimanje za generala,
bogata rođaka neće umreti
uskoro (grofovi gube i zevaju, krivulje kovanog
gvožđa, ali, dragi Betovene, šta ste to ponovo
uradili) – kočije skliznule
u jarak (rizik, Ivanoviču, kažete, to Vas čini živim,
kažete, zapisaću) – koliko
samo prosute pošte –

u laki prah vanil-šećera, u kapi
(tri evra dvadeset, osmeh) –
niko se ne oglašava – znatiželja
spakovana u kapke, zategnuti luk
obrva i na čelu zastava zavođenja
(fotografije na kojima prkosimo
gravitaciji) – recimo kako prelaziš
ulicu i mašeš do zemlje odmotanom ešarpom,
a na kamenom zidu katedrale topi se topla
karamel večernja svetlost
(nečiji telefon svira *Labudovo jezero*,
nečiji pas zastaje i njuši ti tašnu) –
i na stanici opet ona ista
pomisao o neprolaznosti
(nikome, ali nikome nismo dužni) –
godine merene pokušajima, poigravanje
verovatnoćom – dani
razbijeni u mirise, dodire, u krike,
dani složeni u ornamente, nežno
razvučeni u *Weltmeister*
harmoniku pruge –

***

Kočije skliznule u jarak –
koliko samo prosute pošte
(šiljati nos krupijea, bele rukavice, bela
kuglica, točak, kapi znoja i čoja, sudbina
upletena u zidove Crvene sobe, žetoni) –
ovde i dalje veruju, kupuju
štampu, klone se skandala,
prilično konzervativno, leče
telo i savest toplim kupkama,

knjiga4a.indd 253 9/9/2014 9:12:09 AM

***

Tajno i pažljivo,
kao skupocene
porcelanske vrapce, sakupljam
reči (lavež, promukli gromovi,
sedam katanaca na ogradi,
most i iznad reke meki
sfumato) – pazim
da ne primetiš, da se
ne zakašljem, svaki put
u sve sporijem ritmu (crvena
livada, čokoti, gusenice, džez,
pesma u pesmi, lavež
i tako vekovima) – tajno
i pažljivo, kao skupocene
porcelanske vrapce, tako
se sakupljam, krijumčarim
(fleka na majici, kašalj,
izbijanje osigurača) – tako su
nekad zidali gradove,
pesme u pesmi,
zidove od pene –

***

Led se topi, bujica, svega se
sećam, februar, treba se navići
na mleč, na cvasti, istim
ovim prugama tovari ljudi
na istok (noćna posuda u uglu,
prema opisima, u svakom vagonu
na desetine, po spisku, vonj,
znoj, cika i psovke, košer kolačići,
čipkane maramice, džepni sat
Hojer Leonidas, vaše kućne
dragocenosti ostavite ovde,
deca koja bi trčala) – inflacija,
smrti se štampaju kao vajmarske
novčanice, u novinama uniforme,
geografija, prezir, čistota – pitam se
da li su imali nade ili samo zbunjenosti
goli pod tuševima, lepši od zastava
pred puštanje gasa, istim
ovim prugama (na istok, pola hleba
za vest, za cigaretu, prašnjava
harmonika, žica, geometrija i predugi
dani da bi se radilo, dimnjaci, teški
danima klesani kameni blokovi
za nove dvorce, za monumente,
kratke tiskave noći bez straha,
bez ijedne misli, škripave daske i slama,
buve i tifus, nešto nalik na san) – istim
ovim prugama, četrdesete, pored tornjeva
pod kojima su uredno služene mise,
pored škola u kojima se ponedeljkom
bez greške sricala tablica množenja,
sećam se radija, tih zvučnih kutija savršenih
kao Hajneove strofe i ljudi okolo
posle ručka kako čulje uši i ne vide –
februar, sećam se, Dahau,
Treblinka, Aušvic – tovari ljudi
na istok

[*Šecele*]

knjiga4a.indd 254 9/9/2014 9:12:09 AM

OGNJEN PETROVIĆ

*1981, Beograd. Piše poeziju i kratku prozu. Objavio knjige pesama *Prekid prenosa* (2011) i *Kečevi* & *Osmice* (2011). Poezija mu je zastupljena u više zbornika, pregleda i zajedničkih publikacija, između ostalog u antologiji nove srpske poezije Vladimira Stojnića *Prostori i figure* (2012). Živi u Mladenovcu.

SAV TAJ KRISTAL

Neka drugi neko savije
taj listić.
Neka kaže: u redu,
mi smo u limbu. Videli smo:
kratere od bivših bombi,
krš & staklo koje se hladi,
u mobilnim kuhinjama –
opštenarodno veselje,
u odsečenom južnom delu
podignute barikade,
neka kaže –
na usputnim zidovima
pronašli smo mrve imena,
posvete nikome,
udahnuli fabričku garež,
pustili da se uvuče u bronhe,
u sinkope, *spazme pluća*.

Neka kaže još jednom:
mi smo u limbu.
Neka kaže: *može to biti*
nekakav početak. Neka kaže:
Ja ću za njime ponavljati tiho.

Ja, ali šta *ja* uopšte znači.

Ja na pokretnom stepeništu
robne kuće za liliputance.

Ja ispred raspršivača
mirisa & jona.

Ja na trepavici balerine.

Ja zabrinut
zbog fluentnih granica limba,
koje se pomiču,
približavaju se i generalno
nije moguće utvrditi
da li je noć ili je dan,
jer je isuviše rano za sutra
a kasno da još uvek bude danas.

Ja gardiran vlasuljarama hostesa.

Ja oko kondenzatora vlage.

knjiga4a.indd 255 9/9/2014 9:12:09 AM

Ja okružen svim tim kristalima.

Ja penjući se polako.

Ja dok se limb zatvara.

Ja koje se smeši široko.

Ja komadić silicijuma.

Ja koje kaže:
ini, vi dokazati ne možete
da sam ikada postojao.

JUTARNJA KAFA

Sada bih voleo da čujem
najviše registre klavira,

crkvena pojanja nikada
nisam voleo da slušam,

ali moja kuća je isuviše blizu groblja,

da sam u Sen Kventinu sada,
umesto kišne panorame –

gledao bih peščane oluje,

oprezno ispijam prvu jutarnju kafu,

odlučio sam da apliciram
za radno mesto Haronovog veslača.

NEGATIV

Ne znam kako smo napravili
raspored sedenja:
jesmo li mesta birali –
nasumično,
ili nas je usmeravao
autoritativni prst
fotografa, a njega osećaj
za detalj, za perspektivu?

S leva na desno:
Elena, koja u Državama
fotografiše sahrane & venčanja:

(*Fargo je crna rupa*,
kartografska greška,
stalno pada sneg,
videla sam most ali ne i stubove
na koje se oslanja,
i nisam znala da li most
lebdi ili sam ipak
lebdela ja),

mladić čijeg imena
ne mogu da se setim, i odmah
pored njega sam ja,
čini se par godina mlađi,
jer nešto je dečačke tuposti –
ostalo zamrznuto
na celuloidu.
Gledam u ta lica,
lica gledaju u mene i jedva se
prepoznajemo kao

knjiga4a.indd 256 9/9/2014 9:12:09 AM

tri stranca kada se na ulici,
sretnu više od jednog puta.

Tamno u sobi u kojoj smo bili:
kanabis iz Amsterdama
klizio je iz ruke u ruku,
mislio sam –
kao olimpijska baklja,
sećam se da sam
prasnuo u smeh kada je ona
rekla da će tridesetu proslaviti
u Fargu, u Državama.

Mladić čijeg imena
ne mogu da se setim –
ispričao je, u poverenju,
da je on, u stvari, Isus,
i da će prvom prilikom
demonstrirati kako je lako
hodati po vodi.

Ja sam brojao resice na ćilimu
i glasno,
po imenu zvao Hektora,
ruskog hrta kojeg je ludi komšija,
Čarlton Heston moje ulice,
odstrelio karabinom...

Ostatak večeri zatamnjen je,
kao negativ potopljen
u emulziju.
Svako nakon i posle –
odstranjeno je iz moždane kore,
iz onog specijalizovanog organa,
zaduženog da pamti.

Gledam u tu fotografiju,
već je sasvim požutela, nehatno
polomljena po sredini,
mrlje preko naših lica
bilo šta je moglo ostaviti.
nepažljiv gest, šoljica za kafu,
možda mrak.

Ko je slikao,
ko je pritisnuo dugme,
takođe ne pamtim.
Možda smo i to uradili sami,
onako kako se to uvek radi:
sprava se postavi
na najvišu tačku,
trkom se zauzmu odabrana mesta
i broji se, od deset do nule,
uglas.

BULEVAR SUMRAKA

Zaista si stigao tiho:
sada si nešto mizernije
od uhode u kampusu protivnika,
bez mikrofilma u skrivenom džepu,
kamere u nalivperu.

Postiđuje te čak i prodavac
urmi što besplatno
nudi natruo plod. Sada je
beležnica u sakou –

knjiga4a.indd 257 9/9/2014 9:12:09 AM

teg koji vuče ka sivim predgrađima,
nestalnim horizontima.

Ostavljaš za sobom izgovore,
brižljivo pripremani
plan rada. Koje godine, kojeg meseca,
kojeg dana? Kružiš prstima
ka njima, kao snajperista
što ležerno pomera nišan
preko ulične lovine.

Uvek ostane otisak
kada neko nosi krst: protiv toga
ne možeš ništa.

Možeš samo zamišljati
kako ti u podnevnom predahu
kelnerica u čaši prinosi otrov,
koji ćeš iskapiti –
bez žaljenja,
okružen mnoštvom, kao lek.

[*Prekid prenosa*]

MOGAO SAM OBUĆI EUKLIDOVU TOGU

Nisam zaslužio milost.

Bio sam živ,
tih & fokusiran, zanet skicama
koje umnožavam
bez neminovne potrebe,
nimalo bliži sebi, nimalo bliži domu.

Šlagere iz prošlog veka slušam,
odsvirane na daviteljskoj žici,
uz liker od rabarbare,
u kišnom gradu
koji je gušila tromesečna žega,

ništa o tome nije pisalo u enciklopediji,
bila je stara,
slova su otpadala i mirisala
na razređivač, na lak za nokte,

buka vozova kotrlja se kroz pustinju –
nikada nisam video nijedan,

mogao sam obući Euklidovu togu,
biti tumač runskih znakova,
pukovnik SS-a: milosti nije bilo.

knjiga4a.indd 258 9/9/2014 9:12:09 AM

BEZ POTPUNOG PREOKRETA

Da sedimo ispred prazne kancelarije
i čekamo nemogući poziv:
to je bila naša kazna.
Slušamo jedni druge daveći se
jednoobraznim taktovima.

Neko reče:
Da smo barem slepi, bilo bi tako lepo
zamišljati lica drugih. A onda,
bila je tu i smrt,
smrt trenutka, prošla je mimo,
ni dotakla nas nije.

I to je, takođe, bila naša kazna:
da odslužimo ovaj život,
kao zatvorenici u zapaljivim kutijama šibica.
Iako smo stotinu puta
na crnoj tabli napisali: Mi verujemo
da je sve ovo samo temeljna priprema
za Čistilište.

Bez potpunog preokreta.
Udari ostavljeni za srećnija vremena.
Vesti samo mrvice koje gutaju zle i upadljivo
zadebljale ptice,
odmah iza prozora
iza kojeg Bog i jesen dime,
bez zvuka, bez pokreta, ma čijeg.

knjiga4a.indd 259 9/9/2014 9:12:09 AM

KUĆNI DUHOVI NISU ŽELELI DA SE SMIRE

Bilo je dana kada sam o gubitku
mislio isključivo u brojkama: jedan tanjir greškom
iznet na sto, neparnost košulja u ormarima.
Jedan par cipela, u hodniku, kraj vrata.
Još uvek one leže tamo.

Pošta se gomilala uporno, dugo:
računi, pozivnice za sahrane & venčanja,
ispisane lepim i nervoznim rukopisom,
Službeni glasnik koji nisam stigao da odjavim.

Šuštala je statika iz polovnog tranzistora,
parket je pucketao,
kućni duhovi nisu želeli da se smire,
zagledan u krpe neba –
grof Bolkonski umirao je dugo,
kakva lepa smrt, ponavljao sam,
osećajući kako nas je odjednom dvoje manje.

U pauzama slovo je padalo na slovo, list na list.
Ni traga predvidivom ishodu u albumima,
lica po pravilu široka,
nepovratno zaražena srećom,
nikakve senke da pokrije zakrvavljeno
oko punine. Pre zime, trebalo je pospremiti nered,
obračunati isuviše nametljiv ostatak.
U sobi u kojoj je baš sve bilo kako pamtim:
prašnjavo, hladno, posno.

Čitav dan uklanjao sam najlon sa nameštaja,
drugi potrošio praznеći police sa knjigama, pločama,

knjiga4a.indd 260 9/9/2014 9:12:09 AM

ne tako retkim. Odeću sam pakovao dugo,
pobožno pazeći na svaki prevoj, svaki neposlušni šav.

Pre zime, dugo sam vozio van grada,
(bitka se između sklopljenih korica
vodila još uvek istim tempom),
misleći kako je zaista previše svetovnog u nama:
i tamo, na deponiji, ostavio sam sve, tovar,
teret, lišen prekornog pogleda, tvog, ma čijeg, sam.
Ni na šta veliko spreman.
Ponajmanje na uzaludnost nesvodivog računa, podvučenu crtu,
nulu, taj čaroban broj.

NA PLAŽI, SA SOKRATOM

Gušterski dodir kože,
miris osveživača uvek tako agresivan,
neracionalno jak.

U sobi za trošenje slobode.
Dok zauzet svet kulja sa plaže, oprez:
među kamenim blokovima
ugnezdile se zmije. Pesak & voda,
dok sve to pokriva trava
i koščata šaka nekog budućeg
zaljubljenika u arhaično pronalazi
tvoj steg.

Tamno su obojeni zidovi sobe,
taman je i napitak
koji stežem u čaši sa ledom:
Sokrat nije napisao ništa, reči su samo zvuk
ispaljen u vazduh, a rukopisi gore.
Iza rešetke prozora
nijedne rđom okovane balustrade
da na njoj odmorim pogled.

Kasnije mi liftboj drži predavanje
o geomorfologiji lokalnih stena, nabraja
znamenita mesta, sva znamenita mesta.
Kaže da je ovde rođen
i da će po svoj prilici, ovde i umreti.

knjiga4a.indd 261 9/9/2014 9:12:09 AM

NIŠTA SE TU NIJE MOGLO URADITI

Recimo da je svega više bez čega se može nastaviti:
tvoja najlonska čarapa pucketa i rasprostire
elektricitet kao stari filozofi svoje misli.
Kada je odložiš ona ne pripada više tebi, već prostoru,
sobi, kao i mi sami.

Zvono tri puta udari žestoko,
policijska sirena zavija tako glasno, uskoro će sumrak
i valja biti posebno oprezan da se ne zatekneš
na uličnom poligonu,
u pokretnom pozorištu senki gde zavesa svaki čas pada,
a glumci izmoždeno stoje a da nisu izgovorili nijednu reč.

Sve se manje ima šta žrtvovati: pod oltarom mirno
spava zmija,
i tu se baš ništa ne može uraditi, baš kao sa ovom pesmom:

recimo da sam hteo da bude o tebi,
kako se uvlačiš pod pokrivač iznad kojeg štrče samo pramenovi
i oči, nešto što te odaje,
ali sirena zavija isuviše glasno, možeš samo da zavidiš
onima kojima je oduzet i sluh i vid,
i kojima je odavno jasno da se u mraku konture jasnije naziru,
a reči stiču tvrdoću,
kondenzuju se u nešto čvrsto, opipljivo,
postaju stvar, predmet, artefakt, tek kada se izgovore
u tišini potopljenog broda, u tišini katedrale.

[*Kečevi & Osmice*]

knjiga4a.indd 262 9/9/2014 9:12:09 AM

TAMARA ŠUŠKIĆ

*1981, Beograd. Diplomirala italijanski jezik i književnost na Filološkom fakultetu u Beogradu. Objavila zbirke poezije *Slika jedne slagalice* (2001), *Private show* (2005) i *Road and Family Songs* (2012). Pesme su joj zastupljene u AŽIN-ovoj antologiji *Diskurzivna tela poezije* (2004), zborniku feminističke grupe DEVE *Tragom roda smisao angažovanja* (2006), antologiji nove srpske poezije Vladimira Stojnića *Prostori i figure* (2012) i u panorami mlade srpske poezije objavljenoj u Crnoj Gori *Van, tu: free* (2013). Poezija joj je prevedena na nekoliko jezika. Koautorka je dve drame: *Diskretne žene, dekorativno dete, danska doga* i *Plovidba*. Sa Goranom Korunovićem, Urošem Kotlajićem, Bojanom Vasićem i Vladimirom Tabaševićem deluje u okviru poetsko-umetničke grupe okupljene oko edicije *Caché*.

nije bilo ni ventilatora u tom sobičku

kombi je skrenuo s puta i eksplodirao

ali on je nabavio ventilator

i ceo dan ne može da sakrije osmeh na licu

tek kad je konobar krenuo da čisti
otišli smo

iznenadila se koliko je lep
njegov nameštaj
koliko gladak skoro klizav

ali njegov stan nije podsećao na lastino gnezdo
njegovo lice jeste

mesingana statua u ćošku odiše kolonjskom vodom

oči mu se odbijaju o ostrige

knjiga4a.indd 263 9/9/2014 9:12:09 AM

počinje da dahće
njegovo dahtanje iščupan pramen kose
njegovo dahtanje psa na povodcu psi što
vuku sanke

klupko koje se našlo u ustima
ispljunula je
to je bilo jaje
razbila je jaje o koleno

da ona nasloni obraz na hladan pleh
i da ga u dubokom snu zabalavi

svaki prilog koji se servira
istresa na tepih

proturiće prst kroz otvor
škampi će se promeškoljiti
on će ih sve videti
ona će liti suze preko usana
njega će znoj zapeći

promrmljaće nešto
~~o njenoj tananoj šiji~~
oči mu se odbijaju o ostrige
njeno će telo večeras biti izbušeno minđušama

na lepom tepihu stoji grudvica pirinča

– – – – – – – – – –

tata joj je stavio zmiju oko vrata
i time je napio

ukrutih se kao zmijin rep

hteo je da je vodi u dubinu
ona je htela da hoda na rukama u plićaku

sestra ju je ponela i uganula nogu
lagale su o tome
okrivile su drvene klompe
hramala je nekoliko meseci

lažni napad slepog creva na auto-putu
čim uđu u kola zaspe i spavaju sve do kuće

tatina cigareta u kolima tera na povraćanje

zafrljačio je njenu tašnu niz stepenice
golo telo pada niz stepenice
stepenice padaju niz golo telo

izvukao je ključ iz brave
unutra je neko oguljeno svetlo

bile su mnogo gladne
skoro sve vreme su naizmenično
imale ranice na kolenima

stalno se vraćamo na tebe

radije ću oslepeti
nego ponovo da zavirim u komšijinu sobu
pruža mu trofej

pravila si se nema snažno uvrćući stomakom

knjiga4a.indd 264 9/9/2014 9:12:09 AM

to je bio tragično svečan čin
morale smo da te prodrmusamo

kad je mamina mama umrla
nisam ručala. unutra je neko oguljeno svetlo.
primam prijatni svež vazduh na terasi
čekam mamu.

glava mi je između rešetki

ona je mrzela kamenac na slavinama
njegova sestra je bila luda

nema ga mesecima
viđen u restoranu

saplela se u kadi i uzviknula
neko nepoznato ime
predolujno stanje vraća bol

u dadiljinom visokom krevetu
prave se da spavaju
ispod debelih jorgana

uvek se prave da spavaju

i mamina mama je imala visoke mesingane
krevete
u kojima izgovaraju kratku bajalicu za laku noć
legoh spati boga zvati

rovita jaja bacamo kroz prozor

čim se skinula prehladila se

ne treba mi tvoje ćebe

iza tog prizora stajali su vulkani
iz tog prizora izrasli su vulkani

tvoj kestenjasti ten kao jezero
vibrirao je pod našim rukama

a tvoje su grabile nas
rozikaste kao sveži plik

tvoje su ruke razdragane kao plamen
tvoj brat stoji uplakan pred vratima

rastu mu zubi
izbijaju mu zub

– – – – – – – – – –

sanjati da zaboravlja vlastito ime
sanjati da će u svom snu dobiti novo ime

ujutru će je
savest celu izgristi

leži gola golcata kao piljevina

iza kuće šiba se koprivom

a neki su se ljudi sveli na opekotinu

kuća je mirisala na balegu

trčala sam u zagrljaj nepoznatih ljudi

knjiga4a.indd 265 9/9/2014 9:12:09 AM

deda-ujaka i baba-ujne
nečije sestre

ruke stranaca me prihvataju

trčale smo nekoliko kilometara uzbrdo
u ruke od kuće

na prvom spratu je bila stoka
mi smo spavali iznad stoke

preko dana smo trčale

pravim se da vas prepoznajem

možemo se ponovo sresti
ako slučajno uletimo u jarak

ali i tad prolazimo pored govornica

a govornica znači drugo prihvatilište
neko priča o veoma mirnom jezeru
prolazimo pored mene na usputnoj stanici
jaše ogradu od prikolice u ime srećnih vremena

pastuvi su lipsali
ti se ne predaješ

trčimo u prihvatilište
možda ćemo tamo popiti lek protiv mučnine
od puta
i slušati radio-stanice koje ometaju planine

nisam to udesio
slučajno sam tuda prolazio
jezdio parkom
ti si mazila nepoznatog psa
pa sam
sasvim prirodno
i ja zastao da ga pomazim
pas ti je držao ruku u ustima
te sam i ja tutnuo svoju u njegova
koja su držala tvoju
svu lepljivu

– – – – – – – – – –

dva su tela u planinama
dva su tela u bljuzgavici

hteo si saučesnika

o tata

hteo si utočište

o tata

hteo si dva topla oka
hteo si pseći repić

o tata

– – – – – – – – – –

i onda leže
u svojoj bež uniformi
na razmešten krevet

knjiga4a.indd 266 9/9/2014 9:12:09 AM

raširenih ruku šaka
kao da prosi
potom milujući mesto gde bi trebalo
da se posadim

(da padnem po tvom telu
dok si ispupčena ponoć)

kad se popnem na njegov krevet
uvijen dečačkom posteljinom
(sa zebrama koje se kriju u travi)
oboje ćemo misliti na rudnik

– – – – – – – – – –

vraćajući se poslednje dane
proveli smo na ivici
poluostrva
hraneći se breskvama i čipsom od banana
na jedrilici tvog oca slušali smo iznova
i iznova pesmu „dok je dobro, dobro je, a
kad je gotovo, onda je gotovo“
tvoje oči na putu, iza prve okuke glava
mi klone od sna, glava mi upada,
i udovi omlitaveli, kad osetih trzaj
na potiljku, kapci se digoše,
i u mraku videsmo dva svetlucava
oka u žbunju pored puta.

i tvoje su se oči pretvorile u nitne

[*Road and Family Songs*]

knjiga4a.indd 267 9/9/2014 9:12:09 AM

knjiga4a.indd 268 9/9/2014 9:12:10 AM

SONJA VESELINOVIĆ

*1981, Novi Sad. Završila je studije komparativne književnosti na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, gde je potom magistrirala sa radom o savremenoj poeziji i teoriji prevođenja (*Prevodilačka poetika Ivana V. Lalića*, 2012). Objavila je knjigu poetske proze *Poema preko* (2008), za koju je nagrađena na Festivalu mladih pesnika u Zaječaru. Godine 2009. dobila je stipendiju iz Fonda *Borislav Pekić* za nacrt lirskog romana *Krosfejd*. Radi kao asistent na Odseku za komparativnu književnost Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Pored naučnog rada, piše književnu kritiku i prevodi sa francuskog jezika. Član je uredništva časopisa za književnost i teoriju *Polja*.

***

Pod prstom pulsira papir. Ili prst pulsira. Povlačim ga lagano s leva na desno, negde zastane i ne ide mu se dalje, tada ga zaboravim. Smetnem s uma i da imam srce što pulsira svugde, pa i u tom prstu uzburkanom u opštenju sa odstajalom štamparskom bojom. Smetnem s uma i taj isti um, ne znam kako, ali za to sam baš nadarena. I za glumu, ali u sopstvenoj režiji, u odsustvu uma. Do nepodnošljivosti razrađujem sve (prst još stoji tamo gde sam ga ostavila), do najbesmislenijeg detalja. Takav život bi razorio sve oko sebe, sreća što je izmišljotina. (Kao ja, kao ja, kao ja!) Ima u meni nečega previše. Neprestano potiskujem. Ima u meni neka eksplozija što zna da ne sme da se desi. Moje predstave bezumne jesu dopuna ispravnim snovima. Koliko će me očuvati i hoće li to moći uopšte, ne smem da pitam. Nema tako hrabrog upitnika.

Zovem se/zovu me uvek drugačije. Komad – jednočinka/večnočinka – za jednog čoveka bez uma – i za pesnikinju odlepršalu sa maramom oko vrata da skrije...

Nikada nema kraj, moja predstava. Draga moja Marina, ni Vas ne čitam nikada do kraja. Ono na kraju su izmišljotine, slagali su Vas. Ne namerno, ne znaju oni za naš prećutni dogovor.

Ima plamena. I mene ima.

Nije to samo patetika (Ja sam sva takva za one što ne vole da postavljaju pitanja!)! To je patetika bezumna!

Komad za sanjarenje – traje dva ili tri trena – u stvarnosti ne bi trajao ni-ka-da.

knjiga4a.indd 269 9/9/2014 9:12:10 AM

***

Marina, pred Vama su tolike grozne samoće iščezavale. Nesnosne, one što ni razgovor sa mrakom u kome se naziru beskrajna lica partnera i epizodista ne može da istanji. Čim se približite – prhnu jata i izgube se u kikotu ostavljenih ne-više-samih. Ne kao ja – cokulama lupam i treskam pored ne bi li ih naterala u beg, a one se podrugljivo, groteskno, preda mnom kote, popadaju po svemu što dotaknem, optaču suvim zlatom shizofrenih ćaskanja. Bez strpljenja, bez čekanja, bez slutnje i stajanja u mestu? Još uvek je onako, *spremna sam poći mački na krov samo da ne sedim sama*, ah, Marina, zašto da me ima tako dugo? Teško je ubiti samoću. Naposletku dođe svejedno da li je mačka ili čovek, ako se žuri, ako se u očaju poseže za prvim oružjem. Želela bih da vičem na Volođu, da ga grdim i kinjim, a da se on ogromno, zvonko, jasno (kao što mu je jasno lice – u kontrastu izvajano, precizno) smeje, jer sve zna. Za šta ste njega otposlali? Pisma jesmo, ne prekookeanska, nego preko svesti, prekočovečna, što zalaze tamo gde se sa snegom sa stopala otresa i sopstvo, onako ležerno i nemarno. Pisma smo, za iskušavanje horizonta greške i zamora bivstva. Beskrajna pisma što se odmotavaju sve brže i sve kobnije. Praštaj mi, poštar-vetre, što sam, kao u čarobni napitak, zamočena u sebičnost. Perverzni Obeliks. Jer dođe vreme kada je sve suvišno, kad se skrajnuta, odgurkivana duša iznenadno nametne, postavi odsudnu zagonetku i ne želi da se ukloni dok neke kulise ne uruši. Taj razgovor se ne može prepričati, niti se može ispočetka sebe-pismo napisati, pa preporučiti. Neko brine o količini samoće u svetu, neko brine. Neće me zaobići i ne sme. Otvoriću se, razlomiti pečat, pa se zatvoriti na drugi način. Nije to sve od mene. Ništa nije pročitano. I zaista, doći će dan kada ću prezreti i ovaj pečat. Ništa nije napisano. Čarobna smo mastila i zavisimo od toplote očne jabučice, od kratkoće daha stisnutog u trbuhu, od sočnosti usana koje sriču...

Neće me mačka na krovu. Kaže – sredi se. Kaže – ko si ti. Kaže – ovde može postojati samo jedan gazda bez karaktera. Uljudno joj se naklonim, kažem – nisam ambiciozna, samo, imam jednu samoću da je pod nacerenim punim mesecom zakoljemo zajedno. Deal.

knjiga4a.indd 270 9/9/2014 9:12:10 AM

***

Na Vašem jeziku, opstajem. Mrvice dostaju za sve preostale razgovore. Vrisak što se ne održi u zagradi, što se odroni sa zarezom, ne da se podeliti sa drugim ni prokrijumčariti u razgovoru. Sanjam vriskave razgovore, koji se ne zapisuju nigde, nigde, nigde. Čeznem da progovorim ustiju punih Vašeg krckavog kolača stiha, Vaših muških i Vaših ženskih grla. Nemam s kim.

O, kakvo blago nosim, a nema noža da me raspori i na svetlo sveta ga iznese. Približiću se bićima stvari, za njih je lako umisliti ostvarljivo savršenstvo. Poslaću se nekoj toploj i zagušljivoj staji da me nauči da se čula ne mogu istrošiti. Moj zamućeni vid je samo način posmatranja. Sve je upravo tako kako se javi u pokušaju negledanja, ostalo je nepoverenje u čula. Neka se mirisna staja naseljena u mojoj glavi, neka se iskrice krljušti što boje ribnjake, neka se sluzavi, drhtavi jezici suncem iscrpljenih keruša, neka se svi naleti na čulnost obračunaju sa sivilom kojeg je lobanja prepuna, sa sivilom koje onemogućava da me oboji planeta, da se sklupča pod kosom i eksplodira u ekstazi, u njenoj neporecivoj pobedi.

Svet od reči duboka je jama bez dragog prizemljenja, kome se ugruvano telo ipak obraduje, bez stop-znaka, bez pauze za užinu, bez predumišljaja. Prizemljenje je melem za umrtvljena čula, šibne odjednom, kao izvrnuti vodopad, svuda po telu, i oslobađa, jedno po jedno, sva izolovana ostrva. Dok se približavaju plutajući, vidim zabrađene žene kako trče jedne drugima u susret, vidim grdne crne muškarce kako, goli do pojasa, oslobađaju godinama nevidljive čamce urasle u obale. Decu ne vidim. Šta su radili za sve to vreme, ne znam. Spaja se lagano nekakvo tlo i gledajući taj ljudski napor, opet, prokleta, pomišljam, da je sve to nečija laž, da opet varam svoje. Te dokle će izdržati trošni čamci, te hoće li biti bure, te hoće li, videvši one s drugih ostrva, muškarci opet smetnuti s uma svoje žene? A one stoje na mestima gde je bilo pokidano tle i razmenjuju suze. Njihove šake odaju taj uzvišeni posao. Ne sme im ispasti nijedna – podriće tek sraslo prizemljenje. Gledam u njihove šake, toliko samostalne, koje toliko toga obavljaju bez ičijeg znanja, bez ostatka tela, i slutim – koja bi bila reč koju bi, nesvikle na pisaljku, prvu spustile na hartiju. Da li bi to bilo ime bića koje ih nosi ili bića koje, umorne od samostalnosti, večerom traže? Da li bi to bila nova, dobra reč? I da li bi mi verovale dovoljno da mi je ostave na čuvanje? Ponestaje mi reči, brodari moji, vodite me sebi, dok ste na okupu. Neću vam dugo verovati.

knjiga4a.indd 271 9/9/2014 9:12:10 AM

***

kako je pitka trajnost te misli –
biti samlji od planete
koja je bez bola porodila samoću
svoje urušavanje oblepiti glinom
biće kalup bića
nevidljivog kao unutrašnja strana
nadlaktice
biće didaskalija
za komad o bludnom sinu
jer ne nestaje se uistinu
samo se pluta
iz priče u priču
i zaljubljuje u turbulenciju

samo ako nas slučajna rima
u jednu smuti izmišljotinu
bićemo strelasti
i crveni kao zločin iz strasti
-
ova nedozvoljena rima
to začudo dokazuje
-
biti nasuprot
tu biti dugo i samostalno
dok u nas ne utisnu
obnovljene prste
zamrle u zanosu

***

Bila bih opet zvono, čigra i sunce u decembru. Bila bih opet beskorisno požrtvovana i grozno zla, u smenama od po pet minuta, sasvim prirodno, gonjena dalekim vudu čiodama. Među korice bih opet, veće slobode nema. Bila bih opet Vaša, o Marina, samo Vaša, da me dodeljujete plavima i crnima kao najljubavniju pesmu. Odveć je dockan, sve naše smrti kao imele žive, nalepljene na nas. Ipak nastojim, iskradam se iz sebe kao plamen iz ognjišta, misleći da još nešto neokušano mogu da zahvatim. Tako sam na pozornici hrlila napred da im vidim lica, samo za neku ljudsku crtu da se uhvatim. Jer, slutila sam, preko svih njihovih stražnjica prostrtih po tapaciranim stolicama, preko udova zaboravljenih u mraku dok se ne ukoče od grča, leći će trbuh-telo moga vernog pauka i sve će ih začas jednim pletivom premrežiti. I pitanje: jesi li sada sam? Sam sa ogromnom pozornicom što te, prožderući prostor i svest, ipak čudesno zaobilazi. Bez ikakve mogućnosti pokreta, odslikavaš se raširenih, raskrečenih udova, po trbuhu otužnog pauka, i taj ga krst boli više no svi neprotumačeni uglovi, sve bolno prazne materice ćoškova. Sablast si, izvesno, i nepojmljiva je žena što je u tmasti mrak kročila sa tobom. Sad, konačno, vidiš jasno, bez šoljica, bez stolica, bez polica, nećeš moći svome telu da

knjiga4a.indd 272 9/9/2014 9:12:10 AM

pomogneš. Otišlo je, a sa tim odlaskom, istanjio se glas riđeg želuca izvan koga nema ničega. I usta izmuljana zemljom i jagodice smežurane od tople, mlečnobele vode, slike su nepoznanice koja se javi katkad u snu, no odviše retko da bi se pamtilo. Kao mali, ruševni rudnik, sam u sebe si spušten, bez kanapa i svetla. Više te ništa, ni narkotička sanjarenja, ni beslasna trežnjenja, od tupog kuckanja ne mogu odvratiti. Raznose se udarci zlatnim krvotokom i smiriti se neće dok zagušljivim, zlatnim mrakom ne poništе svetlo, po čuvenju znano, svetlo *izvana*. Kao mali, ruševni rudnik, unutar riđeg želuca, unutar trbuha-tela, unutar iskrice, jedne zalutale iskrice sa ognjišta posred kuće.

[*Poema preko*]

Pet je do osam i imam utisak da će se neko pojaviti na vratima kafića, neko ko me poznaje. Koga ja možda neću u prvom trenutku prepoznati. Posmatraćemo se nekoliko trenutaka, zatim će blago podići obrve. Male su šanse, uprkos slutnji. Ili baš zbog nje, jer ona je katkad znak upravo skrivene želje. Vrata se otvaraju, to je samo konobar koji unosi kartone soka od pomorandže. Zamišljam kako se spotiče, naravno, šta bih drugo. Ako neko i stigne, uvući će se neprimetno, i čitava ta scena koju sam postavila posve je prevaziđena. Što sam starija, sve više brinem za ljude. Plašim se da se ne zabrinem i za tu osobu koja neće ući. Unervozim se iz čista mira, uprkos udobnim naslonjačama, umećima porodice Molinari i nenametljivoj muzičkoj pratnji. Jer sve može da se obruši za sekund. Jer ne sija sunce. Jer Nađa nije tu.

****

Nina je znala, kao i uvek, da jedna mora ostati sama. Zbog toga se na ono – *And as the years go by the other woman will spend her life alone* – stišćemo jedna u drugoj kao u kadi leda. Kada bi moja druga žena bila žena sa takvim glasom i stasom, ne bih se ničega bojala. Ali je moja druga žena mršava i bleda i ne citiraju je u ljubavnim filmovima. No, ima daleeeko bolji akcenat kada peva *Ne me quitte pas*. (A lepše usne od Žaka Brela!) Moja druga žena usrećila bi uspavane psihoanalitičarke živim blatom svojih snova, kojima pokušava da me – hm, pa kako bih rekla – obradi. To je kao fado: jasno ti je da će biti tužno, ali odlažeš svoje učenje portugalskog da ne bi spoznala baš *koliko* je tužno.

knjiga4a.indd 273 9/9/2014 9:12:10 AM

Rekla sam sebi nekoliko puta da sam srećna, a onda sam postala uplašena što sam srećna. Mislim: kako će se sve to završiti? Kada me je uskoro slomilo, bilo mi je mnogo lakše.

****

Jesam. Da budem iskrena, nisam znala da to može da mi pođe za rukom. Izgubila sam se u gradu u kome poznajem prosjake. Nju sam ostavila u onom drugom, da se brine o muškarcu. No, bio je i meni potreban muškarac. Ili makar neko da se brine o meni. Preosetljivo, introspektivno, zabuljila sam se do zamagljenja slike i tupo se prelila u prizor. Bila sam zadovoljna Dunavom koji je meandrirao na tri mesta, nezaustavljivo prodirući u zelenilo – mitski prizor obljube prerušenog boga. I Dunav je bio zadovoljan mnome. (Ili mu je samo bilo lepo, pa se smešio.) Utešno je kad te velika voda prati svuda. Utešno je i kad te čeka tamo gde si je ostavila. Ipak, kad je voda muškog roda, sve je to odveć perverzno. Vidimo se nizvodno, rekla sam mu. I još: mada te volim mršavijeg. Izbezumila sam se na mostu, ružnom mostu nesigurnog spusta, nedostojnom da obruči moje vode. Nagnula se nad njih i kradomice pljunula – pljuvačka se, poput duše, lagano odvajala, gubeći svoje ljudsko poreklo i ostajući *samo* voda, mala voda koja će me zasigurno prestići. Malo dalje, pri obali, ljuljuškala se dečija crvena lakovana cipelica, vrludajući za svojom dvojinom. Zaškiljila sam, trepavicama premreživši talase i u njima tužne ribe, i *gle* čuda: Dunav je potekao naopako.

****

Zujanje frižidera, otkucavanje časovnika i duboko disanje muškarca pored, nadasve uznemiravajuće. Ona leži kao da spava – možda i spava i potpuno je oduzeta svojim snom. U ovoj sobi kao da sve je izuzeto svojim drugim polom, svojom drugom sferom; samo ja bdim. Ako se valjano koncentrišem, ispratiću sat i frižider u ritmu tanga, tek da ne bude sve obesmišljeno bleskastim osmehom jutra. I kao inscenirani neki susret deluje sve ovo: jedino ja nisam stigla na zakazano mesto, i sudeći po sve naglašenijem otkucavanju sata, neću ni stići! Ako je za utehu, prizvala sam Astora Pjacolu, te sada ova elegija *pianissimo possibile* zadobija pun značaj i sve neophodne sastojke. Ah, bdenje je već samo po sebi subverzivno. Tango – čist šovinizam. Zdrav muški znoj i polučučanj. Zadržavam kikot,

knjiga4a.indd 274 9/9/2014 9:12:10 AM

jer, Bože, ljudi spavaju. Ma kakvi ljudi!? On spava, a ona se pravi, sigurna sam. Jer kad god zaustim da je pozovem, ona je već tu negde, kapci zatrepere i sasvim prirodno se povuku, kao da nikada i ne odlazi drugde do na granicu, na treperavu žicu po kojoj nesigurno pleše, na sredokraću moga i njenog sna. Upravlja svoje pseće-otužne oči na zadimljenu prostoriju noćnog kluba, na gaučosa koji me je – sad već krajnje nepristojno – pritisnuo na svoju koščatu karlicu, na moju glavu u primetnom otklonu, i... pada u nesvest od smeha. A u ćošku skupio se sumnjičavo Pjacola, razmatra neizvesnu budućnost omiljene mu koračnice, te, sasvim prirodno, nastoji da me eliminiše iz prizora.

****

Koncertna verzija. Bruji, pa se naježiš. Kao da te grli neko otpozadi, dok nesmotreno tipkaš. Kao da te grli neusavršeni zvuk. Pomisliš, od tog ježenja, da te neka stvaralačka ekstaza hvata. Odjednom silna prezrelost, u datom trenutku. Tek što ne otpadnem, u travu. Za doručak mrava, nepozvana. O volim jutro i odlaganje doručka, besnilo creva i setu sekutića. Dresing patine preko sunca. Opet prstom preko usne. Oglušujem se o glas. Kažem: sama sam. Kažem: sedim na temenu morske zvezde, na stecištu nečije želje, podzemna me energija razbrujava. Poležem po kracima, rastežem se, sva od žice, sva od bruja, sva od čekanja. Ništa to ne govori o meni, sve o izvesnim životopisima. Iz aviona bi fotografija dosta rekla: padobranac, meta ili religiozni fanatik? Ne, samo zvezda. Bez precenjene personalnosti, lice zvezde, osmeh, sjaj. Glumila sam u bajci? Da. I u ekranizaciji...? Da. I u reklami za bajku? Niste li i vi? Osmeh je izgovor da iskažeš besmisleni, nepovezani niz reči, a da to nekim kanalom ipak prođe. Bez ugrušaka sintakse. Pa kažem: pođimo na vodu. Onako spontano, ka talasanju. Živeti u gradu bez mosta, besmisleno je. Onaj osećaj – na njemu – kada se, od duga zurenja u površinu vode, najednom, sa sve tobom, spusti i poroni, te izgleda kao da tu površinu posmatraš odozdo, sa rečne zvezde, nezamenljiv je. Držiš se za ogradu, kao da to išta menja. Vešaš se o krstove vidnih crkava, kao da to išta menja. (Jedino ako Kvazimodo zazvoni...) Toneš i izranjaš, gore, dole, a na glavi, jedna suluda ptica pokušava da ti svije gnezdo.

– – – – – – – – – –

knjiga4a.indd 275 9/9/2014 9:12:10 AM

knjiga4a.indd 276 9/9/2014 9:12:10 AM

UROŠ KOTLAJIĆ

*1982, Beograd. Diplomirao filozofiju na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Objavio knjige pesama *Iris* (2008), *Poslednji gran žete velike ane andrejevne* (2010), *Pesme* (2011) i *Soneti o rupama / Priče o sili* (2012) i knjigu poetske proze bez naslova (2013). Deluje u okviru poetsko-umetničke grupe sa Tamarom Šuškić, Vladimirom Tabaševićem, Bojanom Vasićem i Goranom Korunovićem.

***

Tako je prijatno sedeti preko puta tebe
gledati kako niz tvoje tanke prste na
nogama kako niz tvoja gola stopala
Jedna uvijena marama
jedne otvorene usne

Moja metalna glava,
Govorim svoje spremljene reči
koje na tebe deluju kao žice roštilja
na telo, nagomilavaju gomilice žara
mali roj mušica, Metalna
glava, metalne reči

Ja sam televizor koji te zanima

Ženo,
nikad više u ovoj sobi, užasna je

(crn i miran talas kafe
zapljusne,
rebra topla i složena,

Ja sam strašilo umesto prizora)

knjiga4a.indd 277 9/9/2014 9:12:10 AM

***

Vezani žicom ljubavnici
stalno razdvojeni,
užina kojom su se mazali
mrve niz koje su planine
stavile čaršav sa jagodama,
dlanove za njih, umesto prostora
gde su se i divlje svinje tucale
gde su drhtali oblaci nad njihovim
vrhuncima

Ispucala je slika:
prostor dovoljno neobičan
da u njega ne mogu da stanu
njihove kože (sada skupljene, kao meke,
klonule makaze)
već samo tela, gola uzbuđena tela

***

Dogorevanje, štuka
Ja upaljeni fitilj moji zubi
ka unutra kao zubi štuke

Poštena tela tetkica nadvijenih nad podove
Njihov seks jasan kao novina
na prozoru, U vazi sačuvane, kao igračka
unutra
Sve zapaljeno
Njihova odeća nije otporna na vatru

Stalno buke ovog smisla proganjaju, kroz
hiljadu usta, u belom salonu hladnog
druženja (uz kocku i burbon, znoj i
ridanje) ali mi, dani na prozorima:

Škola je zapaljena
ne ostaju WC-i, sa masturbiranjem po
pločicama
sa petardama koje su pucale u džepovima
sa crnim dodirom oraha
To je
samo svet u staklenoj kugli

(Usamljene,
jašu
ivice
stolica

***

Kako mogu da zaspe kada znaju
da je ovaj drugi otišao i
da se neće vratiti?

Kako mogu da se izdužuju na belom
madracu beskonačnog kreveta,
kako mogu da spuste naočare
na stočić, da ostave šolju čaja
da u praznu pikslu otresu svoje nokte

ogrizene do ivica?

Dok otkucava veliki časovnik
(Dok otkucavaju šnicle velikog časovnika)

knjiga4a.indd 278 9/9/2014 9:12:10 AM

Upoređuju proste brojeve, skraćuju razlomke –
Ubacuju ugalj u šupu, lopatama
i kofama

***

Kako udaram dlanove
Kao cvetove, iskrivljene debele
vratove od žica, lampe okrenute ka vodi

Zašto nema zadovoljnih vulkana unutra
svetla u kuhinji su pogašena
zašto me ne sastavljaju od komada
latica peteljki i korena
na zidu: ja na livadi, raširen u travi
(prostor prirode nije odredište
mojih ispucavanja)

govorim cvet želeći samo da kažem

jedna velika snaga me tera da
udarim u zid,

očekujući udar, rasprskavanje

***

Gubeći glavu nad prozorom
Zapadajući u spore snove koji
se ponavljaju

Ne želeći da mu da da ode, da ne bi
ostala sama na stolici, sa laktom u ruci
ali on je ipak otišao da razgovara sa
ostalima, koji su stajali pored zida
i ona je ustala i izašla
i on nije potrčao da je stigne
već je u besu zavukao ruku u mokri prorez
pokvarenog aparata za ljubav, pokušavajući
da izvuče svoju zaglavljenu cedulju

Sada spava
Stoji na prozoru

***

Iznenadna provalija u šolji kafe, u
svakidašnjoj
na istoj toj hartiji (gde su se dogovarali,
grebali sa šarkama u zubima i uporno,
mala vrata za bekstvo, kroz trnje
letnja noć, sa žiletima u rukavima)
– Bik izvanrednog

Tu na mestu gde sam otvorio oči
Neko je izašao (očekivano, nisam
video lice) ostavljajući prostor
otvoren

O ne možemo se tu useliti
ne možemo
ne možemo

knjiga4a.indd 279 9/9/2014 9:12:10 AM

***

Iz tvojih usta sve bih stavio u svoja
Nema prostora za veliko more,
za aparaturu veoma velike vode
Ona se mora držati ispod jezika
jako pritiskati, kao nalet stoke
Unutra, ostavljao sam tragove opirući se
Iznutra telo voćke (ti) prebrzo izraslo

– –

***

Opet,
šta se događa u njihovim sobama
kada hoće da pogase svetla
kada su spremni
kada spuste dlanove niz garnišne
Šta se
događa iza njihovih zidova: kolaži
tela, ne, dobri san nezainteresovane
ruke muzika u pozadini jer se
ne može zaspati u tišini
kao što se ne može zaspati u ringu

koliko prozora, koliko ukrštenih zidova
koliko plastova sena, koliko rundi,
koliko tuševa i ogledala (gde su sve
ogledala, gde je krevet), koliko eksera
nepravilno ukucanih
kanapa za veš preko golih stomaka na krevetu
stolnjaci preko tela stisnutih bez obale za
disanje
ručak bez kašika, prozor bez pozadine
između prozora i kreveta
koliko zastora
u samom krevetu

(koliko zidova, koliko prečaga, panoa,
rovova)

***

Bes vrata su počela da rastu ka unutra

Tvoj vrat
će srasti sa mojim rukama
tvoja činijica za limun
će biti jezerce za moj brodić
od novina

[*Pesme*]

knjiga4a.indd 280 9/9/2014 9:12:10 AM

GORDANA SMUĐA

*1982, Beograd. Završila master studije dramaturgije na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu. Autorka pozorišnih i radio-drama izvođenih u zemlji i inostranstvu. Scenaristkinja i rediteljka dokumentarnog filma *Beogradska sonata* (2013), koji je dobio nekoliko nagrada na festivalima u inostranstvu. Bila je programska urednica Međunarodnog festivala dugometražnog dokumentarnog filma BELDOCS. Saradnica časopisa *Vreme*, *Status*, *Ludus*, *Pozorišne novine, Politika, Danas.* Prevodi sa engleskog i italijanskog jezika. Objavljuje eseje i teorijske tekstove o filmu i pozorištu. Piše poeziju i kratku prozu. Objavila knjigu pesama *Druga mesta* (2011) za koju je dobila nagradu *Mladi Dis*.

***

Sumatra je vrlo blizu
Okrenem se i ugledam je
U vazduhu jesenjih dana

Sumatra je na korak
Možda dva
Ali sasvim sigurno dodirujem je stopalima

Sasvim sigurno
Ona je naše lice i naličje
Telo androgina

Ona je ista i tu je
Iskoračila je
Sumatra je na korak ili dva

Dodiruje nas leđima
I dok je tražimo, ona je iza nas
Kao senka

Sumatra se približila

***

Trag od svetlosti
Dok tišina glumi muziku
Dok se menjaju dan i noć za odelo
I identitet

Kapa za kapu

Samo jedan trag svetlosti na nebu
Gore je još dan
Dole noć
I mešaju se

I onda dan nestaje
I onda noć dolazi
Kada otera trag svetlosti

knjiga4a.indd 281 9/9/2014 9:12:11 AM

***

Poslednji dan njegovog života
Prazan grad
Dim i dve mačke

Atmosfera za nekoga ko je prezreo svet
Sa svim njegovim avetima
Koje žive i dišu
Punim avetinjskim plućima

Po ćoškovima njegovih snova
Po ćoškovima ulica kojima prolazi
Po ćoškovima kreveta u kojima spava
Sa avetima

***

Ponekad izgubim deset godina života
U jednoj sekundi

Često sanjam da stojim ovde
I putujem
Ispod obrva i nosa je osmeh
Iako laju psi, znam da je obala daleko

Sve barske stolice mogu se zaljuljati
U bilo kom trenutku
U ritmu sa čašama na šanku

Klize čaše pune viskija
I ja sa njima
Ceo brod se ljulja

***

On sanja iza tuđih imena
O promeni
I kretanju

Sanja da ga zove glas
Iz slivnika
Jednog sasvim običnog

Da ga zove glas
Jedan sasvim običan
Da nema lica
Ili ako ima, da se ne vidi

Samo se čuje
Glas iz slivnika

U jednoj ulici
U kojoj nema nikoga
Ni ljudi da koračaju

Samo ostareli slivnik
I još jedan glas
U slivniku

Nema nijednog psa
Nema mačke
Samo glas iz slivnika

Koji zove dole

knjiga4a.indd 282 9/9/2014 9:12:11 AM

***

Da li mene zbunjuje ovaj grad
Ili njega ja

Nekoliko sati u muzeju
Nekoliko kafa
Vrlo kratkih

Nekoliko ulica
Stari grad ima trg
Sa fontanom

Tišina dolazi sa kišom
I mora se poštovati
Nekoliko štapova nad vodom
Potopljene udice

Niko se ne mrda
Iz poštovanja prema čoveku koji peca
Dok kiša daje takt
I pretoplo je

U Sirakuzi
Oko fontane
Aretuza

***

U Lajpcigu te samo tramvaji
Podsećaju na to da vreme nije stalo
Tišina u kvalitetnom postojanju

Odmerenost u rečima, pogledima
Osmesima
Odmerenost koja uči uživanju

Nečujni koraci
Voz koji niz šine klizi šapatom
U vazduhu stare tajne
Dobro sačuvane

Gotički parkovi
Hlad nad drvenim klupama
Pokoja debela mačka
I tišina nedeljnog popodneva

knjiga4a.indd 283 9/9/2014 9:12:11 AM

***

O Aleksandriji
O ulicama pored stena
O moru i ljudima

Živi se na ulicama noću
Tada se dobro oseća grad
Buka i šaputanje
Mnogo se govori

Gradovi na moru
Rado prihvataju ljude
Zajedno sa svim njihovim snovima

U Aleksandriji
O Aleksandriji

[*Druga mesta*]

- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

knjiga4a.indd 284 9/9/2014 9:12:11 AM

MARIJA RAKIĆ ŠARANAC

*1982, Kragujevac. Piše poeziju i prevodi sa engleskog. Objavila je tri zbirke poezije: *Naličje mene* (2001), *Antikvarnica na kraju grada* (2005) i *Obe strane sveta* (2008). Za drugu knjigu dobila je nagradu *Aladin Lukač*, a sa rukopisom treće je pobedila na 39. Festivalu poezije mladih u Vrbasu. Živi i radi Kragujevcu.

BRBLJIVCI

Prošle večeri sedeli smo na terasi Samantine kuće.
Njen stari mačak sed i slep spavao joj je u krilu.
Niko nije bio raspoložen da priča.
Zapravo, ignorisali smo jedni druge.
Nije to bilo neučtivo ignorisanje.
Nismo želeli da povredimo jedni druge
teškim rečima neprijateljstva.
Jutros kad se Samanta probudila nije više bilo njene babe.
Samo postojanje okružilo ju je svojim besmislom.
Nije osećala bol.
Nismo ni mi.
Jedino je mačak tugovao za apsurdnim bolom
koji mu je nanosio staričin štap.
Samanta je oljuštila pomorandžu i pružila nam po parče.
Niko nije hteo da uzme jer su joj ruke bile prljave od mačka.
Ona se naljutila.
Mi smo ćutali.
Onda je gurnula mačka sa svog krila i šutnula ga.
Mačak je pobegao.
Zatim me je kao talac sopstvenog straha
odvela u sobu njene babe.
Iz njenog ormana izvadila je svetlo sivu haljinu.

knjiga4a.indd 285 9/9/2014 9:12:11 AM

Želela je da je probam.
Ja sam želela da nestanem negde iza ćoška Treće ulice.
Ne bih baš mogla da je navučem; sigurno mi je tesna.
Nema veze, probaću ja.
Htela sam da slušam Bramsa.
Samanta je htela da oživi svoju babu sa lepršavim rukavima
kao strašilo na vetru.
Bila je smešna.
Bilo mi je žao.
Ćutala sam da zaustavim trenutak.
Ostali su virili kroz prozor.
Mačak je ušao u sobu i seo Samanti u krilo.
Ona je počela da plače,
zamolila nas je da odemo.
Otišli smo bez pozdrava svako svojoj kući bez reči.

Sama sam u darovanom trenutku samoće.
Stojim pred ogledalom i vidim Samantu u babinoj haljini
kako čeka da svet stane ili se otvori zauvek.

PESMA ZA SERŽA

Sutra je rođendan Seržu.
Htela sam da ga svi proslavimo zajedno u bioskopu.
Ne znam šta bismo mogli da gledamo.
Niko nije hteo ništa da predloži.
Hteli su da pitamo Serža.
Ja sam htela da to bude iznenađenje.
Svi su rekli da je to glupo jer Serž ne voli iznenađenja.
U stvari nisu imali para za ulaznice.
Ležali su na mom krevetu i preznojavli se
jer je peć bila napunjena do vrha.
Ja sam šarala naša imena po prozoru kad je neko zazvonio.

knjiga4a.indd 286 9/9/2014 9:12:11 AM

Zamolila sam nekog da ustane.
Svi su bili mrzovoljni.
Morala sam ja.
To je bio Serž.
Gledao je ljude u parku i sedokose kelnerice po noćnim kafeima,
hodao osvetljenim pločnicima,
gledao u prozore toplih kuća i setio se mene.
Ušao je.
Bio je iznenađen što su svi ležali na mom krevetu.
Pridružio im se.
Doneo mi je neki stari film. Bila sam srećna.
„Znam da voliš iznenađenja", rekao mi je.
„Hvala. To znači da nećemo prespavati noć."
Nikom nije bilo ni do čega. Ni Seržu.
Seo je u moju fotelju i zaspao. Poljubila sam ga u obraz.
Svi su osećali žalost a mene optužili da ga sažaljevam
jer Serž nema svoj dom.
Bila sam ljuta na sve.
Okrenula sam se pisaćoj mašini i počela da kucam bez nadahnuća.
Predložili su mi da Seržu kupimo nove cipele, ali kako.
Razbila sam svoju kasicu. U njoj je bila trećina Svonove *Gramatike*.
Mogli bismo u bioskop i na piće.
Serž ne voli iznenađenja? Ko to kaže. Ja ih volim.
Serž je zaurlao da nas mrzi: „Kad sledeći put odlučite da me žalite
ne budite tako patetični, večeras su bile zauzete sve stolice",
izjurio je i zalupio vrata.

Danas je Seržu rođendan.
Sedim sama sa kesicom kokica u bioskopu
dok svuda oko mene srećni razmenjuju poljupce.
Serž spava na stepeništu umotan u šal.
Film je dosadan. Ne bi mu se dopao.
Ja slušam Šuberta i pišem pesmu za tebe, Serž.
Ljuti se, ali danas ti je rođendan.

knjiga4a.indd 287 9/9/2014 9:12:11 AM

POSLE KIŠE

Sinoć smo bili u pozorištu.
Pokisli i ja.
Nije nam se svidela predstava.
Pokisli je sve vreme dremao.
Po izlasku iz sale ćutali smo.
Htela sam da čujem njegov komentar.
On je rekao – možda neki drugi put.
Uhvatio me je za ruku.
Bili smo sami u celom gradu.
Nas dvoje.
I jedan pas kog je Pokisli ostavio na biletarnici pre početka predstave.
Sviđa mi se njegov povodac, bilo je sve što sam mogla da kažem.
Otpratiću te do kuće.
Posle toliko godina, brojnih izložbi u celom svetu,
različitih devojaka,
posle mojih neuspelih pokušaja da budem srećna...
Pokisli i ja nismo imali ništa.
Ništa da kažemo. Ništa da pružimo.
Ništa zbog čega bismo se radovali.
Ništa što nas je činilo srećnim.
Bila je tu još vera u čuda
koja je ponekad vrhovima prstiju dodirivala naše slepoočnice
dok smo spavali. Ali...
Otpratiću te do kuće, bilo je sve što je Pokisli mogao da mi kaže.
I ti razgovori o miholjskom letu,
o tome da li će već sledeće nedelje početi kiša,
kada putujem za London, kada putuje za Lion,
pa posle Liona nazad u Pariz, gde će ostaviti svog novog psa...
imali su smisla samo zato što smo,
razgovarajući tako nezainteresovano,
toliko odsutno,
stvarali skice za nove slike, za nove priče...

knjiga4a.indd 288 9/9/2014 9:12:11 AM

A da uđeš na pola sata?
A pas?
Može i on. Na zastor pored peći.
I šolja čaja?
I šolja čaja.
Gledali smo u jednu skicu koju mi je Pokisli poslao iz Pariza. Davno.
I ćutali.
Pas je lizao moju ruku. Pokislom je bilo smešno.
To samo znači da mu se sviđaš. Mnogo.
Moram da operem ruke.
Dok su mlazevi vode tekli iz slavine na moje ruke,
na moje lice, Pokisli je dovikunuo:
Čini li ti se da je besmislen?
Pas?
Život.
Ponekad.
Meni stalno. Kao ona predstava.
Zatvorila sam vodu i pustila psa da mi liže vrhove prstiju.

[*Antikvarnica na kraju grada*]

PTICE

Čavka mi je jednom rekao da je kroz prozor njegove kuće
u Njegoševoj 158
sunce bacalo svetlost čitavom dužinom
i ptice su postajale nevidljive pred zamućenim pogledom
Kiša je curila iz vedrog neba u mlazevima
kao voda na česmi u gradskom parku
Tu se jednom njegov otac potukao i onda su ga odveli
Sedeli smo na klupi pored reke
kapuljača mu je zaklanjala pogled
Čavka je gledao u zvezde

knjiga4a.indd 289 9/9/2014 9:12:11 AM

pričao je priču o ogledalima dok su crkvena zvona
slušala sopstveni glas u predvečerju
Ja sam njemu mogao samo da kažem kako čekam
da mi majka pošalje krila da ih isprobam
da uzletim
da joj se vratim kad neće ona meni
Brčkao sam noge u reci
Voda je počela da uveličava mesec
Bolele su nas čvrge što smo ih dobili od učiteljice
jer nismo znali da ponovimo pitanje
Čavka je morao da krene na posao
Držao sam mu kofu s vodom dok je sunđerom prao
stakla tuđih automobila u zvezdanoj noći
Obećao je da će zauzvrat da me vodi da gledam
kako ptice uzleću u parku u blizini Njegoševe
kada sam ga ostavio na starom šlepu
sa čašom jogurta i bajatom kiflom
Zemlja se polako okretala
a ja sam se sušio na svetlosti mesečine
Trčeći do kuće želeo sam da se ugrejem
u očevom zagrljaju

GRAD

Položila je maturu
tog petnaestog juna
Sijalo je sunce na prozorima gradskih kuća
i vrele kapljice znoja slivale su se
niz jezike uličnih pasa
Bukve su pravile hladovinu
onima koji su unapred rezervisali
svoje mesto na klupi sa naslonom
pored nekog ratnog heroja na čijoj je bisti napisan
nepristojan grafit

knjiga4a.indd 290 9/9/2014 9:12:11 AM

Automobili su stajali na zatvorenim semaforima
njišući svoja izgrebana tela
u ritmu najnovijeg letnjeg hita
Prolaznici su otvorenih očiju
iza tamnih stakala sanjali nekakav tropski san
talas mora, blistav i čist
spakovan u kofer
da u subotu uveče u njega potonu dok pale cigaretu
simulirajući zadovoljstvo zbog bekstva
sa usijanog asfalta
Četiri strane sveta u sebe su sakrile dašak letnjeg vetra
Ja sam sklupčan sedeo na istoku
i čekao limunadu
sa dosta šećera da njome osvežim tri žute ruže
što će za petnaestak minuta pomilovati
njen prćast nos i trideset dve pege
kad pomuti prizor vreline ubrzanim otkucajima
svog srca
o kome sanja svaki korak grada
i ćutaćemo znojavih dlanova
dok tišina između nas ne progovori
zvukom usamljenog taksija što je prispeo na trotoar
ispred znaka za zabranjeno parkiranje

TAHITI(KAOMATA)

Bila je srećna što joj pod haljinom kuca srce,
što se u jednu tačku ulivaju sva mora sveta
i sa vrhova svih planina vidi se sunce –
pun crveni krug
što pucketa u dnu horizonta pri izlasku.
I nema više pustinjskih oluja,
slepog lutanja sa peskom u očima –

knjiga4a.indd 291 9/9/2014 9:12:11 AM

danas će opet biti vruće
i lepeza će nam pomoći da dišemo vazduh
dok ne padne večernja kiša
i ispuni snove novom nadom –
da će koliko sutra krupnim skokovima doći mir
koji staje u sladoled od čokolade na drvenom štapiću.
U starom čamcu, čamdžija će nedaleko od obale
hvatati male, vesele ribe posle svakog udara talasa,
koje će novi početak dočekati na vatri u pesku
i sve će mirisati na ruzmarin.
Negde blizu straha, počinjaće nova radost
na jeziku,
u žilama,
u improvizovanom kupatilu,
tik uz more pored palmi sa kojih padaju sveže urme
na njeno oblo telo,
na moju ljudsku požudu
za jedan božanski osmeh,
za dva božanska oka
koja nas iznutra posmatraju na mesečini,
u centru sveta.
Zvaću je Anom, Pahurom, Marijom Rozom –
dok se uspinjem uz njeno telo –
mojom Tahićankom sa tavana
što je došla iz prošlosti
da na 32°C stvorimo večnost
da miriše na vanilu,
da jednim dodirom produžimo liniju života,
prekinemo tišinu
na prostoru za novo detinjstvo.
I držaću je za ruku kada se bude čuo prvi plač
na našem konačnom odredištu.

[*Obe strane sveta*]

knjiga4a.indd 292 9/9/2014 9:12:11 AM

V&A

Tu na klupi u V&A muzeju
crtala je gipsanu kopiju Mikelanđelovog
Davida.
Predano. Ulazeći mu u misli,
kao da plovi mirisom vode
u hotelskom bazenu.
Da im izmeri dubinu.
Da im dodirne kružne talase i odredi starost.
Pružale su se linije i širila se svetlost. I senke.
I žamor radoznalih stranaca,
uzdasi, divljenja, zbrka vremena,
kazaljke na satu što žure prema zatvaranju.
Mora da postoji neka prečica što vodi
do izlaza.
Između glave i nogu,
preko vratne žile i grudnog koša,
desnog kažiprsta i stomaka i stida i kolena.
Neka skrivena staza
uronjena u telo.
Neki promakli trag,
podzemna železnica
u kojoj svi čitaju mape umesto knjiga.
Neki zalutali putokaz
što vodi na površinu.
Neki dabl-deker što vozi na stanicu Viktorija
zaboravljene kao kišobran
i vraća u hotelsku sobu.
Restauraciji sna.

REGENT PARK

Pušila je neku cigaretu
zaboravljenu davno u džepu farmerica
dok smo u vunenim džemperima
leđima uranjali u vlažno tle
Ridžent parka i slušali šuštanje
sudbine sazdane od opalog lišća.
Kao uplašeni ježevi
oslonjeni na bodlje
šutirali smo oblake
nekom žilavom snagom
što će uz pomoć nadahnuća
izroditi beskonačno mali deo sveta –
u jasnoj svetlosti zalaska,
u smiraj, u nenameštenoj sobi
koja je skladište slomljenih stolica,
krhotina straha, oskudnih zatišja uma,
sramežljivih disonanci sna –
koji će uzvratiti bljeskom
među bedrima i stomakom
i otvoriti prostor za triptih
u trupovima čamaca za iznajmljivanje
dok se voda u jezercu nadima
beležeći trud svakog poteza.

knjiga4a.indd 293 9/9/2014 9:12:11 AM

AKTOVI

***

Miris reke koji je vetar izmamio
Povešće nas do napuštenog gradilišta
Gde još stoje pukotine u daščanom podu nekada dnevne sobe.
I kroz rupu u drvetu gledaćemo podzemlje –
Ogoljene pejzaže zaboravljenog sveta
Zapise života što šušte pod naletima tuđih đonova –
I poletećemo u zagrljaj gustog blatnjavog testa
Sasvim slučajno jezikom htonskih zveri
Dozivaćemo dubine, sebe praviti od natopljene gline,
Tuge ispale iz tvoje kičme, moje utrobe, u tuđem gradu
Modro nebo sumraka odvešće nas u jedno predgrađe i park
Da sa klupe na vrhu bedema posmatramo zalazak sunca.

***

Odjednom ćeš shvatiti da vreme nosi novi početak
Iako se bol svakog jutra probija kroz tišinu
Čak i kad obećaš sebi
Da će uspomena izgubiti svoju pravu boju
Ako dovoljno dugo zuriš u sunce iza oblaka
Dok se prozorska okna tresu pod naletima vetra pred oluju.
I onda će doći običan dan, kao i bilo koji pre,
I želećemo u bioskop, u park pun tuđe dece,
Malo reda u životu ne bi bilo naodmet,
Kazaćemo jedno drugom istovremeno,
Šćućureni, ti na svom jastuku, ja pod tvojim pazuhom
Pod prstima osećamo graške znoja na telima
Dok uranjamo u novo veče, zatim jutro, dan,
Sjedinjeni, da na unutrašnjim zidovima kuće,
Visokoj travi i šipražju u dnu dvorišta
Ostanu tragovi naših izukrštanih hromozoma.

knjiga4a.indd 294 9/9/2014 9:12:11 AM

MARIJA CVETKOVIĆ

*1983, Kruševac. Diplomirala dramaturgiju na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu. Objavila zbirku poezije *Alogaritmije* (2010). Bila je *copywriter* za *Saatchi & Saatchi*, zombi u filmu *Zone of the Dead* i izvršni producent za filmove Stevana Spasića *Lepak* i *Vitamin & Cveće*. Radila na projektu *Niko nije niko*, za integraciju romske dece u obrazovni sistem.

*

Sve se završilo
samo si
čovek
i meso
opet
lagani okret
u sebe
nisam mala –
staću cela
.

*

...i tako se svet opet uglavljuje u sedišta
iz svojih kolosalnih razmera neležećih
i crni anđeo osvete
s ruksakom na leđima,
da ne odleti,
dolazi posle rike
kao trenutak
veoma obične čovečnosti

[*Alogaritmije*]

knjiga4a.indd 295 9/9/2014 9:12:11 AM

GDE IMA DA SE KUPI ODEĆA NETRULEŽNOSTI?

Moj deda tera vrapce i pčele – psihopompe,
štapom buči, udara o plehove,
od besa što po njega dolaze,
što ga se više ne plaše.

*

Zašto se ne sahranjujemo u darivanim
košuljama?
Starost ogoljava
manire i mane
Naglašava, ne potire –
U starosti rečima niko nije ostao neuprljan –
besomučno isteruje svoje –
Ona bi da istrajava
i preko zida

*

Mir starim telima
što se koprcaju
da se ne umire
I mir stranim telima
što traže useljive.

BAPSKE PRIČE

Ko kad osamnaest
Samo je koža
duboka
samo je kosa
'skrzana
samo je duša
rutava
a sve drugo
ista sam.

***

Odumiru biljke
i kvare se stvari
i tamo, iznutra,
zovu me
da siđem,
ko bajagi,
da ih popravim.

knjiga4a.indd 296 9/9/2014 9:12:12 AM

BESTIJARIJ

Ponekad u gradu
noću, leti
čujem nešto
što ne znam gde da umetnem
riku slonova, pristajanje brodova,
ali nijednom od njih
ovaj grad nije u prolazu.
To mislim sve dok ne vidim
kad cirkuski momci
sprovode slona na traktorskoj prikolici,
sredinom jednog dana.
Ali ni tad – vezan
slon ne riče
ništa mi ne reče.

STRAŠNE PRIČE ZA NEVALJALU DECU, ZA LAKU NOĆ

Nekad su ujutru zajedno pevale ptice i žabe
kod ježa izumitelja vatre
Sad crne raže šire krila,
detlića svraka kljuc kljuc u kljun kljun
Noću se ljudi čuju kao ptice, a sove kriču
kao deca
Zaborav je siva žaba gutača
što živi isto gde i
pogrbljena buba očaj
Pre su tu bili
labudovi prištevi,
ali njih je od
gorile srebrnih leđa odveo
mačak rasparnih očiju
baš onda kada je
majka medvedica
jurila oca ježa.
Tragično neprepoznavanje cvrčka –
strašan kraj lèta.

knjiga4a.indd 297 9/9/2014 9:12:12 AM

KAŽI MI, KAŽI, KĆERI

Unutrašnja kontrola
unutra i vani
Da li si jela
i koliko daleko si išla –
jer tu su dokazi –
potrošnja goriva
i siluete tvoje smutljive,
kaži mi, kaži, kćeri, malena, gde si bila,
u tim tvojim poznim godinama,
ovako kasno.

Dok ćerke
laju na majke.
Na njihove polutke
hranljive, što njišu
mekane vratove.

A i ti si srce
pogano, o čemu sve
ne razmišljaš.

***

Da ne tražim svoje,
samo da se ne podsećam
ako mi šta duguju,
da ne tanačim
ne merim
razmirujem
oberučke
da ne vezujem repovima
zlatne kučke.

IZ OKREČENIH GROBOVA

Telo dotrajava,
pa i ja
I na telu
osmeh stvrdlih usana
poljupci podlivci
U srcu još žudne oči
U ušima
sveopšta opanjkavanja
pevača razglasja
U džepovima i dalje
šarene pare i besplatne akcije
I strah
da sam u svoja konačna obličja sklupčan.

knjiga4a.indd 298 9/9/2014 9:12:12 AM

ILHAN PAČARIZ

*1983, Prijepolje. Studirao na Odseku za komparativnu književnost i bibliotekarstvo Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Objavio knjigu poezije *Sobni nomad* (2011; nagrada na Festivalu mladih pesnika Srbije u Zaječaru).

ĆUTANJE

Mora da je bio siguran da je gumeno uže
dobro vezano kada se pojavio iza
galerije automobila i, kao neko kome je
dugo trebalo, rekao: Zašto nam to radiš?!
Ona je stajala na senci svoje sobe i ništa nije rekla.
Kasnije, kada je zvuk motora iščezao
i on ušao u kuću, sedela je na stepenicama.
Brzo mu je utrljala papirić u dlan i pobegla na sprat.
Na dlanu je pisalo: *plašim se,*
a najviše se plašim da će, ako otvorim usta,
u moje grlo jurnuti voda i potopiti
vaša srca.

knjiga4a.indd 299 9/9/2014 9:12:12 AM

ĆUTANJE

To se dobro zna: mnoga korita reka su kamena,
često od kockastog kamena.
A opet, među onim od zemlje i plastike, gline, porcelana,
lima i kristala, postoje i, pod staklenim nebima,
staklena korita kojima teku po staklenim dnima
smešno prave i neduge reke.
Nekad je koritu i dnu i nebu, doduše,
ako je ima, šara ovakva, nekad onakva,
nekad su te reke moćnije a nekad tek rečice,
ali je važno da im je izvor uvek na istom mestu:
na dnu čaše.
Ipak je to, mogli bismo po svemu ovome
da kažemo, jedna reka.
I na Sardiniji i u Novoj Engleskoj i na Kamčatki i
u Bajkonuru i ovde, ma gde to bilo.
Njen je tok neprekidan (pošto neko uvek *upravo sada*
ispija čašu vode), a ona i pored toga za mnoge ne postoji,
jer nije imenovana.

Uprkos plivaču koji vapi za tačkom oslonca,
uprkos svesnom doprinosu nesavršenosti svih
opštih i geografskih enciklopedija, nemojmo joj ni ovde
ime dati.

ĆUTANJE

Kad-tad, ponovo će redosled biti ovakav: probudiću se
usred noći i u polusnu biti bez milosti za snove parketa
i vrata, jer bih popio čašu vode.
Iako je gotovo sva moja, umaraću tu čašu,
mučiću je, mrcvariću je, naglavačke ima da visi

knjiga4a.indd 300 9/9/2014 9:12:12 AM

sve dok joj svetlost sa ulice ne obelodani kapljice znoja.
Oh, kako ću je onda iskapiti!
Kao da gledam, teturajući vratiću se do kreveta i leći
na stranu srca.

Ne znam da li ću moći opet zaspati.

DO KOČIJA

Za mene je primer slike iz oblasti fantastike kada
se zvonko pije mleko i na hleb maže marmelada.
Kada točak bicikla izbegne dva kamenčića vešto.
Ili kada se čudim koliko polako mogu da ležim
na klupi u parku, iako dobro znam da tako nešto,
na ovakvom mestu, život neizbežno čini težim.

A to je radio i neko ko me je mrvicama hranio,
svojim krupnim električarskim jagodicama
dok bih ja među đačkim torbama štucajući branio.
No i to je slika na koju se nahvatala skrama
od sećanja svega, pa uporno preči neminovan put;
i preklinje, moli, da odmah ukolažim ovaj život.

Veruj, dok drugi se bratime sa smrću, kasno noću,
dohvatim teslu kojom je moj otac dugo gradio kuću
i zagrebem po prvom zidu. Znam, tu ću naći uzde,
i jedne smežurane i nežne, na koleno odložene prste.

knjiga4a.indd 301 9/9/2014 9:12:12 AM

TRENUTAK

Kroz rupu od progorele zavese
smeši mi se dečak
osmehom iz druge zemlje.
Oglasi se tresak toplog ćebeta,
oko se ispuni prizemnim letom plastične kese.
Tek toliko dugo da ne stignem
da mu kažem:
i ja sam bivao napunjen decembarskim
helijumom; i ja sam nekome proletao,
kao ti mimo mene.
U daljini je ostao krov i tanak stručak dima koji,
vanseban to shvatih, za njega nisam ubrao.

[*Sobni nomad*]

– – – – – – – – – – – – – – – – –

JUTRO NA PRUZI

u sve je nesiguran
njegova kuća je preko pruge
gle
noga mu zapinje za šine
prsne unuče rakije

čovek je bez svesti
sanja kako putuje vozom
rano jutro je
a on spava na pruzi
zadnji voz je tom prugom
prošao osam godina ranije

NEKO I TI

recimo ti i ja
gde god bila ti
i gde god bio ja
kad se udaljavamo
jedno od drugog
i se širi
a kad se bližimo
jedno drugom
i se sužava
kažeš dobro
to je jasno
ali šta je s tačkom
kod tog tvog *i*
jednostavno je kažem
to je rupica na bradi harmonikaša

PLAMTI LAMPA MONITORA

prozor otvoren
i vrata
ti na terasi
veče je
moj teški
plavičasti dim izlazi
svež vazduh ulazi
priznaj
baš tako se
sudarajući
mimoilazimo ti i ja

knjiga4a.indd 302 9/9/2014 9:12:12 AM

UNUTRAŠNJOST METKA

Stisak piska voza za vrat tvoje zore
Zvuk motorne testere iz susedne ulice
Borova iglica skinuta sa Sunca
Jedna ugaona kuhinjska sećija
polovna
Jedna kuća koju njeni stanari zovu: nova
isto polovna
Turski marš u izvedbi orkestra mobilnog
telefona
Klokotavi jezik vode iz vodokotlića
Komadić mesa iz otvorenog zuba Miris
cvetnog korena

Odrastanje u vidu recki na garažnim vratima
Sva rukovanja skupljena na gomilu
Sva zevanja kada je osećaj nelagodan
Svi progutani osmesi
Sve rupe koje se skroje
Tvoja šaka na šporetnim vratima kao na
kapiji Troje
Sva kašljucajuća spokojstva
Sva slušanja *What a Wonderful World*
Sve modrice na licima zemlje od šamara kiše

Srpovi odrezanih noktiju na crnoj hronici
U kolicima biće kojem cvatu vilice
Jedan pogled kao iz šumske zamke Na prozoru
zaborav u saksiji
Film o umakanju kamena u drob pseću
Naravoučenije priče o Zlu i Dobru Zla
Ostrvost srca posle par grogova
Slike uramljene i uskladištene duboko u oku

knjiga4a.indd 303 9/9/2014 9:12:12 AM

Pisano pravilo preraspodele mozga usled naleta juga
Automobil koji otkopčava put
Drhtavi glasovi majčinski, u sumrak i mrak
Usna optočena penom točenog piva
Mnoštvo beleški za esej o nedostatku taktike
Lista sedam najvećih katastrofa usled poplava
misli
Šteka dima koja izlazi u tebe kao magla iz šahta
Higijenski sapun sa mirisom baruta
Debela knjiga sa naslovom *Antologija digresija*
Jedan čovek, na lice svoje žene imun
Jedno lice, zeleno kao limun
Jedna kutija ulja za podmazivanje vazduha
Tvoja majka kao karijatida
Sve svete knjige apatrida
Komplet iskorištenih burgija
Jedan stomak mračan kao podrum vina
Gospođa Palestina
Gospodin Srbija
Pulsirajući triceps na amputiranoj ruci
Pahulje snega u belo zavijene
Kora vrelog hleba
Kora hladne zemlje

PITER

čovek sedi na stepeniku
zaranja lice u šake
iz džepa očevog kaputa
vadi cigarete
ne zna kako ali zna

nevski prospekt je
bela noć je
u svakom očnom kapku
ima po poluloptu

knjiga4a.indd 304 9/9/2014 9:12:12 AM

BOJAN SAVIĆ OSTOJIĆ

*1983, Beograd. Diplomirao na Katedri za francuski jezik i književnost Filološkog fakulteta u Beogradu. Master studije iz komparativne književnosti završio na Faculté des lettres Univerziteta Nice-Sophia Antipolis u Nici. Piše poeziju, prozu, književnu kritiku, eseje i prevodi sa francuskog. Objavio pesničke knjige *Stvaranje istine* (2003), *Tropuće* (2010) i *Stereorama* (2013). U pripremi mu je knjiga eseja *Aleatorij*. Kourednik je bloga posvećenog savremenoj poeziji *Jurodivi* i elektronskog časopisa za savremenu poeziju *Agon*. Osnivač nezavisnih izdanja *Knjižuljak*.

***

Iz dana u dan kao da me neko iznova prepisuje
Strpljivo predano i sporo
Zora mu donosi ispunjenje
(slično božjem pošto od grumena napravi čoveka)
A noćne aveti ciču prazninu i sumnju.
I on gluve časove provodi iznova tešući, prosejavajući
Beskrajno prepravljajući, kraseći ili brišući.
Vodi računa samo da krajem nedelje promeni uložak olovke istovetnim,
Boja ne sme da se menja.
Misli on i na papir, katkad i na rukopis
Ali rukama može samo da cepa i da lomi
Ukoliko u njih ne zadene olovku.

Od kockastih okvira do nepreglednog belog
Sve sam promenio.

Kad je prestao da beleži fusnote
(jer nije imao mesta)
Zaboravio je mesto s kog su mu zadobovali koraci.

Izgubio je mene negde između stranica.
Kao ispeglana leptirica smeđe boje,
– dok se on prelistavajući divio svojim redovima

knjiga4a.indd 305 9/9/2014 9:12:12 AM

Izjutra, podbuo, pored zadihanog pevca –
Poleteo sam naglavačke iz kupusaste knjige
I pao pravo na namazanu stranu.

Pošto su mi se krilca, već dobro sasušena, raspala,
Opet me je razvejao vetar.

***

Sa crnom maramom preko očiju činim korak.
Čudno, nema nikakvog drhtanja ni nestabilnosti
Kao onda dok nisam prohodao.

Bose noge ko zna čije blato obliva
Ćudljive su jer se ni vetru ne pokoravaju
Neće se odmoriti nijednom
Jer ne znaju kud gaze nit ih interesuje
Vole da tabane stvrdnu i umore
Išaraju i izgrebu mnogim tlima.

Skitnice i večiti nomadi,
Kad naiđu na ćorav put
Okrenuće se i opet zagaziti.

Ne vrludam rukama mesečarski,
Zaboravljam i onu tamnocrvenu tačku
Koja me podseća da još postoji sunce.
Maramu ne skidam.

A i zbog silne buke i negodujućih kreštavaca
Razmišljam da uši opskrbim voskom.

[*Stvaranje istine*]

CEDILO

kapi su ono što je stvarno
nikako voda
kapi što pritiču sa nebesa
sa čela, pokraj peta

ali ja njima žeđ utoliti neću

prvo ću da bacim svoju plastičnu činiju
pa ću obesno da pljunem, da smutim površinu
a onda ću, svečan i gord, da operem ruke

knjiga4a.indd 306 9/9/2014 9:12:12 AM

REČ U VETAR

vreme je da dobijem natrag
rite koje sam – reći ćete s pravom –
na sve četiri strane razbacao sâm

veoma je drsko što vam se za ispružene ruke
moj nesebični dar slučajno zakačio

otkud vam pomisao da ih se lišavam zauvek
njihova besmislenost mi je i dalje preko
potrebna
jesam li vikao da mi je dozlogrdila?
povlačim reč, ionako sam govorio u vetar

bilo bi glupo – iako žudim – da vas molim
za svako parče ponaosob
znam da vam u toj gužvi nisam izdavao
reverse
ne znam kome je šta dopalo

naposletku
nisam se vama zavetovao, već vetru

vetru koga, ovako nag, osećam
kako vrlo razgovetno i nedvosmisleno
izriče ultimatum kostima

kostima što mu sve tiše,
sve neubedljivije, odvraćaju
kako „još nije kucnuo čas
u kamen da se pretvorim“

VAKCINA, VIDITE, MOLIM LEPO

istrgnuti iz nedara užeglu buktinju.
ali ne preblizu licu, da bi oči izdržale sjaj.

zatreptati, da se izmami suza lažnog
oduška.
ali ne previše, da se ne bi prsnulo u smeh.

preostali dim diskretno iskašljati iz sebe.
ali tako da namernici to ne protumače kao
signale.

koliko god bilo nestabilno brvno – nasred
istog počinuti!

– ali kako, molim lepo, da se bude siguran
da sve već nije san?
ne preporučujte štipanje, ni slučajno!
protiv toga sam se, takoreći, vakcinisao!

knjiga4a.indd 307 9/9/2014 9:12:12 AM

TROPUĆE

kada ovaj konj bude stao
nećemo dizati kuću

rasedlaćemo ga. bisage
isprosipati. ošinuti

i poći
praznih ruku
na tri strane

IZGUBLJENI ZAPISI ALFONSA REJESA

sveska je prazna, to treba znalački iskoristiti, gde god je nazrem, gde god je ne bude, zabeležiću, gde god se neočekivano javi, gde god osetim, poželim da je tek prošla, sebi ću ostaviti znak, uvek samo crnom olovkom, znak po znak, ipak, možda će na crnoj pozadini biti uočljivija, možda nevidljivija: a ako ostavim znak na njoj? beležiću savesno, triput pred čin proveriti, oprezno, tvrdoglavo, kako se samo pristupa kakvom zaludnom poslu, s takvom nadom;

*

i kad obnevidim, njen pogled, u san tonući, osetim na sebi, naslutim, zatekne me praznih ruku, nespremnog; ali se ne prenem: iz svoje noći ne izvirem mu u susret, pogleda u tlo uprtog, istrpim to što ga samo slutim: samo da ne utrnem, da se ne pomuti, to malo svetlosti koje nada mnom bdi, koje ne vidim;

*

šta predstavlja slika; to je bilo podrobno, minuciozno, opisano, pozitivistički ne propuštajući nijedan detalj; neko je, samo, stranicu s opisom, sa svedočanstvom – možda sablažnjen sadržajem, možda zgranut fotografskom istovetnošću slike i opisa slike, možda ustuknuvši pred sugerisanim odrazom – istrgao; ni ne poravnavši iskrzane ivice; da je ja ne bih, da je ti ne bi, video?

[*Tropuće*]

knjiga4a.indd 308 9/9/2014 9:12:12 AM

***

u gužvi
uže, jeftinije reprodukcije knez mihailove
(koja zvanično slovi za original svake četvrte godine
kad se prava reprodukcija restaurira u odeljenju za remont narodnog muzeja)
pretvarao sam se da tražim nekoga
rekli su mi da treba da nađem tebe

ako je verovati pričama, cela knez mihailova se može rasklopiti i kompresovati u kutiju
veličine slim marlbora®
ali restauratori uvek intervenišu, zavisno od potrebe spektakla
u ovoj kopiji su izostavili fakultet likovnih umetnosti i *grčku kraljicu*,
iz istorijskih razloga polupali stakla zapadnoevropskih kulturnih centara.
ko ima oštro oko, plate mu da se pravi lud.
ko odbije novac, dobije uput na dekompresovanje.

(posle dekompresovanja,
niko više ne mora da se pravi lud.)

u toj veštačkoj gužvi dobro plaćenih
prerađenih i dopunjenih statista s prikovanim jezicima
pitajući se naglas da li ću te u ovako loše falsifikovanoj ulici zaista sresti
u punoj brzini, naleteo sam na tvoje čelo
i nadomak za ovu priliku opljačkanog servantesovog instituta
razbio nos.

na licu mesta je intervenisao lokalni plastični hirurg, transvestit, ne skidajući rukavice
sestre i braća, požrtvovano pritrčali iza kulisa, nisu uklonili bubice sa revera, koje ne smeju
da se snime
a ti si se, u crnom, dečje ucveljenog lica
sa uverljivom mrljom moje krvi na čelu
nagnula nad moj sklepani ležaj
u ispražnjenom prolazu kod *banke inteze*

knjiga4a.indd 309 9/9/2014 9:12:12 AM

uz zvuke dirljive pesme sa promotivnog kompakt-diska spc-a
rekla si mi prigodno,
tiho, ali razgovetno:

ma koliko ti nos bio smotan,
ja ću te zauvek voleti

tresla si se,
od treme.

povredila si me, rekao sam ti, *ali znam da nisi htela*.
htela sam da ti se javim
– sricala si, prisećajući se –
ali nisam stigla,
odmah si krenuo nosem na mene.
sada te, eto, volim.

u jeku postoperativnih bolova, na *intezinoj* nezi
na promaji kod intenzivno opustelog bankomata
(okruženog sledbenicima specijalne policije)
bilo je to ipak lepo čuti

pitao sam se hoćeš li mi oprostiti
(sve moje misli prenosio je razglas
glasom koji je toliko podsećao na moj)
svestan da sam samo svom bestidnom nosu imao da zahvalim za nadasve čestit
premda nezaslužen zavet.
zasmejao sam se
a tren kasnije se ulicom zaorio snimljeni smeh plaćenog, multiplikovanog gledališta.

postideo sam se – pisalo je u didaskalijama –
od jedne tako prekorne ljubavi, ali
vidiš, i ja krvarim,

knjiga4a.indd 310 9/9/2014 9:12:12 AM

to sam rekao da ti vratim istom merom.

a ja sam tvojom krvlju obeležena,
rekla si na to i smerno legla kraj mene.

u tom snažnom trenutku neko od statista se okliznuo i opružio po svežem ledu kod
beogradskog (autentičnog, verno ovekovečenog) meridijana
interventne jedinice su nas ekspresno evakuisale iz prinudne ordinacije
epizoda je završena.

krevet je samo jedan –
tako je glasila tvoja replika posle odjavne špice –
a pacijenata ima mnogo.

decembar je ipak svirepiji mesec,

poželeh da kažem,
ali oćutah.

***

usred dana, u zenitu, s neba su otkačili dva jednospratna aviona, ili jedan dvospratni,
niko da ustukne, niko da se izmakne.
srušio se posred trga, u špicu: briznula je krv.
nažalost – nije bilo žrtava. ljudi su postali bolesno imuni, nepogode ih više ne pogađaju

zvučnici su grmeli: ono što je bitno odolelo je.
razmišljao sam, u sebi, prigušen snimkom sirene za vazdušnu opasnost –
i da su pala četiri takva na kneza mihaila,
sutra bi isti osvanuo, netaknut, još verniji, jedinstveniji,
jedini koji je tu ikad stajao,
tj. sedeo.

knjiga4a.indd 311 9/9/2014 9:12:12 AM

***

oči su mi prikovali za rekto i verso italijanske verističke pripovetke,
ruke za crvene, neosetno meke korice,

u metežu uzavrelom na platou,
za ovu priliku bez njegoševog spomenika,
inkarnirao sam tip studenta-ignoranta.

na fokusiranom segmentu kadra mogla se definisati *revolucija*
u kontrastu sa zamagljenim snimkom mog spokoja idiota;

voštane biste pekića i kiša, neprirodno ležerno naslonjene na izlog knjižare *filosof*, upirale
su prstom ka okupljenoj, nevešto multiplikovanoj masi;
niz prototipskih modela demonstranata nosio je istovetne brendirane frizure i džempere,
svi dvojnici behu raštrkani, u pravilnim grupama:
da su se na jednom mestu skupili, ako mene pitate, bili bi glasniji, uticajniji.

snimljene tirade, pregromki aplauzi i anahrone parole nizale su se iz zvučnika,
zauzeta svojom umnožljivošću, masa je pozirala, nepomična, tiha.

veristička pripovest, pa makar i samo dve vidljive, dozvoljene strane,
bila je verodostojnija od ove „revolucije“,
buknule, kako veli pesnik, *kad joj vreme nije*;
pomračenje meseca, predznak za teleologe, bilo je „neuspešno inscenirano“.

ovakva revolucija,
gde se smenjuju novi hitovi *abbe*, stihovi mladog matije bećkovića i zapevanja guslara,
ovakva kakofonija
najveća je kazna za čula revolucionara.

kroz oblak mira, tamjana i pepela probio se miris poznatog tela,
zažmurivši, prekinuvši čitanje, prigušivši raštimovanu revoluciju, naštelovao sam njuh:
obletao je oko mene, dražio,

knjiga4a.indd 312 9/9/2014 9:12:13 AM

frustrirao.

zamislio sam reditelja kako s kandilom umesto klepetaljke oko vrata nadleće kažnjenički
obor, uza zid kapetan mišinog zdanja,
kadi ga ekstraktom tebi dodeljenog mirisa, zlorabeći mi čula

iščupao sam se silom iz štiva; crvena haljina kakvu bi ti nosila nestajala je u masi.
zastala, i pre nego što se okrenula
– pre nego što ću ugledati bezizrazno, neizoštreno lice dublerke,
svojevoljno sam, ne osećajući ništa pod prstima, još dublje zaronio u veristička pripovest,

sve izvesniju;
doduše, blago izmenjenog mirisa,
koji nikako da izvetri.

knjiga4a.indd 313 9/9/2014 9:12:13 AM

***

ovi krstovi su, nagađam to po učestalosti u scenarijima, nekad imali namenu

možda i egzistencijalniju od ove dekorativno-scenografske kakvu joj danas pripisuju.
a možda je vremenom postao manir gomilati krstove po scenarijima, smeštati ih po svim
bogovetnim ćoškovima, čak ih i po telima protagonista razapinjati.
tolika učestalost: ishod stila ili *prirode*?

možda je prisustvo jednog jedinog dvostrukog krsta
bilo toliko snažno da je nagnalo nekog od *poslednjih svedoka* minulog vremena
da ga, svesni da su poslednji, potomstva, pamćenja radi, multiplikuju.

možda je ovo bujanje krstova rezultat geometrijske ekspanzije kopiranja *poslednjih*
svedočanstava:
krstovi su se nekontrolisano namnožili, ne mogu se popisati, i sada bodu oči kao spomen
na nešto, čemu niko, ni ja, nije svedočio,
nešto o čemu ni svedočenja drugih nisu doprla –

stoje samo krstovi, nestvarni: previše verno umnoženi, zagrađeni:

u pauzama za ručak obilazimo ih,
ne iz radoznalosti, ne da bi se proniklo u njihovu *tajnu*, niti da bi im se iščuđavalo,

već da bi im se pridala nova namena, nova estetika,
zavisno od scenarija.

knjiga4a.indd 314 9/9/2014 9:12:13 AM

***

bez prestanka, i danju i noću, bešumno,
i kad ima i kad nema gledalaca
unutar centralne kupole
pod zakrivljenim svodom, nesagledive zakrivljenosti
vrti se stereorama.

obodom spoljnog prstena, kroz bezbroj parova proreza,
oslikan na 32 koncentrična paravana
projektuje se beskonačni scenarijum,
namenjen očima.

dok se odgleda niz od 32 kadra,
mine isto toliko generacija.

kad početak ekspozicije izbledi iz kolektivnog pamćenja,
opisavši pun krug, stereorama se resetuje: scenarijum se odvija ispočetka.

kad nema pogleda,
slike miruju,
dok se u jezgru obrće skriveni motor, prsten najužeg prečnika.

samo mu vrh, zift-crn, štrči iznad cele mašinerije,
proteže se skoro do vrha kupole,

i gotovo na ivici rama
stilizuje se u potpis autora.

[*Stereorama*]

knjiga4a.indd 315 9/9/2014 9:12:13 AM

knjiga4a.indd 316 9/9/2014 9:12:13 AM

ŽELJKO TEŠIĆ

*1983, Užice. Završio osnovne i master studije srpske književnosti na Filološkom fakultetu u Beogradu. Pesme su mu objavljene u više književnih časopisa i nekoliko domaćih i regionalnih zbornika. Živi u Beogradu, radi kao profesor srpskog jezika i priprema zbirku pesama.

IDEALNO DETE

Smrskani su udovi,
Smrskana je glava,
Smrskani su zvukovi.
Tamo gde sam očekivao automobil
Umesto dečaka, peva,
Površno jeziva,
Sanitetska sirena.
U kružnom toku novog naselja
Vozač okreće volan,
Baš ga okreće.
Kada se uhvati za glavu,
Horski ga nadglašavaju žene i deca
Umočeni u veoma lep staklast sneg
U lepo zimsko predvečerje,
Naglašeno predvečerje,
Pošto se ostalih ne sećam.
Skupljeni dečak odlazi,
Volan se okreće kao i glava
Dok pesma jenjava,
Dok radost splašnjava
U okretanju ka podgrevanju
Kasnog ručka.

KONJSKI PUT

Na sredini biću ja kako sedim i funkcionišem
Nekako.
Spojen čiodama, rajsnadlama, zihernadlama
I ekserčićima o koje neko kači slike
Pitam se kako li je biti spreman za vešala
Kuke i kako li je „tiho na vatri".
Strujanje poprima moju spremnost
Da tu čvrsto ostanem
I temperatura se spušta ispod nule.
Razmišljam o ciganskom konju koji je
Neko jutro u blizini moje kuće pasao
Poslednje travke pred zimu.
Dah prožima prostoriju
I stresem se od mogućeg konjskog puta.

knjiga4a.indd 317 9/9/2014 9:12:13 AM

VENAC PORETKA

Kretanje postaje talasasto.
Sve kroz nekoliko osmeha i rečenica.
Jedna uteha
Taman tolika da me osveži
U letnjem vrtlogu.

Čučnuo bih među žbunove
I obeležio mesto radi povratka
Na stari poredak.
Opet bih se vraćao
I unosio u sve poredak.
Tu sam da služim.

I dok se okrećem,
Glavom na dole,
Isparava nečiji ohlađen urin od juče,
Kraj nečeg valjkastog
Sa vencem muva iznad.

KRICI I ŠAPUTANJA

Kao da je to o čemu su pričale juče
Moglo biti i danas.
Prema upitnom licu
Koje već nekoliko godina gleda
Istim izrazom, niko ne gleda.
Do lica te žene je lice njene sestre
I one šapuću na prebrisanoj mermernoj ploči.
Mada se dvoumim,
Skoro da sam siguran da će sve preći u krike.
Zemlja je ispred jednog lika sveža,
Ispred drugog davno formirana u celinu.
Ni ja nisam siguran kakav je glas kojim govorim
I da li je glas.
Bačene su plastične čaše raznih veličina,
Nagomilane su one za rakiju i kafu,
Veće za sok, pored su tanjirići.
To su fini, kartonski tanjirići
Obrubljeni plavkastim cvetićima
I po nekom flekom blata.

Sestre su u upitnom zaziranju
Od nas okolnih,
Dok nas sve protkiva po koja žila bagrema.

knjiga4a.indd 318 9/9/2014 9:12:13 AM

MENJAČNICA

Susnežica na kružnom toku
Padne u nepreglednost
Dok neko razmišlja
Kako bi stigao do najbliže
Menjačnice.
Usput sretne dosta poznanika i
Od toliko dobrog dana
Sekret iz grla se počne lepiti na glasne žice
I nežno ih obavije u promuklost
Kako bi se sve nepobitno podudarilo
U podmukle, ali tačno
Isplanirane programe fiziološke pospanosti.
Taj sada klima glavom
I sasipa glas unazad.
Svi govore o krizi!
Sekret i dalje klizi!
U sporoj pokrenutosti
I nemarno
Muti se oko menjača
Iza izglancanog stakla.

NA ČORBI

Kao iskupljenje za sve lepo što je pojeo,
On sada prebira po onome
Što smo mi jeli juče.
Malo kefira, malo surutke,
Kozja je vrlo zdrava!
Dok mu alveole natapa
Pikantni miris ulja od sardine,
Tako se noge odižu od zemlje,
Pa se tako može i leteti.
I onda se koža raskvašenih cipela
Nervozno počne nadimati
I sititi neočekivano i slasno.
Vuku ih psi i taru se o zidove
Te velike zdele
Uz neočekivane izlive
Mlečno-uljano-sirćetne čorbice!

knjiga4a.indd 319 9/9/2014 9:12:13 AM

SNEG

Kada danas odem iz grada
U selo u kome sam rođen,
(A zima je i najzad dostigla zimu iz detinjstva)
Zateturam za sobom sve tramvaje
I sve trolejbuse koji su me tih dana vozili.
U sivkastim seoskim baricama igraju se gradska deca
Sa prasićima koje spremaju za slavu,
Najpre za dečja korita u kojima će ih ošuriti
I ukrasiti posekotinama koje nemaju svrhu.
Ako uočim šape mačke koja se njiše na smrznutoj grani
Shvatim da sam ih primetio
I pre par dana na zaleđenom balkonu višespratnice
Dok je komšija razmicao turšiju i rezanac.
(Donela su je deca sa ulice, ali je pobegla.)

Kada se danas vraćam iz sela u grad
Bez koga više ne mogu,
Šapama se stvara mozaik mogućih
Tramvajskih i trolejbuskih krugova
Koje saobraćajno preduzeće planira
Nakon otopljenja.

knjiga4a.indd 320 9/9/2014 9:12:13 AM

SVINJOKOLJ

Pomirljivost grlatih utroba u telu koje je
Ispred prosute svinjske iznutrice,
Krajem novembra,
U jesenje zanovetanje planinskih vetrova,
Natapa kasapinove iskrvavljene ruke.
I dorečen svinjski život
Zatvara se okretljivošću dečjeg žagora
Što dopire sa strana, od zagrejanih kuća.
Plitko razmetanje okolnih barica kišnice
Tek da se nogom u njih,
A založena vatra gorucka umilno.

I pozovi još nekog da stojimo u miru!
Dok blatnjav i okretan spremam meso za
sušenje,
Oko mene promiču lešinari
Gušeći se u jestivosti
Prizora koje nadleću.

TAJ

Dok prolazi kroz vrata
Čini se nevešt i nesrazmeran onome
Što odgovara zamisli o njemu.
Strahuje od tih kojima godi da se sravnjavaju
Sa nabacanim roze jastučićima
I neprijatno finim i mekim prekrivačima
Na krevetima gde sobe postaju koncentrisanije
I smislenije i uljudno prirodno stanište.
Tu se on sveže nasmeši i otkriva milost
Svih
Koji sa velikom senkom umora
Treba da legnu kako bi ustali kad i
petlić-budilnik
I nahranili se rumenkastim pecivima.
Pošto ne čita *samo* dnevnu štampu
Taj se prigodno smešta lumbalnošću svojom
Na isprašene roze jastučiće i čita.

___

Uvlači se u zrakaste ulice.
Greje ga boja jedne zgrade,
Sedne i prekrsti noge,
Zapali cigaru, a zatim još jednu.
Zatim se uplaši od kartonske kutije.
Na kutiji piše:
UVEK SVEŽA I TOPLA PECIVA.
Leži nekoliko dana tako sit
I onda gleda u nebo i ništa ne vidi.
Kad odjednom – padne jedna topla
Svraka sa dalekovoda.

knjiga4a.indd 321 9/9/2014 9:12:13 AM

SUSNEŽICA NA ROĐENJU

Nervoza preti sve više
Nakon smelih pokreta rukama
Izdižeš se i kovitlaš
Po krevetu
I nespokojno govoriš
Ti kukaš
Dok sedim ispravljen
I samo zagledan
U susnežicu televizora
I vedrine bez programa
Ti kukaš
A na televizoru nema
Ničeg sem slobodnog snega
I sedim
Dok rađaš
Ga
Na dan kad nema ničeg na televizoru
Kad ni smrt
Kao i njegov život
Ne prestaju da nežno veju.
Nema ničeg
Niko ne govori i samo šušti
I uspavljuje ga
Umornog.

knjiga4a.indd 322 9/9/2014 9:12:13 AM

DRAGOSLAVA BARZUT

*1984, Crvenka. Spisateljica, performerka i blogerka. Diplomirala komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Objavila zbirku kratkih priča *Zlatni metak* (2012; nagrada *Đura Đukanov*). Proza i poezija zastupljeni su joj u nekoliko zbornika. Sa Majom Solar, Sinišom Tucićem i Bojanom Samsonom priredila zbornik nove novosadske poezije *Nešto je u igri* (2008). Priredila antologiju lezbejske kratke priče sa prostora bivše Jugoslavije *Pristojan život* (2012). Urednica je veb-portala *Labris*, kao i rubrike za poeziju internet časopisa *Afirmator*. Vodi blog na adresi www.odmotavanje.com.

CRVENA NOVČANICA

Nadam se da nisam zagrizla onu istu jabuku
sorte *Flower of Kant*
koja je pala sa drveta i inspirisala Njutna
da formuliše teoriju gravitacije
moj organizam imun je na gravitiranje
sklon je zato nekim drugim mehanizmima
takođe Njutnovim
kao na primer:
empirijskom zakonu hlađenja
brzini zvuka
i
teoriji o poreklu zvezda.
Kaži, a?
Sve sami Njutn.
Koliko li je on držao do kinestezije?
OK, osim u slučaju jabuke :)

Eva je volela jabuke, a ja sam volela Lilit.
Možda zato što je moj otac promašio jabuku
na dan kad je pristao da „služi mojoj majci".

Izvesno je da moj otac nije čitao Bibliju,
kao što nije čitao ni putokaze
zato je promašio sva skretanja.
I nekoliko puta posetio javnu kuću.
Dok je mama danima histerično vikala
da nam bojler ne radi.
Šta misliš ko ga je popravio?
Majstor.
Iz Petrograda... :)))

Posle se otkrilo da ga je ćale (pot)platio
čitavim paragrafima
obeleženim grafitnom olovkom
koje sam ja mnogo kasnije
kupila na uličnoj rasprodaji za
nekoliko crvenih novčanica...

knjiga4a.indd 323 9/9/2014 9:12:13 AM

ŽENA NA IVICI NERVNOG SLOVA

Ona samo kaže: „Počni da jedeš i spavaš.“
I posle stavi uzvičnik, bezgrešan je imperativ.
Pa evo jedem:
paradajz, krastavac, i paprike.
Naravno, bez mesa.
Sutra ona kuva,
možda ću imati više sreće.

U vreme ubistva slabo konzumiram meso.
    On voli meso.
    On želi da me dotakne.
(možeš da upotrebiš ovo protiv mene)
Sedimo u izlogu bara
iznad nas piše: HVALA ŠTO PUŠITE
    On kaže da bi hteo da me poljubi.
Dok govori, kao da to i čini.
    On oseća seksualnu privlačnost.
    On govori da nisam lezbejka.
Loše mi je.
(možeš da upotrebiš i ovo, takođe)

Ja sam gledala kroz prozor.
Rekla sam mu: „Volim ovaj pogled.“
Kao da vreme još uvek stoji.
    „Ti nemaš prava da mi radiš ovo.“
Poludela sam zato što kasniš.
Žurilo mu se, pa smo počeli bez tebe.
    On je taksista, ne lovac
    na ucenjene glave.
Znam sve intonacije njegovog glasa.
Radili smo godinama zajedno.

Zaista želim da pričam sa tobom,
U dobroj smo frci obe.
Ne. Vidi. Ne možeš biti previše pažljiva.
    Žene nisu opasne,
    ako znaš kako s njima.
        Stvarno.
I stvarno želim da se ošišaš.
Zvala me je sinoć.
Kaže: „Nažalost,
seks mnogo znači u tvojim godinama.“
    Draga moja, neke stvari su
    bez sumnje američke.

Užasno me je bolela glava,
pa sam uzela pilulu.
Ona bi to
tretirala kao žensku stvar.
    Ona druga je diskretnija,
    i ne daje svoj broj.
        ONA SE SELI.
Jer,
vlasnica stana je upravo „iskočila“ iz svoje kože.
Kofer padne, otvori se,
i vidiš njenu sliku.

    Da, nemam prava da ti radim ovo.
    Ali, dva dana svi mi govore „ne“!
    OK, mogla bih da ti budem maćeha,
    ali ipak, ne zovi me „madam“.

U svakom slučaju,
ni ja nisam mogla da sačuvam
par koji mi je najviše značio.

knjiga4a.indd 324 9/9/2014 9:12:13 AM

Kad saberem 2 i 2
tada sam tebi na raspolaganju.
Ubaci me između dva broja.
Prvo jedan, pa onda i drugi, OK?

Ja govorim istinu,
samo istinu i
ništa osim istine.
Ja postavljam pitanja.

Da uključim televizor?

RECEPT ZA BLAŽENSTVO

Najefikasniji lek koji lekari prepisuju ženama:
trudnoća.
Bolne menstruacije?
Neće te boleti posle porođaja!
Imaš policistične jajnike?
Kad rodiš dete sve će se samo srediti!
Cista na sisi?
Kad budeš dojila nećeš je više imati!
Karijes na trojci?
Posle trudnoće ćeš ionako staviti veštake!

MOJ NAJBOLJI PRIJATELJ ROUTER

ROUTER i ja pijemo jutarnju kafu.
On konzumira sojino, a ja kravlje mleko.
Guskasta si od jutros – kaže mi.
A ti si jarčevit – uzvratim mu.
A onda se svako dohvati svog jutarnjeg rituala.

ROUTER se divi trbušnjacima Megan Foks,
a ja Sari Kejn, poslednjoj
u dugom nizu književnih kleptomanijakinja
(što je stara i časna tradicija).

Nekoliko trenutaka pre nego postanemo
dostupni svetu,
stignemo još da snove razmenimo.

ROUTER je sanjao ženski zatvor
i Morgana Frimena koji sa metlom, nag, čisti
i peva „Black Magic Woman".
Ja sam sanjala Angelu Merkel:
vodila me je do jezera
i objašnjavala kako da uđem u vodu a ne
pokvasim se.
Sve u onom roze kostimu.
Ne znam zašto ali sam joj rekla
da žena može da oseti šest orgazama.

Tu sam se probudila.

knjiga4a.indd 325 9/9/2014 9:12:13 AM

DEMO SEĆANJE

Borba sa *old-fashionable* kukisima traje.
Noću se tamanimo.
0. Ja njih.
1. Oni mene.
0. Ja njih.
1. Oni mene.
Sto puta sebi ponovim:
ne treba imati poverenja u oštećen hard-disk,
kao što ne treba verovati povređenoj ženi.
Ali i dalje to ne mogu da sprovedem u delo.
Blokiraju mi nova učitavanja.

Na Balkanu ne postoji legalno tržište sećanja.
Moguće su samo ilegalne registracije.
Kada isteknu, nijedan ih program ne može
pročitati,
ne postoji apdejt koji ih može povratiti.

Pokušam li ga prilagoditi novom okruženju,
osetiću samo vibracije u slepoočnicama.
Tu je.
Štetočinari.
Bunari po mojim ganglijama.
Pomera mi ravnotežu.
Vuče me nazad.

Demo-verzije sećanja zastarevaju,
više mu ni najbolji hakeri ne mogu pristupiti.
A *backup* je kao crna kutija, onaj ko ga je
napravio,
moraće da sačeka da se avion zarije
u neki novi trgovački centar.

MOJ FAKE MUŽ

On je moj fake muž
On je divan fake muž
Moji roditelji ga obožavaju
Sa nama prisne porodične veze
održavaju

Moji prijatelji se tuku u mraku
Moji prijatelji se tucaju u mraku
Ja i moj fake muž ne radimo ništa
u mraku
Ja i moj fake muž uzgajamo karijere
u braku

Moj fake muž ima dečka
i nekoliko seks varijanti.
Ja imam devojku.
Ponekad svi zajedno večeramo
Ponekad svi zajedno spavamo
Čula sam da se to zove POLIAMORIJA
na *Fejsu* postoji grupa za to

U našem savršenom braku
Moj fake muž nije agresivan
Ja nisam histerična
Mi smo nežni
Za druge – beznadežni

U nas je sve ko u muža i žene
samo što nije slast i strast
između nas sve razlike ćute

… tik-tak, tik-tak, tik-tak …

knjiga4a.indd 326 9/9/2014 9:12:13 AM

REC–DELETE

Bile smo zvuk.. *We were a sound..* Eramos sonido..
Pored toga što si ti bila kiša.. *Besides you were a rain..* Al lado del hecho de que tú eras la lluvia..
Bila si zvuk kiše.. *You were a sound of rain..* Eras el sonido de la lluvia..

– Kakve? Ovakve? *What kind of rain? Like this?* Qué tipo de lluvia? Cómo ésta?
Pitala si me dok je kišilo. *You asked me while it was raining.* Me preguntaste mientars llovía.

– Da, ovakve. *Yes, like this.* Sí, como ésta.
Odgovorila sam. *I answered.* Respondí.

– Iznenadne i kratke. *Unexpected and brief.* Sorprendente y corta.
Onda smo izvadile mobilni *And then we took out the mobile* Entonces sacamos el móvil i snimile taj zvuk. *and recorded the sound.* y grabamos el sonido.
Ona ga je obrisala. *She deleted it.* Ella lo borró.
A ja sam promenila telefon. *And I changed the phone.* Y yo cambié el teléfono.

knjiga4a.indd 327 9/9/2014 9:12:14 AM

SASVIM /BEZ/LIČNA

Tek rođenim pogledom
lektorišem amputirano stablo
sa rojem morfema/insekata.
Radim to.

Od kada se ćoškasta „škola“
presVukla u manje ćoškastu reč „posao“
na putu od kuće do posla
lektorišem amputirana stabla
(ovo već liči na poeziju).
Radim to.

Za 300 označenih evra mesečno
za plombiranu označiteljku – kintu
za plombirani označitelj – keš
moje žensko telo menja osigurače
popravlja bojler
otčepljava zapušenja.

Radim to
od trenutka kada je preživljavanje
zamenilo
svaku drugu naklonost.
Ima nečeg bezličnog u savršenstvu.

knjiga4a.indd 328 9/9/2014 9:12:14 AM

DANILO LUČIĆ

*1984, Beograd. Diplomirao i završio master studije na Katedri za srpsku književnost i jezik Filološkog fakulteta u Beogradu. Piše poeziju, prozu i prikaze aktuelne književne produkcije. Objavio zbirku pesama *Beleške o mekom tkivu* (2013). Bavi se fotografijom.

HIMNA BEOGRADU

u crvenim svetlima rotaljki
na pločnicima na kojima plaćamo
pod naprslim i srušenim mostovima
pred udžericama i kristalnim dvoranama...

u hotelima za prostitutke i policajce
na krovovima sa kojih se gleda ušće
pod nadstrešnicama promrzlih golubova
pred bogom koji se smeje sa magarca...

...Beograd živi

u podrumima i skloništima punim muzike
na trgu brisa tatona
pod poklopcima javnih kuhinja
pred izlozima s upražnjenim radnim mestima...

u hajkama snobova na provincijalce
na rukohvatu balkana i evrope
pod trpeljivošću prema tiranima
pred nama koji grad tvrdoglavo pevamo...

knjiga4a.indd 329 9/9/2014 9:12:14 AM

PLAVI MOST

kraj auto-puta okoliš leži spaljen
ispucala zemlja liči na vene pod kožom starice
debeli vazduh leta valja se u prašini

u žutoj travi mrka kuja
jezikom hladi telo puno štenadi
ženama su grudi pune ljubavi
pred sirenama koje najavljuju mušterije
sve treperi

nad njima plavi metalni ram
za sliku tih tvrdih života:
noć večito u groznici,
roba je zarazno međunožje,
mušterije pijane/prljave/tužne

začula je kuja zvižduk vetra
među limenim rebrima ograde na mostu
osetila prve kapi, teške i oble kao znoj
i već oluja diže opalo lišće
tako naglo nestade pejzaž
pod sivom zavesom od kiše

pljusak je sreća za životinje i ljude
dašak svežine koji ih je oslobodio
sada zajedno pune umorna tela
svežom blagom samoćom noći

knjiga4a.indd 330 9/9/2014 9:12:14 AM

OSAM I PETNAEST

zašto se niko ne čudi prolećnom danu
u februaru
niti tome kako je kalemegdan
još rasut na istom mestu

zar nisu na njemu čudni
jutarnji kučkari
i penzioneri gimnastičari,
odbegli gimnazijalci iz prve beogradske
što komentarišu sise neke zorke

da li zaprepašćuje gluvonemost
silnih crnih topova
i sahat na stambol kapiji
koji ipak pokazuje tačno vreme

kako u vidokrugu dunavski cvet
još uvek čuči
a tramvaji se niz tadeuša košćuškog
nikad ne survaju naglavce u dunav

koliko su nesrećna
sva ona čeda afrike i azije
u vrtu
prinešena radoznalim pogledima
a tako je nedaleko crkva ružice

zar nije čudno izjutra, rano
gluvariti po ovim
mahovinastim zidinama,
očijukati sa mamurnom tvrđavom
sa svim tim ljudima
zdrobljenim u pesmu

LJUDI GOVORE

zgrada bivše javne kuhinje na autokomandi je
limena crvenkastobraon dvospratna buba
oko nje se dime trošne udžerice i krovinjare
među kojima se širi miris raskvašenog kartona

romi na obližnjoj raskrsnici zaposleni su
čistoćom automobilskih stakala
i prodajom mirišljavih jelkica i novina

među njima ponekad
jedno čupavo ciganče namršteno prosi

oni koji je saslušaju mogu čuti:

ljudi neki mi bacaju novac i mrze me
misle da sam lenja i bezobrazna
a ni njima te pare ne trebaju čim ih meni bacaju
ja bih taj novac prva bacila

ali nije ovo za mene

nikad za mene

knjiga4a.indd 331 9/9/2014 9:12:14 AM

POVRATAK GRADU

ponekad
to bude sve što vidim
: starac na suncu i golubovi u njegovoj ruci
: dete sa igračkom pre nego što će poderati kolena
: žena koja nosi mleko u najlon kesi

i tada pomislim
: ti si dobar čovek

ponekad
grad se pretvori u vetar i prekine sa rekom
tek tada se mogu setiti

postoji oko u kome je ovaj grad zrno
tvrdo zrno soli
. ono će jednako da niče
. i u novom mestu
. i na novom groblju
. ono će uvek znati kako da niče u nama

kada dođemo da uzmemo ono po šta smo došli
ono će uvek znati
: možemo li da se vratimo

knjiga4a.indd 332 9/9/2014 9:12:14 AM

GROBLJE ZA LEPTIRE

svu noć uleću leptiri u moju sobu
i do jutra umiru
tiho i poslušno

je l' zaista lepše umreti sa mnom

nego na ulici gde miriše rano kestenje

pod neonima koji boje grad

u krošnji nekog parka sa slavnim bronzanim glavama

na šetalištu na kome ljubavnike ne mogu isprati šmrkovima

jer bežeći k meni neće pobeći
nego će umirati gde ne žele
gde sam ja pre njih već umirao

[*Beleške o mekom tkivu*]

knjiga4a.indd 333 9/9/2014 9:12:14 AM

ZAJEDNIČKI IMENITELJ REDOVA

čuješ li me?!
budeš li ikada napisao
da sam ispitivao granice
bilo čega
glavu ću ti otkinuti sa ramena

i zakotrljati
po mome dostojanstvu

gledaj kako se otapaju kontinenti
kako se rastaču žanrovi
nabij sebi glavu u to

poezija je:
u srcu šume groblje

redovi mogu biti i betonske ploče
i ispod njih dečja lica
mogu biti fotografije sa venčanja
(osmehosmehosmehosmeh)
pa i tišina iscela u kojoj crna mačka prede

kod mene sve se zameni nekim tokom

štošta je ipak postojalo u drugim tekstovima
koji rastu

ja se bojim da ova glava
mnogo priča

knjiga4a.indd 334 9/9/2014 9:12:14 AM

HITNO OBAVEŠTENJE O SADRŽAJU

Za potrebe konkursa sastavio sam svoj život.

Godine izglancane, očešljane, namirisane.
Roditelji, prijatelji, devojka, rodbina, kućni ljubimci...
Svi živi/zdravi, nasmejani.

Ja kažem – Dobar dan –

Ja opet kažem – Dobar dan –

Po stoti put, čini mi se – Dobar dan.

HORIZONT KOJI BI DA RASTRGNU

kreće se ispočetka
neki šaljivdžija stalno pomera startnu poziciju

uzmem tako i raspadnem se na kauču:

čovek na letnjoj terasi pijucka bevandu
i puca iz puške na svoju ženu

imperativi fragmenata
nema čuđenja. nego iznova:

počiva puška. zveckanje leda u smeđoj tekućini
lepo lice išarano užasom
pred ukočenim pogledom ludaka smenjuju se pucnji i vrisci
mislio sam da stavim krv kako otiče u slivnik ali sam odustao

krize identiteta nadiru u hordama
povampireni pakao odrastanja
kao smola na prstima
dugme sa znakom pitanja se zaglavilo

knjiga4a.indd 335 9/9/2014 9:12:14 AM

KONZUMACIJA RADNJE

tkivo mokrog preškira.
to je zapravo najbolje što mogu

mora se ustanoviti odgovornost za vreme
lenjo. nagojeno. zaglavljeno u otvoru za vrata.

u češkoj mi je kupljen foto-aparat
ima dugme
koje pokreće mehanizam

kako ljudi govore istim jezikom
a da se nikad u životu nisu videli
niti zavoleli

kajgana i u njoj kari i origano u njoj
jutra koja počinju mojom sobom

podlistak *poslovi* išaran nekakvim tekstovima, slovima

otac je počeo da gleda rijaliti emisije
a ja čupkam nokte
dobro smo i lepo nam je ovde.

knjiga4a.indd 336 9/9/2014 9:12:14 AM

IVANA MAKSIĆ

*1984, Kragujevac. Diplomirala i završila master studije engleske književnosti i jezika na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Objavila knjige poezije *O telo tvori me* (2011) i *Izvan komunikacije* (2013) i elektronsko izdanje knjige poetskih zapisa *Hromatoskop* (2011). Piše kratku prozu i eseje, trenutno radi na rukopisima za eksperimentalnu autobiografiju. Bavi se predavaštvom i prevođenjem. Priredila je više temata o američkoj poeziji i učestvovala kao prevoditeljka u priređivanju nekoliko antologija američkog i svetskog pesništva u zemlji i regionu. Slikarstvom i performansom bavi se pod pseudonimom Jurodiva.

MOM DRAGOM EDIPU

I

Ne
po-
stoji
bol po-
stoji sam-
o ne-
nasta-
njena prazni-
na koju ne želim s tobom da delim

II

tvoje
je oko tvoje
tupo
čulo tvo-
je oko tvoj
je kužni čir ne želi-
m oko jer ne rovari utrobom
slepom me čini
dodir
divljeg
mesa tvog

knjiga4a.indd 337 9/9/2014 9:12:14 AM

III

kakav ti
je duh ta-
kva ti i iz-
nutrica nutrino je-
dna ble-
da pro-
izvodni višku
vrat-
i se na vešali-
cu ne prima-
m ne
ne

IV

od-
govaraš reč za
reč oko
za oko ot-
kini meso raš-
čereči svoju trudnu majku:
raš-
čupetanu
ne-
dovoljno
ludu
trudnu
i
mrtvu

V

okreći me
po-
smatraču u
osma-
tračni-
ci
nasuprot
sveti-
oni-
ku
od mita
do
mit-
a

VI

igraj-
mo se Edipa

ODOA

Od-
ista odo-
ista ista si o-
doistkinja moja moj instrument
moja svira-
la odista ni-
si oboa ti si odoistkinja
ne o-
dojistkinja
koja doji
niti
odoista
svira na odoi
bez
dojilje
a:
odoista
opali me od-
ista
od-
mere-
no
brutalno!

[*O telo tvori me*]

knjiga4a.indd 338 9/9/2014 9:12:14 AM

IZVAN KOMUNIKACIJE

Ljudski jezik (zar ne mogu reći samo jezik) / bez eksterijera, / zatvoren prostor. / Pisati znači lomiti svet / ponovo ga praviti (prelamati). / Tek kada se opirem (pružim otpor) svakom jeziku koji poznajem, pisaću. / Neke izgovorene reči su/ tamnice. / Zarobe te. Ne sve, neke. Ponovi to. / Neću. Pisanje nije transkripcija / onog što se izgovara. Pisanje nije / izricanje. Zato je ovo čitanje / naglas / smešno, bestidno, sramno, nedotupavno. / Pisanje nema veze ni sa glasom, / ni sa mislima (mišlju). Pisanje dolazi kad je sve otišlo. / Pisanje nema veze sa vama, / nema veze sa mojim izgovaranjem, / vašim slušanjem, traženjem / (govoriš mi), o tebi ne mogu govoriti, / s tobom samo mogu srasti, srastati. / Seti se: srastamo s daljinama: uvek. / Histerično potvrđujem (mislim on i ja) prazninu.

DVOBOJ

Voliš li više da izbaciš ljubav kroz prozor ili kroz vrata?
(Ovde tek raspredamo, raspoređujemo niti.)

on i ja. pozivam ga na dvoboj; ne – on poziva mene.
ja njega neću pozvati jer ne prihvatam poziv.
on mene neće pozvati budući da sam za njega mrtva,
da nema više tela koje bi se moralo umiriti. on u mene
neće pucati, znam, jer nema više glasa koji bi se ispisivao
u časovima dok metak putuje, taj usporeni metak,
lucidan, uman metak, ta crvena nit koju sam kidala
zubima a da je prethodno nisam ni pipnula, liznula.
mislim o našem dvoboju: znam da nam ruke ne bi drhtale,
znam da bismo oboje pogodili metu, bili bismo precizni,
sebični: nikome ne bi palo na pamet da popusti, da umre
pre onog drugog, niti da posle njegove smrti ostane
u životu. dvoboj bi, znam, bilo civilizacijsko rešenje,
nešto što smo uvek prećutno odbacivali. jer nama
nije bio potreban posrednik, sredstvo, cilj, običaj:
zarivali smo rado čeljusti u vratove, voleli smo
biti izujedani da nam niko drugi ne prepozna ugrize.

knjiga4a.indd 339 9/9/2014 9:12:14 AM

PLATIO SAM DA SE NE PONOVI

Odlazim bez pozdrava jer želim da ukinem
mogućnost za (o)poziv, svrhu
da prizovem kraj, da me uveri, da se uverim:
odvratiću svoj pogled i to će ubuduće biti moje
jedino poricanje.
Pozivaš me u samoproglašeno zajedništvo,
mesto kom se pristupa jedino bespogovorno i,
ako treba naglasiti, udvojeno.
Govoriš mi kao da ne znaš da sam bolesna,
na smrt zaražena ćutanjem,
nemošću kojom si me inicirao.
Vrhunski osramotiti drugog dotle da taj sebi protivreči.
Nikada se ne izvinjavati znači ne objašnjavati sebe.
Samo tada neko može biti istinski prizvan.
Potraga, potražnja i potera nisu isto.
Govoriš mi: ali nazirem samo poriv,
samo zbrku, redundantnost, nikakav susret sa realnim,
lukav vokabular pogođen pogrebnom svečanošću.
Ta vaša brbljanja su jedan običan frigidan tekst.
Htela bih to da ti kažem i zato ćutim.
To što ti meni govoriš, misleći da se saopštavaš,
zapovedno, automatsko, bez topline, u vašim očima
nisam zamena ni za šta, nemam čak ni ulogu.
Odjednom: tvoje mi reči postaju neudobne.
Kratke: kao kad se preraste tobogan.
Plitke: kao da više ne umem puštati zmajeve.
Svet jezika: ogroman i neprekidan sukob paranoja.
Hoće da mene, neprijatelja, nagna da platim.
Neusiljeno, nepotkupljivo.
Platio sam da se ne ponovi.
Realnost je kad moraš da se nateraš
da poveruješ da nije stvarno.

knjiga4a.indd 340 9/9/2014 9:12:14 AM

Da se siliš ka odsutnosti, zaboravu.
Ja sam džoker, mana: neophodan smislu (borbi),
mrtvac u igri „crvenih rukavica".
Ja sam slepa mrlja sistema.
Procepi su nepredvidivi: mapa žila,
nepravilan crtež, oličenje uvek različitog opiranja.
Nisam izotropna. Ne opterećujem sebe, svoj jezik.
Ne visim o njemu.
Krajnje sam dno tajnosti, zatamnjen film.
Nedokazivo nedodirljiva, nedorečena:
nedostupna, nasilna.
Kao kad prelazimo ulicu,
krećemo tek kad vidimo duplo crveno. Skupa.
Ujutru: sama: istim ulicama, zaobilazim da gledam.
Želim sama, nema, da ne vidim. Da nestanem.
Da sve to traje.
Da ne moram da hodam jer korak: korak je razdor.
Brzim koracima uz kišu preko provalije.
Brzim koracima si stigla do nepripadanja, do suvišnosti.
Samo zato jer si htela da ne pripadaš,
a da ne budeš suvišna.
Moj jezik je primitivan, začet nevidljivim tokom,
neka tako i ostane.
Moj jezik je u komadima.
Poziv na prazno mesto: u skretanju.

ILUMINACIJE

Njihovi užasi se nisu mogli raspričati.
Ona je sedela na vlaknima uzaludnosti.
Ja sam ono čega se ne mogu osloboditi.
Ja sam ono s čim ne znam šta ću.
Treba mi samo podsticaj,

knjiga4a.indd 341 9/9/2014 9:12:14 AM

nisam kriva ako nekog iskoristim.
Treba mi samo pomisao,
nikako ne misli, ponajmanje razmišljanje.
Kao da mi je potrebna ta suvišnost,
kao da ne mogu odabrati da ne vidim.
Tlocrt kao proizvod magnovenja.
Na osnovu koga ne nastaje ništa,
usled moje ne-želje. Ne-želja kao uzrok,
kao negativan pol.
Nezauzdana nepotpunost
od koje bolujem: površna potraga.
Konflikt bez razrešenja, smisla.
Pokret uperen spolja – pucanj u prazno.
Govor o nečemu – pucanj u prazno.
Sve je promašeno, govornik je iskrvario.

Epilog: Krvarenje je izlišno.

ON (MISLIM: TI)

Ne znam ko je on.
On je ludak.
Čak mu ni ime ne znam.
Njegovo ime. Ništa više ne predstavlja.
Ne poznajem ga. Nije ludak, on je stranac.
Čak ni ludak.
Ludak bi me uznemirio.
Stranac to ne uspeva.

RONDO

mama,
dok širi veš,
a tada joj je lice uvek
skriveno
stojim i telo mi je nemo, njene
reči čujem kroz
bela, vlažna,
otromboljena platna, sluša,
ne govori, grešim:
sva je u nekom
čekanju, moj smeh
mi je skriva,
i

devojčica sam i
žena, zapitkujem
i htela bih da reč
bude neizgovorena,
cela. otac, koji nikada,
ni dana
kada je njegova majka,
bar da sam ja
to videla, bar koliko
znam, plakao
nije, sada u suzama govori:
ne mrdaj nigde dok to
dete ne rodiš,
i

još ponavlja – jesi li čula?
a ja, u sedmom
mesecu, bez tog

knjiga4a.indd 342 9/9/2014 9:12:14 AM

svima prikazivog
poretka stvari, odjednom
saznajem
to što je čak
nemoguće skriti,
ne prestajem
se smejati, ne mogu
da prestanem,
smejem se sa njom,
majkom,
ali je ne vidim, pitam je
smehom
i

telom
kako je moguće – ne
rečima,
već kako je tako nešto
moguće, a otac,
bez sopstvene majke, ne
vidi me,
od suza, samo
govori, u toj duploj
ekspoziciji reči, odjednom,
nešto što
nikada ne bi
mogao reći,
i

naime,
što on
nikada, ne postoji
prilika u kojoj bi,
tako nešto
izrekao tada, u tom
neprilaženju,
u tom međuprostoru
ili vazduhu gde se
nalazim, u prostoru
reči između
njih dvoje, napuklina
koja me odvraća, a
da se ni oni
međusobno ne
vide,
a da zbog
mene, zbog
neizgovorenog,
ne vide jedno
drugo,
evo me, napuderisanog
lica, kreč boje,
debelim slojevima
kao kad se stvrdne
drevna maska na
koži, ležim na daskama,
gledam se
i

vidim
kako se teška tamna
plišana zavesa
otvara, moja uloga
da ležim,
nogu podignutih,
u vazduhu,
kroz vazduh se
krećem,

knjiga4a.indd 343 9/9/2014 9:12:14 AM

nogama, pomišljam:
samo treba da
odglumim
nogama, lako je,
mičem ih kroz
vazduh,
ja, u sedmom
mesecu,
sa teškim puderom,
nogama
kružim
kao da
vozim bicikl i
mislim: toliko
je lako
da mogu
sve.

BEBA JE STARAC

rekla je jedna žena, kad je videla šta je iz nje uz ne tako malo muke iskočilo,
rekla je da je videla nešto mnogo staro, vekovima starije od nas, zato je bebama
čelo naborano, a kasnije se pegla usled tovara beskorisnih razgovora i iskustava,
ponajviše usled zaborava, to je put kojim postajemo mnoštvo, nakon silnih
utrkivanja koja su ne toliko uzroci koliko nametnute varijacije svih bolova
i laprdanja o nesnošljivosti jednog običnog identiteta koji menjamo za niz od svega
devet brojki ne uključujući nulu, taj bestelesni višak, pupak sveta,
priznajmo, biti skeptik je postalo tako otrcano, tako smešno, imam svoj skepticizam
za dnevnu dozu sasvim lične upotrebe kad se probudim noću i upitam ono
neprevodivo u reči, nesadrživo u rečima, koje postoji samo kao ostatak,
kao ono neiskazivo i nepobedivo, kao ideja o spiralnom, večnom vraćanju,
da li ćete ikad zapamtiti jezik kojim govore nerođeni i slepi, toliko o rođendanima,
toliko o svetkovinama, toliko o rečima koje se talože u moždanoj kori poput
neotkrivenog uljeza – i rastu, množe se, rastu, množe

[*Izvan komunikacije*]

knjiga4a.indd 344 9/9/2014 9:12:15 AM

STRAH DA ĆU POČETI DA SLUŽIM

Nedostaje nam samo jezik
kojim bismo artikulisali svoju neslobodu.
S. Žižek

prvo prolazim pored perionice
vidim
njega – uvek je okrenut leđima,
upravlja
jakim mlazom, i kada je hladno,
vetrovito.

potom idu mrtvački kovčezi,
preko puta bolnice,
ne vidim
krokodile, krokodili su
izumrli,
rekao ti je, umesto njih danas
ima
176 biblioteka,
zapamti!

pogledom na mrtvački kovčeg
jedan od mnogih mrtvačkih
kovčega
letimice,
utvrđujem:
da li išta znači što je
poluotvoren, da li
da bi se
razgledao, da li
iko razgleda
nutrinu
kovčega, u njemu se
vidi
nešto
svileno, nešto u šta se treba
umotati, da li je
bitno da
bude nežno, glatko na dodir,
belo,
menja li stvari?

nastavljam, gutajući prašinu.

potom prolazim pored psa,
pas je miran, smušen:
veliki
znak na ogradi: čuvaj se
psa.

svaki put kovčezi smešteni
tik
do auto-perionice, tepisi iz
čijih-sve-ne
stanova, ali on precizno
upire
mlaz, odsečno i oštro,
zanemarujući oblak i
prolaznike,
zanemarujući
disanje.

sve veća suženja, umor od
istog
puta.

knjiga4a.indd 345 9/9/2014 9:12:15 AM

strah, strah da ću
zaboraviti
da
pišem
mislim,
strah da se zaboravlja
nakon
onog što se desilo, da se
zaboravlja
da se
desi, da ću početi
da
služim, da
vreme
briše sposobnosti, da
usporava
mišljenje, da
ga više
nemam.

knjiga4a.indd 346 9/9/2014 9:12:15 AM

UROŠ PAJIĆ

*1984, Požega. Završio master studije crtanja na Akademiji likovnih umetnosti u Novom Sadu. Piše pesme i kratke priče, bavi se ilustracijom i stripom. Objavio knjigu pesama *Beleške* (2011). Poezija mu je zastupljena u zborniku nove novosadske poezije *Nešto je u igri* (2008). Bavi se muzikom, peva i svira više instrumenata, nastupa u bendu *Razabri*. Živi u Novom Sadu.

OTAC

kad predmeti u mraku
stanu da pucketaju
kroz muklu hladovinu spavaonice
majka i sestra i ja
odlazimo u očevu sobu
utopljenu njegovim usnulim telom
i posedamo oko njega
kao oko ognjišta

zenice se mahnito taru o kapke
te ovi svetle
crvenilom retke krvi

na potklobučenom plafonu
gledamo mutne projekcije
njegovih snova

vidimo ga kako nad Mapama Carstva
viskom traži
težište našeg doma
ali visak se ne njiše

vidimo ga kako
pognut pred sudoperom
pokraj sebe ređa
vlažne pepeljare i riblje glave

vidimo ga kako kukačom vraća
odbegle svoje bele noževe u tor
a ovi pokorno dahću
isplaženih čeličnih jezika

vidimo ga kako vidi sebe
da leži u krevetu i sanja
da vidi sebe kako leži u krevetu
i sanja kako
tada u tihom trku izlazimo
ne bi li i nas
u snu video

vidimo ga kako uzvraća osmeh
nadutoj praznini
tada oduvamo prašinu
sa svojih kreveta
i svo troje sanjamo isti san
kao mrak je
i mi odlazimo
u očevu sobu

knjiga4a.indd 347 9/9/2014 9:12:15 AM

MAJKA

mama nam je pravila zmajeve

od dve letve krst
na koji razapne hartiju
i na njoj crtež
nasmejano lice

naši zmajevi nisu leteli

samo smo ih tako nasmejane
šetali po prašini
svezane dugim povocima
dok su im se repovi
nizom crvenih mašni
zaplitali u retke busenove

ZAPAŽANJE

ako je olovka kojom pišeš
zašiljena sa obe strane
i ako druga strana takođe dobije
papir za svoj trag
da li je njen govor
vrednije čuti nego tvoj

[*Beleške*]

PROLIVENI LIKER

Brisali smo vlažnom krpom
Slatki sirup iz tastature
Šraf po šraf ušli unutra
Njen mali brat i ja
I skidali slova
Neme čepove od voska
Da bi unutra našli ružičastu slast

Plošni srebrni vodovi
Zatopljeni u gumu
Pišu jezikom nestale civilizacije
Tako o tome kuda su tekli naši glasovi
Sastavljali duge rečenice
Sa automatskim Velikim Slovom

Košnica opet zatvorena
Iznutra više ne bruji
Tek kao da se o drven klupu kraj Oltara
Češe slomljen štap

Oblačak dima nad diodom
Kandilo što se gasi prstima
Vlažnim od pljuvačke
To su oni kojima pišeš slova *m* i *i*

knjiga4a.indd 348 9/9/2014 9:12:15 AM

KULER U 3:07

Da, moj propeler radi,
duva da ne bude vruće.
Da popiješ tako da bela para ne sagori oči.
Svaki dar prijatelja, uglavnom knjige,
sa posvetom na licu, sa osmehom,
stavi u sebe.

Tu sam pognut pred sudoperom,
pognut nad crtežima u talogu hrane –
mrtvi mulj. Pognut kao i ti.
Prstima po talogu, po ostacima hrane,
novi crteži nalik na stare, ličimo na stare.

Da, moj mali propeler radi, baš kao i tvoj.
Sve što treba je jedan prašnjav štap, siv i čvornovat,
da uleti niotkud među žbice, i razletesmo se, prijatelju moj,
u sitne delove, poderana kolena,
i po koji zub.

POŠTAR NE ZVONI

Kopriva i mravi
kao u starom filmu
preko dlanova do prstiju
silaze kiseli u toplotu uređaja
Jeo se hrskav keks nad tastaturom

Aparat bez uzemljenja slično pecka
mada su oni tu samo zbog mrvica
koje dugme trapavo krcka
Nespretni je traper stao na granu
odlete mu pero divlje guske

Tako mi pišemo
Tu gde pisma ne mirišu
na kožu torbe i list oraha
Ovde čovek miriše na samog sebe

knjiga4a.indd 349 9/9/2014 9:12:15 AM

ZUJ

Ubo sam se na trn šipka
I to me prenulo
Inače bi još trajao san

Drug i ja hodamo
Penjemo se to jest na brdo
Tek odatle se vidi

Naša dolina je lonac pun magle
A ovde sunce pada
Na padini košnice raznih boja

I ako priđeš čuješ
Isti zvuk što transformator pravi
Udenut u utičnicu

Zuj je želja za kojom pljuvačka curi
Baterije kamere su prazne
Beznadežno zaboravićemo čitav prizor

O SMRTI

Ono što se čuje nisu krici
retkih životinja sapetih
žica i omča i opruga
Mi samo ponekad pričamo
i o tome, o smrti to jest
dok teku snimci
prolivene krvi kitova
retkih zverki
i ništa

Upije zemlja
crven gvozden oksid
U žilama je tamo dole
ispod naših stopala
Naših cipela to jest
od kože koja je držala drob

Svaki mali užas
osvaja polako
sitne dlačice na vratu
Oko nas sve sami leševi
Leš drveta, leš ptice
perje i piljevina

Meko je to i dobro se spava
San se širi putem lišaja
nem kao smrt

knjiga4a.indd 350 9/9/2014 9:12:15 AM

PETI OKTOBAR

O kako je divno
u jesen greje sunce moje prste
kroz kožu cipele starije od mene
i jedva da se vide pohabani šavovi
tragovi davne operacije

Sad je već toliko vremena prošlo
da kad bi se konci skinuli
komadi zasigurno srasli
ne bi ni mrdnuli

Oko mog stopala
u čvrstom su zagrljaju
dok se prisećaju mrtvog gazde
onog blagog trzaja u poslednjem dahu

knjiga4a.indd 351 9/9/2014 9:12:15 AM

knjiga4a.indd 352 9/9/2014 9:12:15 AM

SONJA JANKOV

*1985, Novi Sad. Diplomirala na Odseku za komparativnu književnost sa teorijom književnosti Filozofskog fakulteta u Novom Sadu i završila master studije iz teorije kulture na Fakultetu političkih nauka u Beogradu. Objavila zbirku poezije *Impresionistički kadrovi* (2008). Piše književnu kritiku i eseje o teoriji i vezama vizuelnih umetnosti i književnosti. Bavi se vizuelnom umetnošću i izlagala je na više kolektivnih izložbi.

KADAR II

Dark moss green

Miris jasmina
Utkan u levi rukav njegove košulje
Bele kao što je kost
Izrezbarena u vrata sna
Pomisli
Da bi mu mogla poljubiti
Desnu stranu vrata
Odmah ispod uha
Ali bi tada manje ličio
Na Davida
Boje magle i mleka
Koje se rascvetava
U šolji
Punoj crnog čaja
Sa cimetom
Te mu spusti
Nekoliko kocki alabastera
Na tacnicu
Koja zazvoni odjekom pesme
Iz drevnih snova nimfi

KADAR VI

Tangerine

Dok je stajao
Ispred litografije sa azbučnim slovima
Na njegovo rame
Nasloni se jedan izvor crne reke
Što spuštajući se preko
Postepenosti rebara i struka
Dodiruje sto po kojem je rasuto
Sazvežđe šipaka
Pošto je oluja razbila prozor
Unoseći miris dalekog mora
Na čijoj obali
Uz zvuke trube i saksofona
Sedi jedan starac
Sa širokom cigarom
I čita stripove

knjiga4a.indd 353 9/9/2014 9:12:15 AM

KADAR IX

Yellow

Pored dunje što pada preko kapije
Prođe jedna žuta kapa
„To nije kapa već kruna!“
Reče mi dete koje ju je nosilo
I nastavi dalje
U svojim ljubičastim cipelama
Na kojima je bio nacrtan mali puž
Kojeg je juče našlo ispred kuće
I nazvalo ga Arijel
Jer je Arijel isto imao kružnu kuću
Ali je dobivši krila
Mogao da se popne
Na Gaudijevu kuću Batlo
Koja izgleda kao Mocartova cipela
I krov joj se završava crepom
Koji je kao velike zelene bube
A u bubu se pretvorio i
Jedan čovek i mnogo je patio
Reče mi mali kralj samouvereno
I na moje pitanje otkud sve to zna
Odgovori: „Ja sam Kafka.“

KADAR XI

Wedgwood blue

Poklonila mu je masku od papira
Koju je ispisala tekstovima Andrea Žida
U jednom vrtu na krovu zgrade
Punom zelenila i golubova
U koji se ulazi iz sobe
Na čijem je zidu
Crno-bela fotografija
Papirnog aviončića
Koji proleće iznad lukova
Rimskog Koloseuma
U čijoj blizini je kupljen
Visoki svećnjak
U kojem on sada vidi
Odsjaj devojke
Izvijenog vrata
Dok uzima haljinu sa poda
I oblači je sa svim pređašnjim snovima
Sa kojima je bila i kad je došla
Osudivši ga time
Da živi u realnosti

KADAR XIV

Olive green

Iz kamene zgrade
Izranja glava lava
Što svojim čeljustima
Zaklanja kišno nebo
Mladiću afričke puti
Iz baletske trupe
Dok sedi na pločniku i
Posmatra prozor susedne zgrade
Iza kojeg devojka obučena
U crvenu košulju
I muziku sa gramofona
Crta san čoveka
Koji joj je prošle noći
Pričao u kafeu

knjiga4a.indd 354 9/9/2014 9:12:15 AM

O Rembou, antikvitetima
I svoje dve devojčice
I posle otišao
Ne rekavši svoje ime
Jer su oboje znali
Sve jedno o drugom
I da se više neće sresti

KADAR XVI

Light apple green

Osetiti
Kada ti stopala
Okrzne krilo ptice

[*Impresionistički kadrovi*]

JØRN OBERG UTZON

Kreacija je pokret
između dve nemogućnosti.
Žil Delez

Konkretne forme Opere u Sidneju ili znaci pitanja? Zabrani jedara, zabrani bagrema. Dubokopovršinsko snimanje, prostranstvo i bademi. Na horizontu alibija, samo se nejasne slike pojavljuju, čak i obalom opažanja, dedukovane predviđajućim kalkulusom mehaničke Arijadne: vratiti se do kamere sa mesta eksplozije... Odronjavajuće simetrične odlučnosti: tangenta utzonovske, ponavljajuće trouglaste forme davi se u još neizbrisanom sopstvu, odjekujući *prilagođavanjem „površinske misli" „linearnoj misli", „stvarima"* – u abisu, ravno do ideje. Teorijski terminal sa kog su isplovila jedra građevina – metonimija praskandinavskog mosta kao predgovor toposu, mapiranim jezerima i jednostavnim kućama čija je lepota prepoznata u akumuliranoj letnjoj sunčevoj svetlosti, dok etimologija jedne strane mosta dohvata drugi deo grada, drugo poluostrvo: bela betonska nit: projektovana linija očnog kontakta Skile i Haribde, refleksivna linija iznad senke mosta koja je pala na vodu kao metafora stabilnosti u tečnom nestajanju. Istovremeno, dok pesak vlada horizontom i sa njegovom skerletnom bledoćom sve nestaje, hladnokrvnost ljudi otkrivena kad i oduševljenje prvi put viđenim snegom: belina kao agent svetlosti kroz saobraćaj soli okeanske vode osušene na koži.

knjiga4a.indd 355 9/9/2014 9:12:15 AM

BELE SENE

posle Apolinera

Zamišljana, zamišljana, zamišljena slova kroz pepeo, pepeo, pepeljaste vulkanske suze oko Islanda: dva novčića na Hamletovim zatvorenim očima i jedan na oku njegovog uma, bačen u centar antičkog amfiteatra pod mermernim snegom. Tamneći objekti tvog pogleda u konstruktivnom ahromatizmu: belina riblje kosti sačuvana u plućima, šaran zgotovljen na duvanski način: pliva kroz jedra koja grizu zubato sunce. Razgovori u sekvencama, kao film koji je linija/horizont/potpis tvog hoda, *čekajući* kritike, *čekajući* poemu, baziran na kompresovanim satima nesanice u fragmente amarkorda, varadinske pastrmke u kajmaku. Vetrenjače-turbine: Eolovi tropi što kroz *rayon de miel* stihova-putanja raspršuju gigantska nema stada dalekovoda: *nombre illusoire* koji nastavlja pasti i emitovati ostatak poeme kao skelet za buduće sne u rečima: *cogito ergo sonnet*. Bez kocki šećera, devetoinčnih klinova od šećerne vate, stub zakiva Alexanderplatz za nebo. Oči: prolaze različite i iste: različiti krugovi i isti pali zid: sve pale različito i isto: u svima drugačije pao zid isti. Zvukom zamagljene zenice: radijski ugarci. Krugovi dužica i nepostojanje zida dok niz lice se sliva jogurtna revolucija i galerijski prostori donose u plimi usoljeno bele površine, nage. Mačje linearne oči režu svetlost: *nouvelle vague* donesen iz sazvežđa slepih tačaka do triptiha vazdušne turbine koja se tročinski guši u vetru/tragu/događaju deliblatskog peska izvan koncentričnosti zlatne entropije. Dok brazilski arhitekta od preko sto godina skicira lukove, talasi oštrih uglova dekonstruišu urbane predele i usmeravaju komunikaciju, hod, arhitekturu u pokretu dvoje njih. Pokazuju jedno drugom rendgenski snimak zuba i sonogram fetusovog oka.

knjiga4a.indd 356 9/9/2014 9:12:15 AM

DANILO KIŠ I HOBOTNICA NA DVADESET NAČINA

Izgorela šibica (Kiš, isprženi pipci hobotnice, crne masline, kavijar)
Morski pelin (hobotnica, peršun)
Heliokaust (hobotnica sušena na suncu, dimljena)
Kant (Kiš sa belim lukom sitno seckanim na kockice)
Kiše (supa od Kiša, azura i Trebjesa)
Aja Stella Maris (translunarnost, Kiš, belo vino)
Brižˇ (iznutrice sa duvanom, prženom slaninom i suvim šljivama)
Simonidin rak (dolarsko zelena rakija od mladih oraha)
Žica od vode probodena kroz pipke
Žica od mesečine probodena kroz pluća
Pepeljasta so (slana pita sa kajmakom i cvastima kuvanog karfiola)
Pregršt oseke (vegetarijansko)
Pohovani bicikl sa pečenim kestenjem (vegetarijansko)
Vinska braon tmina (Kiš sa prelivom od mente)
Vinski purpur (salata od Kišove frizure i barenih pipaka hobotnice)
Crno-beli dim (mramorna pita)
Implozija arhipelaga (Kiš, ostrige, zelene masline, bademi)
Medeja, udata Makbet (Tatar Kiš, palenta, paradajz)
Vodeni bolero (Kiš preliven kakaom)
Veličkovićevi psi (pasta, fažol, hobotnica)

knjiga4a.indd 357 9/9/2014 9:12:15 AM

CRNI DIJAMANT SARKAZMA

Odsustvo glasa kadrirano, zabetonirano, onim belim klupama koje proždiru losose jesenjeg drveća, zvezde uprozorene na Mon Sen Mišelu pod snegom, uglovi širi od ovih u mermeru Opere u Oslu dok pogled Enija Kalabrije postaje akrilski, tečan, kao pokreti žene kišnih kandži kojima se prolama srebrnasta osenčenost vezova u Gospi od Škrpjela i mora osvetljenog prelivom lista ruzmarina. To je refleksija sa kupole Bazilike Svetog Petra, onako kako je Mikelanđelo hteo da izgleda kad joj se prilazi sa trga: Breton je mogao takvu da je vidi sa balkona, reče pesnik nežne mutnine. I dok se ivica jednog jedra poklapa sa početkom crnine kopenhaške Kraljevske biblioteke, crni dijamant (pesimizma) će postati sporiji od misli i reči. Tad treba čitati ulice pod snegom slovo po slovo svojim stopama. Bele kaljeve peći u stanovima Stokholma. Zavejani Prag, Sarajevo pod snegom. Lopaticama, jedrima leđa, sečivima ramena, uglom njihovih meseca podupirati bele zidove nezavršenog projekta novog javnog prostora. Kotirati ih ručno, stvarajući novu anatomiju komunikacije nasuprot bujici teksta u govorenim rečima, neotkucanim slogovima držanim u prstima, u inat *plišanom razvodu*, širem i tamnijem od aprilske zemlje Tita Andronika.

knjiga4a.indd 358 9/9/2014 9:12:15 AM

BOJAN MARKOVIĆ

*1985, Užice. Diplomirao na Katedri za srpsku književnost Filološkog fakulteta u Beogradu. Objavio pesničku zbirku *Riba koja je progutala svet* (2013), za koju je dobio nagradu *Mladi Dis*.

RIBLJE PUTI

***

i Allen Silvy (Route 93, Nevada) lutalica, virtuoz da izazove tilt na fliperu
(*masa klikera u grotlu flipera*, gde će antimaterija kad anima zanemi)

i Carol Crittendon, šankerica iz Montane sa sinom invalidom,
glasala za Obamu i tvrdila kako će o smaku sveta Obama s nama

i V. L. Durov, varijetetski umetnik i hipnotizer sa izvrsnim smislom
za naučne zahteve, sa škotskim hrtom, poslušnim Odisejem

Roza Kulešova, iz Nižnjeg Tagila, Rusija u uralskom području,
gutala kroz nozdrve švabe, vilin konjice, kvadrične zvezde,
mineralna drva, harpunu vične, klistomore i stjuarde

i Juan Patricio Lobato (Rocky Ford, Colorado) davao se za kaiš
i patike i vozio se u žutom lamborginiju samrtnog starca

Ronald Fisher, domar u Denveru, Kalifornija,
usamljeni kopilan, nebrojano puta ne dotakao stvari

Ramon F. Keller Verlag, Ženevljanin, voleo crne labude

knjiga4a.indd 359 9/9/2014 9:12:16 AM

i severnoameričke irvase, gledao konjski but pada na mesto sveto

Z. Furtinger, na momenat i atmosferu disao zemljinu memlu,
nije mu se dopalo

Joe Dobosz, uranium miner, Novi Meksiko,
sa zoofilnim sklonostima, dva puta nabasao na platinu

Patricia Wilde, iz sjajnog Sidneja, kućepaziteljka u najlonskoj vindjakni,
završila je jednom raspolućena u najlonskoj kesi

Roq Gustavson, nezaposleni kopač minerala
i njegova žena Judy, konobarica, oboje iz Deadwooda, Wales,
oboje neprirodne boje tena, negovorljivi mrmoti

Marko i Rastko čudesno putuju u Orževal
sa svojom kobi u istom kupeu

***

ne vozi trotinet kroz kuću jer mama u atomskoj kuhinji
čerupa jabukovo drvo izraslo u sudoperi, i plodove će izjesti uskoro
uskoro

u hadson riveru dražesna žila jede jabuku.

slavica jede jabuku boje okera i umbre,

telo je u šaci kade, u kalciju nemilosrdno opušta se.
jato ameba napreduju kičmi, kultu čitanja.

artemis na ljuljašci od kedarsmole
na pločicama canellopoulos poll-a pretegne ravnotežu

knjiga4a.indd 360 9/9/2014 9:12:16 AM

ležaljke, razbija posude i male zelene jabuke polete
u nevređanu plavet.

one nisu sazrele. sjaje na način blistanja
uporedo
nepostojanju.

u smislu časa, ugao sinistra, kadra dekstra,
nepronađenost.
niži tata, viša je mama, sestra grli brata,
ili *mediterranean summer*,
drugi jedne mažu jabukovim sirćetom što ih čini ne-vidljivim.

varani, gustesi i reptil naselili su prokaženu kuću bez domodržnica.
i sada imaju više prava od isteranih duhova. fraus legis.

udruženja paraplegičara divno pevaju.
ustolaž, uholaž, okolaž od toga su supstituirani.
sekretar da bi zakuvao kafu moraće da iskoči iz ležišta
i rukama prikupi ekstremitete.

i dženi, romske krvi, s pičke golom decom sa železnog butine nasipa
širi kolena, dilatacija, jebarnik zečeva, pastva što traži mrkvu
slavi seks totem.

ti se prejedaš, prejedaš i rasteš.
poput boksom oštećene arkade, mrava svetlozritelja,
obilja, reke, otopljavanja, stiksa.

knjiga4a.indd 361 9/9/2014 9:12:16 AM

***

upoznajte eliz.
zlatna sandala.
transsonorna afirmacija zračenja onkološkog parka u kome je srela majkla džeksona,
tog revitalizovanog džizusa sa kojim je obletala džinovsku pudrijeru oranž.

multipliciranost feminem (raz)gradnje na slomljenoj staklenoj
štikli promakla je skeneru, začudo hrama. saterana u mrtvi ugao
prikaza je nestala.

mala gimnastičarko, himena pucanje na kozliću svijene lomače, deflorizacije kaplja krvi
pada po strunjači – tvoj prvi čovek neće verovati tvojoj nevinosti sasvim.

jabuka po sebi uništenju podložna poseduje homogenost sa mojim probavnim traktovima.
uništavam njen organski identitet, zahtevam jabukoliku lojalnost, i jabuka se ponaša na
način čina jedenja jabuke. rasteže se ortopedskim tegićima. u blenderu nešto joj se činiti
može.

ZEMLJA

0442 / '010

zemlja se tovi.
zemlja ima svoju konfiguraciju
ali ne u fizičkom ili kvazisentimentalnom smislu.
zemlja. masni voštani flomaster. posmrtnu etiketiranu košulju farba.
tek da nije nova. tek da se u njoj edenu pristupiti može.
sa grobljanske lopate mrvljeni f*ljljlj*as guta. zaglavak i tesnoća.
niti si balsamovan. prepariran. niti si lakmus neutralan.
raskloplјen. razglobljen. da kroz tebe mirno saobraćaju vazdusi. larve.
celom, tegom punjen. perjani šou sa nategnutim gramom adrenalina.
floralnim padobranom spušten pod krstačem neopevane fortune.

knjiga4a.indd 362 9/9/2014 9:12:16 AM

neoplakan u suznoj oluji, a sav si mokar i solni.
epiderm nije revitalizovan. već. mrtvim ćelijama tapaciran,
zemljojedu ostavljen. pirgav, suh, i mrtav nabor. napon.
od purpurne svile nagon. s razlogom ljuštiš se.
ljutiš se. ostajući svoj...
ozbiljno narušen.

4428 / 20...

...mrtvački predeo.
prvo nebo oboreno duplira se.
ravnodušje zlatnih panorama.
ribolovci izvlače modre bebe-emigrante.
njihovo majušno telo nije nikada putovalo tako daleko.
žaba-vo prsnuće nad poljem srebrne kapi nemogućnosti.
ako te nešto poprskalo lepljivo i gadljivo
to bebe su čajne filter-kesice ispustile esencije sok.
rašumljenje miroljubive džungle koja je nudila katarzu za smrt.
ako imaš diflektor preusmeravaš vazdušne struje
sa čamca na autostradu. ako nemaš diflektor upokoji se
u esencijalnu destilisanu kap tretirane stvarnosti.
...najednom te kroz teme i trakt razvali
stalaktit i stalagmit zemljine brutalnosti.
u krvnom sirupu znanje poništava
i tu je sva civilizovana bol u zbiru, u konačnosti.
bol. epitaf. bol.: *žiletom liz trebalo nije.*
na svojoj sahrani vidiš povorki grbe.
tuguješ. već konfuzno misliš se ubiti.
posle pogreba povlače se porodice i biblije,
jedino mravojedi napreduju tebi u mraku,
jedino tebi kisnu kolači i vina.
koncept sna konačno.

knjiga4a.indd 363 9/9/2014 9:12:16 AM

379.11 / ...

...sagorela trava u iskričastom spava.
šumska gorčina u grlu koje otkucava raste i vibrira,
a nije vibrator pa ipak prodire u ton tartufa. jedinstva trusnost.
kupaži voljni. šljunak-pomorandže akumuliraju svetlost.
mistral, severni vetar razorne snage od koga se klone,
skrajne čokote i kamione. odagna vetar. vlagu/kišu.
orijentacija prevrelog kamena/panja kao
osovine u poretku nervnog/spejs sistema.
vapnenac sa vodom. krečnjak sa glinom.
poput torte trusne i otežava spektakl.
alpski nanos od taloženog teroara pozornicu pravi
i to 70% oblutaka 30% minerala. u podzemlju.
neko nam spava neko nam spava.
podzemni tok ilovaču uznemirava.
epidemija šugavosti na prezrelom maslačku
kinji i njiše za vrat padobrancu.
krtično komunicirane zemljane rupe
kao u podzemlju astal-bilijara. zabijene kugle.
no, dalje: zova i med u pozadini.
kiseline. mango. papaje. i orijent-ruže.
citrusna (egal) završnica, na nepcima meka repeticija.
prefinjeni agrumi. u plodnoj zemlji agensi.
čuj!: hor raskoši kada obori nota violet i zelenog
jer je suva šljiva na putu dima.
zarobljena dinamika u kristalu,
iz-govoriti *chardonnay.*

knjiga4a.indd 364 9/9/2014 9:12:16 AM

666/8 ...

sada te nema ni u niskozemlju.
bes stavim u tegle, srebrne urne glancam na kaminu.
mestimično hvatam dane sreće. nije lako.
smrt od žene. u ogledalima te viđam samo,
kada češljam kosu, leđima okrenut ideš ka dole,
cokulama odzvanjaš...

neupokojeni
neupokojeni

tako su jednu moju tetku pijani čuvari mrtvačnice zamenili
mrtvom staricom iz drugoga grada.
mi (familija) smo oplakali staricu,
a olga je posthumno putovala.

+6789 / 666...

zemlja je konzistentna ako nije urušiva.
kada zemlju kupuješ cena, tržište, kupca ophrve.
o zemlji znati nekoliko stavki.
pazi na salinitet koji usporava/stimuliše provodnost zvuka
koji putuje plus. minus. nula. o-tupi čula.
propustljivost nukleusno-humusnih membrana
uzgaja hranljive podloge.
propadljiv kroz pod stradalni stvor
ako si sklon seobama. varijaciji.
emanaciji kroz vlažnost *hardcore* zemlje.
gledaj! blizina saobraćajnice, time i grada.
vegetacija da li se razvija.
puzavica. lokvanj. i detelina.
pokraj druma procvetala nevina kuća,

knjiga4a.indd 365 9/9/2014 9:12:16 AM

čija se dvokrilna usna-vrata šire kao lipssstik.
glinljivost izuzetna. simfonija uništenja
u čangrljanju kamenja.
zemlja za šta?
za kolačiće i zimnicu od blata.
zemlja ima:

1. posed šume.
2. posed rečice i jezera.
3. posed rastinja i semena.

da nije nekada ovde bilo groblje? ne, nije.
spustiti signature na kontrakt. kupljeno.
od mefista osobno.

- -

NOJEVO JAJE NAPADA

doručkujem nojevo jaje
ono je fetusno evolutivno stanje
postati biće nikada neće
osetim: savesti grižu i
empatijski elektricitet srčanog aparata
sišao sa kontinue razuma
i pokazujem rastuće simptome ludila
dok umačem prste u esenciju žutila

ljeska se surutka najveće ptice na svetu
unoseći tečnu živinsku glavu u tanjir
torzo na dnima rasporen za čupanje
ćelom kutlače ili četvorozupcem viljuške

ispod sudopere ptičji druid čini se gleda
ljuščino Hg metalno ležište rotira zatim uviđam
tragične pipete uzorno vise bez gravitacionog otpora
ali sa znatnom slašću za slezine kupolu i krvnu mrest melanholije

knjiga4a.indd 366 9/9/2014 9:12:16 AM

otvaranjem providne klizave opne formacije
očekujem: nojevo jaje napada – a zapravo osetim sinhrono kapanje
embrionalne sluzi i namigivanje voštanog zametka
i namigivanje voštanog zametka

IZOPAČITE SEBE U KLERIKALNOG PEDOFILA

izopačite sebe u klerikalnog pedofila.
da li osećate da se udaljavate perfidno na prašnjavom drumu.
freskopis tematizuje jednu dečju pelenu i lažu.
šta za vas znači ortodoksija.
automatski navedite real-asocijacije na:
anđeli u peraćoj mašini u foto-finiš selekciji,
senzacije žene-panike i zelenog brsta,
tri lila zeca u tri šerpa-plava ključala lonca,
aktivična životinja u menzuri i mistično škropljenje.

TOSTEROZA

(zašto je moderan dom tako lep tako privlačan)

naši tosteri. retorte. rezervoari likvora.
zalihe plazme i protoplazme. naši tosteri.
intenzifikatori. vitaminski kolaps. tosteri.
urušene domine od poliuretanske pene.
magistralni eho emocije na strujnom udaru kuće u kolapsu.
kelj. žuto. buđavo i smutno. iznad. a tosteri i zaslađivači.
takođe naši tosteri u vakuumu sa polietilenom
i metan-morem u citrus verziji.
ako je krvavica. kišnica. mokraća. vlažila plinski
šporet – požar i ranjavanje.

knjiga4a.indd 367 9/9/2014 9:12:16 AM

sanitarni čvorovi na svim mestima gde smo se poljubili.
odvodni – dovodni ne-katarzični svet ostatka. naši tosteri.
repeticija: razmazani konceptualni izmeti
nekada na otiraču nekada na razljupku i upaljaču.
mikseri i fenovi u zavadi. kvarc lampe i hrom bojleri.
jačala cevnog pritiska spram starta ultimativ fajta
našeg tostera i akumulatora. toster ima vrelu potisnu presu,
ali akumulator toksičnu olovnu smesu.
klif na oralnom sudu. respirator. intubiran na udu.
sunđer. balegara kretajući plesni zidovi. utikači-čvorci.
gde su kablovi trofazni naponi. na električnoj
stolici. žrtveni majmuni. smrt u pleksus. dok rade seksovi.
hipertrofirani neon rubi neodoljivo telo reklame,
dok jedeš predsmrtne banane, rade naši tosteri.
svet je napolju. svet je u tosteru.
pašteta. pivo. kikiriki. rečju:
bljuvotna povraćka u fantastičnom
fontanskom naletu i rasprsavanju.
zaboga, na iglu frustracije kažem, migreno, pusti me
u fantastičnom *nagonu o poeziji*... dok zuj-hemangiom raste...
eks-plozije napunile su prostorije.
razmaći će se zidovi. krov će otići u nebo.
a tamo su upotrebljivi anđeli rotirajuće neboderne aplikacije.
bićemo neprestano goli i sprženi kozmo-pilići.
spolja čuće se sirene. i vodeni topovi neće dopirati.

[*Riba koja je progutala svet*]

knjiga4a.indd 368 9/9/2014 9:12:16 AM

BOJAN VASIĆ

*1985, Banatsko Novo Selo. Apsolvent na Katedri za srpsku književnost Filološkog fakulteta u Beogradu, gde je uređivao studentski časopis *Znak*. Objavio knjige poezije *Srča* (2009), *Tomato* (2011), *Ictus* (2012) i poemu *13* (2013). Za prvu zbirku dobio je nagrade *Mladi Dis* i *Matićev šal*. Piše eseje i književnu kritiku; prevodi sa engleskog jezika. Sa Tamarom Šuškić, Urošem Kotlajićem, Vladimirom Tabaševićem i Goranom Korunovićem deluje u okviru poetsko-umetničke grupe okupljene oko edicije *Caché*.

***

seoski
prostor je besmislen

prvo dugo ejakulira
cvetove po nabrekloj
oblini zelenila potom
optužuje insekte krišom
dodiruje vulvu vremena

ako i odluči da
zaviri u njen
uterus primetiće tek
kopače obuzete prezentom a
za njima očekivanu
prašinu i vlažno
purpurno veče

ako i smatra procep
između ovog i narednih
svetova nepremostivim i
sličnim onom među
grudima neke od porno
zvezda on još uvek veruje u
sebe u prisutnost ovog
teksta

seoski prostor je
jedinstven i samim tim
predugo
sam

knjiga4a.indd 369 9/9/2014 9:12:16 AM

***

mini me je upitala za
ponedeljak za čašu
vode i vazduh se ponegde
crveneo čvorci leteli
sasvim blizu smisla

onda smo zašli i
u voćnjak koraci su
to učinili
zaustavivši se pod
našom providnom senkom

mislim da je mini prva sa
plutonom podelila
svoj ručak suvo
meso i parče sira i
zaista bio je ponedeljak
tako smo disali pruženi
u dvodimenzionalni vidik i sve bližu
noć kada su čvorci
proleteli tik iznad
glava i prebrzo za naš
pozajmljeni jezik

nismo mogli da se prisetimo
kako se zovu

***

gubec čita lipama
okupljenim u dvorištu
matej 27:29 stradanje
hristovo

iz snage njegovog tela ritmično
izrastaju reči bradavice
iznad levog oka granaju se
brkovi pruža patrljak nekog
prsta izgubljenog u buni kao tvrd
i zaobljen komad mesa koji
pridržava stranice

i reči se zaista prelamaju o taj
rustičan zimski prizor kao
o staklo lako kao vrela
ražana pogača njegovog daha zaslepljujući
mirišući na kuke i groblja koje
još treba preći da bi se
progovorilo jezikom lipa

gubec čita o gradovima
koji kipte o judeji i bedi zadružnih
zgrada tamnih od vlage od
upornih zalazaka spominjući
trafostanice marksa i pravdu
koja puca pri svakom jačem
mrazu znajući da tek lipe
olistaju s proleća jedine
ponovo jedine iste i gubec
brusi svoj govor upućen
njima trošeći tajne bunkere

knjiga4a.indd 370 9/9/2014 9:12:16 AM

razloga retoriku podzemnih
skloništa apostrofirajući
bogove čelika armaturu i humus
razlaganje herbicida sve vreme ipak
svestan poraza i stalno misleći
na mahovinu na udove i uskršnje
blato na miris svog već usijanog mesa

[*Srča*]

***

...iako je odavno svanulo, svaki udisaj, svako treptanje, odbija značaj. sve se slilo. bistrina u palcima, sperma i pahulje piva. poliakril na podu. topao. spolja, neizvesnost, učmala nutrina, prostor, iskrivljena sijalica. pri korenu oka je tek nešto vidljivije, nesapeto, tu, među žilama. bliže se podne, izlaz, suprotna traka. puštaš se. hodnik je pregrejan. čuju se liftovi. trulež. neprekidno. istim načinom. primam poziv. to je nekako lako. u stanu. ta tipičnost. sjaktava utroba. napolju je drugačije pokretno. zatrese te prolazak voza. poniranje niz kristal. niz ponor tuđeg tela. opšteg, svakako. razdvajanja su ipak, nasilna. otežu se, u život. atomizuju. u preslice rečenica, bačeni jogurt. euridike su vraćene, na kratko, tonovima. na površinu. jasan je obris statue. nekad rjepinov lik. i tinejdžeri, poput: usuđivanja, žongliranja, prkosa. naravno, svi smo fabule. naše stope su sada dozvoljene svuda, čak su i potočići prisutni, ovde, pod carskim reklamama, u parku. nešto je ipak zakatančeno. dok miluješ oblake, moždinu, to plašljivo možda. ali ne i dan, ne i značenja. u njih ulaziš. zaključavaš se. ostaješ sam. postaješ prvi vodoskok, drugi vodoskok. nekoliko pecaroša. betonirani prilazi reci...

knjiga4a.indd 371 9/9/2014 9:12:16 AM

***

rastopljen u sestercije. zamišljan kao olovo. presut. meandri kupovine. mrtvaja. nabavke potrebnog. rog izobilja. zgužvane arterije. mitraljezac u oku. stisnute vilice. zatezati i opuštati. dodavan teret. godine. spaljena kožica. pleistocen. površinom falusa. popljuvan. voleti. zavrnuti ruku. rukave. skočiti sa. kolt mislilac. meduzom. izgladneli. favele. ispucala. celofan. cevotok. talog holesterola. venska obala. eksploziju. ključ. duboko u rektumu. pucketanje. kuda. u odgovornost. spaljena šuma. srce. uloga tehnologije. mašina. skidanje vune. uvenuti. uvek u pravu. agresija. padam. kopile. kastriran na sumatri. kineskog porekla. naprezanje. film – kokice, pad – ubrzanje. progutan testis. prositi. iznenaditi ogledalo. amnezija. astma. kazna jezika. drvar – forsiranje. malim prstom. jagorčevine. mene tekel upsarin. inflaciona stopa. stablo. moji mrtvi. sa ženom. rog izobilja. u sestercije.

***

plav uljani
poraz

time
započinje

njen svileni svlak u
uglu banalan
bog
potpun i zatvoren kao
olimpijski bazen kaplje sa
zidova

neko
mrmlja nikotin udiše
neispavane alke u
mekim medvedima i
pita čemu
istorija kad vodim dečje
pozorište ili
ginem na letovanju u
tunisu slova
žare

ispaljuju gust gumeni
metak koji

se kao
snošaj kao pečeni
turski
pamuk sa bademom
sasvim istopi u
ustima

modrica trepne taj

knjiga4a.indd 372 9/9/2014 9:12:16 AM

dodir svojim
plavnim čvornatim
okom iznenada

promenim svet
ostajući pritom
neumereno uslužan ja

gorim
pozajmljujem tkivo
nečijem bolu

***

juče je vrabac
uleteo u moje
srce i tamo gde
vi kažete oko šupak
ili ranica
ja kažem
srce jer ja sam topao ja
kažem vrabac kažem
uleteo je u srce i
uginuo krijući golo
opruga i zupčanika pumpe

ne mama ni golub ni
soko nema ždralova moje
srce je suviše sitno bez
straha bez nade i duboko
ono kuca na samom kraju ulice

mama to mora da
je bio vrabac to
nisu bile reči to
srce je suviše toplo
i kuca i
greje njihove prazne sobe

ipak tu je telo zar
ne i svest vitrina i
ogledalo koje su upljuvale muve

sve što će se dogoditi već se
dogodilo sve
što ispunjava prostor nestaje
iz čula ljudi uz dosadu i blago
gađenje i sve je to sve to je
dobro mama

zgasnuće sunce pod tvojom
strpljivom petom

ali sada i
ovde
mama
nešto je uletelo i boli i
mislim da je
mrtvo u mom sitnom
dosadnom srcu

[*Tomato*]

knjiga4a.indd 373 9/9/2014 9:12:16 AM

ELVIS U KOREJI

Palatali kušnji, ti crveno
dugme, otpočinje drugi
dolazak, mučenje, koje
se rađa, trajanja bez potrebe.

Ime oteklo niz prvomajske
pande, nebo bez papirnih
straža. Preklapaju se ti
užasi sa šumskim mirom puta.

Klate se zubi grada. U podne.
Magla od pečurki ljudske
supe, i martovi, i mrak.

Trideset srebrnih poverenja,
zvona traju vekovima –
kako to da sada ostajem sam?

JONIN LAMENT U DIRIŽABLU

Patetično beo, sam je sarkofag,
tvoj grad, poboden u mene,
božji suncobran, tvrd koren
roda, ukusa vanile, splav od

carskih galija. Hiperborejci
imaju savest ninive,
spaljeni turizam, munjevit
mir, glas berzi nad utrobama.

Pred gradom opet helijumski zmaj,
despota tikvo, uvek sam
smrt, otečen i trom. Pospi

aspirinom ostatke žrtava,
kućni strah, bebe, ukusni
nokat sam nad našim poznim plačem.

knjiga4a.indd 374 9/9/2014 9:12:16 AM

***

Uhvatiti smisao,
staviti te mršave
nožice i nepravilna
stopala u svoj dlan.
Siđi po cigarete,
ovde je sve na jednom
mestu. Hodnici smrde
na tunjevinu, prazni ulazi,
razbijene zenice. Sada ih
nazivaju obezbeđenjem.
Ne osećam se sigurnim.
Usta se umaraju testom,
guzovi masni poput toplog bureka.

Sasvim tanke ušne
rese i vrat, beo i nemiran,
dete koje bunca, izgužvana
jastučnica obraza,
slepljena kosa i staklaste
umorne reči kojih ne ponestaje.
U redu, vratio si se, možda
nas je sada i šestoro, ali
ona je već zaboravila kako se broji.

Svakog časa kao da će povratiti
po meni. Ptica udara o kavez.
Ništa ne razumem, mora da su
plovili dugo, iz usta se rasplinjuje
toliko događaja, toliko lica
koja ne uspevam da zamislim.
Jedino Baltik, jasno ga vidim,
plav i crn, sumrak na ušću Neve,
mrak koji otiče u mrak i tupo,
tamno sunce prilepljeno na kasno
nebo i odsjaji po haustorima.

Jedino Baltik, i njene oči,
crne i plave, u kojima se reči
dave, svaka kao poziv
u pomoć, pružam ruke,
ne uspevam da uhvatim smisao.
Još jedne mrtve oči
na koje su prilepljene ove nemirne
obrve, kapci bez trepavica,
grčevi kao nevidljive grinje,
zasvrbe i kinem i ne ostaje ništa
samo rečenice da se ravnodušno
vrtlože nad vodom.

Miran sam, palim cigaretu,
hvala, sve to me guta.
I obrve i reči i Kronštat,
ne vidim ga, zamagljen,
u dubini vida, voleo bih
da zaplovi prostorijom, nešto
najzad postojano, čvrsto.
Berni je auto-mehaničar,
onaj koji vrti glavom,
on otvara prozor kad postane
suviše zagušljivo.

Izvoli, pripali, ovaj je
ispravan. Ona odlazi,
neko je uzima za ruku,
neko odvaja tu ruku
od poda i ostatak poslušno

knjiga4a.indd 375 9/9/2014 9:12:17 AM

ustaje, tetura kuhinjom,
niz zajednički hodnik,
do sobe. Silovaće je
već u vozu, neće stići
ni do Novosibirska.
Uzalud se oglašavamo,
to je Bernijev glas,
i sam ubrzo to shvati,
i samo odmereno
uzdahne, dim za dimom.

Ona neće stići do Kine,
ne vidim da li dim
uspeva da se izvije preko
zgrčenih leđa gornjeg
prozora i izleti, niko
neće stići do Kine.
Gde je Gubec
do sada? Etjen sklapa i rasklapa nož
uz ružne osmehe,
ni on ne zna kuda je
krenuo, kako bi to mogao i da
zna. Na ovom sam istom mestu,
sada već predugo, kao dopijena
boca, puno jasnih otisaka
na sisama i dupetu, po vratu
i nadlaktici, putinka, u tri boje,
sve istog mirisa, nije bilo potrebno
mešati ih.

Nismo stigli do Kine,
barem ne još. Etjen
počinje da peva,
bilo bi čudo
da je ružniji od sopstvenog
glasa, to bi me porazilo.
Misli slivene u Baltik
i rupa srebrne trave i mrtvih
močvara čim se izađe iz Moskve.
Etjen peva, zašto smo uopšte
i krenuli, Bernijev dvojnik
zatvoren u Kronštat,
turisti koji bacaju pikavce
u kanal pod Nevskim.

Pogrešna adresa,
to je sada jasno,
Berni već hrče,
ona će stići do Kine,
siguran sam, zaboravljena
negde u uglu, i sasvim
providna kao suluda,
islužena boca.

[*Ictus*]

knjiga4a.indd 376 9/9/2014 9:12:17 AM

FILIP B. VUKOTIĆ

*1985, Kosjerić. Apsolvent srpske književnosti i jezika na Filološkom fakultetu u Beogradu. Objavio zbirke pesama *Pred vratima caričine sobe* (2003) i *Drugi miris crveno* (2011). Uređivao časopis studenata Filološkog fakulteta *Znak*. Priredio zbornik mladih pesnika iz Kosjerića *Glasovi* (2012). Frontmen je postpank benda *Prosuti iznutra*. Živi sa suprugom i sinom u Kosjeriću.

DVOJNIK

Pamtim tačan sat, dan i godinu; vreme prelaska i izmirenje.
Pamtim stepenike i ogledalo koji su još uvek tamo.
Pamtim smrad *Mekdonalds* restorana i tu veliku demonologiju Zelenog venca.
Pamtim studije i želju da rođendan proslavim sam; da ga ne slavim.
Ljudi naprosto umeju da ti pokvare raspoloženje.
Pamtim alfabeto, želju koja izaziva uznemirenje.
Pamtim da bio sam mrtav, manje mrtav;
da bio sam živ.
Ni hladan, niti vreo.
Pamtim Bibliju, njene apostole i trešnje kojih tada, svakako, nije bilo.
Pamtim ravnotežu bez pilula za spavanje.
Bio sam živ!
Još uvek sam ako me pamćenje služi dobro.
Pamtim da sam imao nešto novca u džepu, prednjem.
Pamtim *Politikino* izdanje Njegoševog *Venca* i *Mikrokozme*
koje sam nabavio od uličnih prodavaca za sto dinara.
Pamtim čoveka koji je tu, istog sata, dana i godine,
dišući isti smrad mesa i demonologiju Venca,
kupio Borhesovu *Peščanu knjigu*.
Pamtim njegove cokule i njegov pogled;
prste njegove i u ruci kamen;
pamtim glas njegov i pramen.
Pamtim, a ne bih pamtio,
da ja nisam taj čovek.

knjiga4a.indd 377 9/9/2014 9:12:17 AM

PENETRACIJA

Uskraćeni za optiku, kameru, zum, kracere projekcione sale,
zuba stiropor, cigarete pravljene od karte,
odlazimo u Karnegijevu da zateknemo prostor vremena
u memlama konzervirane hrane.
Konzervatori u tacnama od srebra
serviraju nam porodične zadužbine slikane kontafleksom iz tridesetih.
Stomacima muževa svojih već izmučene, još ne sede,
naše bake rodivši sebi unuke raspolažu vremenom sa ove strane.
U kafama sudbine zadevaju deveruše
okićene crvenim mašnama od glave do pete.
U umetničkom paviljonu, ateljeu,
studiju za prevenciju vaginalnog oštećenja
inženjeri mehanike i veštačke oplodnje
omogućavaju neometano odvijanje posthum-reciklaže.
Sjajnih čela, sa jezikom na dlakama, niz ulicu, sve do velike kuće,
maršriraju ostrašćenih porodica glave.
Telesa im prate pokliči utabane berzanske licitacije
ko za koju kapu više daje.
Ne ostajući trudne, naše im bake na svršetku, uz zahvalnosti znakove,
podižu teške amfore iznad kraljeve garde.
Grožđe je ubrano sa *kontrola rađanja* plantaže.
Cetkin nosi crnu svastiku i svilenu bradu.
Iz ministarstva unutrašnjih poslova:
Sve slobodne testise iz štale!
Podrumsko i potkrovno slepilo.
Pacov i slepi miš.
Disident tišina.
Iz milošte postati žena.
Poezija je stvaranje mogućeg od pojedinačnog ka opštem
uz prećutno odobravanje istoriografije drame.
Kozmetik indikativ, ejvon-dame, seks simulant.
Penetracije.

knjiga4a.indd 378 9/9/2014 9:12:17 AM

Brodovi u lukama, petokrake, šestokrake zvezde.
Uskraćeni za optiku, kracere... starim kontafleksom, nove fotografije.
Ograničenošću rečeničnih članova iscrtavam kroki scenarije.
Crno-beli film.
Sve posledice zadržane.

REMBO, BORHES, BAROK

U ključaonici Remboove lule pogled je nastanio svet.
Ključar je budan i umro je u Ženevi, slep, neke 1986.
Ovog trenutka imam devet godina i ližem ogradu terase mokru od kiše.
Moja deca neće videti orah ispred pradedine kuće u Raški,
ali će videti stari bunar i košnice na selu.
Obojica su se, ključar i Rembo, verujem, pomagali štapom,
a u nekom jesenjem vrtu pili vodu i lizali med.
Kroz simbole i šifre šetajući Boga da nađem zalomio sam ključ.
Da sam deceniju ranije upoznao barok,
Hrista bih ugledao u gotskim mukama.
Ako Ga sanjah kao odojče znači li da sam jednom već mogao nemati put?

[*Drugi miris crveno*]

***

vaše kože, preživela deco uragana,
kornjače što snatre u vodenim pustinjama planktona
na mape sveta precrtavaju.
mrtvi se bude u njihovim rožnjačama,
a one, velike gracije,
prepričavaju jutra kojih se više ne sećaju.
rogovi morskih konjica gone me dalje u dubine
i ja poput njih postajem krvoločan.
modre trave okeana timare njihove grive,
dok paunice ručavaju grudi svojih mužjaka
gore negde na kontinentu.

knjiga4a.indd 379 9/9/2014 9:12:17 AM

***

zelene ruke mrtvih ljudi mole me za dug život.
ja dete sam zaspalo sred talasa u kojem
osluškujem davno varenje hleba.
noć i noćne ptice, uraganom tovljene ptičurine,
bljuju nesvarenu mladunčad životinja i ljudi.
riba-bog, nema, šireći besmrtnost svojih škrga
mimoilazi me.
mimoilazi me
i harpun bačen sa palube oksidisanog broda.
nema tragova u razbesnelom moru.
nema ni mene koji sam video sliku noći
silovane od svitaca.

***

domar je ubijen. ubadanjem čeličnih šiljaka
veličkovićevog *požara*.
domar je mrtav. raspamećen.
prisutan napolju – izvan niza.
nad idejom njegove humke raspolažemo
svim sočivima njegove kratkovidosti.
optički ilustrikon demencije i zacementirana
presuda prahu.
sternutatio odaziv.
on, domar, imao je ženu. žensku osobu pored
sebe. puščanu cev i peć na drva.
čitao je nostradamusovu prepisku sa celim svetom.
čekao je neradne dane mereći prostor neparnog jutra.
čekao je hleb
i objavljivanje posmrtnih oglasa.

knjiga4a.indd 380 9/9/2014 9:12:17 AM

***

izlivanje indiga u prekid rada srca, akvarijum tuđih smrti.
ušunjati ribe. čistače. u mulj mokrog stakla. nanizati prostore.
bića oba sunca. ustati sa hirurškog stola i ne setiti se.
muža. dece. ribarenja u jesenjim virovima kupe.
rasporeda nameštaja i šoljica za crnu kafu.
odeliti detinjstvo od svedoka.

napustiti.

u novu kuću uneti sto za trideset šest naručja,
trista šezdeset prstiju proticanja.
uneti vreme budućih smrti i vreme prošlih života.
prepričati.
izlivanje.
indiga.
u prekid.
rada.
srca.

knjiga4a.indd 381 9/9/2014 9:12:17 AM

***

u respiratorijumu gradskih četvrti,
utopljeni u gudure narušenog vazduha,
potomci logorskih ptica slušaju prenos ustoličenja
novog boga.
tranzistori, presvučeni u svečano crni pliš,
emituju pevanje hora uškopljenih dečaka
svedenih na telo i glasove.
glorija istupa pred njih. leđima okrenuta.
crveno srebro zvecka ispod ljuljajućeg tela
šireći otvore vokalnog trakta u taktu promicanja.
sesiju uslovljava naravnost čeličnih violina.
gospod je zadovoljan. i narodni tribun
koji potomak je duge loze vojnih usmeritelja.
nagon svečane inkarnacije daje mu ime
i lentu njegovog prvog pretka.
dogmatik, vatreni pobornik kame, on je
mesar i otac violiniste.

knjiga4a.indd 382 9/9/2014 9:12:17 AM

VLADIMIR TABAŠEVIĆ

*1986, Mostar. Studira filozofiju na beogradskom Filozofskom fakultetu. Objavio je zbirke pesama *Koagulum* (2010; nagrada Festivala mladih pesnika u Zaječaru), *Tragus* (2011) i *)Kundak* (2012). Sa Bojanom Vasićem, Tamarom Šuškić, Urošem Kotlajićem i Goranom Korunovićem deluje u okviru poetsko-umetničke grupe okupljene oko edicije *Caché*.

***

Nemoj zaboraviti kako sam te nekad gledao
Kroz rešetke viljuške
Na koju je bilo nabodeno van gogovo uvo
U koje sam izgovarao sve gadosti voštanog mozga
Niti kako sam bio tvoj podanik za vreme kiše meteora
Koji su se uranjali u dinosauruse uzrokujući neopozivu smrt
Nemoj zaboraviti ta druženja ispod okrečenih šljiva
Ni ogledalo u koje ti je bilo zabranjeno da saspeš ispovest
NEMOJ
Jer ako bi zaboravio sve trenutke koje si proveo
Na ostrvu galapagos čekajući evoluciju
Da ti otkrije svoje slabosti
Šta bi ostalo za tu kutlaču u koju nameravaš da saspeš
Neprokuvalu dušu
Za tvoje sećanje koje ponekad oživiš
Čačkajući kutnjake palidrvcem
Ili za ovu dasku
Na kojoj sečeš sugestibilnost sifilisa

[*Koagulum*]

knjiga4a.indd 383 9/9/2014 9:12:17 AM

***

tatina kravata je nož
kojim ga je napala smrt

za starim stolom
on igra nevidljivi jamb

nekoliko reči je zalepio na kockicu
kao izveštaj

dok njegovoj devojčici
lice kao retrovizor puca na trouglove

na masnoj grani
slavuj gori nijansama kajsije

ČEŠALJ

(ližem telo sastavljeno od zasvrbelih tetiva odvojene jezike pounutrašnjene Klarinim licem slepljujem se dalekim sezonama kada vetar ostaje go kao kost trenutno pojedeni krvavim ograncima nestajanja blizanci tvojih usana su kapi ili čovek prekopiran zagrljajem koji sluša pticu u tuđim plućima akustiku neoplakanih ostataka Klaro samo izgovori kako je biti mrtav izgovori tihu dovoljnost svoje smrti zbog koje patuljci igraju domine)

moje oči
kroz češalj plaču

kroz najintimnija rebra

moj himen je odleteo
kao kišobran

tata opet ti nisu dozvolili krila

na muštiklu pušim sveću
koju sam zapalila
za tvoju poslednju smrt

knjiga4a.indd 384 9/9/2014 9:12:17 AM

***

umorena aoristom željom
zarivena u sebe u sladoled
ona je jedinka prehlađena dokazivanjem
okeana gazirana pokoricom
tuširа se na engleskom naravno uvek
između topline večeri i mesa
sakuplja salvete periferna iskustva
locira brzoplete podmornice
ona je odmah drvo nikako vučjak
jednačina napuklih devojčica
pristigli voz posmatranje boga
led noć u kojoj umiru klackalice
i ona to zna iako je med na rebrima
plav i cvili usne u međunožju ne prestaju
ne prestaju ni trešnje ni prazne sobe
uvek blizu odsustva dima

bradavice se obuzdaju onda počne sneg i mrak na dlanovima zelene salate mala alisa prebroji rebra mrave i naravno protrči iznad vatre kroz sudbinu butika lepa i krvava od nevinosti kao groblje mornara ona je važna prošlosti vode

ŠTAP

uverena sam u šine
u vozove

u zvuk koji rešava
mrtav čvor mog detinjstva

ali tata večeras doleće
sam kao novčić
ako se uplete u oblake

poguraće ga bog
svojim bilijarskim štapom

dole

u neopaljenu fotografiju

knjiga4a.indd 385 9/9/2014 9:12:17 AM

NEKOLIKO BOGOVA SE FENIRALO

noć kao duga isprekidana pastrmka
koprca se i ljigavo sanja utešitelje
malo dete mijauče na grani
igra se pročišćenja i ptice

molim te
oberučke mi dodirni usijanu glavu
znam da nije moja molim te
kada dođu obale nepoznatog sveta

zabodena sam strašnim palcem
preranog života

prsti viljuške koju ljubim
gledaju me mojim očima
mole noć da zaustavi krvotok
na svojoj desnoj strani

dok cipelice slobodne i nove
tiho uhode mene
već odraslu

u zagrljaju umrle majke

[*Tragus*]

***

Dejstvo slike koju nosiš na leđima Ulica na kojoj se smenjuju voda i barut Sve se u zalogajima lepi na prošlost Moja pidžama gori od sećanja Kašalj pada sa terase Dole me pronalaze obraslu u samoubistvo Mršave ptice sleću na mene Kao beli pokolj Tuguješ za mnom i hraniš se u tišini Hraniš se mojom košuljom koju smo zajedno iskopali U nama ima dovoljno krive krvi U nama ima zaliha rata i kostiju koje će zemlja izbaciti Kofer crnih albuma u kojima su zarasle sličnosti samoubica U ustima pesme Naš je stan obojen u boje slonova Oni brzo zarastaju pred nama Ko još dolazi Svadba se mora raširiti u sudbinu Tek je mladost ušla u kadar Obucimo se Napolju greje meso i riblje kosti puze u zastavama Kopita se rascvetavaju Ko nas je probudio Nad telima diše rat Kiša će uskoro popiti sve detalje Ostaćemo kao mlečni zubi Zatvoreni i mrtvi od čekanja Ja sam otrovna majka Sama sam na toboganu I dole preda mnom se suši dečje grlo

knjiga4a.indd 386 9/9/2014 9:12:17 AM

***

koža ispada, osećam nežnu stranu ispod, izgoreli koševi, ili kašalj koji seče, tekst se spušta prema mostaru, kasnimo u grad, mikropitanja, mikrodestinacije, mikroruke, tišina i mikrotišina, tako u razlici sestre i rudnici prethode pognuti u grudnjake, savijeni u torzu, koljemo bikove, meso se u zavoj otvara, i vesti sa ratišta bude decu napolitankama, pod zemljom nema drame, samo posledice suvog sunca, vi ste psihički oboleli gospodine, vi ste rasno ludilo, brzo se probudi, mostar je dalje nego ti, u izlogu leži plavi pacov, mlitavi falus se zatvorio u izgovor, mostar je još uvek daleko, to je neki mikromostar, potonuo u perspektivu i u sopstvena leđa, imamo naftu od kilometar i po dubokih ježeva, vozimo se samo zbog sunca inače nikada ne bismo sele u ovaj automobil, poslednji uložak trošimo na krv kućnog praga, i na mikromostar koji ostaje za nama, vozimo se iako već dovoljno hladne od retrovizora u kojima se vidi samo taj trenutak kada mostar postaje mikromostar, i on traje, a mi dovoljno odrasle da znamo šta znači trajanje, i opet se otrgnu noževi, brzina automobila, nas nekoliko ofarbane do granica maske, plačemo i vozimo se, smeju se šume, gluva devojčica se smeje, iako je mi ne vidimo, čujemo je negde u palčevima, put se zatvara od gladi, i opet izgoreli koš, ili kašalj koji seče, mikrodestinacije, mikroruke

***

Crtala bih so i drago padanje naše zime Uhvaćene ribare u magli dok im udice trnu pred jatom muškaraca Tek gluvu suknju I glavu mačke dok pije preostale dane Repove koji mile za nama Rast kožne pruge Bebu koja kisne iznutra Duboko nasmejanu Kao kap krvi Prepoznajemo granicu Lift polako pada U teškoj gladi puške se krive i Crtamo opet zaspale zavese Majke Decu koja se troše na svet Lopte belih gravitacija Kao ulice mladih ranjenika Mi se tešimo putovanjima koja nas ljube u kosti Dobacujemo zastave Dobacujemo rođendane Žurimo Oblici vreline i stvarnost koja progovori u rafalima, Leto koje muči invalide, Čekamo jedni druge u praznim košuljama Nad telima Padaju stakla Kiša u pesnicama, U dimu nas nekoliko sa očiglednim vozovima, Trčimo ispod peska u noć Belim rukavima, Dečak koji se pretvara da je nesanica, U dvorištu leži kao hleb

knjiga4a.indd 387 9/9/2014 9:12:17 AM

***

Pogrešne žene i rane u pauzama, I krenemo u more, Saopštavamo kroz trnje Neke dečake I zasebne dane Kad pucaju u nebo automobila, Dve ruke koje ostaju na kolenima kao akcenti, Stignemo preko, Uhvaćene u haljine, Zebrama sanjamo pod vratom, Tako se množimo, U neretvi kuca potonula devojčica, Daljina se vraća nama kao pogled, Tamo greje sunce potrošenih ruku, Hodamo zbog kundaka u plućima, Zatvorena u rat, Naša soba miriše na lubenicu, Na načete zarobljenike, Vidimo samo nošena tela, Dok ona plače i Traži u mesu zanos, Mišići se uzalud prosipaju po ulici, Kretanja kroz poznate ulice koja se pripisuju drugima, Pamtimo svetlost koja se krivi od težine, Pamtimo noći koje su kasnile po nas, Autobusi koji su sve dublji, Nestaje i minimum poznatog lica, Na tebi, Sami smo, U petama krijemo mladunce, Dlakavi tuneli nas očekuju, Uskoro

[*)Kundak*]

knjiga4a.indd 388 9/9/2014 9:12:17 AM

VLADIMIR VUKOMANOVIĆ RASTEGORAC

*1986, Kraljevo. Diplomirao na grupi za srpski jezik i književnost Filološkog fakulteta u Beogradu. Piše poeziju i književnu kritiku. Objavio pesničke knjige *Upornost sećanja* (2005; nagrada *Matićev šal*) i *Kana* (2013). Priredio izbor iz mlade srpske proze *Pucanja* (2012). Živi u Beogradu i Otrocima.

ELEŠKE

Lebde nad beličnim čelom,
kruže trnuli prsti.
Opnu razjeda
studen.

Ljušti strpljivo,
i zgrebe,
cinkanu krljušt.

Nago pod hladnim dlanom
lice postaje toplo –
kroz trepavice oko
zapucketa.

***

Prostrana su jezera slane
i bistra ta šuštava pregršt.

U zrnu je uvek vedro.

Vetar jezgrom
odahne.

Na kristalnoj razini azre
štedri su sudari
mira.

knjiga4a.indd 389 9/9/2014 9:12:18 AM

***

Naježi se koža:
žena je dojkom mati.

Sred rečnog plavetnila,

mlečna je i nežna
jezična kost.

A samoživo je dojenče:
prosto za oblakom kmeči,
i lako.

***

Istok ne rodi sunce
no oštro svetlo mraza.

Odraz su pesme

zelena pečal,
i led.

Prazno ogledalo
što od sebe
puca.

***

Časovnik je žila,
teška vatrena srž.

Čežnja za dodirom,

i svest da se jedino tako
može postojati.

Čedna, ne bude sedo ostrvo,
tesno obgrljeno
sigurnošću.

***

Galebova nema.
Dremaju tek delovi neba.

Daleko je eho,

ponorna površ,
i bled.

Crne se mrve:
grizu zenice zubi,
i slepi smeh.

***

Tobom zakola
mutna, i blaga magla.

Korakom nije moguć put.

Vijugavi splav

knjiga4a.indd 390 9/9/2014 9:12:18 AM

ugljenom nemo dopirala.

Iza stakla,
glatka je beonjača
urala.

***

Ako opredmetiti treba,
predeo ako podeliti:

Iza očiju

žarko je
i sneg.

Baš ako se opredeliti želi –
taj beli je čovek
stvarno.

SUSTVA

Bliska sam slika.
sakrivni blesak videla. sunce i arabeska.
neuskladiv peskani kivot, pripitih usana.
(ne)očekivana živopis tela, laka kao senka obeliska.

Ipak, jedino je naša želja dirljiva. Jer, voljenje i jeste daljina.

Nozdrve su nam, upravo, bliske i mi se samo, poput nadražljivih životinjica, njuškamo, ćudljivo.

knjiga4a.indd 391 9/9/2014 9:12:18 AM

Od njih drukčije, sigurno je naše isključivo poređenje, krtošću reči,
ali sve da nanovo bivamo, kao za igru, krtice: taj burni naprstak praha što sobom ga tare i
razmrvi zemlja.

Izgledalo je lako, nekad, drugom priviti se uz telo,
nezamislivo da od samog nagoveštaja treperiš, ispod gladnog ponora, živo.
Stoga što tkivo je teško i ruka pusta. Pokret – krhak.
Stoga što, shvataš, tugom se traži plot, teže kad žudnja je nužna i ukroćenje slučajno.
Stoga nam pršljenovi pod jagodičnom čiodom čile kao daleke, teško zavejane jelke
i, tako samotnom, samo tegobna predstoji – belutak što ledenom noći po leđima besputno
pluta
da pod njim neprekidno postaje živa maglina – kakva divna, i nežna, a nedohvatna
bledožuta dina.

Između, ostaju oćutane reči, mogućnosti glasa, oćutana haotična sudaranja sunačnih
čestica.
Da, prisustva su nam, onakva, bila laka i razumljiva, ali živa tek u lepoti iščeznuća.
Stoga prst na usne (na usne) i sklopljenih očiju poljubiti, sklopljene;
da ne mine poruka mimo nas uzmimo tiši za voštane uši vosak, da što je u njemu u svoje
ih utisnemo,
i osluhnemo – kako školjkom se mreška, kako prihodi
sustvo

Dodir, nisi.
Nisi, možda, živo.

I pri svem tom, ti neporecivo, i verno, miluješ što nisam tu.
Šta bi s celinom – toliko prisnije kad u dve nemirne ribe, drhtavih očiju,
kao u okno u okean u ogledalo, pa poveruješ da nema mene van tebe, da tebe van mene
nema,
željom si utopljeno?

Jer, tvoja vrlina je slabost.

knjiga4a.indd 392 9/9/2014 9:12:18 AM

stoga sada drukčije bolešljivo prozirno tiha malaksalost
na koncu raširenih ruku ogolelo rebro
bez prezrenja nema bola o čekanje obešeno zagrliš

I, bezazleno, sad možeš, i kao lahor,
da osmotriš korak, poslednji put, pa pustiš se njime.
Januarom prošetavši, naše ništa da zgusneš u sušto šuštanje i jednu višu tišinu,
da njima navestiš iskrenost, naš susret i smeh.
Topli sneg.

Da, (ne)jasno, s ivice iskustva vidiš
kako je rađanje uvek i svega rađanje iz ,
kako ovo sad suro jutro je topla žena, naručje, blago napuklo jaje u utrobi majke;
ova obala obla i bela oblačna šaka, slepo dodirno oko, pod kojim crvena pa bleda naša
košulja
spada – da tim samičnim prozorom, pa obzorjem, lepota napusti oklop

knjiga4a.indd 393 9/9/2014 9:12:18 AM

PISAK

Pisneš u jesen.
Bulevarom, oko podneva.
Da, dreman, obolim od te kiše.

Smrti, kažem, nema.

Zastanem, spreman da lomno provali
oblak, kao za pashu, i vreva šištavih šaputanja zasipi:
pljusak poljubi. zemlju. mulj zasivi. lavina poplavi lopot:
asfalt, i stopala, u blato. Proseva batom i zbude: grubo, i tupo, tutnjanje:
grudava, u dasku.

Zatišti: uvek smo mrtvi.

U jesen, ne stresem se, niti vrisnem, kad se uobličiš ču no, ne može biti tiše: ni oko da kosne, ni kosa zašumi. Samo – pisneš i, od sebe smrznut, zaćutim; iako se sve, i vreme, zavrti, ponovim ti pokret i zaridam u krevetu, bledu, žutim zadahom u ništa. Ali ne pitam strahom, ni krišom, gde se utisne bol, i krik odvojen od vida.

Ti budeš mirna. Navestiš elom lica:
izlišna, ta svetlost se s naših pretače na čednija bića.

Ali, začnem li štogod, dok negde je lišće, priđeš i rodi se šum: mrazom, razum skupi vazdušastu šaku u penušavi znak. Kratko tad, i teško, dišem i, kroz kašalj, promuklo mrmljam: tiše, tiše, više sebi, dok ulicom memli, lebde dim i čađ. I prehlađen – kad ne staje, škropi pa potapa teme – ni tako nag, i bačen, ne zaplačem, nego gde bi bili koža, rana i trag slijem hrapave prste.

Ona, srčana parčad – skrše.
Jer, to je površ, kad je nije.

I konačno pred očima prsne: očaj je jači, od svake snage.

knjiga4a.indd 394 9/9/2014 9:12:18 AM

Bez nade da ganem, ni kad se opet sklope ruke, ne buknem kao što bi možda besi: jesi li i ti, Gospode, tek gost kroz materično zgrušanje, i prska li to onda krst kao svetli vrtlog – žar od nežnijih kostiju i tkiva – grotlom neprestano, samo u različita mesta? Jer, kad je n stanem, svet se svede na razoriva jezgra i tela bezgranično rastočena u talase, i tačke, u mutnije, bešćutno rasitnjenje. Tad (i mene) ophrva asimetričnom zgusnutošću sfera u igri pritisaka, ždreonog vrenja i hlađenja, pa me ruka bude već ugašen a još nenikla, sjajni zvezdano stena ili krtola rena, obrva oko foke, okera i gusto sunčani smolo – ali čemu i zašto toliko ogoli u nemisliv odlivak slučajnosti bez vlakna, pred kojim je propast laka misao, uteha i topli šal? Čemu piljenje u špilji, prividni nemir u plutanju etra, komešanje kosmičkih ćelija i do jalovosti plodnih semena, dok vaseljena u drugom uglu proticanja slavi jasle, jagnje i sinulu žrtvu. Tamo je praznik, jer je tamo koji uspavljuje i budi, mrtve, ovde: (precizan izraz praznine). Ali, kad se u bdenju širom otvore oči i ona zine da kuša, možda se žednom pruži neutažena mogućnost da voli: i put, i trag, i Tebe. Možda se tu, gde zebemo dok ne prhne u prah, samo kroz bolest jeste.

vrhunaravno izroni mir
imena pod njim bivaju promenljiva
mi nalik na bića koja postaju slična
modri talas nad živim, glas koji obliva
jednostavnost, prepuštanja

ina li to sobom odjekuje? Mi se odjekom gubimo ka njoj i ko bi, drukčije, govorio kad te čujem. Ili, biće, kiša šaputavo pada naviše: kroz lišće, zamiriše , na pokoj.

knjiga4a.indd 395 9/9/2014 9:12:18 AM

ANA MARIJA GRBIĆ

*1987, Beograd. Apsolventkinja na grupi za srpsku i svetsku književnost Filološkog fakulteta u Beogradu. Piše poeziju, prozu i dramske tekstove, bavi se poetskim stripom i crtežom. Objavila knjigu pesama *Da, ali nemoj se plašiti* (2012). Pesme su joj prevođene na poljski i engleski jezik. Jedna od osnivača grupe *ARGH*, koja organizuje javna čitanja poezije.

ZABOGA NAŠ ZVUK NIGDE NE ODZVANJA

***

Počneš, na primer, da voliš. Počneš od kose, pređeš na pokrete i zaustaviš se na karakternim osobinama. Ako te negde usput sputa bilo kakva vetrenjača ili hladna jesen – više nikada nećeš uspeti da zatreperiš.
Da, čovek je toliko krhko Nešto.
Pospeš se samozagrljajima i naučiš da budeš zaljubljen sâm. Tako se crta kraj jedne ljubavi i ko god da ti se javi, na primer baš On ili baš Ona, zalupiš im vrata i polomiš im
nos,
hrskavicu,
kičmu.

Tada i tako ljudi plaču ili ne plaču, ali to je sasvim svejedno jer:
Počneš
Na primer
Da ne osećaš

Zagađuješ ulicu isparenjima

knjiga4a.indd 397 9/9/2014 9:12:18 AM

Od nekada bitnih reči koje se sada
Samo zaglave između telefonskih kablova

Sa golubovima
Pacovima
Počneš

I vidiš da si se već sasvim završio i
Osamostalio se pogrešno
Negde van pesme negde
Van promenljivih dana i noći i

Sve je isto i sve koči
Nov početak jer
Niko još nije naučio
Korake do smrti a
Kamoli da došeta do sreće koja je
Zadigla svoje pune suknje sa druge strane ulice

Mi smo stvoreni od drugih
A drugi nam nikada neće pomoći
Ni ljubavlju
Ni za sto godina pesama

Ni kada, na primer, baš radi njih
Počneš

***

Nemir na tvojim noktima, sve se to razliva u muziku, u nekom
Gradu, domu, grobu, u savršeno zaboravljenim telima.
Danas danima vladaju neograničene sete i
Poneki smeh u prirodi naših osećanja.

knjiga4a.indd 398 9/9/2014 9:12:18 AM

Da, kažem, smeh se stvori samo kada se preboli sopstvena nesreća.
Sve što poželiš samo je još jedan
Dan nestalnosti
Priča koja je ispričana letnjeg popodneva
A mogla je biti ispričana bilo kada
I isto bi
Ništa
Značila

Imati ponekog prijatelja i
Ponekad ga odvesti u šetnju
Pokazati mu gde si se jednom
Toliko ljubio da nije ostalo ništa
Ni osmeh ni
Razlog tvojih prstiju

Imati sve to

Zgusnuti oči u jednu sliku

Imati samo to

- -

KURCU NE VALJAM

Svaki čovek ume da bude čovek
i to je obespokojavajuće.

Da, nikada nećemo izgubiti čula.
Tako ću se i sutra probuditi. Vesela svest o tome da smo nekako preživeli noć. Ptice ne umiru, ptice nikada nisu ni bile žive, ptice su kamenje sa neba i drveća, PTICE NIKO NIKADA NIJE VIDEO.

knjiga4a.indd 399 9/9/2014 9:12:18 AM

Slepimo se svakim delom promrzle kože
Uhvatimo sebe za ruku, recimo
Ispod tih hiljadu debelih sreća kojima prekrivamo
Strah od svega što nas dodiruje.

I to će proći. I to će se zakovitlati u još jednoj igri minuta,
Posustajanju prostora u našim dušama, rasipanjem misli po požudi
Ili kojim već putem smo naučili da puzimo i razvlačimo svoje utrobe.

Tako ću se i sutra probuditi. Mekanija od jutra, površno zagrebana o život,
Nesposobna da objasnim šta se sve dešava svetu kada ustane
Jedan čovek koji je nesposoban da objasni.

Kada smo sami
Jačamo i bivamo gušći
Ali to niko nikada nije video.

RAZGOVORI BEZ DOZVOLE VRHOVNIH VREDNOSTI

***

Zastaklila se osećanja
I sada ih možeš okačiti o jako dugačak zid
Ili ih slučajno porazbijati na komade koji su
Sasvim dovoljni da ti probiju zenice

Zastaklila se
Zora o kojoj niko nije vodio
Nikakvog računa
Niti je iko pevao niz nju
I sada je dovoljno samo da jaukneš
I sve će otići u kurac

knjiga4a.indd 400 9/9/2014 9:12:18 AM

(da,)
Neke se obične stvari događaju
Prvi put
Pa ih osetimo kao bitne

A zastaklile se
Terase, porodice, smrti i tugovanja
I kako će pesma sve to da odmagli i preživi
Ako je hladna, poremećena i smerna

***

Šta će se desiti sa nama
Da li će nas zaista udaviti
Sva ta brda misli
Sve te ustajale reke
Da li će pustiti ribe
Da se mreste
Da li će pustiti ribe
Da odrastu

I (da) setimo se plave trake starih haljina
Zvukova po toplom vazduhu

Ovde ni jesen
Više nije godišnje doba
Ni vreme rođendana
Ni opadanja lišća

[*Da, ali nemoj se plašiti*]

knjiga4a.indd 401 9/9/2014 9:12:18 AM

JADRAN

I

Tople vode kvare ribe.
Ispadaju im oči kada se mreste,
Mešaju im se i rasipaju gnjile ikre
Zlatnim
Truljenjem
Natopljene obale privlače talase koji
Bezbrojem jezika prete da upropaste stečena
Stručna, ozbiljna i suštinska znanja o svetu punom
Snega i blata
– Tu nema zaobilaženja, život je tako sužen na
Toplo i hladno, kaže
Monolidna Sini iz Tokija
Smrtno zgrožena starenjem

Toplo kvari sve.
Kod kuće uznemirujuće, svakim satom
Truli voće u kuhinji i
Mačka gladno stenje
Pored slivnika
Bezbroj dana
Zbeg užeglih voda rastvara
Ljudske kože u platna na kojima priroda pobeđuje
I Sini
Operska pevačica koja pati od nesanice i prejedanja
Sada je samo razblažena osobenost stene
Učestala pojava
Skoro kao sunce očekivana
Skoro kao sunce zarobljena

knjiga4a.indd 402 9/9/2014 9:12:18 AM

II

Zaustavio se prizor ravnomernih
Gradova u kojima nikada ništa nije u pokretu.
U klizavim mehovima ljuljaju se
Ludi duhovi stranaca.
Van njih oni ostavljaju govna i pikavce po obalama
Cipelu obrišu o šljunak i odu svojim putem:
Bez smrada nikada se u grad
Nije zatvorila gomila kuća
Starci su u kesama skupljali kamenje i onda ih prosuli
Ne snalazeći se
Vode nemaju snage ni da se podignu i tako
Zauzdane puštaju naftu i
Penu brodova koji se zaustave
Prospu smeh po zalasku sunca
Prospu ljude po moru
I onda mirno spavaju kao ratnici
Kao starci koji gledaju uvlačenje rublja u obline devojaka

– Postoji jedan san koji u zaustavljenom gradu
Prosikta van galebova
Te dovoljno velike ruke koje
Izdižu svu so mora
Oslobađaju ga riba, ljudi, rakova
Tenzije koja se oseća u desnima i dahu
Te ruke, dovoljno velike, skidaju zube i
Puštaju usta da krvare gnoj
Puštaju gradove da besnilom opet zažare
Providne oči kojima se ugađa i mišiće koji rade šta žele –
Dole/kroz rebra hladnog dušeka
Gore/nisko i niže
Unutra/spolja
Ti koji ovo sričeš

knjiga4a.indd 403 9/9/2014 9:12:18 AM

Pobedniče ispranih ruku
U tom snu u kome se konačno sve pokreće
Umireš vrišteći o tome kako si živ
I jedeš, sereš, ali pre svega toga voliš i imaš prijatelje
I kako ti se to samo snažno oduzima
(I tu se zaustavlja)

BEOGRAD

Sinoć smo imali čak tri (!) pokisla psa,
Vetar koji je duvao sa severne kapije grada
I gromobran na suznim glavama insekata
Koji pred oluju sapliću noge
Svojim ne-letom.

Svaki se grad ogrebeni i sazda
Sasvim naspram neba
Pregnojen smrtima i rađanjima
On se nikada ne spaja sa večnošću
Niti ima obojenog horizonta i prave,
Muklo mračne ponoći
Mraka ujedajućeg
Mraka
Nigde više.

Nad Savom su se četrdeset osme ljuljale zvezde
Skraćenih krakova one su snažnije bivale i
Teodor Rakić, prvo intelektualac, a tada već ribar,
(gotovo riba u čamcu: besmisao)
Znao je da se to samo tada dešava
A posle večni dan neona
Beograd u žutim svetlima
Zauvek okrenut sebi
Slep.

knjiga4a.indd 404 9/9/2014 9:12:18 AM

JANA RASTEGORAC VUKOMANOVIĆ

*1987, Beograd. Završila osnovne i master studije na Katedri za opštu književnost i teoriju književnosti Filološkog fakulteta u Beogradu. Studira slikarstvo na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu. Piše poeziju i prozu. Objavila knjigu poetske proze *Isečak 8* (2010), za koju je dobila nagradu *Matićev šal*. Zastupljena u antologiji mlade srpske proze Vladimira Š. Vukomanovića *Pucanja* (2012).

BARA

I baš
baš to
što ne znači ništa
ta bara
sa sitnom kišom
i uličnim osvetljenjem
tera vas da je vidite
kao megalopolis
na ubrzanom snimku

neprekidno.

VOZI

Pusto telo
u automobilu
progutalo sve svoje nabore
kvrge zgurane u meso
vozi vozi vozi
toliko izdepilirano
počupano
da su stakla čađava
ne vidi se
usisalo starost
zamračilo do limfe
koči bezbojno
ne može da plače

knjiga4a.indd 405 9/9/2014 9:12:18 AM

UMOT

BUDNA:

nalazim se iznenada
mada ne toliko naglo
delom hotimično
negde na periferiji
njegovog krvotoka
problem je u tome
što se upinjem
nedostaje mi izvežbanost
psihičkih moći
koncentracija
na njegovo srce
koje čujem u daljini
pokušavam da isprobam
dej stvo
(tone u san)

SPAVAČ:

kupole poznatog nepoznatog grada
morate mi dopustiti da vam ukažem
biološki uzgoj
estetska kategorija fantazam
tek izlegli drozdovi
raširene butine
uspešno izvršeno presađivanje
dugačka kolona
ako mi ukažete poverenje
malo dragocenog vremena
koje čujem u daljini
na njegovo srce
(budi se)

U PRELAŽENJU

Fokusiram se na mačku
u prelaženju ulice,
napete
izvijene kičme.

Poništenje u njoj
crnoj.

Srećna što sve drugo
žrtvujem.

knjiga4a.indd 406 9/9/2014 9:12:19 AM

TRENUTAK ŠUŠNJA

1.

Bacam kesu.
To je to.
Čini se kao
da pada
kroz
uzak prolaz
peščanog sata.

2.

Kesa
(čije je obeležje šuštanje)
bačena.

Upravo
rodi se
novo smeće.

3.

Volim šušanj
kad nadjača
strašnu
simultanost
gradskih
šumova.

KLJUCANJA

Sama tela. Jedno
uraslo u drvo. noga
sa čarapom, zglob, članci, čašice.
naočari, odrvenele dopola.
malje, ugljenisane. smeđa kožna
dojka.
sudari rasporenih
atoma u šumskom
jesenjem tlu i pokret, pomak
truljenja pod
lišćem.

KA

Kroz ruku svoju
tečem ja
ka tebi.

Da li i ti
ne znam,
tek, u okeanu sam

i osećam blaženstvo
posedovanja
škrga.

knjiga4a.indd 407 9/9/2014 9:12:19 AM

PRE

Tišine – krckanja – tišini – leda. U.
U u.
Unutra obujmljeno
mesnatim maramicama, talasanje,
krvlju omreženo venama
kao hrskavost papira.
Bez proticanja, uljuljkanost unutar.
Belina – nepoznavanja – škripavosti
– povlačenja – linije.
Ne spavanje, ne san. Budnost
nerođenog šuma, u mraku.

IZVAN
VAN
AN

Živi planine
Visi nad lavinama
Miriše led

Plače
Neko

U GLEDANJU

To nisu moja lica
u gledanju,
kad
bez očiju

knjiga4a.indd 408 9/9/2014 9:12:19 AM

ČARNA POPOVIĆ

*1989, Pančevo. Studira srpsku književnost i jezik na Filološkom fakultetu u Beogradu. Objavila knjige poezije *Autokanibalizam* (2010) i *Belo blato* (2012) i zbirku statusa sa *Fejsbuka* pod naslovom *Za lajk, ne za ignor, ja sam rođena* (2011).

LETOVANJE NA SANKAMA

Ispod snega zasađeni vinogradi
Stari život vri

Cipele, kao gola stopala po snegu,
Mrzovoljno gaze po grožđu

Cedi se sok, kao ledenica što se otapa
I dosadno kaplje nekome na glavu

Ispod snega čitavo jedno selo
Čeka da prođe leto

Nakrive strehe od snega
Čuvaju vina

Svet gore iščekuje sunce
Svet dole iščekuje zimu

Svako se raduje pijanstvu tuđeg
Samo poneko krišom uživa u vinu

IDU DANI

***

Ovaj dan nije doneo nijednu konkretnost
Detalji mi okreću leđa,
ni moja amnezija nije ubedljiva
A ja i dalje ne znam da li si otišao prekjuče
ili pre mnogo godina
Prijaju mi polusenke tvog odlaska
i drečave boje nepotrebnih krpica
kojih se dobro sećam

Danas, kada je drugi dan tvog odlaska
ili ko zna koji
uspela sam da nađem manu večeri

Nismo vodili ljubav
Tada ona nije bila bitna

Ko zna sa kim sad tu manu deliš

knjiga4a.indd 409 9/9/2014 9:12:19 AM

***

Danas, barem, ne moram da razmišljam o ručku
Sve sam više praktična a manje setna

I kad god smo vodili ljubav,
razmišljala sam o tome kako
vreme ne treba trošiti
nego koristiti

A usput uvek stizala do vrhunca

Stan i dalje blista

AUTOKANIBALIZAM

Ne tako davno rekao si da su moji snovi
čudo erotičnosti i topline
Ne tako davno i ti si sanjao slične snove
polu-snove polu-na javi
Laički si rekao da ne možeš da ih opišeš rečima
Nikome, ni meni ni sebi
a drugima ne bi ni pokušavao

Sanjao si svoj ego,
ali će biti da je iz tih snova izlazilo nešto
i o meni
To bi sve bila delimična objašnjenja,
mogao si da upotrebiš nekoliko izraza
otkačenost
nekonvencionalnost
svakako i emotivnost koja
nadvladava predubeđenja

knjiga4a.indd 410 9/9/2014 9:12:19 AM

Shvatio si da ti se način na koji te zbunjujem
zapravo sviđa

U ne-laičkom zanosu
rekao si da je zaljubljenost uvek mnogo više stvar
onoga ko je zaljubljen nego onoga
u koga je zaljubljen

Čak si se u poverenju prodrao da si me zavoleo
kada sam reagovala hladno i rezignirano,
dok si pokušavao da me odgovoriš od toga da
i ja volim tebe

Mislio si da ću da te ismevam
a to je bila neka vrsta autokanibalizma
Vario si samoga sebe
jer si mene već odavno svario

SAN MAJAKOVSKOG

Nežni! Vi ljubav stavljate na violinu!

Ležali smo sve troje u krevetu

On Ona Ja

Krevet je ležao nasred ulice
Ja volim njega
On voli mene
Volim i nju
A ona mene ne
Kaže da me voli, ali ne verujem joj

Ležali smo sve troje u krevetu
Ja sam jedina shvatala koliko se oni pretvaraju
Možda ne žele da shvate
A možda ne umeju
Sve što umeju je da leže zajedno
Nasred ulice
Ispod polomljenog fenjera

Imali smo samo jedan čaršav
Ako se pokrijem, otkriću ih
Ako ih otkrijem, zgadiće mi se
On je zaspao, ona je žvakala žvaku
Okrenula se ka meni i ubacila mi žvaku u usta

[*Autokanibalizam*]

knjiga4a.indd 411 9/9/2014 9:12:19 AM

BELO BLATO

ne odvajam se od monitora
mobilnog telefona i vrtim se u krugu
onih stotinak poruka koje smo razmenili
a koje zajedno čine postmodernu priču
o dve izgubljene duše
kojima niko ne želi da se bavi
čak ni *dosije x* ili crna rubrika u novinama

to je postao moj život

a bilo bi mnogo bezbolnije da se vozim
u krugu dvojke
izađem na kalemegdanu i iskopam sebi
duboku rupu
tamo gde smo sedeli

to bi bilo mesto
velikih zločina i malih kvadratnih metara

i zaista bilo bi lakše da glavom udarim u sve
strpljive monitore
i raznesem svet koji čuči na ivici istine
preplašen da bi mogao zauvek pasti
u ruke nekog forenzičara

POSTELJINA

poezija je postala sve što imam
vodila sam je na letovanje
uplatila nam *all inclusive* aranžman
da se jednom godišnje i ona oseti
kao da je bez greške

dok je u polusvesti ležala
prala sam joj slova i češljala rečenice

neko veče smo se i napile
pa je ona cela završila u meni
prokrvarila od sreće

ne mogu da kažem da je to bilo najbolje
letovanje do sad
ne mogu da kažem da je to bilo najbolje
vođenje ljubavi ikad

varala sam je s raznim poezijama i izvinila
sam joj se
ali sve su one otišle da krvare u nekoj
drugoj olovci
zabodene u neko drugo telo

meni je ostala samo moja poezija
s rukama spremnim da uđu još dublje
i nogama spremnim da zauvek tu ostanu

knjiga4a.indd 412 9/9/2014 9:12:19 AM

TUŽNO. INDEED.

noć me je podelila na tri dela i na svu sreću
zaobišla aortu dok se jutro slivalo u tvoje
neraspoloženje

pipala sam te sinoć po celom telu

niko nije osetio
čak ni ti

daleko si samo dva pogleda od mene –

i bez obzira što toliko voliš istinu,
ćutim i žmurim puštajući te da tražiš
male ljude u mraku

za doručak bih ti napravila knedle u grlu

ali

nemam od čega

***

žao mi je vaše ljubavi

čiste
jake
prekinute

baš onda kada je tek
trebalo da se sapletete
o sopstvene reči

kada je tek trebalo da
prođete svim malim trgovima
nevidljivo se dodirujući

krijući se u ptičjoj perspektivi
gledajući na svet novostvorenim porama
i zapuštenim noktima

žao mi je vaše ljubavi

žao mi je svega o čemu
smo morali da pišemo pesme

[*Belo blato*]

knjiga4a.indd 413 9/9/2014 9:12:19 AM

knjiga4a.indd 414 9/9/2014 9:12:19 AM

DUNJA JANKOVIĆ

*1991, Lučani. Studira antropologiju na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Objavila knjigu poezije *Ulošci i opušci* (2010), za koju je dobila prvu nagradu na Limskim večerima poezije u Priboju.

***

U ordinaciji dr Kasperskog
PaCijent na sistemskom pregledu –
VIRUS DETECTED!
Dijagnoza: psihosomatika.
Beli mantili zaplesaše poput žive.
Skalpel, molim!

Delete
sve prijatelje – trojance,
nelagodnosti zbog noćnog mokrenja,
zbog ruke u gaćicama,
sve loše fleševe.

Delete
mamine kasne izlaske,
očev opasač nad glavom,
njegove ruke pod sestrinim pokrivačem,
predoziranja ADSL-om.

Delete.

Delete!

Olakšao si hard za
hirošime, nagasakije,
manično-depresivne napade,
slomljene oči i suve korice hleba.

Nema više inficiranih fajlova, foldera
i nasilnih gerilaca, surfo-stopera
pokupljenih sa interneta.

Transplantacija u toku – kuler na bajpasu.
Nakon buđenja desktop blago zamagljen,
sistem se polako pridiže u krevetu.
Postoperativni oporavak gotov,
iz bolnice/servisa zakoračićeš na ulicu
i stati zagledan u svoj odraz na pločniku:
DISC EMPTY.

knjiga4a.indd 415 9/9/2014 9:12:19 AM

***

Kafa i novine...
Doručak engleski ili kontinentalni?
A da ujedem sebe za jezik?
A da deflorišem sobaricu i udavim je u kadi?
Francusku sobaricu...

Ipak ću uzeti samo vodu –
nije kalorična.

KUVATI SRCEM

Danas na meniju:

Dinstana ravnodušnost
u šarenom papiru –
Prekipela!

Par smrtnih grehova
sa nežnostima –
Isparile!

Mrzovolja
u žuč-sosu –
Specijalitet kuće!

Ili bi radije, dragi,
postio na hladnom grašku?

***

Stani, iza zapušenih sinusa
vrapci igraju žmurke sa tobom,
u umrlice upadaju ljudi bez odela,
graničari traže izlizane đonove
sa četrdeset dve melanholične rupe.
Nedorastao vodostaju, belim fasadama,
vremenskoj prognozi
i stavovima desetogodišnjaka,
iz mojih pluća dišeš na slamku
lutajući za migrenom bez kraja
i početka.

***

Ako odlučim da živim sa Alanom Fordom –
niko me neće sprečiti.
Noću ću rađati sinove
krupnooke i smerne
što na vanil-šećer mirišu,
glomazna i pohotna
vodiću ljubav
i sa tosterom i sa TV upravljačem,
sve dok se sa prijemnika ne začuje:
bonsai sam u hrastovoj šumi,
muva bez glave, pijanac kobaltnih očiju,
heroina sa revolverom za podvezicom.
Živina kapljica, *kažu*.

knjiga4a.indd 416 9/9/2014 9:12:19 AM

MENOPAUZA

Mazno, puteno telo u raskoraku,
čokoladica na jastuku
i liftboj zanesen lažnim trepavicama
noćas negde na Menhetnu.
Nije mu to u opisu posla, znam,
ali u osmehu mu spava Simon Bolivar,
beduin zažarenih očiju,
latentni psihopata
utamničen koktel-haljinicom.

***

Iz suvišnog odstranila sam peteljku,
neopevanu koru, buntovne koštice
i crva razvratnika grbavog stomaka.
Grizla sam rasparene tacne,
fleke od paradajz-sosa na šanelu,
naprsle potpetice
i rasečene kapke.
Tonući u razglednicu slomila sam
naočare za sunce.
Uzimajući i jezik i narečje
u jednom jedinom zalogaju
pod mojim zubima
nestala je jabuka.

***

Jezici se ne završavaju bolom u kolenima,
belim monaškim odorama, antibioticima,
zakopanom kašikom pred kojom čekaš da procveta.
Lomeći šuplje kutnjake sveta
progovorila je sijalica u meni:
napravili smo kobnu grešku,
dali rečima moć da usmrte pisca,
venama značenje života,
napustili nejaku zemlju.
Iza jagodične kosti prolistava nešto u nama.

[Ulošci i opušci]

knjiga4a.indd 417 9/9/2014 9:12:19 AM

knjiga4a.indd 418 9/9/2014 9:12:19 AM

Biljana Andonovska

UZGRED REČENO: (N)OVA POEZIJA

*1981, Beograd. Diplomirala na grupi za srpsku književnost sa opštom književnošću Filološkog fakulteta u Beogradu, gde je sada na doktorskim studijama. Radi u Institutu za književnost i umetnost u Beogradu, na projektu za proučavanje književne periodike. Bavi se (srpskim) nadrealizmom i delom Marka Ristića. Prevodi savremenu makedonsku književnost i piše književnu kritiku.

Poezija autora i autorki rođenih krajem sedamdesetih i, pretežno, početkom osamdesetih godina 20. veka, danas čini sasvim prepoznatljiv i možda najvitalniji deo aktuelnog domaćeg književnog prostora. Ta uslovno „mlađa“, (n)ova pesnička generacija svoju vidljivost stiče imanentnim diferenciranjem u odnosu na prethodne pesničke generacije, prethodnu „kalendarsku“ generaciju sedamdesetih, ali i u odnosu na unutargeneracijsku prozu. Četrdesetak ili pedesetak autora/ki i oko stotinak pesničkih zbirki, razni oblici samoorganizovanih aktivnosti – tribina, čitalačkih večeri, festivala, časopisa, prevoda, preglednih tekstova, antologija, samizdata, grupnih nastupa – u proteklih nekoliko godina svedoče o intenziviranju i revitalizaciji specifično pesničkog izraza i senzibiliteta u savremenoj srpskoj književnosti. Kroz pregled dešavanja na ovom delu književnog polja, moguće je uputiti na formativnu i promotivnu ulogu određenih mikroinstitucija (časopisi, pregledni tekstovi, izbori iz poezije, izdavači), kao i na specifičnu dinamiku uobličavanja (n)ove, kompaktno pesničke generacije (do i od 2009. godine). Snaga (n)ovog pesničkog događanja u direktnoj je srazmeri sa voljom i sposobnošću njegovih nosilaca da osmisle razloge i prirodu svojih razlika i otpora postojećem sistemu književnih i kulturnih vrednosti.

U relativno kratkom vremenskom razmaku najavljene su, osmišljene ili realizovane tri vrlo različite knjige o istoj *(n)ovoj poeziji*. Pored panorame *Restart*, Vladimir Stojnić priredio je antologiju *Prostori i figure* (2012) i ponudio poetički i vrednosno izoštreniju, ali i izrazitije autorsku (re)viziju (n)ove poezije. Najzad, planirano je da Marjan Čakarević priredi hrestomatiju književnokritičkih tekstova, u kojoj bi kritičari i kritičarke (n)ove generacije interpretativno obuhvatili pretežan deo pojava i autora/autorki (n)ove poezije. Vremensko koincidiranje ovih knjiga i projekata svakako nije puka slučajnost. Ostavljajući imanentnopoetička pitanja i analize za neku drugu priliku, ovaj tekst će naznačiti samo nekoliko „uzgrednih“ fenomena vezanih za formiranje i delovanje (n)ove poezije, onako kako oni u ovom trenutku izgledaju.[1]

1 Tekst predstavlja izlaganje na kritičarskom razgovoru održanom u okviru projekta *Nova Poezija* 19. juna 2012. u Domu kulture *Studentski grad*. Tekst je deskriptivan i, uz nekoliko činjeničnih upotpunjavanja, štampa se u neizmenjenom obliku, tako da ostaje usko vezan za trenutak svog nastanka, koji se, usled umnožavanja i ubrzavanja književnih dešavanja oko (n)ove poezije, već bitno razlikuje od (n)ovog trenutka njegovog objavljivanja. (B. A.)

knjiga4a.indd 419 9/9/2014 9:12:20 AM

GENE*RR*ATION'S MYSTIQUE

Da bi se, mimo svih neizbežnih i raznovrsnih kontinuiteta, preklapanja i mešovitosti, ekstrahovala prepoznatljivost jednog fenomena, korisno je stvari preliminarno zaoštriti. U tom smislu, trebalo bi obrazložiti jedan opšti utisak o onome što bi bilo *diferencijalno jezgro* (n)ove pesničke generacije, tj. onu skupinu autora, inicijativa i oblika delovanja zahvaljujući kojima, *danas i ovde*, uopšte možemo govoriti o baš ovoj i ovakvoj konfiguraciji pesničke scene. Ako se i (još) nije oglasila i formirala pod zajedničkim poetičkim programima, kroz neki pozitivno definisan, ekspliciran kohezivni princip, (n)ova pesnička generacija ipak se u aktuelnom književnom polju prilično jasno može o(p)crtati jednim sistemom razlika, diferencijacija.

Najpre, ako i jeste reč o *novoj* poeziji, nisu tu svi jednako *novi* i ta razlika nije sasvim bez značaja. Ova široko postavljena pesnička panorama koju je priredio Goran Lazičić evidentno spušta generacijsku granicu nešto niže, uključujući jednu međugeneraciju, predgeneraciju ili „polugeneraciju" koja ni kvantitativno ni poetički nije bila profilisana kao *kompaktno pesnička*, u smislu u kom to (n)ova generacija koja joj sledi jeste. Zato predstavnici te međugeneracije, formirani uglavnom po „individualnim scenarijima", prirodno mogu (premda isto tako ne bi morali) podleći gravitacionom jezgru (n)ove poezije. Jer, kad i ako govorimo o mlađoj/novoj poeziji kao razlici a ne kontinuitetu, mi govorimo pre svega o „demografskoj" *generaciji osamdesetih*, koja se na književnoj sceni javila posle 2000. godine, a kao prepoznatljivo pesničko jezgro i događanje uobličila u poslednjih nekoliko godina, kroz neke karakteristične oblike zajedničkog delovanja i interakcija.

Nema dileme da Dragana Mladenović, Alen Bešić, Jasmina Topić ili Enes Halilović, na mikronivou i u istorijskoj gustini i usporenosti koja čuva kompleksnost relacija i procesa (toj „epistemološkoj" privilegiji „savremenika"), tek *naknadno* tj. na drugačiji način pripadaju (n)ovoj pesničkoj generaciji u užem smislu. Ova naknadnost, naravno, nije nikakva vrednosna ocena, već pokušaj da se pojmovi i procesi u formiranju i delovanju (n)ove poezije izoštre i preciziraju.

Sporno i uvek aproksimativno pitanje *generacije*, uostalom, u diskusiju nije uvela (n)ova srpska poezija. Pitanje generacijskog određenja, i inače uvek latentno u konceptualizacijama socioliterarnih fenomena, pre se može posmatrati kao odjek činjenice da se prethodna *generacija sedamdesetih* profilisala upravo kroz (re)aktivni model generacijske razlike i diskontinuiteta. Ta prethodna generacija – prevashodno određena (ideološkim i kulturno-političkim) domenima koji se uobičajeno mada ne samorazumljivo rezervišu za (neomimetičku i angažovanu) prozu – profilisala se koliko pobunom protiv prethodnika (sinovi protiv očeva), toliko i unutargeneracijskim polemičkim diferenciranjem (*Beton* vs. *P-70*). Jezgro pesničke generacije osamdesetih pak, u ovom trenutku i na opštem nivou, određeno je pre kohezivnim, ali zato poetički i ideološki daleko slabije definisanim silama i smernicama. To ne znači da se u pojedinačnim poetikama (n)ovih pesnika ne mogu tražiti izravni kontinuiteti sa pozicijama i interesovanjima prethodne generacije, ali ta vrsta prekogeneracijskog transfera nije formativni i diferencijalni aspekt (n)ove poezije kao (n)ove.

Ako pak pogledamo *prozu generacije osamdesetih*, videćemo da ona u ovom trenutku ni približno nema snagu i prepoznatljivost koju

knjiga4a.indd 420 9/9/2014 9:12:20 AM

ima pesnički tok generacije. U *Književnom magazinu* imali smo priliku da čitamo dva izbora: iz nove poezije (br. 130–131 i 132–133, prir. Goran Lazičić) i iz nove proze (br. 128–129, prir. Slavoljub Marković), kao i izbor proze u časopisu *Priča* (br. 14, prir. Ivan Antić). Kroz dve antologije koje su se pojavile u Službenom glasniku 2012. godine – antologija poezije *Prostori i figure* (prir. Vladimir Stojnić) i antologija proze *Pucanja* (prir. Vladimir Š. Vukomanović) – moguće je još transparentnije odmeriti prirodu nesrazmere između ova dva „žanrovska" generacijska bloka. (Pri čemu je vrlo indikativno da je i za priređivača prozne antologije odabran jedan od pesnika.) To, naravno, ne znači da se stvari u budućnosti neće menjati, niti da se priča o (n)ovoj poeziji neće završiti jednim (najzad) dobrim romanom. Ipak, činjenica da upadljivu većinu zrelih (n)ovogeneracijskih glasova čine upravo pesnici, gotovo da predstavlja mali književnoistorijski presedan.

Doslovno, (n)ova generacija, kao ni bilo koja druga, naravno, ne postoji. Reč je o dovoljno profilisanim tendencijama, dominantama, upravo o diferencijalnom jezgru jedne (pesničke) generacije, koje se može utvrditi i o kojem se može diskutovati bez ikakvih pretencioznosti, ali sa uverenjem da se upravo po(d)vlačenjem ove razlike aktuleno književno polje dinamizuje i otvara (sa)svim (n)ovim šansama za književni eksperiment, mišljenje i delovanje. To diferencijalno jezgro tako shvaćene (n)ove pesničke generacije čine, uslovno ali ne netačno rečeno, autori/autorke koji su rođeni između 1978/9. i 1984/5. godine. Ako bi se prepoznatljivost (n)ove generacije određivala u odnosu na šira društvena kretanja, njeno jezgro činili bi pesnici i pesnikinje čiji punoletni građanski glasovi nisu mogli biti pokradeni na izborima 1996, tj. oni koji na studentskom protestu nisu mogli učestvovati kao *studenti*; dakle, generacija poslednjih Titovih pionira, i oni posle njih.

PODRUMI FAKULTETA, ČASOPISI, IZDAVAČI, FESTIVALI, ETC.

Pažljivije posmatrano, (n)ova pesnička generacija formira se već čitavu deceniju. Taj proces je razuđen, ali se može pratiti u najmanje dve dominantne sredine, novosadskoj i beogradskoj, a hronološki se uobličava, iz današnje perspektive, u dva talasa. Prvi je – kroz aktivnost novosadske scene, feminističkog bloka i nekoliko prelaznih generacijskih figura – obeležio vreme do 2008. godine, dok do intenzivnijeg diferenciranja polifone ali kompaktno pesničke scene, koja se kvantitativno i kvalitativno izdvaja u književnom polju, dolazi od 2009, i posebno 2011. godine.

Ovde će moj pogled i rekapitulacija postati nešto ličniji, obeleženi partikularnim interesovanjima i iskustvima, što ih, naravno, ne čini proizvoljnim. Iz te, nešto ličnije perspektive, koju mnogi od nas zapravo dele, sve, ili mnogo toga, počelo je na beogradskom Filološkom fakultetu. To objašnjava jedno već uočeno obeležje (n)ove pesničke generacije, naime, da je pretežno čine ljudi koji su završili filološke studije, često aktivni i u drugim profesionalnim domenima. Tako su mnogi od pesnika (n)ove generacije istovremeno i književni kritičari ili prevodioci, ili bi to u svakom slučaju (pa i u trenucima poetskog stvaranja) mogli biti. To (n)ovoj poeziji obezbeđuje mnoge prednosti. Najpre mogućnost da pesničke prakse budu sinhrono praćene kritičko-teorijskom refleksijom, kao i mogućnost da se ono (n)ovo, ako ga ima,

knjiga4a.indd 421 9/9/2014 9:12:20 AM

artikuliše na horizontima unutargeneracijskih dijaloga i senzibiliteta, tj. sa što manje kompromisa, osiromašenja i *prevoda* na druge društvene i generacijske idiome. Mnogi od pesnika i kritičara (n)ove generacije, takođe, vezani su za razne književne institucije, fakultete, institute, izdavačke kuće, časopise, kulturne centre, festivale, što objašnjava i „infrastrukturnu" podršku i vidljivost koju (n)ovom pesničkom kretanju mogu pružiti kao *nezavisnoj* celini. (Prazan hod mnogih domaćih institucija ovu strategiju „krijumčarenja" čini zapravo sasvim mogućom.)

Kada su neki od nas u jesen 2000. krenuli na Filološki fakultet, još se osećala „revolucionarna" atmosfera. Tadašnji Savez studenata 2001. pokrenuo je časopis *Krajegranesije* (ur. Stanko Kržić), koji je bio sasvim kratkog, *jednobrojnog* daha, ali je bio naznaka jednog kretanja, organizovanja, samostalnog delovanja. Istovremeno, Marjan Čakarević – inače vrlo karakteristična prelazna, granična generacijska figura, koja se naknadno ali prilično prirodno integriše u (n)ovo pesničko (s)kretanje, i to kao poetički „prethodnik" jednog toka konceptualnih pesničkih istraživanja u (n)ovoj poeziji – organizovao je tada neku vrstu književne radionice, dovodeći savremene pisce na razgovore sa studentima, u slušaonicama u podrumu Filološkog fakulteta. Nakon toga smo pokrenuli tj. obnovili studentski književni časopis *Znak*. Posle '68. ni Filološki nije bio isti; studenti su na samom početku sedamdesetih pokrenuli svoj književni časopis, koji od tada u manje-više pravilnim, generacijskim *gibanjima* izlazi „od zgode do zgode",[2] tj. sve do danas.

Najduža pauza u izlaženju *Znaka* bila je, sasvim simbolično, između 1989. i 2003, kada smo ga reaktivirali i u dve godine štampali tri odnosno pet brojeva. Već su se tu na istim stranicama sreli Vladimir Stojnić, Jelica Kiso, Marjan Čakarević, umalo Bojan Savić Ostojić, kao i mnogi drugi autori. Nekoliko godina kasnije, sasvim nezavisno, *Znak* će obnoviti Bojan Vasić, Sena Lazić i Filip B. Vukotić, kada će se na njegovim stranicama naći Bojan Marković, Željko Tešić, Ivan Antić, Jana Aleksić...

Time smo se već približili temi časopisa, tog specifičnog „žanra" komunikacijske i aktivističke energije koja spaja uže književno i šire društveno polje. Časopis vrlo često ima funkciju avangarde, *prethodnice* određenih kretanja, koja tek kasnije (ili pak nikad ne) zadobijaju kompaktnije oblike; (istorijske) avangarde su ga i pretvorile u autonomni umetnički oblik, veštinu *estetskog aktivizma*. Ne može se preceniti značaj koji su određeni časopisi imali u srpskoj i jugoslovenskoj kulturi, kao što su *Delo*, *Polja, Pismo*, *(Književna) Reč, Treći program, Gradac*... Pregledanje i iščitavanje književnih i filozofskih časopisa do sredine devedesetih, moglo bi biti jedna od najboljih i najočiglednijih lekcija o degradaciji naše postjugoslovenske književne i intelektualne kulture. Specifičan značaj časopisi su imali i u formiranju (n)ove pesničke generacije; demantujući oveštalu opasku o tome kako se poezija ne čita i njen značaj opada, (n)ova pesnička generacija donekle demantuje i jednako uvreženo mišljenje o nečitanosti i opadanju strateškog značaja i kvaliteta književnih časopisa.

Agon, internet-časopis posvećen isključivo (savremenoj) poeziji koji je, kao zajednički urednički projekat Vladimira Stojnića i Bojana

2 Kako je karakterističan konvulzivni ritam izlaženja avangardnih glasila bio označen na naslovnoj strani *Svetokreta* (1921) B. Ve Poljanskog, jednog od prvih južnoslovenskih avangardnih časopisa.

knjiga4a.indd 422 9/9/2014 9:12:20 AM

Savića Ostojića, izrastao iz bloga *Jurodivi*, odigrao je značajnu ulogu u mapiranju (n)ove pesničke generacije i kreiranju njene samosvesti. Novosadska *Polja*, časopis sa dugom (neoavangardnom) istorijom i jedan od naših najboljih književnih časopisa (do) danas, osim otvorenosti za saradnju sa mnogim mlađim kritičarima i pesnicima, karakterističan je i po tome što se svi njegovi (književni) urednici/e (Alen Bešić, Maja Solar, Sonja Veselinović) nalaze i u (n)ovoj pesničkoj panorami. U tom smislu, zanimljivo bi bilo pogledati da li, koliko i na koji način uređivačka politika *Polja* registruje i reaguje na intenzivnije i kompaktnije prisustvo (n)ove pesničke generacije,[3] isto kao i koliko temati i prevodi objavljivani u *Poljima* komuniciraju sa interesovanjima (n)ove poezije i kritike. Najzad, Ivana Maksić, jedna od najzanimljivijih ženskih figura (n)ove poezije, nakon studija anglistike u Novom Sadu, preuzela je uređivanje *Koraka* (u čijoj su redakciji i Radomir D. Mitrić i Marija Rakić Šaranac). Time je otvoren još jedan značajan prostor za vidljivost ne samo (n)ove poezije već i prevodilačkih i teorijskih odabira i senzibiliteta koji je definišu.

Časopisi su optimalno sredstvo za „meku" institucionalizaciju, odnosno izgradnju jednog alternativnog kulturnog i književnog prostora, mada su uvek i oblik pregovaranja sa ustoličenim i u osnovi vrlo inertnim strukturama posredovanja ideja i sadržaja, dakle i sa ustoličavajućim procedurama kulturne moći. U svakom slučaju, prodornijim nastupom kroz ove mikroinstitucije (oko) (n)ove poezije do izraza bi mogao doći onaj širi i specifičniji smisao (n)ovog književnog senzibiliteta i kretanja, sve ono što (još) nije postalo (auto)poetika i književna politika (n)ove poezije.

U časopisima su takođe objavljeni i prvi *pregledni tekstovi* o (n)ovoj poeziji. Najpre je na poziv *Sarajevskih svezaka* Goran Korunović objavio tekst „Grupni portret sa damama" (br. 25–26, 2009).[4] Sličnu ulogu imali su uvodni tekstovi Jelene Milinković i Vladimira Stojnića u godišnjim pregledima mlađe pesničke produkcije u *Agonu* (2011, 2012). Na poziv *Beogradskog književnog časopisa* objavljen je i „izbor iz najmlađe srpske poezije" uz propratni tekst Vanje Radaković „Jezik iskustva ili iskustvo jezika – zbivanja u mladoj srpskoj poeziji" (*BKČ*, br. 26, mart 2012). Svi ovi periodički pregledni tekstovi bili su praćeni vrlo različitim *izborima* iz (n)ove poezije. Posebno je zanimljivo da je časopis *Poezija* (br. 59–60, 2012) odlučio da ceo jedan broj „ustupi" (n)ovoj poeziji, pri čemu je izbor pesničkih radova pratio „anketni" esejistički blok gde su (n)ovi pesnici/pesnikinje sameravali svoj odnos prema (anti)klasiku Vladislavu Petkoviću Disu i počecima modernosti u srpskoj poeziji.

Blisko mada ne identično pitanju časopisa jeste i pitanje izdavačkog prostora, bez kojeg nije moguće u nekom osnovnom i tradicionalnom smislu obezbediti vidljivost pisane reči. Jedan značajan broj zbirki (n)ove poezije objavljen je, očekivano, u festivalskim i konkursnim *edicijama za prvu knjigu*, koje i nose generacijsko tj. starosno ograničenje: Matica srpska, Kragujevac, Zaječar, *Mladi Dis*.[5] Važnu pripremnu ulogu za profilisaniji

3 Tako je, na primer, u *Poljima* (br. 475, maj–jun 2012) priređen tematski blok o *Sistemu* Marjana Čakarevića.

4 Oblici regionalne saradnje, u kojima upravo časopisi, zbornici i autonomne inicijative imaju odlučujuću ulogu, prethodno su postojali i kroz pančevačke *Rukopise* (ur. Jasmina Topić) ili festivale koji su obeležili predformativne godine (n)ove generacije, kao što su *Beogradski festival poezije* u organizaciji *Trećeg trga* i Dejana Matića, ili *Kikinda short* u organizaciji Srđana Papića.

5 Istraživanje sastava žirija koji odlučuju o ovim konkursima moglo bi pokazati kako starija generacija kritičara i pesnika posredno utiče na vidljivost i reprezentaciju (n)ove poezije.

knjiga4a.indd 423 9/9/2014 9:12:20 AM

nastup (n)ove pesničke generacije odigrao je kontinuitetom svog delovanja i *Treći trg*, kao časopis, izdavač (edicija „Pasoš"), organizator pesničkog festivala i brojnih pesničkih kafe-čitanja.[6] Zanimljivo je da je Dejan Matić, čiji rani pesnički nastup takođe treba pamtiti, na specifičan način otvorio komunikacijski kanal između (n)ove poezije i časopisa *Poezija*, uredničkog projekta pesnika znatno starije generacije (Milutin Petrović, Borislav Radović). (N)ova poezija je verovatno i prva u punom smislu „postgutenbergovska" generacija srpske književnosti, koja elektronski izdavački prostor koristi kao prirodan okvir svojih oglašavanja i delovanja (internet časopisi, portali, blogovi). Posebno treba izdvojiti manufakturisana i (za sada) nekatalogizovana autorska izdanja grupe *Caché* (Tamara Šuškić, Uroš Kotlajić, Goran Korunović, Bojan Vasić, Vladimir Tabašević), *samizdat* kroz koji opšta generacijska tema samorganizovanja, javnosti i tajne, grupnosti i individualnosti, „poezije i otpora", prolazi kroz neku vrstu autorefleksije i postaje i (socio)poetička forma i činjenica.[7]

Na sasvim suprotan pol od ovih manufakturisanih autorskih izdanja trebalo bi staviti još jednu karakterističnu izdavačku pojavu koja je za (n)ovu poeziju imala specifičan i ambivalentan formativni značaj. Jedan od ključnih trenutaka u dinamici (n)ove pozije, koji je dao zamah njenom odlučnijem nastupu, predstavljalo je skoro sinhrono obavljivanje zbirki Petra Matovića (*Koferi Džima Džarmuša*) i Nikole Živanovića (*Astapovo*) u kraljevačkoj *Povelji*. Već naredne godine, ali ipak u nečemu što se može osetiti kao drugačije pozicioniran gest, u istoj ediciji se pojavila i zbirka *Fotoalbum* Vladimira Stojnića, potom i zbirka *Reka kaiševa* Gorana Korunovića. Tu se mogao, prema prvobitnim planovima, naći i dugo pripremani *Sistem* Marjana Čakarevića.[8] Trenutak u kojem nekoliko (n)ovih pesnika, i to onih za koje bi se moglo (po)kazati da su noseće figure (različito shvaćene) ideje o (n)ovoj poeziji kao autonomnom književnom dešavanju, sinhrono objavljuju svoje druge zbirke u institucionalizovanom prostoru vrlo tradicionalne ali nedvosmisleno prestižne pesničke edicije, mogao bi se posmatrati kao jedan posredan, dislociran ali programski čin (obn)ove poezije.

GODINA INDIKATOR

Time stižemo do još jedne sporno-nesporne stvari koja bi se u ovom trenutku mogla (re)konstruisati kao radna hipoteza u razumevanju (n)ove poezije. Ako bi se, danas i ovde, morala odrediti neka prelomna, egzemplarna, obrtna godina u formiranju i delovanju (n)ove pesničke generacije, bila bi to verovatno 2009. godina.

(1) Te godine objavljene su pomenute zbirke P. Matovića i N. Živanovića u kraljevačkoj *Povelji*, potom i zbirke V. Stojnića i G. Korunovića, kao najzgusnutiji, dislocirani i „spontani" iskorak (n)ove pesničke generacije u jedan širi a za domaću poeziju relevantan prostor.

6 Prva književna čitanja po kafeima i u klupskim prostorima organizovao je početkom 2000-ih Karlo Astrahan u okviru tzv. *Kluba 9*; srodna pesnička okupljanja danas se organizuju u okviru manifestacija *Pesničenje*, *Argh*, *Poezin*.

7 Praksa samizdata bila je aktuelna i na novosadskoj sceni, a nedavno joj se priključio i minimalistički „prenumerantski" *Knjižuljak* Bojana Savića Ostojića. O samizdatu u (n)ovoj poeziji vidi tekst Marjana Čakarevića objavljen pod naslovom „Sve samlji" u NIN-u (08.11.2012).

8 Koji će se na kraju, 2011, pojaviti u izdanju Umetničkog društva *Gradac* iz Čačka, inače jednom od najsamosvojnijih izdavačkih i časopisnih projekata naše književnosti druge polovine 20. veka.

knjiga4a.indd 424 9/9/2014 9:12:20 AM

(2) Te godine aktivirani su *Agon* i Vasićev *Znak*, kao prvi značajniji nezavisni časopisni projekti pripadnika (n)ove (beogradske) pesničke scene. (3) Te godine objavljen je prvi pregledni tekst o (n)ovoj srpskoj poeziji – tekst Gorana Korunovića „Grupni portret sa damama" u *Sarajevskim sveskama*. (4) To je godina kulminacije delovanja novosadske pesničke scene, koja je godinu dana ranije svojim zbornikom već obznanila da je *nešto u igri*. U okviru novosadske scene, inače zakonomerno avangardnije od beogradske, etos udruživanja, pesničkih grupa i multimedijalnog aktivizma mnogo je delotvorniji, spontaniji i življi. Avangardni „predujam" tih grupisanja predstavljalo je i delovanje AŽIN-a i feminističkog pesničkog bloka (zbornik *Diskurzivna tela poezije*, 2004).

(5) Najzad, 2009. je i godina nakon hronološke granice na kojoj zastaje izbor Nenada Miloševića *Iz muzeja šumova: antologija novije srpske poezije (1988–2008)*. Miloševićeva antologija obuhvata „demografsku" generaciju pesnika rođenih od kraja pedesetih do kraja sedamdesetih godina, odnosno onih koji su se na književnoj sceni pojavili krajem osamdesetih i početkom devedesetih.[9] Na svom ishodištu, međutim, ona uključuje i jedan deo – a vrlo je karakteristično koji (avangardni) deo – *(n)ove* pesničke generacije.[10] Ispostavlja se da je u međuvremenu, u vrlo kratkom periodu, stvoreno dovoljno pesničkog materijala, energije i samosvesti za čitavu jednu zasebnu, (n)ovu antologiju. I ne samo jednu. Za razliku od brojnih antologija koje se kod nas objavljuju, Miloševićeva je napravljena sa svešću o magistralnim poetičko-generacijskim tokovima i smenama u srpskoj poeziji, ali i sa željom da se pesničkoj generaciji afirmisanoj devedesetih, kojoj sam antologičar pripada, unutar tih tokova obezbedi reprezentativnost, vidljivost i, u velikoj meri društvenim razlozima ometena, (re)kanonizacija. I ono što je u Miloševićevu antologiju ušlo od onoga što danas zovemo (n)ovom poezijom, i ono što je moglo ući a nije, i ono što se u njoj objektivno nije moglo naći, svakom osetljivijem i upućenijem budućem „muzeologu" srpske književnosti govoriće mnogo toga (i) o prirodi, dinamici, kontinuitetima i razlikama (n)ove poezije.

9 To drugim rečima znači nakon generacije afirmisane osamdesetih, a posebno kritičarsko-antologičarskim projektom *Šum Vavilona* (prir. Mihajlo Pantić i Vasa Pavković, 1988), na koji naslov Miloševićeve antologije (polemički) referira.

10 Tu su Željko Mitić, Danica Pavlović, Ana Seferović, Natalija Marković, Enes Halilović, Dragana Mladenović, Siniša Tucić, Marjan Čakarević, Ljiljana Jovanović i Maja Solar.

knjiga4a.indd 425 9/9/2014 9:12:20 AM

knjiga4a.indd 426 9/9/2014 9:12:20 AM

Jelena Milinković

NESTABILNI IDENTITETI, NEMOGUĆA STVARNOST, ANGAŽOVANA REČ

*1981, Beograd. Diplomirala i odbranila master rad na Filološkom fakultetu u Beogradu na grupi Srpska književnost i jezik sa opštom književnošću, gde je trenutno na doktorskim studijama. Bavi se proučavanjem književnosti koju su pisale žene. Članica je naučnog projekta *Književnstvo – teorija i istorija ženske književnosti na srpskom jeziku do 1915. godine*. Objavljuje tekstove u književnoj i naučnoj periodici.

na crvenom trotinetu uđeš u vreme,
kao što se ulazi u pojam,
sporo, razdvajajući stranice
koje su nejasne
Uroš Kotlajić

Svaki pogled na *mlađu* pesničku scenu i pokušaj eksplikacije njenih karakteristika i specifičnosti, nužno je fragmentaran i necelovit.[1] Pluralizam poetičkih modela, koji su trenutno prisutni u okvirima onoga što zovemo *mlađa* pesnička scena ili *nova poezija*, jedna je od ključnih karakteristika koje obeležavaju dinamiku i procese njenog formiranja. Mnoštvo i raznovrsnost pesničkih stilova, modela, slika, ideja, teorijskih osnova, odabranih tradicijskih linija, čine, paradoksalno, njene najpreciznije definisane osobine. Međutim, uvek je teško, ali i podjednako nužno, „iznutra", insajderski, bez vremenskog otklona, govoriti o procesima formiranja i strukturiranja određene književne pojave, ucrtati u vremenu tragove o sopstvenom vremenu, ostaviti svedočanstvo koje će književna istorija potvrditi, dopuniti ili osporiti. U tom smislu, čini se da trenutno, unutar najšireg opusa onoga što se smatra *mlađom* scenom, postoji nekoliko manjih, uslovno rečeno, scena, platformi, delova, koji su međusobno, više ili manje, povezani i prožeti: generacijski, poetički, politički. Moguća raslojavanja, procesi kristalizacije i figuracije, linije razdvajanja i spajanja na sceni tek sleduju i predstavljaju izazove koje budućnost pred pesnike i pesnikinje stavlja.

Raznovrsnost pesničkih formi, tema i motiva, kao i prisutni poetički pluralizam predstavljaju odgovor i reakciju na prirodu decentriranog i pluralizovanog vremena. Pored opštih karakteristika savremenosti, obeležje ove generacije jesu i specifične okolnosti prostora u kojima živimo. Zajedničko iskustvo odrastanja, obrazovanja i sveukupnog društveno-političkog

1 Tekst predstavlja potpuno subjektivan pogled na scenu, zasnovan je na ličnim čitalačkim afinitetima autorke i nema pretenzija da dâ objektivno i sveobuhvatno tumačenje pojava i poetika. Takođe, tekst je odraz trenutka u kome je nastao (jul 2012), i danas (oktobar 2013), s obzirom na bibliografske i poetičke promene nastale u međuvremenu, autorka bi imala nešto drugačije utiske i poglede na književnu scenu, što je još jedan dokaz o dinamici pojava na njoj. (J. M.)

knjiga4a.indd 427 9/9/2014 9:12:20 AM

konteksta pesnika rođenih krajem 70-ih i u prvoj polovini 80-ih godina, gde su se ključni lični oblikotvorni procesi odvijali u složenim okolnostima krajem 90-ih i tokom 2000-ih, čini polaznu platformu i kohezioni faktor koji, ne jedino, ali bitno utiče na poetski izraz i idejni sistem iz koga on izrasta. Iskustvo odrastanja i proživljavanja mladosti u poznatim društveno-političkim okolnostima, ratnim i poratnim, postjugoslovenskim, postsocijalističkim, (post)nacionalističkim i (pred)kapitalističkim, koje ni u jednom trenutku nisu ponudile zaštitu, sigurnost i udobnost, ekonomska i svaka druga nestabilnost, tranzicioni korpus tegoba, formiranje uprkos i suprotno sistemu, svakako utiču na poetičko modeliranje, odabranu tradiciju i na prisutne poetske elemente.

Trasiranje puta duž koga se poetike individualno formiraju, a zatim uključuju u širi sistem mlađe, nove, savremene srpske poezije u jednoj svojoj varijanti može izgledati ovako: diskurzivne prakse – feminizam – Neolit – Maku*lalalala*tura – Koferi Džima Džarmuša – Srča – Agon – Fotoalbum – Uroš Kotlajić – Crna sreća – Tragus – Tamara Šuškić – Sistem. Ili nekako drugačije, sa drugim pojavama i naslovima, ukoliko želimo da istaknemo neku paralelnu ili drugačiju liniju scene. Međutim, čini se da svako hronološko sagledavanje pojava, bez obzira na čitalačke afinitete, donosi svest o zgušnjavanju scene tokom 2009. i 2010. godine, kada se ona i kvantitativno i kvalitativno uspostavlja i kada se pojavljuju neke ključne pesničke pojave.

Reaktivacija (neo)avangardnih poetskih modela, zasnovanost na dekonstrukciji i fragmentarnosti izraza, prenos poetičkog angažmana na dublju simboličku ravan i ravan jezika, palimpsestični tekstovi i pesnički koncepti, nenarativnost i neprozirnost jezika – predstavljaju važne i sveprisutne karakteristike generacije. Poezija ovde nastaje u stalnom dijalogu sa samom sobom i, uslovno rečeno, istovremeno predstavlja i poetski i metapoetski govor. Oblikotvorni procesi, koji činjenice iskustva i promišljanja preobraćaju u pesničku reč ili sliku, istovremeno su i procesi koji se bave problemima poezije same i njenim činjenicama, paralelno uobličavajući iskustvo na osnovu koga poezija nastaje, kao i sam njen nastanak. Ovaj tip diskursa utiče na stalno istraživanje novih poetskih modela, na stvaranje pesničkih knjiga koje su knjige-koncepti, bazirani na formalnim eksperimentima ili na iscrpljivanju određene tematsko-motivske opsesije. Avangardnost i radikalizam pesničkih praksi prisutni su u većoj ili manjoj meri, ali u svakom trenutku predstavljaju bitno pesničko iskustvo. Pored toga, filozofsko-teorijsko promišljanje i znanja o savremenim umetničkim praksama ugrađuju se u središte poetike nove srpske poezije. Uticaji književne tradicije, filma, muzike, likovnih umetnosti i fotografije sveprisutni su i ostvareni na više nivoa: od direktnog citiranja i aluzija, preko preuzimanja tehnika drugih umetnosti i njihovog drugačijeg čitanja, pa sve do dubljih motivskih prožimanja.

Pređeni formalno-idejni put nove srpske poezije započeo je izrazitim radikalizmom koji je ostvaren u poetikama koje su neposredno, i vremenski i poetički, prethodile formiranju „jezgra“ scene. U tom smislu radikalizam pesničkih modela kakav je reprezentovan u publikacijama *Diskurzivna tela poezije* (2004) i *Nešto je u igri* (2008), bio je nužan kako bi se ostvario prodor potpuno novih pesničkih paradigmi i kako bi se otvorio prostor za ono što danas smatramo novom srpskom poezijom. To ne znači da autori koji danas pišu to rade

knjiga4a.indd 428 9/9/2014 9:12:21 AM

pod direktnim uticajem ovakvih poetika. Radikalizam feminističke poezije, na primer, omogućio je da pesnikinje danas mogu pisati manje „agresivnu" rodno određenu poeziju, koja će svoj rodno postulirani feminizovani i „ženstveni" habitus prebaciti na simboličku ravan. Nije više nužno *terorizovati* pesnički prostor, ali je takav proces bio neophodan za dalje oblikovanje individualnih poetika. Čak i, naizgled, tradicionalnije poetičke linije su u izvesnom dosluhu sa radikalnijim pesničkim praksama, te se pored savremenog (pre)ispitivanja mogućnosti lirizma i neomodernističke refleksivnosti, kreću i u značenjskoj ravni nestabilnosti subjekta i (de)konstruisane atmosferičnosti unutrašnjih, gradskih ili intimnih prostora.

Glavna značenjska linija, koja se u ovim poetikama realizuje, zasnovana je na nestabilnosti pojmova, sveta, kategorija i na opštem gubitku poverenja u referentnost sistema. Iz ovakvih premisa proističe niz pitanja koja nova srpska poezija tematizuje i koja postavlja. U prvoj zbirci Bojana Vasića *Srča* (2009), koja već svojim naslovom ukazuje na usitnjenost, razlomljenost, nepravilno prelamanje, nemogućnost ponovnog uspostavljanja celine, nalazimo stihove koji gotovo programski opisuju poziciju savremenog pesnika i pesnikinje: „možda bi se stvarno / trebalo prisetiti / leta zadihanim vidom / za slamke sunčevih zraka i izvesnosti / svoje kože nazvati ih sadržinom / poroznom tačkom / oslonca pesme / i sveta".[2] Upravo je glavni oblikotvorni proces ova vrsta naknadnog osmišljavanja, razmišljanje o izrastanju iz n(i/e)čega, o gubitku tla pod nogama, sa mogućom izvesnošću u opipljivoj telesnosti, razmišljanje o opštoj nesigurnosti, neizvesnosti i nepouzdanosti znanja, sećanja, iskustva. U takvim saznajnim okolnostima tačka oslonca postaje porozna i ta poroznost uslovljava dalja pitanja: ne samo da li je moguće ovakvu tačku oslonca pronaći, već da li je, s obzirom na njene odlike, uputno tražiti je i nadati se da oslonac pesme/sveta postoji.

Savremena, nova i mlada, srpska poezija postavlja pitanja koja suštinski preosmišljavaju relacije stvarnost–subjekat–pesma. Ona promišlja da li je i u kojoj meri poezija mimetična u odnosu na stvarnost i koliko je *mimezis* stvarnosti generator njenog smisla. Izvesnost naše spoznaje duboko je uzdrmana jer *sama stvarnost je trošna*, *jezik poezije promukao*, a *odraz polomljen*.
Zbog ovakvih, uslovno rečeno, postulata, moguće su *fotografije* koje ostavljaju svedočanstvo o nefotografisanom, o onome što je bilo nakon, o onome što je ostalo izvan kadra (ili života), o onome što je tek slutnja ili neposedovano znanje o budućnosti, o smrti. U novoj poeziji se, takođe, kadriraju scene iz filmova koji nisu snimljeni, iz života koji nisu življeni, tematizuje se posredna mimetičnost, koja postaje stvarnija od samog sveta, koja istovremeno i nastaje i rasprskava se i rasipa, gde realnost postaje jedna od mogućnosti, vizija, snova, konstrukcija, *svet u staklenoj kugli*, gde *znam da smo odrasli u jeziku*. Poezija tako nastaje na granicama, u prostorima koji su istovremeno i spoljašnji i unutrašnji: „tu / gde sam se susreo sa velikim mišljenjem / sa zaglavljenim staklom prozora / u glavi". Ključni prostor i ključna tema nove srpske poezije jeste jezik, ona se događa *duboko u naglom jeziku*. Jezik je tema o kojoj se piše, koja se promišlja, jer se postojanje, životno i pesničko, reflektuje kroz jezik i njime osmišljava. Pisanje o jeziku je pisanje

2 Prvu pesmu zbirke *Srča*, „8. 7. 2006.", zbog njenog značenjskog i programskog potencijala, Vladimir Stojnić uzima kao pesmu koja otvara antologiju *Prostori i figure* (2012).

knjiga4a.indd 429 9/9/2014 9:12:21 AM

o pisanju, pa se tako ispostavlja da je ključna tema nove srpske poezije *pisanje*, promišljanje pesničkih postupaka u trenutku kada se koriste, istovremeno konstruisanje i dekonstruisanje jezičko-pesničkog sistema. Jezik nije jednostavno dat, ne predstavlja završenu i konačnu konstrukciju, već se osvaja, i u tom osvajanju menja, prelama, sintaksičko-leksički očuđava, ritmički oneobičava. Jezik je posrednik između bića pesnika i bića čitaoca, on je jedini relevantni faktor, jedni posrednik na relaciji stvarnost–tekst–pisac, ali posreduje i unutar tripolarnog komunikacijskog odnosa pisac–tekst–čitalac. Međutim, nova srpska poezija ukida jezičku prozirnost, jednostavnost naracije i deskripcije, te svoja najbolja ostvarenja daje upravo u onim tekstovima u kojima se osvešćeno pristupa višeznačnosti jezika, kako njegove leksike, tako i sintakse, tj. u onim ostvarenjima koja čitaoca *pozivaju na saučesništvo*, na iznalaženje novih, drugačijih značenja i tumačenja. Stvarnost pesme je stvarnost jezika, pesma je mimeza jezika. *Misli upregnute u jezik* omogućavaju da stvari postaju nešto drugo: *venera kroz jezik postaje danica* ili se *zapis proglašava pesmom* ili se *prenosi istina na belom jeziku iz jedinice*. Neveristička pozicija nove srpske poezije nastaje na graničnim prostorima, u dijalogu sa *sobom* ili sa *drugim*, tamo gde stvarnost postaje pesma, a jezik/tekst tu stvarnost konstituiše, tamo gde postoji već pomenuta opšta nestabilnost koja je posledica gubitka poverenja u oslonac subjekta, *sistema*, sveta i jezika. Zahvaljujući ovome nastaje *srča* reči kroz koju se prelama spoznaja, znanje, iskustvo, tradicija, vreme, nastaje *sistem* u kome se gradi policentrični realitet bez jedinstvenog težišta i tačke oslonca.[3]

Teme koje se generišu kao relevantne u diskusiji o opštoj i singularnim poetikama, a koje mogu poslužiti kao objedinjujuće, jesu: pesnički identiteti, pesnički prostori kao prostori egzila i književni angažman. Razumevanje, konstituisanje i tematizacija ovih problema direktno su povezani sa pomerenom referentnošću, sa policentrizmom, multiperspektivnošću, dekonstrukcijom postupaka, rekonstrukcijom iskustva i tradicije. Nestabilnost pesničkih identiteta koji se u tom okruženju formiraju, logična je posledica celokupnog ustrojstva idejnog sistema i filozofsko-poetičkih postulata. Pesnički identiteti se konstituišu u dijalogu sa drugima, kroz decentriranu i dekonstruisanu modernu ispovednost, kroz retoričnost pesničkog jezika i umnožavanje lirskih glasova, ali i kroz prividnu objektivizaciju lirskog glasa. Dijalogičnost i umnoženost opažajnih i glasovnih perspektiva postaju dominantne karakteristike nove srpske poezije. Uporedo sa dijalogizacijom pesničkih glasova, poetički prostori tematizovani u zbirkama pesnika i pesnikinja nove srpske poezije postaju puni semantičkog potencijala. Prostori poezije sami po sebi, bez obzira na konkretnu toponimičnost, razumeju se kao prostori egzila, međutim, daljom konkretizacijom u individualnim ostvarenjima dobijamo niz realnih i imaginarnih „predela“ koji se kreću u rasponu od mesta stigmatizovanih istorijski važnim događajima, preko javnih i gradskih prostora, do intimnih prostora sobe i duboke privatnosti. I pored postojanja povremene jasnije referentnosti, ovi prostori su iščašeni, pomereni, dekoordinisani u odnosu na stvarnost i najčešće ih nije moguće do kraja rekonstruisati i kontekstualizovati, jer uvek postoji ono što im je dodato ili oduzeto, ono što pokušava da prodre, da ostavi svoj trag, ono što nije u centru, što je između, ispod, iza ili pored. Uvek postoji ista ona drugost, višak

3 U prethodna tri pasusa korišćeni su citati i aluzije iz poezije Uroša Kotlajića, Bojana Vasića, Marjana Čakarevića, Vladimira Tabaševića i Vladimira Stojnića.

knjiga4a.indd 430 9/9/2014 9:12:21 AM

ili razlika koja na ključan način determiniše i pesnički subjekt ovih poetika. U tom smislu prostori ove poezije su poetizovani, (de)konstruisani, imaginativni prostori inspirisani realijama, ali istovremeno udaljeni i od njih i od mogućnosti konačne konkretizacije.

Svest o tome da je poezija društvena pojava i da je shodno tome nužno politička, jer *lično je političko* i svako istupanje u javni diskurs je politički govor, makar bio i zasnovan kao negacija političnosti, čini se da je prisutna kod većine mladih pesnika i pesnikinja. Poezija uvek izrasta iz konkretnih ličnih i društvenih okolnosti, njihov je direktan proizvod i kao takva uvek je angažovana. Pod pesničkim angažmanom se u našoj sredini najčešće podrazumeva otvoren, nedvosmislen govor o društvenim okolnostima, bilo u vidu socijalnog bunta protiv ekonomskih prilika, siromaštva i letargije svakodnevice, bilo u vidu osude neposredne ratne prošlosti i nacionalističke politike. Međutim, pesnički angažman može biti i mnogo diskretniji i suptilniji od toga i upravo se o takvoj, dubljoj vrsti aktivizma i angažovanosti radi u odabranim pesničkim modelima nove srpske poezije. Umetnički angažman je, rečima Predraga Matvejevića, stalno kritičko osvajanje novih tematskih prostora i obnavljanje izražajnih mogućnosti i formi umetničkog govora. Ukoliko je tako, onda su nesuvisle podele na poeziju koja je angažovana i na onu koja to nije, jer je svaka pesnička zbirka i svaka pesma izražen stav i kao takva angažovana u širem smislu reči, samo je pitanje kojim sredstvima se, intencionalno ili ne, služi, kako bi taj svoj aspekt artikulisala – bilo odabirom načina na koji se piše, bilo onim o čemu se piše. Kritičko mišljenje, koje izrasta iz lektire, iz relacija, iz potrebe za osvešćivanjem, istraživanjem, imenovanjem, preduslov je za (re)artikulaciju i (re)valorizaciju sopstvenog odnosa prema sveukupnosti onoga što nas okružuje. U tom smislu istraživanje sebe, književnosti, umetnosti, sveta, može da podrazumeva stalno traganje za drugačijim izrazom, za novim formalno-tematsko-motivskim konceptima, za novim jezikom, za novim modusom književnog angažmana.

Slike destabilizovanih prostora, decentriranost subjektiviteta, interakcija sa Drugim, tematizacija odsutnog, iznalaženje modela kojima se oslikavaju procesi svesti i podsvesti, uključivanje u binarnost sistema i strateško isključivanje iz njega, fotografisanje nepostojećeg, ponovna figuracija razlomljenosti, denarativizacija priče – neke su od karakteristika nove srpske poezije koje njenom poetičkom jezgru daju koherentnost, a čitaocima i tumačima čitalačko uzbuđenje. Čini se da je nova srpska poezija učinila mnogo na svojoj kontekstualizaciji i samokonstituisanju. Godina 2012. izgledala je kao godina koju će neka buduća književna istoriografija beležiti kao relevantnu za ovaj „krug" pesnika i pesnikinja, kao godina u kojoj se nova srpska poezija pokazala kulturnoj javnosti u svoj svojoj snazi. Međutim, novoj/mlađoj srpskoj poeziji, njenim akterima, pesnicima i kritičarima, ostaje da potvrde relevantnost, da učvrste temelje koji su podignuti i da na njima naprave nezaobilaznu građevinu za neke buduće pesnike, čitaoce i tumače.

knjiga4a.indd 431 9/9/2014 9:12:21 AM

knjiga4a.indd 432 9/9/2014 9:12:21 AM

Jelena Angelovski
SNAGA DISPERZIVNOSTI

*1980, Pančevo. Diplomirala je i magistrirala na Filološkom fakultetu u Beogradu, gde trenutno privodi kraju izradu doktorske disertacije. Predaje srpski jezik u osnovnoj školi, drži kurs kreativnog pisanja darovitoj deci, učestvovala je u izradi nekoliko školskih udžbenika, piše književnu kritiku. Udata je i ima troje dece.

Najsnažnije pesničke generacije i najvažnije poetske škole i formacije imaju jednu zajedničku crtu: mogu se relativno lako obuhvatiti i opisati, kroz nekoliko programskih crta. Ta jedinstvenost daje im ubedljivost, snagu i neku vrstu mistične potvrde. Zato imam utisak da se nalazimo pred zanimljivim paradoksom. Nova srpska poezija neobična je po svom snažnom prisustvu, uticaju i poziciji na književnoj sceni. Pa ipak, teško da se može u nekoliko stavki obujmiti. Naprotiv, čini se da je retko kad bilo više raznolikih tendencija, suprotnosti, tajnih i otvorenih polemika. Kako je tako disperzivan poetski korpus formirao tako snažan front? Kritika će u godinama koje dolaze, verujem, pokušati da odgovori na to pitanje. Meni će, za sada, biti dovoljno da pokušam da markiram neke od osnovnih pravaca u kojima se ta poezija kreće, u nadi da će to pomoći u budućim istraživanjima.

TELO

Možda bi valjalo krenuti od motivskih srodnosti i razlika. Jedan od najupadljivijih i najzanimljivijih motiva novije srpske poezije jeste motiv tela. Sa njim se prepliće tema telesnosti i erotičnosti teksta o kojoj će, čini se, tek biti reči jer predstavlja istinsku riznicu za pesnike, ali i tumače poezije. Maja Solar, Natalija Marković, Bojan Vasić, Ivana Maksić, Čarna Popović, samo su neki od pesnika koji se bave ovom problematikom, i u čijem delu ona zauzima značajno mesto. Zanimljivo je na koliko različitih načina oni tretiraju motiv tela i telesnosti. Nekim pesnicima to je teorijska podloga za eksperiment, isprobavanje, šok i eksces. Negde se telesnost uspostavlja kao nova metafizika.[1] Motiv tela je, prirodno, vezan uglavnom za seks i za bolest, što su teme koje uvek otvaraju prolaz ka onostranom. Telo može da postane prostor u kojem ono najličnije postaje tuđe i podložno objektivnom posmatranju. Goran Korunović to opisuje kao „mesta koja ne osećam kao deo sebe". Kod tog pesnika unutrašnjost tela se u zbirci *Reka kaiševa* (2012) pretvara u mističan prostor, gotovo mitski svet, u kojem se ukršta mehanika i mašinska preciznost sa spontanošću prirodnog procesa. U tom svetu kao da nepoznate sile rukovode predvidivim i, istovremeno, divljim mehanizmom. To je pravo mesto za *rad* poezije. I to je mesto gde me poezija obraduje: kada između onoga što je izazovno, ali i poznato – telo, erotika, defekt, bolest, smrt – prosija prostor za čistu lepotu.

1 Maja Solar govoreći o poeziji Natalije Marković ističe da se kod nje pojavljuje „umesto metafizike metabolizam" („Riott ogrrrlice, torbice, četkice, maramice, ulošci", *Polja*, br. 450, mart–april 2008).

knjiga4a.indd 433 9/9/2014 9:12:21 AM

FRAGMENT

Fragment i fragmentizacija spadaju u red najvažnijih svojstava koja je novija poezija nasledila od svojih postmodernih i neoavangardnih prethodnica. Treba, međutim, razlikovati više planova na koje ta pojava može imati uticaja. Na jezičkom planu, fragment se ogleda najpre u razbijanju sintakse. Taj postupak kondenzuje značenje, ubrzava ritam, a poetskom govoru daje dinamiku, izvesnu napetost i stav. S druge strane, razbijanje sintakse predstavlja jedan od onih postupaka kojima često pribegavaju epigoni i osrednji pesnici kako bi osvežili i osavremenili izraz. Zgušnjavanje rečenice time ipak nije devalorizovano. Naprotiv, čini se da se u poplavi sličnih poetskih sintaksi još jasnije izdvajaju oni koji tom postupku pribegavaju smisleno i mudro, kao što je, recimo, Bojan Vasić.

Morfološko, ali i semantičko razgrađivanje reči, kreiranje neologizama, jezičkih kolaža i raznorodnih eufonijskih trikova daju mladoj srpskoj poeziji iskru duha, slobode i igre. Jedna od najtalentovanijih mladih pesnikinja sklonih takvim eksperimentima svakako je Jelica Kiso. Njen *detinji* pristup *ozbiljnom* poslu ogleda se u neobuzdanoj igri kroz slojeve jezika, značenja, čitalačkih asocijacija i predrasuda.

Na planu značenja, fragmentizacija se ogleda u pojavi skokovitih asocijacija, nekad sasvim dalekih, isprekidanih misli, zadihanog toka svesti pesničkog subjekta. Najzad, kod pesnika okrenutih tom pristupu, po pravilu srećemo jezgrovitu, često semantički napregnutu metaforiku. Nalazimo je u poeziji Bojana Samsona, Jasmine Topić, Bojana Savića Ostojića, Filipa B. Vukotića. Treba naglasiti da se takav koncept može pojaviti u različitim kontekstima i sa različitim predznacima i kod mnogih drugih mladih pesnika. U prvoj zbirci Uroša Kotlajića, *Iris* (2008), javlja se na osnovu donekle reinterpretiranog nasleđa kubofuturizma. Kod Bojana Vasića, Petra Matovića, Vladimira Tabaševića, fragmentarnost izraza oslanja se na nadrealističku poetiku. Pesničke slike su kod tih pesnika iskrzane na ključnim mestima, a pesma kao da je sklopljena od njihovih rubova. Dodirna tačka sa nadrealizmom, i uopšte avangardnim diskursom, ujedno je i suštinska svrha fragmentarnog pristupa kod pomenutih autora: poezija se doživljava kao mogućnost. To nije nova poetička pozicija, ali čini se da je njeno prisustvo dragoceno u svakoj pesničkoj generaciji. Pogotovo kada, kao što je ovde reč, na njoj stoje neki od najdarovitijih poetskih glasova.

Fragment se može pojaviti i u funkciji rasklapanja pojavnog sveta i njegovog ponovnog sklapanja. Nova slika koja tom prilikom nastaje odraz je haosa, odsustva sistema, zastrašujućeg mnoštva. Takođe, ponovno složena slika simbolizuje teatralnost i filmičnost sveta u kojem živimo. Danica Pavlović i Ognjen Petrović pesnici su kojima je bliska takva instrumentalizacija rasparčanih pesničkih slika.

TEORIJSKE POSTAVKE KAO POLAZIŠTE

Ispitivanje odnosa između pisca, teksta i čitaoca jedna je od teorijski zasnovanih pesničkih opsesija, koju srećemo u različitim pesničkim knjigama, možda najupadljivije u poeziji Bojana Savića Ostojića. Mnogim mladim pesnicima zanimljivo je i istraživanje prirode i pozicije lirskog subjekta, a naročito je izazovna igra umnožavanja njegovih identiteta i njegove destabilizacije. Kibernetičkom teorijskom

knjiga4a.indd 434 9/9/2014 9:12:21 AM

paradigmom poslužiće se Marjan Čakarević u spevu *Sistem* (2011), ali će ona tu biti upotrebljena kao sredstvo za kodiranje čija je osnovna uloga da pronikne u srž oblikovanja i funkcionisanja svih sistema. Kod Natalije Marković možda je najočiglednija zasnovanost na različitim idejama, najčešće onim iz korpusa feminističke i postfeminističke teorije. Njena zbirka *Kiberlaboratorija* (2007), međutim, iako već od naslova čvrsto teorijski utemeljena, sjajan je i redak primer čvrstog poetičkog sistema i stabilnog, jasnog i promišljenog pesničkog glasa. Sličnim putem kreće se i Ivana Maksić, s tim što je kod nje teorijska pozadina ukrštena sa snažnom intertekstualnošću. Vladimir Stojnić i Marko Stojkić služe se intertekstualnim vezama i možda malo daljim teorijskim odjecima kako bi svoje stalne teme, naročito one bliske metafizičkoj ravni, učinili složenijim i stabilnijim.

Svaka *nova poezija*, pa i ona o kojoj je ovde reč, mora da stupi u dijalog sa različitim prethodnim i paralelnim poetičkim koncepcijama. To je prostor rizika, koji je mnoge pesnike odveo u otužno divljenje sopstvenoj erudiciji. Generacija pesnika o kojoj je ovde reč u tom dijalogu ima nekoliko sasvim različitih mogućnosti. Vredelo bi, stoga, ispitati detaljnije do kakvih su poetičkih (i inih) konsekvenci dovela okretanja mladih srpskih pesnika postmodernoj, neoavangardnoj, ili, pak, nešto tradicionalnijoj „srednjoj struji", i njihovo, možda najozbiljnije, raslojavanje upravo na tom čvorištu.

UMNOŽAVANJE LIRSKOG SUBJEKTA

Najočiglednije razlistavanje glasa pesničkog subjekta srećemo u poeziji Maje Solar, Dragane Mladenović, Natalije Marković, Danice Pavlović, Čarne Popović. Pluralizam uloga (ne samo rodnih) i umnožena perspektiva subjekta osnažuje poetski svet, umesto da ga rastura. Vezivna snaga krije se u izvesnoj subverzivnosti, buntu, drskosti, neodoljivom bezobrazluku koji isijava iz multipliciranih glasova u stihovima tih pesnikinja. Neobične igre licima pesničkog subjekta tu se ne iscrpljuju. Pesnici poput Vasića i Tabaševića često vrlo dosledno izmeštaju poziciju subjekta. On, tako decentriran, kao da postaje blaženo labilan, fluidan. U najnovijim pesmama ta dva pesnika nesiguran, nepouzdan i izdvojen subjekat gradi poseban, paralelan pesnički svet i na taj način se sva značenja dvostruko prelamaju i uzajamno preispituju. Prividna distanca i objektivnost lirskog glasa na potpuno drugačiji način javlja se kod Korunovića, i ponegde kod Stojnića. Neutralnost je u ovom slučaju inscenirana i upadljivo, namerno veštačka, a pojavljuje se gotovo po pravilu samo onda kada pesma zadire duboko u sfere ličnog, kada se istražuje ljudska ranjivost i demonski ponori u čoveku.

(NE)NARATIVNOST

Mada na prvi pogled deluje kao instrument za oštru podelu i polarizaciju pesničkih jezika, i pored toga što će većini čitalaca savremene srpske poezije u trenutku pasti na pamet nekoliko imena čiju poeziju možemo markirati kao narativnu, odnosno nenarativnu, ta osobina nije uvek isključivo određenje. I u tome je lepota pluralizma tendencija koji sam pomenula na početku. Postoje pesnici (i to veoma važni i vredni) koji u nekim pesmama, pa čak i celim zbirkama primenjuju narativni poetski obrazac, dok su u drugim skloniji zgušnjavanju izraza, oblikovanju jezgrovitih slika, napetih tropa, i upravo – izbegavanju *priče*. Uroš Kotlajić jedan je od njih. Takođe, ako pogledamo samo nekoliko imena za čiju

knjiga4a.indd 435 9/9/2014 9:12:21 AM

se poeziju vezuje narativnost – Patrik Kovalski, Filip B. Vukotić, Uroš Pajić, Nikola Živanović, najzad, Enes Halilović – biće nam jasno da osim te odrednice, ove pesnike ne vezuje skoro ništa drugo. A kada izvesna poetička konstanta nema moć da oko sebe okupi i druge, srodne, ona zapravo i nije konstanta. I u tome je „kvaka" sa narativnošću. Veza između pomenutih pesnika određena je modelom poetskog jezika koji u potpunosti proističe iz narativnog diskursa i iluzije usmenog kazivanja najčešće zasnovanog na anegdotskom i doživljenom. U ravni sa tim osobinama često se pominje komunikativnost, nasuprot hermetičnosti „nenarativnih" pesnika. Reč je o ozbiljnom uprošćavanju i generalizaciji, i iako taj zaključak deluje podrazumevano, i skoro trivijalno, valja ga podvući i istaći jer u takvom uopštavanju leži jedno dugotrajno i opasno nerazumevanje suštine poezije. Ima narativne poezije, i kod nabrojanih pesnika, koja dotiče tu suštinu, poezije u kojoj je priča subordinirana u odnosu na sliku, u kojoj su značenja raskriljena i slobodna, a pesnički glas osvežen spontanošću i autoironijom. A ima i one koja se završava na samozadovoljnoj doskočici ili pretencioznom izlaganju lektire. Razlika između jednih i drugih pesama upadljiva je i bitna. I nema veze sa samom narativnošću.

POEZIJA KAO PROSTOR ZA...

Pripadnici mlade pesničke generacije osvojili su širok prostor za različite pristupe pisanju i čitanju poezije, pa i njenom tumačenju. Na toj čistini otvaraju se mnoga, stara i nova polja. Neki od najsnažnijih poetskih glasova, kao što su Dragana Mladenović, Dejan Čančarević, Maja Solar, Natalija Marković i (nešto skrivenije) Bojan Vasić u poeziji traže prostor za uzbunu i društvenu akciju. Nivoi eksplicitnosti i borbenosti variraju od jednog do drugog pesnika, od oštrog žargona do gorkog sarkazma uvijenog u birokratske formule, ali je inicijalni grč svuda isti – bol i gnev. Zato mislim da bi bilo površno tu poeziju nazivati angažovanom: to je poetika nužnosti, ponekad neprijatne, ali ipak nužnosti.

Nasuprot poeziji uzbune, neka od ostvarenja nove srpske poezije otkrivaju prostor za utehu i umirenje. Bizarno, ali možda i sasvim očekivano – ona se javlja u najsurovijem okruženju. Neki od najbrutalnijih prizora obojeni su umornim mirom, kao posle strašnog, iscrpljujućeg iskustva. Vladimir Tabašević piše na taj način.

Poezija je prostor za oblikovanje nove slike sveta – i to su njena najdragocenija mesta. Svi strasni čitaoci znaju za trenutak kad podignu pogled sa stranica neke knjige i, pogledavši kroz prozor, ugledaju prizor viđen tuđim očima. Među pesnike koji imaju taj potencijal u mladoj generaciji mogli bi se ubrojiti Goran Korunović, Bojan Vasić, Petar Matović, Bojan Samson. Toj grupi bih pridružila i one koji svojim izrazitim lirizmom i imaginativnošću, kao i složenim simboličkim poretkom predstavljaju apartne pojave – Jasminu Topić i Marka Stojkića.

Najzad, poezija je prostor za igru. Njenu ludističku srž prepoznaju i slede mnogi pesnici. Tamara Šuškić, jedna od najdarovitijih mladih pesnikinja, otkriva u svojim stihovima nizove asocijacija koji se smenjuju u prirodnom, spontanom, oniričkom ritmu. Razigrani, rableovski sled nije stihija, on ima unutrašnju logiku sna ili sećanja – i time verovatno i pogađa srž našeg bića.

knjiga4a.indd 436 9/9/2014 9:12:21 AM

NA KRAJU

Mnoge pojave, važne u poetičkom smislu, ostale su neobuhvaćene ovim pregledom. O različitim načinima na koje se *nova poezija* probija prema čitaocima trebalo bi pisati i razmišljati. Najzad, trebalo bi progovoriti i o hrabrosti nove kritike da aksiološke stavove iskazuje jasno i otvoreno, kao i o jednoj važnoj neknjiževnoj osobini nove pesničke i kritičarske generacije. Naime, njeni pripadnici, pogotovo mlađi, neobično pasionirano, detaljno i dosledno prate zbivanja na sceni, čitaju jedni druge, vredno pišu i objavljuju. To je sigurno jedan od odgovora na pitanje sa početka teksta. Ali nije jedini. Angažman mladih pesnika i kritičara u sferi promovisanja, razumevanja i obuhvatanja aktuelnih poetičkih gibanja ne može da ukine razlike, niti mu je to cilj. Njime se poezija čini vidljivom i dostupnom. S druge strane, čini mi se da postoji jedna opasnost: taj krug međusobnog čitanja i kritikovanja ne sme nikad da se zatvori. To je najgore što može da zadesi poeziju i pesnike. Jer, kada sve ono vanliterarno proguta pisanje i čitanje, može nam se desiti da zaboravimo zašto smo uopšte tu. Taj scenario mogu da spreče samo dobre knjige.

A pre kraja: spakovaćemo *srču* u *kofere Džima Džarmuša* i otisnuti se *rekom kaiševa* prema *beskrajnoj zabavi*.[2]

2 Naslovi zbirki Bojana Vasića, Petra Matovića, Gorana Korunovića i Ane Seferović.

knjiga4a.indd 437 9/9/2014 9:12:21 AM

knjiga4a.indd 438 9/9/2014 9:12:22 AM

Jana Aleksić

PROTIV SISTEMA

(Duhovna poliglosija mladih srpskih pesnika)

*1984, Kragujevac. Diplomirala na Filološkom fakultetu u Beogradu, na Grupi za srpsku književnost i jezik sa opštom književnošću, gde je trenutno na doktorskim studijama iz književnosti. Radi u Institutu za književnost i umetnost u Beogradu. Poeziju i književnokritičke tekstove objavljuje u književnoj periodici i zbornicima. Objavila studiju *Opsednuta priča: poetika romana Gorana Petrovića* (2013).

Cilj svake umetnosti je [...] da objasni ljudima razlog za njihovu pojavu na ovoj planeti; ili, ako ne da objasni onda bar da postavi to pitanje.

Andrej Tarkovski

Pred izazovom konfigurisanja fenomena nove ili najmlađe pesničke generacije jedne književnosti nameće se nekoliko dilema: šta nam formulacija pesnički naraštaj znači za razumevanje određene književne epohe ili za vrednovanje jednog književnog dela; kako takva formulacija utiče na percepciju književnoistorijskog kontinuiteta; prema kojim kriterijumima, poetičkim i duhovnim načelima odrediti jednu generaciju autora i kako pojedinačnog autora u taj prostor uključiti. Iako bez čvrstih kritičkih okvira, heterogen koncept naraštaja može predstavljati validnu književnoistorijsku smernicu i može pružiti dovoljno precizan uvid u stvaralaštvo autora koji pripadaju istom ili bliskom poetičkom i hronološkom poretku i koji su duhovno srodni. Svojevrstan odgovor na navedene dileme nudi i panorama *Restart*, koja predstavlja završetak, krunu serije javnih čitanja pesnika rođenih između 1975. i 1991. godine, organizovane tokom prve polovine 2012. u beogradskom Domu kulture *Studentski grad*. Pored kriterijuma starosne bliskosti, prepoznajemo tendenciju panoramskog pregleda individualnih pesničkih glasova koji su se javili i donekle afirmisali krajem prošlog i početkom ovog veka. Upravo takav urednički stav, koliko god izgledao kao fleksibilan i mudar, jer ne pretenduje na možda još uvek preranu antologičarsku probirljivost i uvek individualne, te stoga parcijalne, priređivačke kompetencije i ukus, inicira izvesnu koncepcijsku razuđenost, poetičku i kritičku protivurečnost i nesaglasje. Problem koji se u ovakvoj koncepciji može nazreti, nije toliko estetske i aksiološke prirode, jer će pravomerno i validno vrednovanje poezije pesnika koji su u zbornik uključeni tek uslediti, već se tiče njene dosadašnje afirmacije i zastupljenosti u književnom životu. Tako, na primer, panorama okuplja autore koji su do

knjiga4a.indd 439 9/9/2014 9:12:22 AM

sada objavili nekoliko zbirki i koji su poprilično etablirani na književnoj sceni (Enes Halilović, Radomir D. Mitrić, Jasmina Topić, Alen Bešić...), dok su, s druge strane, uključeni i pesnički glasovi koji do tada još uvek nisu imali objavljenu knjigu, a bili su prisutni u književnoj periodici (Bojan Marković, Danilo Lučić, itd). No, bez obzira na operativni i organizacioni raskorak u uređivačkom pogledu, panorama *Restart* zaista može da ponudi vredan književni dokument o stvaralačkom potencijalu srpske poezije u poslednjih nekoliko godina i tako postane putokaz budućim proučavaocima za razmatranje osobenosti poetičkog ili epohalnog kruga u sklopu srpskog literarnog kontinuuma. U tom pogledu, generacijski okvir je više nego poželjan klasifikacioni postulat.

Jedan od kriterijuma koji je fokus interesovanja usmerio na autore zastupljene u ovom zborniku svakako da možemo potražiti u estetskom kvalitetu i poetičkoj raznovrsnosti, koji pretenduju da u dosadašnje okvire srpske poezije unesu osveženje i novinu. Takođe, ovakav način prezentacije stvaralaštva pesnika mlađe generacije omogućava sistematičnije promišljanje njihovih poetičkih i duhovnih osobenosti. Ne treba zanemariti činjenicu da je većina njih temeljno upoznata sa raznovrsnim filozofskim, književnim, teorijskim i kritičkim strujanjima, kako u srpskoj, tako i u svetskoj književnosti, kao i da pojedini od njih aktivno učestvuju u književnoj kritici i prevodilaštvu.

U dosadašnjem književnom životu primetno je snažno, multimedijalno probijanje mladih autora u prostor samoartikulacije (što iziskuje intenzivnu i sinhronu recepciju); jačanje individualnih poetičkih zahvata i osobenosti; upotreba mnogobrojnih diskursa i postupaka, raznovrstan i vrlo živ odnos prema tradiciji, ali i slična ideološka i filozofska platforma, oslonjena na tekovine dekonstrukcije, postmodernizma i postfilozofije. Na tom tragu posmatrana, poezija mlađih srpskih autora ospoljava samoreferencu, formalnu nadogradnju, (prekomerno) izraženu poetsku samosvest, disperzivnu projekciju stvarnosti, hiperdecentralizaciju lirskog subjekta, ali i odsustvo punoće smisla i duhovnu prazninu. Ova poezija inklinira stanju duhovne dezorijentisanosti jednog naraštaja, što je posledica kako odrastanja u posebnom kulturno-istorijskom i egzistencijalnom kontekstu, tako i svesne upotrebe postupaka i uosećavanja u duh reprezentativnih tradicija svetske i srpske književnosti: stilske formacije moderne, avangarde i neoavangardnih književnih strujanja. Književno delo ima svest o sebi kao o neautohtonom i nezavršenom duhovnom biću i baš zato stalno komunicira sa duhom epohe, anticipira je ili rekonstruiše.

Ono što se čini dominantnim u poeziji najmlađeg pesničkog naraštaja jeste proboj novih diskursa o *večnim pitanjima*, ali i o onim fenomenima i nusproizvodima koje zatičemo u savremenom zapadnom svetu, na prelazu vekova. Ta dominanta sobom donosi i jedno novo interpretativno iskušenje, jer se u samom govoru poezije, u njenoj jezičkoj konstelaciji, u svim njenim specifičnim svojstvima, formira i osobeno pesničko jezgro koje unutar sebe tvori jednu samosvojnu ontologiju, koja ni sama nije dovršena i u čijim se oznakama i pojmovima tragovi gube, kako u prostoru stvarnosti iz koje interpretacija polazi, tako i u prostoru poezije u kojem hermeneutički krug treba da se zatvori. Otuda odsustvo duhovnosti u ideji, misli i *poiesisu* narečene generacije pesnika. Ipak, kod nekolicine možemo pronaći tragove, ali i eksplicitne naznake one duhovnosti koju poezija, kao uvek živa stvaralačka snaga, treba da tvori. Takva duhovnost ne

knjiga4a.indd 440 9/9/2014 9:12:22 AM

potiče nužno iz nekog posebnog religioznog iskustva, ali zauzima značajan prostor jezičkog i stvaralačkog samodefinisanja konkretnog autora.

Vrlo čitljivim i razgovetnim pesničkim diskursom, koji u sebi sažima razne čitalačke tradicije i tematsko-motivske sisteme, pesnik, pripovedač i dramski pisac ENES HALILOVIĆ (1977) sugeriše jedan osvojen prostor duhovnosti. Pevajući o temi kraja, koketirajući sa smrću i sa bolešću i ironizujući suvoparnost i apartnost egzistencije i istorijskog nasleđa, koji negiraju univerzalnost međuljudskih odnosa i produkuju elementarno nerazumevanje, stoga i tragediju i patnju, sa čvrstim uporištem u književnoj tradiciji od antike pa do savremenog doba, ovaj autor učestvuje u obnovi i reartikulaciji jednog duhovnog kontinuuma, koji se u književnom prostoru ostvaruje i koji je u njegovom umetničkom univerzumu moguć. Tako nam, pored pravog čitalačkog uživanja, ovaj pesnik priređuje mudru i otresitu, drevnu, ali i modernu misao o čoveku i svetu, u kojoj skoro svaki čitalac, bez obzira na čitalačko iskustvo, može da pronađe svoju istinu i životni postulat. Duboka pronicljivost o fundamentalnom principu čovekove egzistencije, ispevana kroz kolektivnu ili individualnu sudbinu jednog prostora, potom i porodični ili intimni okršaj sa sudbinom i samosvešću, kao stari toposi na nov način osmišljeni, ali i kao sveži i autentični diskursi o večito nedorečenom svetu, inaugurišu Enesa Halilovića u pesnika koji po širini zamaha pesničkog i misaonog izraza prevazilazi zacrtane generacijske okvire. Zbirke pesama *Listovi na vetru* (2007) i *Pesme iz bolesti i zdravlja* (2011) ostavljaju utisak iskrene i proživljene poezije života, koja predstavlja podvig traganja za bogom i čovekom i koja, kao otisak ili zapis prave humanosti, vapi za smislom i istinom. Otresito, kroz gnomski iskaz i usmenu formulaciju, percipirajući i sažeto eksplicirajući pojave poput bolesti, smrti, rata, podela, porodičnih veza, međuljuskih odnosa, Halilović se upušta u potragu za nedostižnim idealom univerzalnih vrednosti, koje su trajnije i od samog stvaralaštva. A pesnik visoke pesničke samosvesti, kojem je poezija nužan uslov samospoznanja i samorazumevanja, u poslednjem pesničkom rukopisu je došao do one tačke svesti o teurgijskom dejstvu umetnosti koja nastaje tamo gde se dešava lepota: „Pa ipak, / želeli smo da verujemo: / negde iza očaja, porađa se lepota."

Pesnička pojava NIKOLE ŽIVANOVIĆA (1979) garantuje nam da je za umetnički uspeo izraz duhovna i stvaralačka veza sa klasicima svetske i srpske književnosti više nego neophodna. Istančan poetski jezik, vezani stih i versifikacijska brižljivost koji naginju ka formi ranog i visokog modernističkog iskaza, uspele i dovršene pesničke slike koje izazivaju različite asocijativne nivoe čitanja i tumačenja, ali i pluralizam značenja i tematsko-motivskog kruga, pokazuju nam da je Živanovićeva poezija, krunisana zbirkom pesama *Astapovo* (2009), poligon vrednog i ozbiljnog pesničkog umeća i erudicije. Stoičkim i pomalo ironičnim zadiranjem u temu smrti, osvetljavanjem iskustva bolesti i razornog saznanja o bliskom kraju koji nikako ne dolazi, Živanović dodiruje metafizičku prazninu osvešćenog pesničkog bića i lamentira nad njom. Štaviše, visokom poetičkom samosvešću, koja je implicitno ili eksplicitno sugerisana u gotovo svim pesmama zbirke *Astapovo*, autor hrabro ospoljava ideju ontološke samobitnosti poezije. On je svestan da je pesma individulano, ali ne partikularno, i živo duhovno biće, koje važi za sva vremena, i sve čini da to isturi u prvi plan. Pesma je neophodan uslov opstanka i preživljavanja

knjiga4a.indd 441 9/9/2014 9:12:22 AM

lirskog subjekta; u tesnoj vezi sa njegovom mišlju kao svedok, ali i kao pokretač; razlog da pesnički subjekat zastane, da se otvori i uobliči svoju misiju ili viziju ličnog posrnuća. U dijalogu sa Helderlinovim „Parkama", pesmom u kojoj nemački pesnik poetički uspeh i egzistenciju pretpostavlja svakoj drugoj i završava je u domenu ovostranog životnog iskustva, Živanović u *Astapovu* pravi jednu gotovo lakrdijašku travestiju duhovnosti, upućujući je na samozadovoljstvo pesme, kao jedine relevantne i ostvarene duhovnosti. Vanpesnička realnost, ovostrana ili zagrobna, za samog pesnika, kao sudeonika ili kao glavnog tvorca pesničkog kosmosa, uopšte nije važna. Jer se i duhovni svet poezije ostvaruje samo u ovom životu, iskustveno saznatljivom. Taj postulat Živanović realizuje retoričkom figurom ironije, postupkom suptilne parodije, izneveravanjem horizonta očekivanja i perspektivom ili pesničkim glasom *mladog mudraca*. Metapoetskim preispitivanjem duhovnog statusa same pesme, ponajpre u odnosu prema smrti, Živanović proverenim i estetski uspelim sredstvima osvešćuje da pesnička duhovnost, iako pledira za univerzalnost, ipak ostaje nemoćna i nedovoljno kompetentna pred izazovima prolaznosti i transcendencije. Tu se ispostavljaju tačnim autopoetički uvidi iz pesme „Enciklopedija", koja je nastala nakon zbirke *Astapovo*: „A ove pesme ne treba da budu / ni moja ispovest, / ni svedočanstvo moje posebnosti, / već samo enciklopedija / mog prisustva u svetu".

Kontroverzan oblik duhovne svesti, koji bismo mogli pojmovno artikulisati kao lament nad odsustvom duhovnosti u zatečenom svetu, ali *iznutra*, iz leksičkog i idejnog središta duha vremena, zatičemo u pesničkom stavu MARJANA ČAKAREVIĆA (1978). Nakon zapažene zbirke pesama *Paragrad* (1999), koja poziva na iskošenu percepciju svakodnevice i iskorak iz opšte automatizacije postupaka i pojava, Čakarević objavljuje filozofsko-pesnički fenomen koji nosi naslov *Sistem* (2011). Ta knjiga smelo i eksplicitno, probijajući granice lirskog diskursa, naginje ka konceptualnoj umetnosti. Naravno, lirsko nije izgubilo u tom pokušaju, već se potvrdilo i dobilo novi kvalitet i jedan viši nivo komunikacije sa svojim izvorištem: pesnička samosvest je doživela udvajanje, a potom i potpunu depersonalizaciju, te je došlo do ukidanja lirskog subjekta. Indirektnim i zaobilaznim putem, kroz gustu mrežu simboličko-alegorijskog tkanja i administrativni, pravni, medicinski, tehnički diskurs, Ja se preispituje, kao u poetičkoj kosmogoniji središnji, ali iz centra narativne gravitacije izmešteni entitet. I tu Čakarević verifikuje antimetafizički postulat kao jedini izgledni u postojećoj konstelaciji bića i sveta i nagovara nas na preispitivanje istorije duhovnosti modernog doba, uviđajući nerešiv problem međuodnosa individue i socijalne, kulturne i filozofske zajednice, jer je duhovno samosvojna individua prinuđena da se sa sistemom identifikuje nadogradnjom ili minimalizacijom sopstva. No, ta identifikacija ne može biti sprovedena do kraja. Čakarevićev subjekat lomi se oko pitanja čovekove slobode i autentičnosti: koliko god težio samosvojnosti i slobodnoj egzistenciji, on neizbežno u sebi nosi obeležja i tragove sistema u kojem živi, odnosno, on sam „demonstrira i širi nulu". Uporedo sa opštom fragmentacijom stvarnosti, odvija se zatvaranje i jačanje totaliteta, te dolazi do postvarenja dijalektike bića na koju poema referira. Čakarević, međutim, donosi jedan autopoetički zaokret: potraga za novim, nakon svih preživljenih i imenovanih identiteta, mora se nastaviti u Drugom, kao središtu postsistemskog mesta identifikacije; sopstvo

knjiga4a.indd 442 9/9/2014 9:12:22 AM

se mora izjednačiti sa Drugim, izmeštenim. Na tom tragu čitan, spev *Sistem* podsvesno inklinira hrišćanskoj doktrini koja postulira princip neodvojivosti čoveka od zajednice, jer njegovo samorazumevanje i individualna egzistencija bez Drugog koji postoji u zajednici i u ljubavi kao nužnosti integracije narativnog identiteta, nije ostvariva.

Sličan duhovni pesimizam prenosi nam i BOJAN MARKOVIĆ (1985) u pesničkom prvencu *Riba koja je progutala svet* (2013). Formalni plan Markovićevog teksta je u potpunom saglasju sa sadržinskim i značenjskim nivoom. Konceptualni zahvati, fraza krcata leksikom koja potiče iz disperzivne mreže filozofskog, umetničkog, medijskog, političkog i govornog diskursa i koja tako proizvodi nova značenja i nove asocijacije od podrazumevanih, odsustvo kongruencije i izlomljena rečenica korespondiraju sa vizijom beznađa, razbijenog sveta, ispremetanih vrednosti i besmisla naše epohe. I pesnički jezik je za Markovića doživeo ontološki krah, čime je sugerisana autopoetička zamisao poraza, a ujedno i potreba izlaska iz pesničkih tradicija radi prefigurisanja poezije 21. veka. Njegova poezija predstavlja konkavno ogledalo koje uvećava mnoštvo nusprodukata stvarnosti u kojoj živimo: transseksualnost, rasne i rodne kontroverze, problem identiteta, religiozna razgrađenost, hipertehnologizacija i „svedogađajnost" života gde čovek gubi elemente humaniteta. Marković sagledava antropološke ambivalencije i potcrtava ideju antropološkog pesimizma: autentičnom rekonstrukcijom mita o čovekovom padu, sa jedne, i potenciranjem prolaznosti, sa druge strane. Postavlja se pitanje: da li je poetička misao autora determinisana nihilističkim ili stoičkim doživljajem sveta? Markovićev poetski univerzum sadrži bitan etički korektiv koji je delotvoran upravo zahvaljujući izgrađenoj estetskoj dimenziji pesama i utoliko izrazitije ovi poetski radovi prenose potreban katarzični i *homeopatski* efekat na čitaoca.

Provokativan ontološki obrt i gnoseološki zadatak priređuje nam GORAN KORUNOVIĆ (1978) svojim pesničkim prvencem *Gostoprimstva* (2011). Njegova na idejnom i poetičkom planu lucidna i fantazijski obilna poema pervertuje klasičan smisao duhovnosti. Poigravajući se sa strategijom mogućih svetova i aleatornim potencijalima autorske imaginacije, Korunović na sistematičan način, smirenom i preciznom artikulacijom predstavlja svet mrtvih kao paralelni sa egzistencijom živih, te tvori autentičnu, utopijsku ili heterotopijsku, filozofsku i pesničku viziju sveta. Prostor u kojem obitavaju živi nije moguć bez obruča u kojem su istovremeno, večno nastanjeni preminuli: „Jer u ovom svetu / niko ne pruža sigurnost / koliko mrtvi." Kao da u tom autentičnom imaginativnom zahvatu Korunović ističe kult mrtvih na kojem je stasala naša duhovna tradicija. Štaviše, kao iz epifanijskog procepa objavljen, pesnički glas jasno iznosi hipotezu, koja je u fikcionalnom području poeme *Gostoprimstva* ravna postulatu, „da smo mi sami / živi ili mrtvi / postavili granicu između dva sveta", ali da te granice možda zapravo i nema. Izvesno je, međutim, da *Gostoprimstva*, kroz narativnu muzikalnost pesničkog jezika, kroz realističke pesničke pejzaže prožete elementima Todorovljevog *čudnog*, kao i složenim koordinatnim sistemom smislova i pojava, izražavaju patnju, strah i radoznalost pred fenomenom smrti, jer „samo smrt ume / toliko da se učini neophodnom". Korunović čitaoca „teši" implicitnim iskazom da svet živih nije dovoljan ontološki uslov postojanja i da se u njemu čovek ne može osećati dovoljnim i potpunim: jedinstvo

knjiga4a.indd 443 9/9/2014 9:12:22 AM

ličnosti i bića ostvaruje se tek u korelaciji sa svetom mrtvih. Postulirajući dihotomni ontološki sistem, Korunović ne ukida princip transcendencije, ali ističe da u svetu mrtvih nema mesta za Boga: „mrtvi ne gaje sumnju u to / da bog pripada / isključivo živima". Knjigu *Gostoprimstva* možemo tumačiti kao stoički duhovni model koji smrt želi da prevlada, ali, sa druge strane, i kao skeptički rezolutan stav da smrt zapravo ne postoji, što korespondira sa hrišćanskim ontološkim postulatom o smislu postojanja i večnom životu, pa makar to bilo alegorijski predstavljeno kao „grad mrtvih". Otuda kod Korunovića intertekstualni priziv Crnjanskog: „seoba ima / smrti nema". Smrt je beskonačno prazna oznaka ispod koje se ne krije ništa označeno.

Pesnici oduvek tragaju za jezičkim otelovljenjem emotivno i duhovno fluidnog sveta. U pesmama RADOMIRA D. MITRIĆA (1981) najbitniji je estetski i etički domen egzistencije, koji jedino poetska artikulacija može da ostvari, na fundamentalan, iskonski liričan način. Mitrić je pesnik snažnog, ritmičnog, motivski razuđenog i šarenolikog, ali smirenog i harmoničnog poetskog glasa, koji od prve zbirke *Nostalgija za punoćom* (2004) stvara estetski ujednačeno uspele stihove. Njegova poetika, kako sam pesnik ističe, u simboličkom potencijalu temelji se na trima težišnim tačkama: ostrvu, kuli i svetioniku. Ostrvo Mitrić prepoznaje kao „princip izdvojenosti iz tehnokratskog svijeta, i čuvanja Sopstva". Kula je princip odbrane od duhovno okrnjene, ali osvajački nastrojene stvarnosti, dok se simbolika svetionika otkriva u mogućnosti poezije da se poruka smisla nekome pošalje. Prostor prvih civilizacija, Mediteran, ponajpre na kulturno-istorijski način, povlašćeni je prostor te poezije, a potom antički i biblijski mit, kao i mitovi o Atlantidi i Hiperboreji.

Pesma je za Mitrića ona sila koja negira vreme i oplemenjuje svet, koja spaja daljine i inicira sklad. Takav kakav je, svet se nužno mora do temelja ispitati. Osim smrti kao večne pesničke teme, u svim Mitrićevim zbirkama pronalazimo i motivsku liniju posvećenu preminulom bratu Vladimiru, gde lirski subjekat pored rezignacije često progovara i ironičnim, promišljenijim, katkad karnevalsko-grotesknim tonovima. Čovek gotovo bez izuzetka poima smrt prema istorijskom iskustvu, čega Mitrić kao da želi da se oslobodi.

Zaseban poetski univerzum, izuzet iz bilo koje angažovane matrice, sačinila je MARIJA RAKIĆ ŠARANAC (1982) svojim trima zbirkama *Naličje mene* (2001), *Antikvarnica na kraju grada* (2005) i *Obe strane sveta* (2008). Radi se o pesnikinji koja lirsko-narativnim postupkom najpre oneobičava, a potom usložnjava svest svojih lirskih junaka; svet se posmatra iz različitih uglova, u policentričnoj vizuri i kroz retoričku poliglosiju. To implikuje gotov antropološki pesimizam, ali i stalnu poetski produktivnu potragu za negdašnjim, pre svega za slikama i predstavama iz detinjstva, ucrtanim u mikrouniverzumima naivnosti i bezbrižnosti. Nijedan pesnik mlađe generacije nema toliki broj različitih lirskih junaka, čijim konkretnim kroki biografijama autorka sugeriše vlastiti duhovni uvid u smisao života i umetnosti. Zakrivljeni svet melanholičnih i tragičnih junaka Marije Rakić Šaranac ne može stati u okvire čiste poezije i približava se prozi. To je poetski svet prožet motivom čežnje, ili za materijalnim neophodnostima, ili za dragom osobom, ili, pak, za neproživljenim mogućnostima, što se kompenzuje na različitim imaginativnim poljima ili kroz vešte improvizacije. Drugim rečima, pesnikinjini lirski junaci ispoljavaju čežnju za arhetipskim predelima radosti i zadovoljstva, koji su im

knjiga4a.indd 444 9/9/2014 9:12:22 AM

nedostupni u ovom svetu. Drugačiji idejni pristup toposu sreće, međutim, donosi autorkin noviji ciklus pesama „Aktovi", koji u ispovednoj intonaciji i sniženom retoričkom registru, uz brižnije izgrađene pesničke slike i sa oskudnijom narativizacijom lirskog diskursa, progovara o gubitku deteta, uobličavajući realno životno iskustvo. Emotivno raspoloženje koje dominira ciklusom omogućava putovanje kroz vreme u zakrivljenim koordinatama, gde se gube jasne granice između (aproksimativnih) vremenskih kategorija prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. I tu pesnikinja pravi bitan idejni zaokret: nasuprot hibernaciji uspomena iz detinjstva u ranijim zbirkama, ciklus „Aktovi" poručuje da je tek kada tužna sećanja izblede moguće nastaviti dalje, čime se implicira optimistička vizija egzistencije.

Andrej Tarkovski u eseju „Umetnost – traganje za idealom" podvlači da „sredstvima umetnosti čovek prevladava stvarnost kroz subjektivno iskustvo". Ako zajedno sa tim prihvatimo i da umetnost, možda ponajpre poezija, u tom neprekidnom opštenju čoveka sa stvarnošću, priprema čoveka za smrt, a time protresa i oplemenjuje njegovu dušu i okreće je vrlini i lepoti, spoznajemo da je život prihvatljiviji uz iskustvo poezije. Međutim, duh vremena u kome živimo ne ide na ruku ni poeziji ni pesnicima. Posao najmlađeg pesničkog naraštaja je utoliko teži i zahtevniji i zaista se svodi na borbu protiv vetrenjača. Ali, upravo zbog toga oni moraju načiniti dodatni duhovni i estetski napor kako njihove rukotvorine ne bi ostale tek puke beleške na pesku.

knjiga4a.indd 445 9/9/2014 9:12:22 AM

knjiga4a.indd 446 9/9/2014 9:12:22 AM

Vanja Radaković

ČEGA JE IME *NOVA POEZIJA*?

*1985, Beograd. Završila master studije na Katedri za opštu književnost i teoriju književnosti Filološkog fakulteta u Beogradu. Objavljuje književnu kritiku i eseje u periodici, radi u izdavaštvu.

Krajem 2011. godine, bilo je jasno da se u okvirima mlade pesničke scene „nešto dogodilo". S nestrpljenjem je dočekivano svako književno veče posvećeno novim zbirkama mladih pesnika, sa entuzijazmom se pristupalo svakom razgovoru o poeziji. Mnoštvo prikaza i kritika novih pesničkih knjiga objavljeno je u uglednim književnim časopisima i magazinima. Pokrenuto je nekoliko projekata koji su težili da regrutuju i grupišu nove pesnike i pesnikinje. Pre svih, istakao se tribinski ciklus *Dva glasa, jedan kritičar*, organizovan u beogradskom Studentskom kulturnom centru. Inicijatori projekta bili su Bojan Marković i Jelica Kiso (i sami autori poezije), u saradnji sa urednicom tribinskog programa SKC-a, Vesnom Kapor. Taj projekat okupio je istaknute pesnike i kritičare mlađe generacije, uglavnom one koji su postepeno osvajali svoje mesto u suženom prostoru za književnu afirmaciju.

Drugi zapaženi niz događaja, pod nazivom *Totalno ARGH*, organizovao je pesnik i fotograf Danilo Lučić. Zamišljen u boemsko-pesničkom duhu, ovaj projekat je okupio veliki broj nepoznatih autora koji su svoje prvo čitanje doživeli u atmosferi zadimljenog kafića. Nije to loše za mladog pesnika, budi i opravdava iluziju da je svet poezije ono što je nekada možda i bio: inspirativna boemština. Uz neosporni entuzijazam, ako bismo uvažili horacijevsku ideju da pesništvo ima da bude korisno i zabavno u isto vreme, za ovaj projekat bismo rekli da pre ispunjava drugi kriterijum.

Slično je i sa nešto ranije pokrenutim projektima poput *Pesničenja* i *Poezina*. Ubrzo nakon upoznavanja i posećivanja istih, stiče se utisak da ne pretenduju na *ozbiljnost* i relevantnost u tradicionalnom književnom svetu, već su više u službi trenutne zabave i neobaveznog druženja. Doduše, i to naročito kada je o *Pesničenju* reč, pomenute projetke odlikuje i manje ili više izraženi socijalni aktivizam, što svakako treba pozdraviti.

U takvom kontekstu, projekat Doma kulture *Studentski grad* pod nazivom *Nova Poezija*

knjiga4a.indd 447 9/9/2014 9:12:23 AM

omogućio je da se adekvatno i efektno centralizuje razgranata generacija pesnika i pesnikinja, onih koji su nazvani „pripadnicima mlađe generacije". Ostvaren kroz niz javnih čitanja, projekat je težio da prikaže šaroliku i raznovrsnu poeziju mladih autora u Srbiji. Na jednom mestu dogodili su se, u nekoliko mahova, susreti različitih pesničkih ličnosti. Organizovan na takav način, projekat je doneo mogućnost rekapitulacije i anticipacije, pa tako i mogućnost obuhvatnog pregleda pesničke produkcije jedne, možda i preširoko definisane, generacije autora i autorki. Drugim rečima, otvoren je dodatni javni prostor za nove pesničke glasove, a bez tog prostora bilo bi nemoguće (pokušati) izvršiti sistematizovanje i klasifikaciju prilično obimne scene.

Dodatni efekat koji je postignut ciklusom čitanja u Domu kulture *Studentski grad* jeste taj što je bilo moguće neposredno čuti i videti autore i njihove načine interpretacije pojedinačnih pesma, što čitaocu može biti vredna sugestija da obrati pažnju na delove pesama ili pojedine stihove koji su samom autoru važni, a koji bi inače mogli izgledati kao manje bitni.

I dalje aktuelan problem koji po svojoj prirodi ne može biti tako brzo rešen, jeste nemogućnost da se uspostave relevantne i stabilne kritičke kategorije u okviru kojih bi autori mlade generacije bili ocenjivani, odnosno njihova poezija vrednovana. Prednost je, s druge strane, u tome što oni sami uspostavljaju nove paradigme kategorizacije i interpretacije. Sa novom generacijom pesnika i pesnikinja uvek dolazi i nova generacija kritičara. Oni međusobno uspostavljaju veze na kojima se gradi novi, drugačiji poetički sistem prikladan vremenu u kome nastaje. Kako ne postoji vremenska distanca koja je gotovo uvek neophodna za ocenu rada književnika i umetnika uopšte, sami kritičari pronalaze i, između ostalog, biraju i afirmišu autore i poeziju koji imaju potencijal da izdrže *test vremena*. Senzibilitet budućih čitalačkih generacija možda će zanemariti dela koja nastaju u ovom trenutku, na sličan način na koji generacija mlađih koja sada aktivno deluje na sceni prenebregava dela pojedinih svojih neposrednih, *u svoje vreme* visoko cenjenih prethodnika.

Ako se uporede okolnosti u kojima danas stvaraju mlađi, *novi* autori, sa onima u okviru kojih su počinjali sada već afirmisani i nagrađivani pesnici (na primer generacija tzv. transsimbolista iz devedesetih), uočljivo je da se danas veća institucionalna pažnja posvećuje mlađima i njihovoj produkciji. Nije, dakle, reč o uobičajenoj smeni pesničkih generacija, već o nekakvom vakuumiranju, stavljanju pod *poseban tretman* one generacije koja je odrastala u mučnim socijalnim okolnostima. Kada neko odrasta i sazreva u ratu i pod međunarodnim ekonomskim sankcijama, u zemlji koja se rasparčava i u socijalnom beznađu, ne može se ni očekivati da će nastala poezija izazivati prijatna osećanja. Prethodna generacija pesnika, budući da sa sobom povlači bitno drugačiju poetiku, pa čak i drugačije shvatanje uloge i smisla poezije uopšte, ne nalazi kod najmlađe aktivne generacije sledbenike i nastavljače, pa ni one koji će se potruditi da njihovu poetiku opovrgnu.

Simptomatično je, međutim, da nova generacija pesnika revitalizuje neke pesničke forme potekle iz avangarde. Promena u tematskom sklopu, u poeziji obavezno donosi i nove forme. Upravo je poetički oblik taj u kojem se ogleda pomeranje generacijskog iskustva, a u manjoj meri je to tema. Forma je ta putem koje pesnik

knjiga4a.indd 448 9/9/2014 9:12:23 AM

komunicira sa čitaocima, novim formama pesnik se obraća novoj publici, onoj koja može da razume i adekvatno recipira pesnikov način obraćanja. Poezija je u svakom vremenu važan oblik kulturološke i umetničke komunikacije.

Novo vreme donosi i nove načine komunikacije, te smo u *novoj poeziji* svedoci nastanka jednog specifičnog modusa ili konteksta u kojem se vrši razmena pesničkih rukopisa i u okviru kojeg se odigravaju razgovori o savremenom pesništvu. Nije više nužno čekati da knjiga bude objavljena kod određenog izdavača zaduženog za afirmaciju mladih autora, pa ne čak ni u nekom od uglednih časopisa: internet nam je omogućio tu razmenu bez izdavača i bez klasične književne periodike. Elektronsko, informatičko okruženje u kojem se nalazi poezija danas ima svojih prednosti, ali i dosta negativnih aspekata. Jedan od njih je, svakako, hiperprodukcija. *Sada i ovde* u poeziji je praktično neograničeni prostor u kome svako može sebe smatrati pesnikom. Malo je onih koji će sačekati sud ili sugestiju iskusnog urednika i koji će raditi na svojim pesmama više od jednokratnog tipkanja po tastaturi. Zato danas imamo toliko samozvanih i ultraproduktivnih pesnika. Jednostavno rečeno, nije svaki status na *Fejsbuku* stih, a pogotovo nije vredna poezija. Ovakvo ophođenje prema poeziji dovodi u pitanje samu njenu suštinu i svrhu, i navodi da se zapitamo: da li je poezija u ovom vremenu uopšte moguća?

Sa druge strane, objavljivanje zbirke mladog, neafirmisanog autora, danas je za izdavače ekonomski neodrživo. Ali nisu samo ekonomski aspekti ti koji određuju mesto poeziji. U modernim društvima ona oduvek – sa pojedinim istorijskim ukliznućima u glavne društvene tokove (npr. nacionalni romantizmi) – zauzima mesto *povlašćene margine*. Priroda poezije, osim ako ona nije direktno društveno angažovana, takva je da joj je margina prirodno stanište. Za nju i ne bi bilo dobro kada ne bi bila na margini, jer prosto, pravoj poeziji spektakularnost je strana; iako solipsistička, njena svest je ne-centralna.

Po svojoj prirodi i svrsi, moderna poezija nikada nije bila namenjena velikom krugu čitalaca. Novi čitaoci očekuju novi estetski doživljaj, nove načine pesničkog obraćanja; otklon od okoštalih oblika, otklon od istrošenih tema. Novina, kao pesničko osveženje, pojavljuje se kao novi smisao, nov način uživanja i promišljanja iskustva. Jedan od ključnih novih načina kod mladih srpskih pesnika je infiltriranje filozofsko-teorijskog iskustva u pesnički diskurs. Apstrahovanje ličnog iskustva na račun savremene filozofije i teorije, poeziju na prvi pogled čini bezličnom, odnosno dehumanizovanom. Ali, jedna istaknuta grupa novih pesnika insistira na tome da je upravo teorijski modus određena vrsta pesničkog iskustva, novi domen intelektualnog, pa čak i emocionalnog iskustva.

Tu ponovo stižemo do pitanja kome je savremena poezija namenjena, ko je njen idealni čitalac, da li on/ona uopšte postoji. Jer retko će talentovani pesnik pisati stihove u kojima će podjednako uživati visoko informisani i neupućeni čitaoci. Nemoguće je napraviti ravnotežu: jednima će pesma izgledati hermetična, dok će drugi uživati u pronalaženju teorijskih odjeka i intertekstualnih smernica. Današnji pesnik, možda i s pravom, često ne misli na svoju publiku. Međutim, istorija književnosti nas uči da nerazumevanje i neprihvaćenost pesnika u svom vremenu ne mora da znači njegovo večno progonstvo iz književnog kanona. Stoga, ako danas ne

knjiga4a.indd 449 9/9/2014 9:12:23 AM

razumemo i ne *osećamo* poeziju savremenika, ne znači da će buduće generacije reagovati na isti način.

Postavlja se pitanje: šta možemo smatrati reprezentativnom i objedinjujućom stvaralačkom inspiracijom mladih pesnika u Srbiji, kada se ima u vidu da je danas vrlo teško pronaći dva *slična* pesnika. Poetike su danas (i suviše) pojedinačne, privatne, intimističke. U to je bilo moguće uveriti se zahvaljujući projektu *Nova Poezija*, jer su na jednom mestu bili zastupljeni predstavnici gotovo nespojivih poetičkih modela.

U *novoj poeziji* uočljiv je nedostatak objedinjavajućeg faktora, nedostatak sinteze pesničkih postupaka, konkretnih merila za kritičko vrednovanje. Nedostaje možda upravo imenovanje novih tendencija, neki stilski ili periodizacijski termin koji ne mora nužno označavati skup književnih poetika, već može biti i šire shvaćen, kao kulturološka ili ideološka oznaka. Nezadovoljavajući su termini poput senzacionalizam, spektakularizam, estradizam i slični. Oni ne mogu nositi težinu onoga što bi trebalo/moralo da označavaju. Takođe, termini poput onih preuzetih iz književno-teorijske ili filozofske retorike ukazuju se kao nedovoljno odgovarajući. Preko njih se poeziji nameće „sterilnost" koju teorijska retorika podrazumeva. Relativno često može se naići na oznake *neoavangardno* ili *postneoavangardno*. Upotreba tih termina takođe govori o nedostatku bolje, „originalnije" ideje, jer pesnici koji danas stvaraju mogu pisati jedino *na tragu* neoavangarde. Problem sa tim terminom je taj što je na prvi pogled vrlo zahvalan jer ne podrazumeva konačnost, omeđenost, strogu definiciju, te je stoga vrlo zgodan za kritičarsku eksploataciju. Kao stilska formacija avangarda je obeležena poetičkim i umetničkim prevratom, a sa svakom novom stvaralačkom generacijom dolazi do svojevrsnog prevrata.

Po toj logici, svaki književno-umetnički period može biti shvaćen kao *avangarda*. Zato na kraju nije produktivno posmatrati stvari tako široko. Kada se, konačno, osvrnemo na odnos autor–delo–čitalac, u novijem korpusu pesničkih zbirki uočljiv je fenomen depersonalizacije, tačnije desubjektivizacije i stavljanja u drugi plan autora-koji-piše, pa i samog lirskog subjekta; čovek kao nosilac i merilo vrednosti književnog dela je iščezao. Da li to znači da više nije moguće da pojedinac zastupa određenu poetiku, pa da se delo jednog autora može potpisati drugim imenom? Kako je moguće postati prepoznatljiv autor, ako ne po specifičnosti i individualizovanosti poetike? Čini mi se da je samo nekolicina autora, od pedesetak obuhvaćenih ovim zbornikom, stvarno uspela da se izdvoji i izgradi osobenost u poetičkom pogledu. Međutim, kada se taj mali broj istaknutih stopi u grupe, ocenjuje na osnovu pripadnosti nekom već postojećem pravcu ili prosto posmatra kao deo većine, dolazi u rizičnu poziciju da ostane neprepoznat, nedovoljno poseban i, konačno, skrajnut.

To su neka od pitanja i dilema na koje bi *nova poezija* i njeni čitaoci i tumači u narednim godinama trebalo da daju odgovore.

knjiga4a.indd 450 9/9/2014 9:12:23 AM

knjiga4a.indd 451 9/9/2014 9:12:23 AM

knjiga4a.indd 452 9/9/2014 9:12:23 AM

SUMMARY

Project *New Poetry* included a series of public readings of poetry, held during the first half of 2012, as part of the literary program at the *Students' City* Cultural Center in Belgrade. The aim of the project was the presentation and promotion of the new generation of poets, which has in the recent years emerged on the contemporary Serbian literature scene with decisive impact. More than forty authors born after 1975 took part in the readings.

The collection *Restart: Panorama of New Poetry in Serbia* is the final segment of the project. The collection contains representative selections of poems written by 54 authors. Some of the poems were previously published in the authors' books, some were published in literary periodicals or online, while others are taken from the authors' manuscripts. The selection was not made in a strict 'anthological' manner, but is the result of the consensus reached by the editor of the book and the authors.

The collection reflects the core aesthetic qualities and poetical diversity of the poetry written by the young authors in Serbia: more traditionally inspired authors, who rely primarily on the so-called neo-symbolists, as well those inspired by the avant-garde legacy of Serbian poetry; narrative and veristic verses, especially in the poems of the intimate and confessional type; poetry marked by the influence of new technologies, media and pop culture; anti-nationalist, anti-clerical, feminist and LGBT– politically engaged – poetry; and experimentally directed, fragmentally shaped verses, typical for the poetry with a focus primarily on language itself and on modern theoretical concepts.

At the end of the collection appear five critical essays on the poetry of the young Serbian authors, written by prominent young literary critics.

Project *New Poetry* was supported by the Ministry of Culture, Media and Information Society of the Republic of Serbia and by the Department of Culture of the City of Belgrade.

knjiga4a.indd 453 9/9/2014 9:12:23 AM

knjiga4a.indd 454 9/9/2014 9:12:23 AM

ZUSAMMENFASSUNG

Im Rahmen des Literaturprogramms des Belgrader Kulturzentrums *Studentenstadt* fand in der ersten Jahreshälfte 2012 die öffentliche Lesereihe *Neue Poesie* statt. Die Präsentation und Förderung einer jungen Generation von Dichterinnen und Dichter, die in den letzten Jahren eine zunehmende Bedeutung innerhalb der zeitgenössischen serbischen Literatur erlangt hatten, war das Anliegen der Lesereihe *Neue Poesie,* an der mehr als vierzig nach 1975 geborene Autorinnen und Autoren teilnahmen.

Der aus der Lesereihe resultierende Sammelband *Restart: Panorama der neuen Poesie Serbiens*, enthält eine repräsentative Gedicht-Auswahl von 54 Autorinnen und Autoren. Einige der ausgewählten Gedichte wurden zuvor bereits in Büchern, in Literaturzeitschriften oder auf Internetportalen veröffentlicht, während andere bisher unveröffentlichte Gedichte eigens für diesen Band von den AutorInnen zu Verfügung gestellt wurden. Die Auswahl ist in Rücksprache mit den AutorInnen entstanden.

Der Sammelband spiegelt die ästhetischen Qualitäten und die poetische Vielfalt der jungen Poesie Serbiens wieder: an der Tradition orientierte AutorInnen, die sich vor allem auf das so genannte neosymbolistische Erbe, als auch das der Avantgarde der serbischen Poesie beziehen; narrative und veristische Verse, vor allem in den Gedichten mit intimistischer Stimmung; Poesie, die vom Einfluss der neuen Technologien, Medien und Pop-Kultur geprägt ist; antinationalistische, antiklerikale, feministische und LGBT-engagierte Poesie; experimentell gerichtete, fragmentarisch gestaltete Verse, die typisch für jene Poesie sind, die in erster Linie Sprache selbst thematisiert und an moderne theoretische Konzepte angelehnt ist.

Am Ende des Bandes stehen fünf kritische Essays über die Poesie der jungen serbischen AutorInnen, die von prominenten jungen Literaturkritikerinnen geschrieben wurden.

Das Projekt *Neue Poesie* wurde vom Ministerium für Kultur, Medien und Informationsgesellschaft der Republik Serbien und von der Kulturabteilung der Stadt Belgrad unterstützt.

knjiga4a.indd 455 9/9/2014 9:12:23 AM

knjiga4a.indd 456 9/9/2014 9:12:23 AM

BELEŠKA O PRIREĐIVAČU

Goran Lazičić

*1983, Novi Sad. Diplomirao na Filološkom fakultetu u Beogradu, na Grupi za srpsku književnost i jezik sa opštom književnošću. Radio u Domu kulture *Studentski grad* kao urednik književnotribinskog programa. Književnu kritiku objavljuje u periodici i dnevnim listovima *Danas* i *Blic*. Član je redakcije zrenjaninskog časopisa *Ulaznica*. Od jeseni 2012. živi u Beču, gde pohađa master studije na Institutu za komparativnu književnost.

knjiga4a.indd 457 9/9/2014 9:12:23 AM

knjiga4a.indd 458 9/9/2014 9:12:27 AM

PANORAMA NOVE POEZIJE U SRBIJI

Priredio
Goran Lazičić

Izdavač
Dom kulture *Studentski grad*

Za izdavača
Miodrag Milošević
Direktor i glavni i odgovorni urednik

Dizajn i prelom
škart

Lektura i korektura
Tamara Mitrović

Štampa
Art Print Media, Novi Sad

Tiraž
300

Dom kulture *Studentski grad*
Bulevar Zorana Đinđića 179
Beograd, Srbija
www.dksg.rs
office@dksg.rs

knjiga4a.indd 459 9/9/2014 9:12:30 AM

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1(082.2)
821.163.41.09-1(082)
7.091.4:821.163.41-1(083.97)

RESTART : panorama nove poezije u Srbiji / priredio Goran Lazičić. - Beograd : Dom kulture Studentski grad, 2014 (Novi Sad : Art print media). - 447 str. ; 22 cm

"Projekat Nova Poezija obuhvatio je niz javnih čitanja poezije, održanih tokom prve polovine 2012. god. u okviru redovnog književno-tribinskog programa Doma kulture Studentski grad" --> Predgovor.
- Tiraž 300.
- Str. 9-21: Predgovor / Goran Lazičić. - Str. 409-415: Uzgred rečeno : (n)ova poezija / Biljana Andonovska. - Str. 417-422: Nestabilni identiteti, nemoguća stvarnost, angažovana reč / Jelena Milenković. - Str. 423-427: Snaga disperzivnosti / Jelena Angelovski. - Str. 429-435: Protiv sistema (duhovna poliglosija mladih srpskih pesnika) / Jana Aleksić. - Str. 437-440: Čega je ime "Nova poezija" / Vanja Radaković. - Summary; Zusammenfassung. - Sadrži beleške o autorima uz tekst.

ISBN 978-86-7933-088-8
1. Лазичић, Горан, 1983- [приређивач, сакупљач] [аутор додатног текста]
a) Нова поезија. Пројекат b) Српска поезија - 21в - Зборници
COBISS.SR-ID 209527052

knjiga4a.indd 460 9/9/2014 9:12:36 AM